Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Poet. 862 KK.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

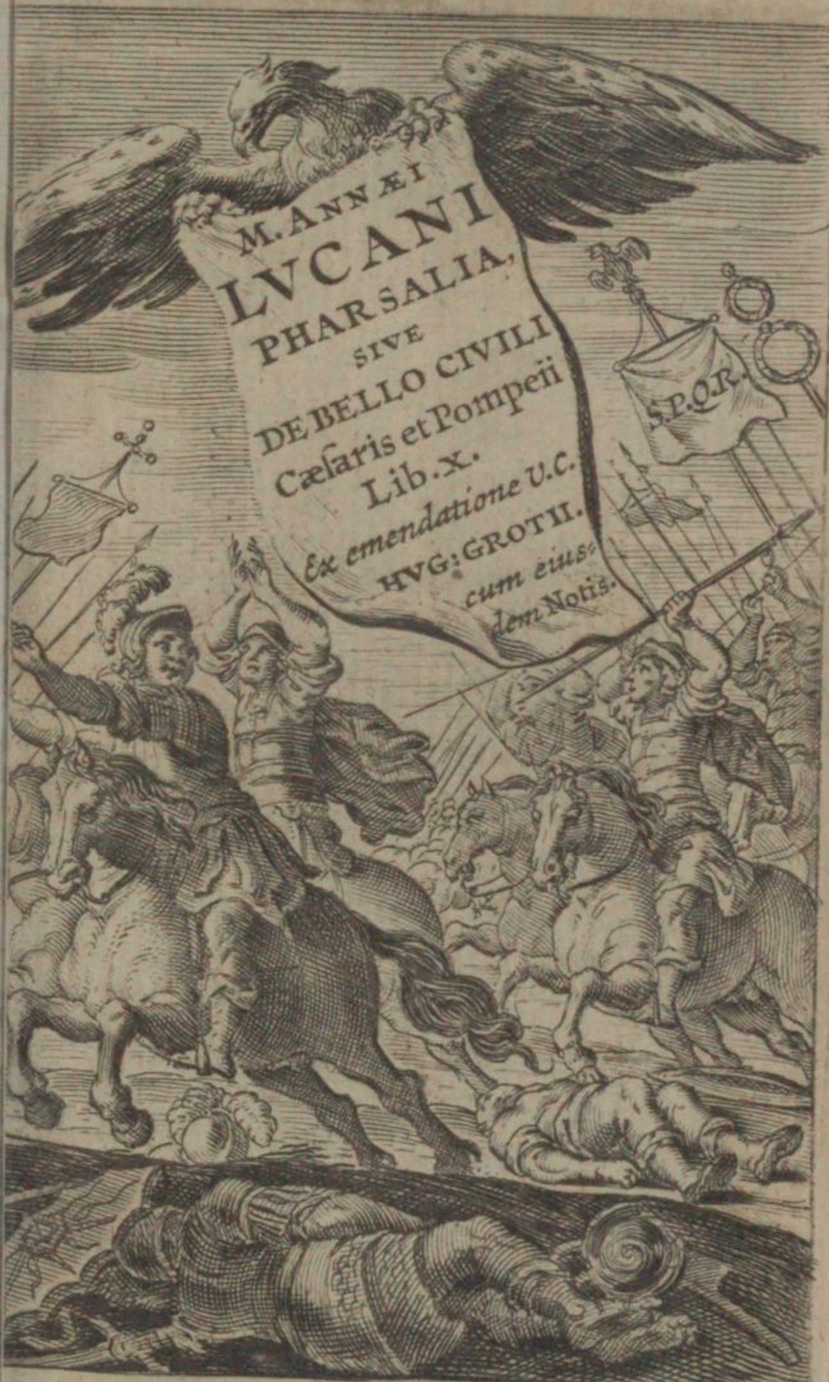
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

~~Elzeviers B.2~~
~~A 187~~
kW 235
E 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Amſterodami,
Typis DANIELIS ELZEVIRII,
Sumptibus Societatis. 1671.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

EX LIBRO IV.

HISTORIARUM LUC. FRORI,

CAP II.

Bellum Cæſaris & Pompeii.

JAm pænè toto orbe pacato, majus erat Imperium Romanum, quam ut ullis externis viribus extingui poſſet. Itaque invidens fortuna principi gentium populo, ipſum illum in exitium ſuum armavit. Ac Mariana quidem Cinnanaque rabies intra urbem ſe præcluſerat, quaſi experiretur. Syllana tempeſtas latius, intra Italiam tamen detonuerat. Cæſaris furor atque Pompeii, Urbem, Italiam, gentes, nationes, totumque denique qua patebat imperium, quodam quaſi diluvio & inflammatione corripuit; adeo, ut non recte tantum civile dicatur, ac ne ſociale quidem; ſed nec externum; ſed potius commune quoddam ex omnibus, & plus quam bellum. Quippe ſi duces ejus inſpicias, totus ſenatus in partibus; ſi exercitus, hinc 11 legiones, inde 18, flos omnis & robur Italici ſanguinis: ſi auxilia ſociorum, hinc Gallici Germanique delectus: inde Deiotarus, Ariobarzanes, Tarcondimotus, Cothus, omne Thraciæ, Cappadociæque, Ciliciæ, Macedoniæ, Græciæ, Ætoliæ, totiusq; robur Orientis: ſi moram belli, quatuor anni, & pro clade rerum, breve tempus: ſi locum & ſpatium ubi commiſſum eſt, intra Italiam; inde ſe in Galllam Hiſpaniamque deflexit; reverſumque ab occaſu, totis viribus in Epiro Theſſaliaque conſedit; hinc in Ægyptum ſubito tranſiiit: inde reſpexit Aſiam, Africæ incubuit: poſtremo in Hiſpaniam remigravit, & ibi aliquando defecit. Sed non & odia partium finita cum bello. Non enim prius quievere, quam in urbe ipſa, medio ſenatu, eorum, qui victi erant, odia, victoris ſeſe cæde ſatiarent. Cauſa tantæ

calamitatis eadem, quæ omnium, nimia felicitas. Siquidem Quincto Metello, & Lucio Afranio conſulibus, cum Romana majeſtas toto orbe polleret, recenteſque victorias, Ponticos & Armenios triumphos in Pompejanis theatris Roma cantaret, nimia Pompeii potentia apud otioſos (ut ſolet) cives movit invidiam. Metellus ob imminutum Cretæ triumphum, Cato adverſus potentes ſemper obliquus, detrectare Pompeium, actiſque ejus obſtrepere. Hic dolor tranſverſum egit, & ad præſidia dignitati paranda impulit. Fortè tunc Craſſus genere, divitiis, dignitate florebat, vellet tamen auctiores opes. Caius Cæſar eloquentia, & ſpiritu, & jam conſulatu allevabatur. Pompeius tamen ſuper utrumque eminebat. Sic igitur Cæſare dignitatem comparare, Craſſo augere, Pompeio retinere cupientibus, omnibuſque pariter potentiæ cupidis, de invadenda Repub. facilè convenit. Ergo cum mutuis viribus in ſuum quiſque decus niteretur, Galliam Cæſar invaſit, Craſſus Aſiam, Pompeius Hiſpaniam, tres maximos exercitus: & ſic jam orbis imperium ſocietate trium principum occupatur. Decem annos traxit iſta dominatio. Exinde quoniam mutuo metu tenebantur, Craſſi morte apud Parthos, & morte Juliæ Cæſaris filiæ, quæ nupta Pompeio, generi ſocerique concordiam matrimonii fœdere tenebat, ſtatim æmulatio erupit. Jam Pompeio ſuſpectæ Cæſaris opes, & Cæſari Pompeiana dignitas gravis. Nec hic ferebat parem, nec ille ſuperiorem. Nefas! ſic de principatu laborabant, tanquam duos tanta imperii fortuna non caperet. Ergo Lentulo Marcelloque conſulibus rupta prima conjurationis fide, de ſucceſſione Cæſaris ſenatus, idemque Pompeius agitabat: nec ille abnuebat, ſi ratio ſui proximis comitiis haberetur conſulatus: abſenti, quem decem tribuni favente Pompeio nuper decreverant, tum diſſimulante eodem negabatur. Veniret, & peteret majorum more. Ille contra flagitare decreta, ac niſi in fide permanerent, non ſe demiſſurum exercitum. Ergo ut in hoſtem decernitur. His Cæſar agitatus, ſtatuit præmia armorum armis defendere. prima civilis belli arena, Italia fuit: cujus arces levibus præſidiis Pompeius inſederat: ſed omnia ſubito Cæſaris impetu oppreſſa ſunt. Prima Arimino ſigna cecinerunt. Tum pulſus Etruria Libo, Umbria Thermus, Domitius Corfinio. Et per-

peractum erat bellum ſine ſanguine, ſi Pompeium Brunduſii opprimere, ut cœperat, potuiſſet. Sed ille per obſeſſi clauſtra portus nocturna fuga evaſit. Turpe dictu, modo princeps patrum, pacis bellique moderator, per triumphatum à ſe mare lacerata & pæne inermi nave fugiebat. Nec Pompeius ab Italia, quam ſenatus ab urbe fugatur prior: quam pæne vacuam metu, Cæſar ingreſſus, conſulem ſe ipſe facit. Ærarium quoque ſanctum, quia tardius aperiebant Tribuni, juſſit effringi: cenſumque & patrimonium populi Romani ante rapuit, quam imperium. pulſo fugatoque Pompeio, maluit prius ordinare provincias, quam ipſum ſequi. Siciliam & Sardiniam annonæ pignora, per legatos habuit. Nihil hoſtile erat in Gallia. pacem ipſe fecerat. Sed ad Hiſpanienſes Pompeii exercitus tranſeunti per eam duci, portas claudere auſa Maſſilia eſt. Miſera, dum cupit pacem, belli metu in bellum incidit: ſed quia tutis muris erat, vinci eam ſibi juſſit abſenti. Græcula civitas, non pro mollitia nominis, & vallum cædere, & incendere machinas auſa, & congredi navibus: ſed Brutus, cui mandatum erat bellum, victos terra marique perdomuit: mox dedentibus ſeſe ablata omnia præter (quam potiorem omnibus habebant) libertatem. Anceps variumque, & cruentum in Hiſpania bellum cum legatis Cnei Pompeii Petreio & Afranio, quos Ilerdæ caſtra habentes, apud Sicorim amnem obſidere, & oppido intercludere aggreditur. Interim obundatione verni fluminis, commeatibus prohibet. Sic fame caſtra tentata ſunt, obſeſſorque ipſe quaſi obſidebatur: ſed ubi pax fluminis rediit; populationibus & pugna campos aperuit, iterum ferox inſtat, & cedentes ad Celtiberiam conſecutus, aggere & vallo, & per hæc ſiti ad deditionem compulit. Sic citerior Hiſpania recepta eſt, nec ulterior moram fecit. Quid enim una poſt quinque legiones? Itaque ultro cedente Varrone, Gades, Fretum, Oceanus, omnia felicitatem Cæſaris ſequebantur. Aliquid tamen adverſus abſentem ducem auſa fortuna eſt circa Illyricum & Africam, quaſi de induſtria proſpera ejus adverſis radiarentur. Quippe cum fauces Adriatici maris juſſi occupare Dolabella & Antonius, ille Illyrico, hic Corcyreo littore caſtra poſuiſſent, jam maria late tenente Pompeio, repente caſtra legatus ejus Octavius, & Libo ingentibus copiis claſſicorum utrim-

que circumvenit, deditionem fames extorſit Antonio. Miſſæ quoque à Baſillo in auxilium ejus rates, quales inopia navium fecerat, nova Pompeianorum arte Cilicum actis ſub mari funibus, captæ quaſi per indaginem. duas tamen æſtus explicuit: una, quæ Opiterginos ferebat, in vadis hæſit, memorandumque poſteris exitum dedit. Quippe vix mille juvenum manus, circumfuſi undique exercitus per totum diem tela ſuſtinuit: & cum exitum virtus non haberet, tamen ne in deditionem veniret, hortante tribuno Vulteio mutuis ictibus in ſe concurrit. In Africa quoque par & virtus & calamitas Curionis fuit, qui ad recipiendam provinciam miſſus, pulſo fugatoque Varo jam ſuperbus, ſubitum Jubæ regis adventum, equitatumque Maurorum ſuſtinere non potuit. Patebat victo fuga, ſed pudor ſuaſit, ut amiſſum ſua temeritate exercitum, morte ſequeretur. Sed jam debitum par fortuna flagitante, ſedem bello Pompeius Epiron elegerat. nec Cæſar moratus: quippe ordinatis à tergo omnibus, quamvis hyems media prohiberet tempeſtate, ad bellum navigavit: poſitiſque ad Oricum caſtris, cum pars exercitus ob inopiam navium cum Antonio dimiſſa, Brunduſii moram faceret: adeo impatiens erat, ut ad arceſſendos eos, ardente ventis mari, nocte concubia, ſpeculatorio navigio, ſolus ire tentaverit. Exſtat ad trepidum tanto diſcrimine gubernatorem vox ipſius: Quid times? Cæſarem vehis. contractis in unum undique omnibus copiis, poſitiſque cominus caſtris, diverſa erant ducum conſilia. Cæſar pro natura ferox, & conficiendæ rei cupidus, oſtentare aciem, provocare, laceſſere, nunc obſidione caſtrorum, quæ erant ſedecim millium vallo obducta (Sed quid his obeſſet obſidio, qui patente mari omnibus copiis abundarent?) nunc expugnatione Dyrrhachii irrita, (quippe quam vel ſitus inexpugnabilem faceret) ad hoc, aſſiduis in eruptionem hoſtium præliis (quo tempore egregia virtus Scævæ centurionis emicuit, cujus in ſcuto centum atque viginti tela ſedere) jam vero direptione urbium ſociarum, cum Oricum & Gomphos, & alia caſtella Theſſaliæ vaſtaret: Pompeius adverſus hæc nectere moras, tergiverſari ſimul, ut hoſtem intercluſum undique inopia commeatuum terreret, utque ardentiſſimi ducis conſeneſceret impetus. Nec diutius profuit duci ſalutare conſilium. Milites otium, ſocii moram,

rincipes ambitum ducis increpabant. Sic præcipitan-ibus fatis, prælio ſumta eſt Theſſalia, & Philippicis empis, urbis, imperii, generis humani fata commiſſa ſut. Nunquam ullo loco tantum virium populus Romnus, tantum dignitatis fortuna vidit. Trecenta amplus millia hinc & illinc præter auxilia regum & ſenatu. Nunquam imminentis ruinæ manifeſtiora prodigia, fug victimarum, examina, inſignes interdiu tenebræ. Du ipſe & nocturna imagine theatri ſui audiens plauſunin modum planctus circumſonare, & mane cum pul amiculo (nefas) apud principia conſpectus eſt. Nunuam acrior neque alacrior exercitus Cæſaris fuit. Inde laſſica prius, inde tela. Annotatum quoque committetis aciem Craſtini pilum: qui mox adacto in os gladi, ſic inter cadavera repertus, libidinem ac rabiem a pugnaverat, ipſa novitate vulneris præferebat. Sed n minus admirabilior illius exitus belli. Quippe cum Pepeius adeo equitum copia abundaret, ut facile circumvturus ſibi Cæſarem videretur, circumventus ipſe eſt. am cum diu æquo marte contenderent, juſſuque Pomeii fuſus à cornu erupiſſet equitatus, repente hinc gno dato, Germanorum cohortes tantum in effuſos equis fecere impetum, ut illi eſſe pedites, hi venire in eq viderentur. Hanc ſtragem fugientis equitatus, le armaturæ ruina comitata eſt. Tunc terrore latius ato, turbantibus invicem copiis, reliqua ſtrages qu una manu facta eſt. Nec ulla res magis exitio fu, quam ipſa exercitus magnitudo. Multus in eo præo Cæſar fuit, mediuſque inter Imperatorem & militn. Voces quoque obequitantis exceptæ, altera cruta, ſed docta, & ad victoriam efficax, Miles, facin feri: altera ad jactationem compoſita, Parce civibs: cum ipſe ſequeretur. Felicem utcunque in malis Pepeium, ſi eadem ipſum, quæ exercitum ejus, fortun traxiſſet. Superſtes dignitati ſuæ vixit, ut cum mayre dedecore per Theſſalica Tempe equo fugeret, pulſu Lariſſa: in deſerto Ciliciæ ſcopulo; fugam in Partos, Africam, vel Ægyptum agitaret: ut denique in elusiaco littore, imperio viliſſimi regis, conſiliis ſpaonum, &, ne quid malis deſit, Septimii deſertoris ſui gadio trucidatus, ſub oculis uxoris ſuæ liberorumque moreretur. Quis non peractum eſſe cum Pompeio crederet belum? Atqui acrius mul-

to atque vehementius Theſſalici incendii cineres recaluere. Et in Ægypto quidem adverſus Cæſarem ſine partibus bellum. Quippe cum Ptolomæus rex Alexandri ſummum civilis belli ſcelus peregiſſet, fœduſque amicitiæ cum Cæſare medio Pompeii capite ſanxiſſet, ultinem tanti viri manibus quærente fortuna, cauſa non defuit. Cleopatra regis ſoror affuſa Cæſaris genibus, partem regni repoſcebat. Aderat puellæ forma, & quæ duplicaretur ex illo, quod talis paſſa videbatur injuriam: odium ipſius regis, qui Pompeii cædem partium fato, non Cæſari dederat, haud dubiè idem in ipſum auſurus ſi expediſſet. Quam ubi Cæſar reſtitui juſſ in regnum, ſtatim ab eiſdem percuſſoribus Pompeii obſſus in regia, quamvis exigua manu ingentis exercitu molem mira virtute ſuſtinuit. Ac primum ædificiorum proximorum atque navalium incendio, infeſtorum hoſtium tela ſubmovit: mox in peninſulam Pharo ſubitus evaſit. inde depulſus in maria, mira felicitate ad proximam claſſem enatavit, relicto quidem in fluctibus paludamento, ſeu fato, ſeu conſilio, ut illud ingruentibus hoſtium telis ſaxiſque peteretur. Tandem receptus à claſſicis ſuis, undique ſimul hoſtes adortus, de imbelli ac perfida gente, juſta generi manibus dedit. Quippe & Theodorus magiſter, auctor totius belli, & ne virilia quidem portenta, Photinus atque Ganymedes diverſi per mare & transfugio morte conſumti. Regis ipſius corpus obrutum limo repertum eſt in aureæ loricæ honore. In Aſia quoque novus rerum motus à Ponto, plane quaſi de induſtria captante fortuna hunc Mithridatico regno exitum, ut à Pompeio pater, à Cæſare filius vinceretur. Rex Pharnaces magis diſcordiæ noſtræ fiducia, quam virtutis ſuæ, infeſto in Cappadociam agmine ruebat. Sed hunc Cæſar aggreſſus, uno & (ut ſic dixerim) non toto prælio obtrivit, more fulminis, quod uno eodemque momento venit, percuſſit, abſceſſit. Nec vana de ſe prædicatio eſt Cæſaris, ante victum hoſtem eſſe, quam viſum. Sic cum exteris. At in Africa cum civibus multo atrocius quam in Pharſalia. Huc reliquias partium naufragarum quidam furoris æſtus expulerat: nec reliquias diceres, ſed integrum bellum. Sparſæ magis, quam oppreſſæ vires erant. Auxerat ſacramentum ipſa clades Imperatoris: nec degenerabat ducum ſucceſſio. Quippe ſatis ample ſonabat in Pompeiani nominis locum, Cato

&

& Scipio. Acceſſit copiis Mauritanus rex Juba, videlicet ut latius vinceret Cæſar. Nihil ergo inter Pharſaliam & Thapſon, niſi quod amplior, eoque acrior Cæſarianorum impetus fuit, indignantium poſt Pompeium creviſſe bellum. Denique quod alias nunquam, ante imperium ducis ſua ſponte ſigna cecinerunt. Strages à Juba cœpit: ejus elephanti bellorum rudes, & nuper à ſilva, conſternati ſubito clangore, ſtatim & exercitus in fugam, & duces fortius quam ut effugerent, non inconſpicua tamen morte omnium. Jam Scipio nave fugiebat, ſed aſſecutis eum hoſtibus, gladium per viſcera exegit, & ubi eſſet quodam requirente, reſpondit hoc ipſum: Bene ſe habet Imperator. Juba cum ſe recepiſſet in regiam, magnifice epulatus, cum Petreio fugæ comite, ſuper menſas & pocula interficiendum ſe ei præbuit. Ille & regi ſuffecit, & ſibi: cum interim ſemeſi in medio cibi, & parentalia fercula regio ſimul Romanoque ſanguine madebant. Cato non interfuit bello, poſitiſque ad Bragadam caſtris, Uticam velut altera Africæ clauſtra ſervabat. Sed accepta partium clade, nihil cunctatus (ut ſapiente dignum erat) mortem etiam lætus accivit. Nam poſtquam filium comiteſque amplexu dimiſit, in nocte lecto ad lucernam Platonis libro qui immortalitatem animæ docet, paululum quievit: tum circa primam vigiliam ſtricto gladio revelatum manu pectus ſemel iterumque percuſſit. Auſi poſt hoc virum medici violare fomentis. Ille paſſus dum abſcederent, reſcidit plagas: ſecutaque vis ſanguinis moribundas manus in ipſo vulnere reliquit. Quaſi non eſſet uſquam dimicatum, ſic arma rurſus, & partes: quantoque Africa ſupra Theſſaliam fuit, tanto Africam ſuperabat Hiſpania: plurimumque favoris partibus addebat fraternitas ducum, & pro uno duos ſtare Pompeios. Itaque nuſquam atrocius, nec tam ancipiti Marte concurſum eſt. Primum in ipſo oſtio Oceani Varus Didiuſque legati conflixere. Sed acrius fuit cum ipſo mari, quam inter ſe navibus, bellum. Siquidem velut furorem civium caſtigaret Oceanus, utramque claſſem naufragio cæcidit. Quinam ille horror, cum eodem tempore fluctus, procellæ, armamenta confligerent? adde ſitus ipſius formidinem, vergentia in unum, hinc Hiſpaniæ, inde Mauritaniæ littora, mare & inteſtinum & externum, imminenteſque Herculis ſpeculas: cum omnia undique ſimul prælio & tempeſtate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

ſævirent. mox circa obſidiones urbium utrimque diſcurſum eſt, quæ miſeræ inter hos atque illos duces ſocietatis Romanæ pœnas dabant, &c.

Aliud Argumentum

PHARSALIÆ.

CUm provinciæ conſulares, Hiſpaniæ Pompeio, Craſſo Syria & Parthicum bellum, Cæſari Gallia Germaniaque datæ eſſent; Craſſuſque periiſſet, & Cæſari in alterum luſtrum prorogata eſſet poteſtas, decretuſque à X tribubus Conſulatus, & Pompeius Julia defuncta ſuſpectas haberet Cæſaris opes, Marcellus Coſ. de Cæſaris ſucceſſione agere cœpit. Hic verò pacata jam intra novem annos univerſa provincia, non abnuebat, modo in proximis comitiis ſui abſentis ratio haberetur. Sed adverſantibus Pompeianis decretum eſt, ut dimiſſo exercitu veniret, & peteret more majorum. Ille, niſi & Pompeius ab armis cederet, & niſi decretis ſtaretur, ſe non dimiſſurum reſpondens, pro hoſte habetur. Iratus igitur provincia cum exercitu Romam verſus egreditur, tantumque terroris urbi incutit, ut Pompeius cum Senatu Capuam, inde Brunduſium fugerit. ibi obſeſſus à Cæſare vix evadit in Græciam. Cæſar Romam reverſus ærarium direptum ſuis militibus divìdit. Hinc in Hiſpaniam contendens, Maſſiliæ, in via, oppugnatione Bruto delegata, ipſe Petreium & Afranium Pompeianarum duces partium, in Hiſpania ſuperavit. Inde Romam reverſus in Epirum trajecit, ubi tum rei frumentariæ inopia laborans, tum à Pompeio preſſus ac pæne devictus, caſtra in Theſſaliam tranſtulit. hic acie ſuperatus Pompeius Lesbon fugit; inde cum uxore Cornelia in Ægyptum navigavit, fretus Ptolemæi regis amicitia: cujus tamen juſſu, conſilio Photini interfectus eſt, ſpectante conjuge & altero filio. Cæſar fugientem Pom-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Pompeium in Ægyptum ſequutus, ab Achilla regis præfecto in Alexandria obſeſſus in Pharon evaſit. ibi ab hoſtibus oppreſſus ſe è navicula conjecit, ac per ducentos paſſus ad ſuam claſſem enatavit. mox perfidiam hoſtium ultus, rege ſublato, Cleopatram ſororem regis in regnum confirmavit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

JOANNIS SULPICII VERULANI

In ſingulos M. Annæi Lucani Libros

ARGUMENTA.

PRIMUS *bella movens expellit ab urbe Senatum.*
Brunduſium oppugnat, Magnum fugat atque ſecundus.
Tertius exornatque Duces, & Phocida vexat.
Ad Sicorim quartus certat, longuſque Salonas.
Quintus ab Heſperiis victorem mittit in hoſteis.
Clauditur in ſexto pater, & ſtirps conſulit Umbras.
Septimus expugnat parteis, Magnumque repellit.
Octavus Magni cædem cum funere deflet.
Per Libycas nono victos Cato ducit arenas.
Exponit decimus cœnam, fraudeſque Photini.

M. AN-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

M. ANNÆI LUCANI
CIVILIS BELLI
SIVE
PHARSALIÆ
LIBER PRIMUS.

Jo. Sulpicii Verulani Argumentum.

PRimus habet belli cauſas, utque actus ab ira
Præcipiti Cæſar Rubiconis tranſilit undas,
Vicinumque minax invaſit Ariminon : inde
Excipit attonita dejectos urbe Tribunos,
Ad bellumque ſuos animat, revocatque cohorteis,
Auxilium fidum : terror tum ſcribitur urbis,
Et fuga Pompeii trepidans, pavidique Senatus.
Poſt hæc prodigia, & vatum reſponſa canuntur.

BELLA per Emathios plus quam civilia campos,
Juſque datum ſceleri canimus, populumque potentem
In ſua victrici converſum viſcera dextra :
Cognataſque acies : & rupto fœdere regni
Certatum totis concuſſi viribus orbis,
In commune nefas : infeſtiſque obvia ſignis
Signa, pares aquilas, & pila minantia pilis.
Quis furor ô cives? quæ tanta licentia ferri,
Gentibus inviſis Latium præbere cruorem?
Cumque ſuperba foret Babylon ſpolianda trophæis
Auſoniis, umbraque erraret Craſſus inulta,
Bella geri placuit nullos habitura triumphos?
Heu, quantum potuit terræ, pelagique parari
Hoc, quem civiles hauſerunt, ſanguine, dextræ!
Unde venit Titan, & nox ubi ſidera condit,
Quaque dies medius flagrantibus æſtuat horis,
Et qua bruma rigens, ac neſcia vere remitti,
Aſtringit Scythicum glaciali frigore pontum :
Sub juga jam Seres, jam barbarus iſſet Araxes,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Et gens ſi qua jacet naſcenti conſcia Nilo.
Tunc, ſi tantus amor belli tibi Roma nefandi,
Totum ſub Latias leges cum miſeris orbem,
In te verte manus: nondum tibi defuit hoſtis.
At nunc ſemirutis pendent quod mœnia tectis
Urbibus Italiæ, lapſiſque ingentia muris
Saxa jacent, nulloque domus cuſtode tenentur,
Rarus & antiquis habitator in urbibus errat:
Horrida quod dumis, multoſque inarata per annos
Heſperia eſt, deſuntque manus poſcentibus arvis:
Non tu Pyrrhe ferox, nec tantis cladibus auctor
Pœnus erit: nulli penitus diſcindere ferro
Contigit: alta ſedent civilis vulnera dextræ.
Quod ſi non aliam venturo fata Neroni
Invenere viam, magnoque æterna parantur
Regna deis, cœlumque ſuo ſervire Tonanti
Non niſi ſævorum potuit poſt bella gigantum:
Jam nihil ô Superi querimur: ſcelera ipſa, nefaſque
Hac mercede placent: diros Pharſalia campos
Impleat: & Pœni ſaturentur ſanguine manes:
Ultima funeſta concurrant prœlia Munda.
His, Cæſar, Peruſina fames, Mutinæque labores
Accedant fatis: &, quas premit aſpera, claſſes,
Leucas: & ardenti ſervilia bella ſub Ætna.
Multum Roma tamen debet civilibus armis,
Quod tibi res acta eſt. Te, cum ſtatione peracta
Aſtra petes ſerus, prælati regia cœli
Excipiet gaudente polo: ſeu ſceptra tenere,
Seu te flammigeros Phœbi conſcendere currus,
Telluremque nihil mutato ſole timentem
Igne vago luſtrare juvet: tibi numine ab omni
Cedetur: juriſque tui natura relinquet
Quis deus eſſe velis; ubi regnum ponere mundi.
Sed neque in Arctoo ſedem tibi legeris orbe:
Nec polus adverſi calidus qua mergitur Auſtri;
Unde tuam videas obliquo ſidere Romam,
Ætheris immenſi partem ſi preſſeris unam,
Sentiet axis onus. librati pondera cœli
Orbe tene medio: pars ætheris illa ſereni
Tota vacet, nullæque obſtent à Cæſare nubes.
Tunc genus humanum poſitis ſibi conſulat armis,
Inque vicem gens omnis amet: pax miſſa per orbem
Ferrea belligeri compeſcat limina Jani.
Sed

Sed mihi jam numen: nec, ſi te pectore vates
Accipiam, Cirrhæa velim ſecreta moventem
Sollicitare Deum, Bacchumque avertere Nyſa.
Tu ſatis ad dandas Romana in carmina vires.
Fert animus cauſas tantarum expromere rerum:
Immenſumq; aperitur opus, quid in arma furentem
Impulerit populum, quid pacem excuſſerit orbi.
Invida fatorum ſeries, ſummiſque negatum
Stare diu; nimioque graves ſub pondere lapſus,
Nec ſe Roma ferens. ſic, cum compage ſoluta
Secula tot mundi ſuprema coëgerit hora,
Antiquum repetens iterum chaos, omnia miſtis
Sidera ſideribus concurrent: ignea pontum
Aſtra petent: tellus extendere littora nolet,
Excutietque fretum: fratri contraria Phœbe
Ibit, & obliquum bigas agitare per orbem
Indignata, diem poſcet ſibi: totaque diſcors
Machina divulſi turbabit fœdera mundi.
In ſe magna ruunt. lætis hunc numina rebus
Creſcendi poſuere modum. nec gentibus ullis
Commodat in populum, terræ, pelagiq; potentem,
Invidiam fortuna ſuam. tu cauſa malorum
Facta tribus dominis communis Roma, nec unquam
In turbam miſſi feralia fœdera regni.
O malè concordes, nimiaque cupidine cæci,
Quid miſcere juvat vires, orbemque tenere
In medio? dum terra fretum, terramque levabit
Aër, & longi volvent Titana labores,
Noxque diem cœlo totidem per ſigna ſequetur;
Nulla fides regni ſociis, omniſque poteſtas
Impatiens conſortis erit. nec gentibus ullis
Credite; nec longe fatorum exempla petantur:
Fraterno primi maduerunt ſanguine muri.
Nec pretium tanti tellus, pontuſque furoris
Tunc erat: exiguum dominos commiſit aſylum.
Temporis anguſti manſit concordia diſcors,
Paxque fuit non ſponte ducum. nam ſola futuri
Craſſus erat belli medius mora. Qualiter undas
Qui ſecat, & geminū gracilis mare ſeparat Iſthmos,
Nec patitur conferre fretum: ſi terra recedat,
Ionium Ægæo frangat mare: ſic, ubi ſæva
Arma ducum dirimens, miſerando funere Craſſus
Aſſyrias Latio maculavit ſanguine Carras,

Par-

Parthica Romanos ſolverunt damna furores.
Plus illa vobis acie, quam creditis, actum eſt
Arſacidæ: bellum victis civile dediſtis.
Dividitur ferro regnum: populique potentis,
Quæ mare, quæ terras, quæ totum poſſidet orbem,
Non cepit fortuna duos. nam pignora juncti
Sanguinis, & diro ferales omine tedas
Abſtulit ad manes, Parcarum, Julia, ſæva
Intercepta manu. quod ſi tibi fata dediſſent
Majores in luce moras, tu ſola furentem
Inde virum poteras, atque hinc retinere parentem;
Armataſque manus excuſſo jungere ferro,
Ut generos ſoceris mediæ junxere Sabinæ.
Morte tua diſcuſſa fides, bellumque movere (tus.
Permiſſum eſt ducibus: ſtimulos dedit æmula vir-
Tu nova ne veteres obſcurent acta triumphos,
Et victis cedat piratica laurea Gallis,
Magne times: te jam ſeries, uſuſque laborum
Erigit, impatienſque loci fortuna ſecundi.
Nec quenquam jam ferre poteſt, Cæſarve priorem,
Pompejuſve parem. quis juſtius induit arma,
Scire nefas: magno ſe júdice quiſque tuetur:
Victrix cauſa Deis placuit, ſed victa Catoni.
Nec coïere pares: alter vergentibus annis
In ſenium, longoque togæ tranquillior uſu
Dedidicit jam pace ducem: famæque petitor
Multa dare in vulgus: totus popularibus auris
Impelli, plauſuque ſui gaudere theatri:
Nec reparare novas vires; multumque priori
Credere fortunæ. ſtat magni nominis umbra.
Qualis frugifero quercus ſublimis in agro
Exuvias veteres populi, ſacrataque geſtans
Dona ducum: nec jam validis radicibus hærens,
Pondere fixa ſuo eſt: nudoſque per aëra ramos
Effundens, trunco, non frondibus, efficit umbram:
At quamvis primo nutet caſura ſub Euro,
Tot circum ſilvæ firmo ſe robore tollant,
Sola tamen colitur. Sed non in Cæſare tantum
Nomen erat, nec fama ducis: ſed neſcia virtus
Stare loco: ſoluſque pudor non vincere bello.
Acer, & indomitus; quo ſpes, quoque ira vocaſſet,
Ferre manũ, & nunquam temerando parcere ferro.
Succeſſus urgere ſuos: inſtare favori

Numi-

Numinis: impellens quicquid ſibi ſumma petentī
Obſtaret: gaudenſque viam feciſſe ruina.
Qualiter expreſſum ventis per nubila fulmen
Ætheris impulſi ſonitu, mundique fragore
Emicuit, rupitque diem, populoſque paventes
Terruit, obliqua præſtinguens lumina flamma:
In ſua templa furit: nullaque exire vetante
Materia, magnamque cadens, magnamque revertens
Dat ſtragem late, ſparſoſque recolligit ignes.
Hæ ducibus cauſæ ſuberant: ſed publica belli
Semina, quæ populos ſemper merſere potentes.
Namque ut opes nimias mundo fortuna ſubacto
Intulit, & rebus mores ceſſere ſecundis,
Prædaque & hoſtiles luxum ſuaſere rapinæ:
Non auro, tectiſve modus: menſaſque priores
Aſpernata fames: cultus geſtare decoros
Vix nuribus, rapuere mares: fœcunda virorum
Paupertas fugitur, totoque accerſitur orbe,
Quo gens quæque perit. tunc longos jungere fines
Agrorum, & quondam duro ſulcata Camilli
Vomere, & antiquos Curiorum paſſa ligones,
Longe ſub ignotis extendere rura colonis.
Non erat is populus, quem pax tranquilla juvaret,
Quem ſua libertas immotis paſceret armis.
Inde iræ faciles, &, quod ſuaſiſſet egeſtas,
Vile nefas: magnumque decus, ferroque petendum,
Plus patria potuiſſe ſua: menſuraque juris
Vis erat: hinc leges, & plebiſcita coacta;
Et cum Conſulibus turbantes jura Tribuni:
Hinc rapti pretio faſces, ſectorque favoris
Ipſe ſui populus; letaliſque ambitus urbi,
Annua venali referens certamina Campo:
Hinc uſura vorax, avidumque in tempore fœnus;
Et concuſſa fides; & multis utile bellum.
Jam gelidas Cæſar curſu ſuperaverat Alpes;
Ingenteſque animo motus, bellumque futurum
Ceperat. ut ventum eſt parvi Rubiconis ad undas,
Ingens viſa duci patriæ trepidantis imago,
Clara per obſcuram vultu mœſtiſſima noctem,
Turrigero canos effundens vertice crines,
Cæſarie lacera, nudiſque adſtare lacertis,
Et gemitu permiſta loqui: Quo tenditis ultra?

Quo fertis mea ſigna viri ? ſi jure venitis,
Si cives : hucuſque licet. Tunc perculit horror
Membra ducis,riguere comæ,greſſumque coërcens
Languor in extrema tenuit veſtigia ripa.
Mox ait : O magnæ qui mœnia proſpicis urbis
Tarpeia de rupe tonans, Phrygiique penates
Gentis Iuleæ, & rapti ſecreta Quirini,
Et reſidens celſa Latialis Juppiter Alba,
Veſtaleſque foci, ſummique ô numinis inſtar
Roma, fave cœptis : non te furialibus armis
Perſequor : en adſum victor terraque, marique
Cæſar, ubique tuus , (liceat modo) nunc quoque, miles.
Ille erit ille nocens, qui me tibi fecerit hoſtem.
Inde moras ſolvit belli, tumidumque per amnem
Signa movet propere. ſic cum ſqualentibus arvis
Æſtiferæ Libyes viſo Leo cominus hoſte
Subſedit dubius, totam dum colligit iram,
Mox ubi ſe ſævæ ſtimulavit verbere caudæ,
Erexitque jubam, & vaſto grave murmur hiatu
Infremuit : tum torta levis ſi lancea Mauri
Hæreat, aut latum ſubeant venabula pectus,
Per ferrum tanti ſecurus vulneris exit.
Fonte cadit modico,parviſque impellitur undis
Puniceus Rubicon, cum fervida canduit æſtas :
Perque imas ſerpit valles, & Gallica certus
Limes ab Auſoniis diſterminat arva colonis.
Tunc vires præbebat hyems, atque auxerat undas
Tertia jam gravido pluvialis Cynthia cornu,
Et madidis Euri reſolutæ flatibus Alpes.
Primus in obliquum ſonipes opponitur amnem
Excepturus aquas. molli tum cetera rumpit
Turba vado fracti faciles jam fluminis undas.
Cæſar ut adverſam ſuperato gurgite ripam
Attigit, Heſperiæ vetitis & conſtitit arvis,
Hic, ait, hic, pacem, temerataque jura relinquo;
Te fortuna ſequor; procul hinc jam fœdera ſunto.
Credidimus fatis, utendum eſt judice bello.
Sic fatus, noctis tenebris rapit agmina ductor
Impiger, & torto Balearis verbere fundæ
Ocyor, & miſſa Parthi poſt terga ſagitta :
Vicinumque minax invadit Ariminum, ut ignes
Solis luçifero fugiebant aſtra relicto.

Jam-

Jamque dies primos belli viſura tumultus
Exoritur: ſeu ſponte deum, ſeu turbidus Auſter
Impulerăt, mœſtam tenuerunt nubila lucem.
Conſtitit ut capto juſſus deponere miles
Signa foro, ſtridor lituum, clangorque tubarum
Non pia concinuit cum rauco claſſica cornu.
Rupta quies populi, ſtratiſque excita juventus
Diripiunt ſacris affixa penatibus arma,
Quæ pax longa dabat: nuda jam crate fluentes
Invadunt clypeos, curvataque cuſpide pila,
Et ſcabros nigræ morſu rubiginis enſes.
Ut notæ fulſere aquilæ, Romanaque ſigna,
Et celſus medio conſpectus in agmine Cæſar,
Diriguere metu, gelidos pavor alligat artus,
Et tacito mutos volvunt ſub pectore queſtus.
O male vicinis hæc mœnia condita Gallis!
O triſti damnata loco! pax alta per omnes,
Et tranquilla quies populos: nos præda furentum,
Primaque caſtra ſumus. melius fortuna dediſſes
Orbe ſub Eoo ſedem, gelidaque ſub Arcto,
Erranteſque domos, Latii quam clauſtra tueri.
Nos primi Senonum motus, Cimbrumque ruentem
Vidimus, & Martem Libyes, curſumque furoris
Teutonici. quoties Romam fortuna laceſſit,
Hac iter eſt bellis gemitu ſic quiſque latenti,
Non auſus timuiſſe palam: vox nulla dolori
Credita: ſed quantum, volucres cum bruma coërcet
Rura ſilent, mediuſque jacet ſine murmure pontus;
Tanta quies. Noctis gelidas lux ſolverat umbras:
Ecce faces belli, dubiæque in prœlia menti
Urgentes addunt ſtimulos, cunctaſque pudoris
Rumpunt fata moras: juſtos Fortuna laborat
Eſſe ducis motus, & cauſas invenit armis.
Expulit ancipiti diſcordes urbe Tribunos
Victo jure minax jactatis curia Gracchis.
Hoc jam mota ducis, vicinaque ſigna petentes
Audax venali comitatur Curio lingua:
Vox quondam populi, libertatemque tueri
Auſus, & armatos plebi miſcere potentes.
Utque ducem varias volventem pectore curas,
Conſpexit dum voce tuæ potuere juvari
Cæſar, ait, partes, quamvis nolente Senatu,
Traximus imperium, tunc, cum mihi Roſtra tenere

Jus erat, & dubios in te transferre Quirites.
Sed poſtquam leges bello ſiluere coactæ,
Pellimur è patriis laribus, patimurque volentes
Exilium: tua non faciat victoria cives.
Dum trepidant nullo firmatæ robore partes,
Tolle moras: ſemper nocuit differre paratis.
Par labor atque metus pretio majore petuntur.
Bellantem geminis tenuit te Gallia luſtris,
Pars quota terrarum? facili ſi prælia pauca
Geſſeris eventu, tibi Roma ſubegerit orbem.
Nunc neque te longi remeantem pompa triumphi
Excipit, aut ſacras poſcunt Capitolia laurus:
Livor edax tibi cuncta negat: genteſque ſubactas
Vix impune feres: ſocerum depellere regno
Decretum eſt genero. partiri non potes orbem:
Solus habere potes. Sic poſtquam fatus, & ipſi
In bellum prono tantum tamen addidit iræ,
Accenditque ducem, quantum clamore juvatur
Eleus ſonipes, quamvis jam carcere clauſo
Immineat foribus, pronuſque repagula laxet.
Convocat armatos extemplo ad ſigna maniplos;
Utque ſatis trepidum turba coëunte tumultum
Compoſuit vultu, dextraque ſilentia juſſit:
Bellorum ô ſocii, qui mille pericula Martis
Mecum (ait) experti, decimo jam vincitis anno.
Hoc cruor Arctois meruit diffuſus in arvis,
Vulneraq; & mortes, hyemeſque ſub Alpibus actæ?
Non ſecus ingenti bellorum Roma tumultu
Concutitur, quam ſi Pœnus tranſcenderet Alpes
Annibal. implentur valido tirone cohortes:
In claſſem cadit omne nemus: terraque marique
Juſſus Cæſar agi. quid? ſi mihi ſigna jacerent
Marte ſub adverſo, ruerentque in terga feroces
Gallorum populi? nunc, cum fortuna ſecundis
Mecum rebus agat, Superique ad ſumma vocantes,
Tentamur, veniat longa dux pace ſolutus
Milite cum ſubito, parteſque in bella togatæ,
Marcelluſque loquax, & nomina vana Catones.
Scilicet extremi Pompeium, emptique clientes
Continuo per tot ſatiabunt tempora regno?
Ille reget currus nondum patientibus annis?
Ille ſemel raptos nunquam dimittet honores?
Quid jam rura querar totum ſuppreſſa per orbem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Ac juſſam ſervire famem ? quis caſtra timenti
Neſcit miſta foro ? gladii cum triſte minantes
Judicium inſolita trepidum cinxere corona,
Atque auſo medias perrumpere milite leges
Pompeiana reum clauſerunt ſigna Milonem ?
Nunc quoque, ne laſſum teneat privata ſenectus,
Bella nefanda parat ſuetus civilibus armis,
Et docilis Syllam ſcelerum viciſſe magiſtrum.
Utque feræ tigres nunquam poſuere furorem, (tur,
Quas nemore Hyrcano, matrũ dum luſtra ſequun-
Altus cæſorum pavit cruor armentorum ;
Sic & Syllanum ſolito tibi lambere ferrum
Durat, Magne, ſitis : nullus ſemel ore receptus
Pollutas patitur ſanguis manſueſcere fauces.
Quem tamen inveniet tam longa potentia finem ?
Quis ſcelerum modus eſt ? ex hoc jam te, improbe,
Ille tuus ſaltem doceat diſcedere Sylla. (regno
Poſt Cilicaſne vagos, & laſſi Pontica regis
Prœlia, barbarico vix conſummata veneno,
Ultima Pompeio dabitur provincia, Cæſar;
Quod non, victrices aquilas deponere juſſus,
Paruerim ? mihi ſi merces erepta laborum eſt,
His ſaltem longi, non me duce, præmia belli
Reddantur : miles ſub quolibet ille triumphet.
Conferet exanguis quo ſe poſt bella ſenectus ?
Quæ ſedes erit emeritis ? quæ rura dabuntur,
Quæ noſter veteranus aret ? quæ mœnia feſſis ?
An melius fient piratæ, Magne, coloni ?
Tollite jampridem victricia, tollite ſigna :
Viribus utendum eſt, quas fecimus. arma tenenti
Omnia dat, qui juſta negat : nec numina deſunt.
Nam neque præda meis, neq; regnum quæritur ar-
Detrahimus dominos urbi ſervire paratæ. (mis :
Dixerat : at dubium non claro murmure vulgus
Secum incerta fremit. pietas, patriique penates
Quanquam cæde feras mentes, animoſque tumentes
Frangunt; ſed diro ferri revocantur amore,
Ductoriſque metu. Summi tum munera pili
Lælius, emeritique gerens inſignia doni,
Servati civis referentem præmia quercum,
Si licet, exclamat, Romani maxime rector
Nominis, & fas eſt veras exprimere voces ;
Quod tam lenta tuas tenuit patientia vires

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Conquerimur. deeratne tibi fiducia noſtri?
Dum movet hic calidus ſpirantia corpora ſanguis,
Et dum pila valent fortes torquere lacerti,
Degenerem patiere togam, regnumque Senatus?
Uſque adeo miſerum eſt civili vincere bello?
Duc age per Scythiæ populos, per inhoſpita Syrtis
Litora, per calidas Libyæ ſitientis arenas.
Hæc manus, ut victum poſt terga relinqueret orbem,
Oceani tumidas remo compeſcuit undas:
Fregit & Arctoo ſpumantem vortice Rhenum,
Juſſa ſequi tam poſſe mihi, quam velle neceſſe eſt.
Nec civis meus eſt, in quem tua claſſica Cæſar
Audiero. per ſigna decem felicia caſtris,
Perque tuos juro quocumque ex hoſte triumphos:
Pectore ſi fratris gladium, juguloque parentis
Condere me jubeas, plenæque in viſcera parta
Conjugis, invita peragam tamen omnia dextra.
Si ſpoliare Deos, ignemque immittere templis,
Numina miſcebit caſtrenſis flamma Monetæ:
Caſtra ſuper Tuſci ſi ponere Tybridis undas,
Heſperios audax veniam metator in agros.
Tu quoſcumque voles in planum effundere muros,
His aries actus diſperget ſaxa lacertis:
Illa licet penitus tolli quam juſſeris urbem,
Roma ſit. His cunctæ ſimul aſſenſere cohortes,
Elataſque alte, quæcumque ad bella vocaret,
Promiſere manus. it tantus ad æthera clamor,
Quantus, piniferi Boreas cum Thracius Oſſæ
Rupibus incubuit, curvato robore preſſæ
Fit ſonus, aut rurſus redeuntis in æthera ſylvæ.
  Cæſar ut acceptum tam prono milite bellum,
Fataque ferre videt, ne quo languore moretur
Fortunam, ſparſas per Gallica rura cohortes
Evocat, & Romam motis petit undique ſignis.
Deſeruere cavo tentoria fixa Lemano,
Caſtraque, quæ Vogeſi curvam ſuper ardua rupem
Pugnaces pictis cohibebant Lingonas armis.
Hi vada liquerunt Iſaræ, qui gurgite ductus
Per tam multa ſuo, famæ majoris in amnem
Lapſus, ad æquoreas nomen non pertulit undas.
Solvuntur flavi longa ſtatione Rutheni:
Mitis Arax Latias gaudet non ferre carinas,
Finis & Heſperiæ promoto limite Varus;

Qua-

Quaque ſub Herculeo ſacratus nomine portus
Urget rupe cava pelagus. non Corus in illum
Jus habet, aut Zephyrus: ſolus ſua litora turbat
Circius, & tuta prohibet ſtatione Monœci.
Quaque jacet litus dubium, quod terra, fretumque
Vendicat alternis vicibus, cum funditur ingens
Oceanus, vel cum refugis ſe fluctibus aufert.
Ventus ab extremo pelagus ſic axe volutet,
Deſtituatque ferens: an ſidere mota ſecundo
Tethyos unda vagæ lunaribus æſtuet horis:
Flammiger an Titan, ut alentes hauriat undas,
Erigat Oceanum, fluctuſque ad ſidera tollat,
Quærite, quos agitat mundi labor: at mihi ſemper
Tu, quæcumque moves tam crebros cauſſa meatus,
Ut ſuperi voluere, late. Tunc rura Nemoſſi
Qui tenet, & ripas Aturi, qua litore curvo
Molliter admiſſum claudit Tarbellicus æquor,
Signa movet, gaudetque amoto Santonus hoſte:
Et Biturix, longiſque leves Sueſſones in armis.
Optimus excuſſo Leucus Rhemuſque lacerto,
Optima gens flexis in gyrum Sequana frænis:
Et docilis rector roſtrati Belga covini:
Arvernique auſi Latio ſe fingere fratres,
Sanguine ab Iliaco populi; nimiumque rebellis
Nervius, & cæſi pollutus ſanguine Cottæ:
Et qui te laxis imitantur Sarmata braccis
Vangiones: Batavique truces, quos ære recurvo
Stridentes acuere tubæ: qua Cinga pererrat
Gurgite: qua Rhodanus raptum velocibus undis
In mare fert Ararim: qua montibus ardua ſummis
Gens habitat cana pendentes rupe Gebennas:
Pictones immunes ſubigunt ſua rura; nec ultra
Inſtabiles Turonas circumſita caſtra coërcent.
In nebulis Meduana tuis marcere peroſus
Andus, jam placida Ligeris recreatur ab unda.
Inclyta Cæſareis Genabos diſſolvitur alis.
Tu quoque lætatus converti prœlia Trevir:
Et nunc tonſe Ligur, quondam per colla decora
Crinibus effuſis toti prælate Comatæ:
Et quibus immitis placatur ſanguine diro
Teutates, horrenſque feris altaribus Heſus;
Et Taranis Scythicæ non mitior ara Dianæ.
Vos quoque qui fortes animas, belloque peremptas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Laudibus in longum vates dimittitis ævum,
Plurima ſecuri fudiſtis carmina Bardi.
Et vos barbaricos ritus, moremque ſiniſtrum
Sacrorum Druidæ poſitis repetiſtis ab armis.
Solis noſſe deos, & cœli numina vobis,
Aut ſolis neſcire datum: nemora alta remotis
Incolitis lucis. vobis auctoribus, umbræ
Non tacitas Erebi ſedes, Ditiſque profundi
Pallida regna petunt: regit idem ſpiritus artus
Orbe alio: longæ (canitis ſi cognita) vitæ
Mors media eſt. certe populi, quos deſpicit Arctos,
Felices errore ſuo, quos ille timorum
Maximus haud urget leti metus. inde ruendi
In ferrum mens prona viris, animæque capaces
Mortis: & ignavum rediturae parcere vitæ.
Et vos crinigeros bellis arcere Caycos
Oppoſiti, petitis Romam, Rhenique feroces
Deſeritis ripas, & apertum gentibus orbem.
  Cæſar, ut immenſæ collecto robore vires
Audendi majora fidem fecere, per omnem
Spargitur Italiam, vicinaque mœnia complet.
Vana quoque ad veros acceſſit fama timores,
Irrupitque animos populi, clademque futuram
Intulit, & velox properantis nuntia belli
Innumeras ſolvit falſa in præconia linguas.
Eſt qui, tauriferis ubi ſe Mevania campis
Explicat, audaces ruere in certamina turmas
Afferat, & qua Nar Tyberino illabitur amni,
Barbaricas ſævi diſcurrere Cæſaris alas:
Ipſum omnes aquilas, collataque ſigna ferentem,
Agmine non uno, denſiſque incedere caſtris.
Nec, qualem meminere, vident: majorque, feruſq;
Mentibus occurrit, victoque immanior hoſte.
Hunc inter Rhenum populos Alpeſque jacentes,
Finibus Arctois, patriaque à ſede revulſos
Pone ſequi, juſſamque feris à gentibus Urbem,
Romano ſpectante, rapi ſic quiſque pavendo
Dat vires famæ: nulloque auctore malorum
Quæ finxere, timent. nec ſolum vulgus inani
Percuſſum terrore paves: ſed curia, & ipſi
Sedibus exiliere Patres, inviſaque belli
Conſulibus fugiens mandat decreta Senatus.
Tum quæ tuta petant; & quæ metuenda relinquant

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Incerti, quo quemque fugæ tulit impetus, urgent
Præcipitem populum, ſerieque hærentia longa
Agmina prorumpunt. credas aut tecta nefandas
Corripuiſſe faces, aut jam quatiente ruina
Nutantes pendere domos, ſic turba per urbem
Præcipiti lymphata gradu, velut, unica rebus
Spes foret afflictis patrios excedere muros;
Inconſulta ruit. qualis cum turbidus Auſter
Reppulit à Libycis immenſum Syrtibus æquor,
Fractaque veliferi ſonuerunt pondera mali,
Deſilit in fluctus deſerta puppe magiſter,
Navitaque, & nondum ſparſa compage carinæ,
Naufragium ſibi quiſque facit: ſic urbe relicta
In bellum fugitur. nullum jam languidus ævo
Evaluit revocare parens, conjuxve maritum
Fletibus, aut patrii, dubiæ dum vota ſalutis
Conciperent, tenuere Lares: nec limine quiſquam
Hæſit, & extremo tunc forſitan urbis amatæ
Plenus abit viſu: ruit irrevocabile vulgus.
O faciles dare ſumma Deos, eademque tueri
Difficiles! urbem populis, victiſque frequentem
Gentibus, & generis, coëat ſi turba, capacem
Humani, facilem venturo Cæſare prædam
Ignavæ liquere manus. cum preſſus ab hoſte
Clauditur externis miles Romanus in oris,
Effugit exiguo nocturna pericula vallo:
Et ſubitus rapti munimine ceſpitis agger
Præbet ſecuros intra tentoria ſomnos.
Tu tantum audito bellorum murmure Roma
Deſereris; nox una tuis non credita muris.
Danda tamen venia eſt tantorum danda pavorum:
Pompeio fugiente timent. tum ne qua futuri
Spes ſaltem trepidas mentes levet, addita fati
Pejoris manifeſta fides, Superique minaces,
Prodigiis terras implerunt, æthera, pontum.
Ignota obſcuræ viderunt ſidera noctes,
Ardentemque polum flammis, cæloque volantes
Obliquas per inane faces, crinemque timendi
Sideris, & terris mutantem regna cometen,
Fulgura fallaci micuerunt crebra ſereno:
Et varias ignis denſo dedit aëre formas.
Nunc jaculum longo, nunc ſparſo lumine lampas
Emicuit cœlo: tacitum ſine nubibus ullis

Fulmen, & Arctois rapiens de partibus ignem,
Percuſſit Latiale caput: ſtellæque minores
Per vacuum ſolitæ noctis decurrere tempus,
In medium venere diem: cornuque coacto
Jam Phœbe toto fratrem cum redderet orbe,
Terrarum ſubita percuſſa expalluit umbra.
Ipſe caput medio Titan cum ferret Olympo,
Condidit ardentes atra caligine currus,
Involvitque orbem tenebris, genteſque coëgit
Deſperare diem: qualem fugiente per ortus
Sole Thyeſteæ noctem duxere Mycenæ.
Ora ferox Siculæ laxavit Mulciber Ætnæ;
Nec tulit in cœlum flammas, ſed vertice prono
Ignis in Heſperium cecidit latus, atra Charybdis
Sanguineum fundo torſit mare. flebile ſævi
Latravere canes. Veſtali raptus ab ara
Ignis, & oſtendens confectas flamma Latinas
Scinditur in partes, geminoque cacumine ſurgit,
Thebanos imitata rogos, tum cardine tellus
Subſedit, veteremque jugis nutantibus Alpes
Diſcuſſere nivem. Tethys majoribus undis
Heſperiam Calpen, ſummumque implevit Atlanta.
Indigetes fleviſſe deos, Urbiſque laborem
Teſtatos ſudore Lares, delapſaque templis
Dona ſuis, diraſque diem fœdaſſe volucres
Accipimus; ſilviſque feras ſub nocte relictis
Audaces media poſuiſſe cubilia Roma,
Tum pecudũ faciles humana ad murmura linguæ,
Monſtroſique hominum partus numeroque modoq;
Membrorum; matremque ſuus conterruit infans;
Diraque per populum Cumanæ carmina vatis
Vulgantur. tum, quos ſectis Bellona lacertis
Sæva movet, cecinere deos: crinemque rotantes
Sanguinei populis ulularunt triſtia Galli.
Compoſitis plenæ gemuerunt oſſibus urnæ.
Tum fragor armorum, magnæque per avia voces
Auditæ nemorum: & venientes cominus umbræ.
Quique colunt junctos extremis mœnibus agros,
Diffugiunt: ingens Urbem cingebat Erinnys,
Excutiens pronam flagranti vertice pinum,
Stridenteſque comas: Thebanam qualis Agaven
Impulit, aut ſævi contorſit tela Lycurgi
Eumenis: aut qualem juſſu Junonis iniquæ
Her-

Horruit Alcides, viſo jam Dite, Megæram.
Inſonuere tubæ, & quanto clamore cohortes
Miſcentur, tantum nox atra ſilentibus auris
Edidit: & medio viſi conſurgere Campo
Triſtia Syllani cecinere oracula manes,
Tollentemque caput gelidas Anienis ad undas
Agricolæ fracto Marium fugere ſepulcro.
Hæc propter placuit Tuſcos de more vetuſto
Acciri vates: quorum qui maximus ævo
Aruns incoluit deſertæ mœnia Lunæ,
Fulminis edoctus motus, venaſque calentes
Fibrarum, & monitus volitantis in aëre pennæ,
Monſtra jubet primum, quæ nullo ſemine diſcors
Protulerat natura, rapi, ſterilique nefandos
Ex utero fetus infauſtis urere flammis.
Mox jubet & totam pavidis à civibus Urbem
Ambiri: & feſto purgantes mœnia luſtro,
Longa per extremos pomeria cingere fines
Pontifices, ſacri quibus eſt permiſſa poteſtas.
Turba minor ritu ſequitur ſuccincta Gabino,
Veſtalemque chorum ducit vittata ſacerdos,
Trojanum ſoli cui fas vidiſſe Minervam.
Tum qui fata deum, ſecretaque carmina ſervant,
Et lotam parvo revocant Almone Cybellen:
Et doctus volucres Augur ſervare ſiniſtras:
Septemvirque epulis feſtis, Titiique ſodales:
Et Salius læto portans ancilia collo:
Et tollens apicem generoſo vertice Flamen.
Dumque illi effuſam longis anfractibus urbem
Circumeunt, Aruns diſperſos fulminis ignes
Colligit, & terræ mœſto cum murmure condit,
Datque locis nomen. ſacris tunc admovet aris
Electa cervice marem. jam fundere Bacchum
Cœperat, obliquoque molas inducere cultro:
Impatienſque diu non grati victima ſacri,
Cornua ſuccincti premerent cum torva miniſtri,
Depoſito victum præbebat poplite collum.
Nec cruor emicuit ſolitus: ſed vulnere largo
Diffuſum rutilo nigrum pro ſanguine virus.
Palluit attonitus ſacris feralibus Aruns:
Atque iram Superum raptis quæſivit in extis.
Terruit ipſe color vatem: nam pallida tetris
Viſcera tincta notis, gelidoque infecta cruore

Plu-

Plurimus aſperſo variabat ſanguine livor.
Cernit tabe jecur madidum: venaſque minaces
Hoſtili de parte videt. pulmonis anheli
Fibra latet, parvuſque ſecat vitalia limes.
Cor jacet: & ſaniem per hiantes viſcera rimas
Emittunt: produntque ſuas omenta latebras.
Quodque (nefas) nullis impune apparuit extis.
Ecce videt capiti fibrarum increſcere molem
Alterius capitis. pars ægra & marcida pendet:
Pars micat, & celeri venas movet improba pulſu.
His ubi concepit magnorum fata malorum,
Exclamat: Vix fas Superi quæcunque monetis
Prodere me populis: neque enim tibi ſumme litavi
Juppiter hoc ſacrum: cæſique in viſcera tauri
Inferni venere Dei: non fanda timemus:
Sed venient majora metu. Dii viſa ſecundent,
Et fibris ſit nulla fides; ſed conditor artis
Finxerit iſta Tages. flexu ſic omnia Tuſcus
Involvens, multaque tegens ambage canebat.
At Figulus, cui cura Deos, ſecretaque cœli
Noſſe fuit, quem non ſtellarum Ægyptia Memphis
Æquaret viſu, numeriſque moventibus aſtra,
Aut hic errat (ait) nulla cum lege per ævum
Mundus,& incerto diſcurrunt ſidera motu:
Aut, ſi fata movent, orbi, generique paratur
Humano matura lues. terræne dehiſcent?
Subſidentque urbes? an tollet fervidus aër
Temperiem? ſegetes tellus infida negabit?
Omnis an infuſis miſcebitur unda venenis?
Quod cladis genus, ô Superi? qua peſte paratis
Sævitiam? extremi multorum tempus in unum
Convenere dies. ſummo ſi frigida cœlo
Stella nocens nigros Saturni accenderet ignes;
Deucalioneos fudiſſet Aquarius imbres,
Totaque diffuſo latuiſſet in æquore tellus.
Si ſævum radiis Nemeæum Phœbe Leonem
Nunc premeres, toto fluerent incendia mundo,
Succenſuſque ſuis flagraſſet curribus æther.
Hi ceſſant ignes. tu qui flagrante minacem
Scorpion incendis cauda, chelaſque peruris,
Quid tantum Gradive paras? nam mitis in alto
Juppiter Occaſu premitur, Veneriſque ſalubre
Sidus hebet, motuque celer Cyllenius hæret,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Et cœlum Mars ſolus habet. cur ſigna meatus
Deſeruere ſuos, mundoque obſcura feruntur:
Enſiferi nimium fulget latus Orionis?
Imminet armorum rabies: ferrique poteſtas
Confundet jus omne manu: ſceleriquе nefando
Nomen erit virtus: multoſque exibit in annos
Hic furor. & Superos quid prodeſt poſcere finem?
Cum domino pax iſta venit. duc Roma malorum
Continuam ſeriem: clademque in tempora multa
Extrahe, civili tantum jam libera bello.
  Terruerant ſatis hæc pavidam præſagia plebem;
Sed majora premunt. nam qualis vertice Pindi
Edonis Ogygio decurrit plena Lyæo:
Talis & attonitam rapitur matrona per urbem,
Vocibus his prodens urgentem pectora Phœbum.
Quo feror ô Pæan? qua me ſuper æthera raptam
Conſtituis terra? video Pangæa nivoſis
Cana jugis, latoſque Æmi ſub rupe Philippos.
Quis furor hic, ô Phœbe, doce: quæ tela, manuſque
Romanæ miſcent acies, bellumque ſine hoſte eſt?
Qua diverſa feror? primos me ducis in ortus,
Qua mare Lagæi mutatur gurgite Nili.
Hunc ego, fluminea deformis truncus arena
Qui jacet, agnoſco: dubiam ſuper æquora Syrtim,
Arentemque feror Libyen, quo triſtis Erinnys
Tranſtulit Emathias acies, nunc deſuper Alpis
Nubiferæ colles, atque aëriam Pyrenen
Abripimur. patriæ ſedes remeamus in urbis:
Impiaque in medio peraguntur bella ſenatu.
Conſurgunt partes iterum, totumque per orbem
Rurſus eo. nova da mihi cernere littora ponti,
Telluremque novam: vidi jam Phœbe Philippos.
Hæc ait: & laſſo jacuit defecta furore.

LIBER II.

Jo. Sulpicii Verulani Argumentum.

Est ubi conqueſtus noſci ventura Secundus,
Juſtitio indicto, narrat fera prælia Sullæ.
Poſt hæc Brutus adit conſtanti mente Catonem:
Cui rurſum nubit funeſto Marcja cultu.
It Capuam Magnus, late occupat omnia Cæſar,
Teque capit Domiti: ſequitur tum concio Magni.
Brundiſio it gnatus, cujus tentare remota
Auxilio, obſeſſuſque tamen vix effugit ipſe.

Jamque iræ patuere deũm, manifeſtaque belli
Signa dedit mundus: legeſque, & fœdera rerum,
Præſcia monſtrifero vertit natura tumultu,
Indixitque nefas. cur hanc tibi rector Olympi
Sollicitis viſum mortalibus addere curam,
Noſcant venturas ut dira per omina clades?
Sive parens rerum cum primum informia regna,
Materiamque rudem flamma cedente recepit,
Fixit in æternum cauſas, qua cuncta coërcet,
Se quoque lege tenens, & ſecula juſſa ferentem
Fatorum immoto diviſit limite mundum:
Sive nihil poſitum eſt, ſed fors incerta vagatur,
Fertque, refertque vices, & habent mortalia caſum:
Sit ſubitum quodcunque paras: ſi cæca futuri
Mens hominum fati: liceat ſperare timenti.
  Ergo ubi concipiunt quantis ſit cladibus Urbi
Conſtatura fides Superum, ferale per urbem
Juſtitium: latuit plebeio tectus amictu
Omnis honos: nullos comitata eſt purpura faſces.
Tum queſtus tenuere ſuos, magnuſque per omnes
Erravit ſine voce dolor. ſic funere primo
Attonitæ tacuere domus, cum corpora nondum
Conclamata jacent, nec mater crine ſoluto
Exigit ad ſævos famulorum brachia planctus:
Sed cum membra premit fugiente rigentia vita,
Vultuſque exanimes, oculoſque in morte jacentes;
Nec dũ eſt ille dolor, ſed jam metus: incubat amnes,
Miraturque malum. Cultus matrona priores
Depoſuit: mœſtæque tenent delubra catervæ.

Hæ lacrymis ſparſere Deos, hæ pectora duro
Afflixere ſolo: lacerasque in limine ſacro
Attonitæ fudere comas: votiſque vocari
Aſſuetas crebris feriunt ululatibus aures.
Nec cunctæ ſummi templo jacuere Tonantis:
Diviſere deos: & nullis defuit aris
Invidiam factura parens. quarum una madentes
Sciſſa genas, planctu liventes atra lacertos,
Nunc, ait, ô miſeræ contundite pectora matres,
Nunc laniate comas, neve hunc differte dolorem,
Et ſummis ſervate malis: nunc flere poteſtas
Dum pendet fortuna ducum: cum vicerit alter,
Gaudendum eſt. his ſe ſtimulis dolor ipſe laceſſit.
Nec non bella, viri diverſaque caſtra petentes
Effundunt juſtas in numina ſæva querelas.
O miſeræ ſortis, quod non in Punica nati
Tempora Cannarum fuimus, Trebiæque juventus.
Non pacem petimus Superi: date gentibus iras:
Nunc urbes excite feras: conjuret in arma
Mundus: Achæmeniis decurrant Medica Suſis
Agmina: Maſſagetas Scythicus non alliget Iſther:
Fundat ab extremo flavos Aquilone Suevos
Albis, & indomitum Rheni caput: omnibus hoſtes
Reddite nos populis: civile avertite bellum:
Hinc Dacus premat, inde Getes: occurrat Iberis
Alter: ad Eoas hic vertat ſigna pharetras.
Nulla vacet tibi Roma manus. vel perdere nomen
Si placet Heſperium Superi, collapſus in ignes
Plurimus ad terram per fulmina decidat æther.
Sæve parens utraſque ſimul parteſque duceſque,
Dum nondum meruere, feri. tantone novorum
Proventu ſcelerum quærunt, uter imperet Urbi?
Vix tanti fuerat civilia bella moveri,
Ut neuter. Tales pietas peritura querelas
Egerit: at miſeros angit ſua cura parentes,
Oderuntque gravis vivacia fata ſenectæ,
Servatoſque iterum bellis civilibus annos.
Atque aliquis magno quærens exempla timori,
Non alios, inquit, motus tunc fata parabant,
Cum poſt Teutonicos victor, Libycoſq; triumphos
Exul limoſa Marius caput abdidit ulva.
Stagna avidi texere ſoli, laxæque paludes
Depoſitum Fortuna, tuum: mox vincula ferri

Exedere ſenem, longuſque in carcere pædor;
Conſul, & everſa felix moriturus in urbe
Pœnas ante dabat ſcelerum, mors ipſa refugit
Sæpe virum, fruſtraque hoſti eſt conceſſa poteſtas
Sanguinis inviſi. primo qui cædis in ictu
Diriguit, ferrumque manu torpente remiſit;
Viderat immenſam tenebroſo in carcere lucem,
Terribileſque Deos ſcelerum: Mariumque futurum:
Audieratque pavens: Non hæc contingere fas eſt
Colla tibi: debet multas hic legibus ævi,
Ante ſuam mortes: vanum depone furorem.
Si libet ulciſci deletæ funera gentis,
Hunc Cimbri ſervate ſenem. non ille favore
Numinis, ingenti Superum protectus ab ira,
Vir ferus, & Romam cupienti perdere fato
Sufficiens. idem pelago delatus iniquo
Hoſtilem in terram, vacuiſque mapalibus actus,
Nuda triumphati jacuit per regna Jugurthæ,
Et Pœnos preſſit cineres, ſolatia fati
Carthago, Mariuſque tulit: pariterque jacentes
Ignovere deis. Libycas ibi colligit iras,
Ut primum fortuna redit: ſervilia ſolvit
Agmina: conflato ſævas ergaſtula ferro
Exeruere manus: nulli geſtanda dabantur
Signa ducis, niſi qui ſcelerum jam fecerat uſum,
Attuleratque in caſtra nefas. pro fata! quis ille,
Quis fuit ille dies, Marius quo mœnia victor
Corripuit? quantoque gradu mors ſæva cucurrit?
Nobilitas cum plebe perit: lateque vagatur
Enſis: & à nullo revocatum eſt pectore ferrum.
Stat cruor in templis: multaque rubentia cæde
Lubrica ſaxa madent. nulli ſua profuit ætas.
Non ſenis extremum piguit vergentibus annis
Præcipitaſſe diem: nec primo in limine vitæ
Infantis miſeri naſcentia rumpere fata.
Crimine quo parvi cædem potuere mereri?
Sed ſatis eſt jam poſſe mori. trahit ipſe furoris
Impetus: &, viſum eſt lenti, quæſiſſe nocentem.
In numerum pars magna perit: rapuitque cruentu
Victor ab ignota vultus cervice reciſos,
Dum vacua pudet ire manu. ſpes una ſalutis
Oſcula pollutæ fixiſſe trementia dextræ.
Mille licet gladii mortis nova ſigna ſequantur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Degener ô populus, vix ſecula longa decorum
Sic meruiſſe viris, nedum breve dedecus ævi,
Et vitam, dum Sylla redit. cui funera vulgi
Flere vacet? vix te ſparſum per viſcera Bæbi
Innumeras inter carpentis membra coronæ
Diſceſſiſſe manus: aut te præſage malorum
Antoni, cujus laceris pendentia canis
Ora ferens miles feſtæ rorantia menſæ
Impoſuit, truncos laceravit Fimbria Craſſos.
Sæva Tribunitio maduerunt robora tabo.
Te quoque neglectum violatæ Scævola dextræ
Ante ipſum penetrale Deæ, ſemperque calentes
Mactavere focos: parvum ſed feſſa ſenectus
Sanguinis effudit jugulo, flammiſque pepercit.
Septimus hæc ſequitur, repetitis faſcibus, annus:
Ille fuit vitæ Mario modus, omnia paſſo,
Quæ pejor fortuna poteſt, atque omnibus uſo,
Quæ melior: menſoque homini quid fata pararent.
Jam quot apud Sacri cecidere cadavera portum?
Aut Collina tulit ſtratas quot porta catervas,
Tunc cum pene caput mundi, rerumque poteſtas
Mutavit tralata locum, Romanaque Samnis
Ultra Caudinas ſperavit vulnera Furcas?
  Sylla quoque immenſis acceſſit cladibus ultor.
Ille quod exiguum reſtabat ſanguinis Urbi
Hauſit; dumq; nimis jam putrida membra recidit,
Exceſſit medicina modum, nimiumque ſecuta eſt,
Qua morbi duxere, manus. periere nocentes;
Sed cum jam ſoli poſſent ſupereſſe nocentes.
Tunc data libertas odiis, reſolutaque legum
Frænis ira ruit. non uni cuncta dabantur,
Sed fecit ſibi quiſque nefas. ſemel omnia victor
Juſſerat. infandum domini per viſcera ferrum
Exegit famulus: nati maduere paterno
Sanguine: certatum eſt, cui cervix cæſa parentis
Cederet: in fratrum ceciderunt præmia fratres.
Buſta repleta fuga, permiſtaque viva ſepultis
Corpora: nec populum latebræ cepere ferarum.
Hic laqueo fauces, eliſaque guttura fregit:
Hic ſe præcipiti jaculatus pondere dura
Diſſiluit percuſſus humo: morteſque cruento
Victori rapuere ſuas: hic robora buſti
Extruit ipſe ſui, nec dum omni ſanguine fuſo

Deſilit in flammas, &, dum licet, occupat ignes.
Colla ducum pilo trepidam geſtata per urbem,
Et medio congeſta foro: cognoſcitur illic
Quicquid ubiq; latet ſcelerum. non Thracia tantum
Vidit Biſtonii ſtabulis pendere tyranni;
Poſtibus Antæi Libye; nec Græcia mœrens
Tot laceros artus Piſæa flevit in aula.
Cum jam tabe fluunt, confuſaque tempore multo
Amiſere notas, miſerorum dextra parentum
Colligit, & pavido ſubducit cognita furto.
Meque ipſum memini cæſi deformia fratris
Ora rogo cupidum, vetitiſque imponere flammis,
Omnia Syllanæ luſtraſſe cadavera pacis:
Perque omnes truncos, cum qua cervice reciſum
Conveniat, quæſiſſe caput. Quid ſanguine, manes
Placatos Catuli referam? cui victima triſtes
Inferias Marius, forſan nolentibus umbris,
Pendit, inexpleto non fanda piacula buſto:
Cum laceros artus, æquataque vulnera membris
Vidimus, & toto quamvis in corpore cæſo
Nil animæ letale datum, moremque nefandæ
Dirum ſævitiæ, pereuntis parcere morti.
Avulſæ cecidere manus, exſectaque lingua
Palpitat, & muto vacuum ferit aëra motu.
Hic aures, alius ſpiramina naris aduncæ
Amputat: ille cavis evolvit ſedibus orbes,
Ultimaque effodit ſpectatis lumina membris.
Vix erit ulla fides, tam ſævi criminis unum
Tot pœnas cepiſſe caput. ſic mole ruinæ
Fracta ſub ingenti miſcentur pondere membra:
Nec magis informes veniunt ad littora trunci,
Qui medio periere freto. quid perdere fructum
Juvit, &, ut vilem, Marii confundere vultum?
Ut ſcelus hoc Syllæ, cædeſque oſtenſa placeret,
Agnoſcendus erat. Vidit Fortuna colonos
Præneſtina ſuos cunctos ſimul enſe reciſos,
Unius populum pereuntem tempore mortis.
Tunc flos Heſperiæ, Latii jam ſola juventus,
Concidit, & miſeræ maculavit ovilia Romæ.
Tot ſimul infeſto juvenes occumbere leto,
Sæpe fames, pelagique furor, ſubitæque ruinæ,
Aut cœli, terræque lues, aut bellica clades,
Numquam pœna fuit, denſi vix agmina vulgi
In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Inter & exangues immiſſa morte catervas
Victores movere manus. vix cæde peracta
Procumbunt, dubiaque labant cervice: ſed illos
Magna premit ſtrages: peraguntq; cadavera partem
Cædis: viva graves elidunt corpora trunci.
Intrepidus tanti ſedit ſecurus ab alto
Spectator ſceleris: miſeri tot millia vulgi
Non piguit juſſiſſe mori. congeſta recepit
Omnia Tyrrhenus Syllana cadavera gurges.
In fluvium primi cecidere, in corpora ſummi.
Præcipites hæſere rates, & ſtrage cruenta
Interruptus aquis fluxit prior amnis in æquor;
Ad molem ſtetit unda ſequens: nam ſanguinis alti
Vis ſibi fecit iter, campumque effuſa per omnem,
Præcipitique ruens Tyberina ad flumina rivo
Hærentes adjuvit aquas: nec jam alveus amnem,
Nec retinent ripæ, redeuntque cadavera campo.
Tandem Tyrrhenas vix eluctatus in undas
Sanguine cæruleum torrenti dividit æquor.
Hiſne, Salus rerum, Felix his Sylla vocari,
His meruit tumulum medio ſibi tollere Campo?
Hæc rurſus patienda manent: hoc ordine belli
Ibitur: hic ſtabit civilibus exitus armis.
Quanquam agitant graviora metus, multoq; coitur
Humani generis majore in prœlia damno.
Exulibus Mariis bellorum maxima merces
Roma recepta fuit: nec plus victoria Syllæ
Præſtitit, inviſas penitus quam tollere partes.
Hos alio fortuna vocas: olimque potentes
Concurrunt. neuter civilia bella moveret,
Contentus, quo Sylla fuit. Sic mœſta ſenectus
Præteritique memor flebat, metuenſque futuri.
At non magnanimi percuſſit pectora Bruti
Terror, & in tanta pavidi formidine motus
Pars populi lugentis erat: ſed nocte ſopora,
Parrhaſis obliquos Helice cum verteret axes,
Atria cognati pulſat non ampla Catonis.
Invenit inſomni volventem publica cura
Fata virum, caſuſque Urbis, cunctiſque timentem,
Securumque ſui; farique his vocibus orſus.
Omnibus expulſæ terris. olimque fugatæ
Virtutis jam ſola fides, quam turbine nullo
Excutiet fortuna tibi; tu mente labantem

Dirige me, dubium certo tu robore firma.
Namque alii Magnum, vel Cæſaris arma ſequantur:
Dux Bruto Cato ſolus erit. pacemne tueris,
Inconcuſſa tenens dubio veſtigia mundo?
An placuit, ducibus ſcelerum, populique furenti
Cladibus immiſtum civile abſolvere bellum?
Quemque ſuæ rapiunt ſcelerata in prælia cauſæ:
Hos polluta domus, legeſque in pace timendæ;
Hos ferro fugienda fames, mundique ruinæ
Permiſcenda fides. nullum furor egit in arma,
Caſtra petunt magna victi mercede: tibi uni
Per ſe bella placent? quid tot duraſſe per annos
Profuit immunem corrupti moribus ævi?
Hoc ſolum longæ pretium virtutis habebis?
Accipient alios, facient te bella nocentem.
Ne tantum ô Superi liceat feralibus armis,
Has etiam moviſſe manus: nec pila lacertis
Miſſa tuis cæca telorum in nube ferantur:
Nec tanta incaſſum virtus eat. ingeret omnis
Se belli fortuna tibi. quis nolet ab iſto
Enſe mori, quamvis alieno vulnere labens,
Et ſcelus eſſe tuum? melius tranquilla ſine armis
Otia ſolus ages: ſicut cæleſtia ſemper
Inconcuſſa ſuo volvuntur ſidera lapſu.
Fulminibus propior terræ ſuccenditur aër,
Imaque telluris ventos, tractuſque coruſcos
Flammarum accipiunt: nubes excedit Olympus
Lege deum. minimas rerum diſcordia turbat:
Pacem ſumma tenent. quam læte Cæſaris aures
Accipient tantum veniſſe in prœlia civem!
Nam prælata ſuis nunquam diverſa dolebit
Caſtra ducis Magni. nimium placet ipſe, Catoni
Si bellum civile placet, pars magna Senatus,
Et duce privato geſturus prœlia Conſul
Sollicitant, proceresque alii: quibus adde Catone
Sub juga Pompeii; toto jam liber in orbe
Solus Cæſar erit. quod ſi pro legibus arma
Ferre juvat patriis, libertatemque tueri:
Nunc neque Pompeii Brutum, neq; Cæſaris hoſ
Poſt bellum victoris habe. Sic fatur. at illi
Arcano ſacras reddit Cato pectore voces.
Summum Brute nefas civilia bella fatemur:
Sed quo fata trahunt, virtus ſecura ſequetur.

Crimen erit Superis & me feciſſe nocentem.
Sidera quis, mundumque velit ſpectare cadentem
Expers ipſe metus? quis, cum ruat arduus æther,
Terra labet, miſto coëuntis pondere mundi,
Comploſas tenuiſſe manus? genteſne furorem
Heſperium ignotæ, Romanaque ſigna ſequentur;
Deductique fretis alio ſub ſidere reges?
Otia ſolus agam? procul hunc arcete furorem
O Superi, motura Dacas ut clade Getaſque
Securo me Roma cadat. ceu morte parentem
Natorum orbatum, longum producere funus
Ad tumulum jubet ipſe dolor: juvat ignibus atris
Inſeruiſſe manus, conſtructoque aggere buſti
Ipſum atras tenuiſſe faces: non ante revellar,
Exanimem quam te complectar Roma, tuumque
Nomen libertas, & inanem proſequar umbram.
Sic eat: immites Romana piacula divi
Plena ferant: nullo fraudemus ſanguine bellum.
O utinam, cœlique Deis, Erebique liberet
Hoc caput in cunctas damnatum exponere pœnas!
Devotum hoſtiles Decium preſſere catervæ:
Me geminæ figant acies, me barbara telis
Rheni turba petat: cunctis ego pervius haſtis
Excipiam medius totius vulnera belli.
Hic redimat ſanguis populos: hac cæde luatur,
Quicquid Romani meruerunt pendere mores.
Ad juga cur faciles populi, cur ſæva volentes
Regna pati pereunt? me ſolum invadite ferro,
Me fruſtra leges & inania jura tuentem?
Hic dabit, hic pacem jugulus, finemque laborum
Gentibus Heſperiis: poſt me regnare volenti
Non opus eſt bello. quin publica ſigna, ducemque
Pompeium ſequimur? nec, ſi fortuna favebit,
Hunc quoque totius ſibi jus promittere mundi
Non bene compertum eſt: ideo me milite vincat,
Ne ſibi ſe viciſſe putet. Sic fatur: & acres
Irarum movit ſtimulos: juveniſque calorem
Excitat in nimios belli civilis amores.
Interea, Phœbo gelidas pellente tenebras,
Pulſatæ ſonuere fores: quas ſancta relicto
Hortenſi mœrens irrupit Marcia buſto.
Quondam virgo toris melioris juncta mariti:
Mox ubi connubii pretium, merceſque ſoluta eſt

Tertia jam ſoboles, alios fecunda penates
Impletura datur; geminas è ſanguine matris
Permiſtura domos. ſed poſtquam condidit urna
Supremos cineres, miſerando concita vultu,
Effuſas laniata comas, concuſſaque pectus
Verberibus crebris, cinereſque ingeſta ſepulcri,
Non aliter placitura viro, ſic mœſta profatur:
Dum ſanguis inerat, dum vis materna, peregi
Juſſa Cato, & geminos excepi feta maritos.
Viſceribus laſſis, partuque exhauſta, revertor
Jam nulli tradenda viro. da fœdera priſci
Illibata tori. da tantum nomen inane
Connubii: liceat tumulo ſcripſiſſe, Catonis
Marcia: nec dubium longo quæratur in ævo,
Mutarim primas expulſa, an tradita, tedas.
Non me lætorum ſociam, rebuſque ſecundis
Accipis: in curas venio, partemque laborum.
Da mihi caſtra ſequi: cur tuta in pace relinquar
Et ſit civili propior Cornelia bello?
Hæ flexere virum voces, & tempora quanquam
Sunt aliena toris, jam fato in bella vocante:
Fœdera ſola tamen, vanaque carentia pompa
Jura placent, ſacriſque deos admittere teſtes.
Feſta coronato non pendent limine ſerta,
Infulaque in geminos diſcurrit candida poſtes,
Legitimæque faces, gradibuſque acclivis eburn
Stat torus, & picto veſtes diſcriminat auro:
Turritaque premens frontem matrona corona,
Tralata vetuit contingere limina planta.
Non timidum nuptæ leviter tectura pudorem
Lutea demiſſos velarunt flammea vultus:
Balteus haud fluxos gemmis aſtrinxit amictus,
Colla monile decens; humeriſque hærentia prim
Suppara nudatos cingunt anguſta lacertos.
Sic, ut erat, mœſti ſervans lugubria cultus,
Quoque modo natos, hoc eſt amplexa maritum,
Obſita funerea celatur purpura lana.
Non ſoliti luſere ſales: nec more Sabino
Excepit triſtis convicia feſta maritus.
Pignora nulla domus, nulli coiëre propinqui.
Junguntur taciti, contentique auſpice Bruto.
Ille nec horrificam ſancto dimovit ab ore
Cæſariem, duroque admiſit gaudia vultu:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Ut primum tolli feralia viderat arma,
Intonſos rigidam in frontem deſcendere canos
Paſſus erat, mœſtamque genis increſcere barbam.
Uni quippe vacat ſtudiiſque odiiſque carenti,
Humanum lugere genus) nec fœdera priſci
Sunt tentata tori: juſto quoque robur amori
Reſtitit. hi mores, hæc duri immota Catonis
Secta fuit, ſervare modum, finemque tenere,
Naturamque ſequi, patriæque impendere vitam;
Nec ſibi, ſed toti genitum ſe credere mundo.
Huic epulæ, viciſſe famem: magnique penates,
Submoviſſe hyemem tecto: pretioſaque veſtis,
Hirtam membra ſuper Romani more Quiritis
Induxiſſe togam: Veneriſque huic maximus uſus,
Progenies; Urbi pater eſt, Urbique maritus:
Juſtitiæ cultor, rigidi ſervator honeſti:
In commune bonus: nulloſque Catonis in actus
Subrepſit, partemque tulit ſibi nata voluptas.
  Interea trepido diſcedens agmine Magnus,
Mœnia Dardanii tenuit Campana coloni.
Hæc placuit belli ſedes, hinc ſumma moventis
Hoſtis in occurſum ſparſas extendere partes,
Umbroſis mediam qua collibus Appenninus
Erigit Italiam, nullo qua vertice tellus
Altius intumuit propiuſque acceſſit Olympo.
Mons inter geminas medius ſe porrigit undas
Inferni Superique maris: colleſque coërcent
Hinc Tyrrhena vado frangentes æquora Piſæ,
Illinc Dalmaticis obnoxia fluctibus Ancon.
Fontibus hic vaſtis immenſos concipit amnes,
Fluminaque in gemini ſpargit divortia ponti.
In lævum cecidere latus, veloxque Metaurus,
Cruſtumiumque rapax, & junctus Iſapis Iſauro,
Sennaque, & Adriacas qui verberat Aufidus undas:
Quoque magis nullum tellus ſe ſolvit in amnem,
Eridanus, fractaſque evolvit in æquora ſilvas,
Heſperiamq; exhaurit aquis. Hunc fabula primum
Populea fluvium ripas umbraſſe corona:
Cumque diem pronum tranſverſo limite ducens,
Succendit Phaëton flagrantibus æthera loris,
Gurgitibus raptis penitus tellure peruſta,
Hunc habuiſſe pares Phœbeis ignibus undas.
Non minor hic Nilo, ſi non per plana jacentis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Ægypti Libycas Nilus ſtagnaret arenas.
Non minor hic Iſtro, niſi quod, dum permeat or
Iſter, caſuros in quælibet æquora fontes
Accipit; & Scythicas exit non ſolus in undas.
Dexteriora petens montis declivia Tybrim
Unda facit, Rutubamque cavum. delabitur ind
Vulturnuſque celer, nocturnæque editor auræ
Sarnus, & umbroſæ Liris per regna Maricæ
Veſtinis impulſus aquis, radenſque Salerni
Culta Siler, nullaſque vado qui Macra moratus
Alnos, vicinæ procurrit in æquora Lunæ.
Longior educto qua ſurgit in aëra dorſo,
Gallica rura videt, devexaſque excipit Alpes.
Tunc Umbris Marſiſque ferax, domituſque Sabe
Vomere, piniferis amplexus rupibus omnes
Indigenas Latii populos, non deſerit ante
Heſperiam, quam cum Scyllæis clauditur antris
Extenditque ſuas in templa Lacinia rupes,
Longior Italia, donec confinia pontus
Solveret incumbens, terraſque repelleret æquor
At poſtquam gemino tellus eliſa profundo eſt,
Extremi colles Siculo ceſſere Peloro.
Cæſar in arma furens, nullas, niſi ſanguine fu
Gaudet habere vias, quod non terat hoſte vacan
Heſperiæ fines, vacuoſque irrumpat in agros,
Atque ipſum non perdat iter, conſertaque belli
Bella gerat, non tam portas intrare patentes
Quam fregiſſe juvat: nec tam patiente colono
Arva premi, quam ſi ferro populetur, & igni.
Conceſſa pudet ire via, civemque videri.
Tunc urbes Latii dubiæ, varioque favore
Ancipites, quanquam primo terrore ruentis
Ceſſuræ belli, denſo tamen aggere firmant
Mœnia, & abrupto circumdant undique vallo:
Saxorumque orbes, & quæ ſuper eminus hoſte
Tela petant, altis murorum turribus aptant.
Pronior in Magnum populus, pugnatque mina
Cum terrore fides: ut cum mare poſſidet Auſte
Flatibus horriſonis, hunc æquora tota ſequuntu
Si rurſus tellus pulſu laxata tridentis
Æolii, tumidis immittat fluctibus Eurum,
Quamvis icta novo, ventum tenuere priorem
Æquora, nubiferoque polus cum ceſſerit Euro
V

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Vendicat unda Notum. Facilis ſed vertere mentes
Terror erat, dubiamque fidem fortuna ferebat.
Gens Hetruſca fuga trepidi nudata Libonis,
Juſque ſui pulſo jam perdidit Umbria Thermo,
Nec gerit auſpiciis civilia bella paternis
Cæſaris audito converſus nomine Sylla.
Varus, ut admotæ pulſarunt Auximon alæ,
Per diverſa ruens neglecto mœnia tergo,
Qua ſilvæ, qua ſaxa, fugit. depellitur arce
Lentulus Eſculea. victor cedentibus inſtat,
Devertitque acies: ſoluſque ex agmine tanto
Dux fugit, & nullas ducentia ſigna cohortes.
Tu quoque nudatam commiſſæ deſeris arcem
Scipio Luceriæ: quanquam fortiſſima pubes
His ſedeat caſtris, jampridem Cæſaris armis
Parthorum ſubducta metu: qua Gallica damna
Supplevit Magnus, dumque ipſe ad bella vocaret,
Donavit ſocero Romani ſanguinis uſum.
At te Corfini validis circundata muris
Tecta tenent pugnax Domiti: tua claſſica ſervat
Oppoſitus quondam polluto tiro Miloni.
Ut procul immenſam campo conſurgere nubem,
Ardenteſque acies percuſſis ſole coruſco
Conſpexit telis, Socii decurrite, dixit,
Fluminis ad ripas, undæque immergite pontem.
Et tu montanis totus nunc fontibus exi,
Atque omnes trahe gurges aquas, ut ſpumeus alnos
Diſcuſſa compage feras. hoc limite bellum
Hæreat, hac hoſtis lentus terat otia ripa.
Præcipitem cohibete ducem: victoria nobis
Hic primum ſtans Cæſar erit. nec plura locutus;
Devolvit rapidum nequicquam mœnibus agmen.
Nam prior è campis, ut conſpicit amne ſoluto
Rumpi Cæſar iter, calida prolatus ab ira,
Non ſatis eſt muris latebras quæſiſſe pavori?
Obſtruitis campos, fluviis arcere paratis,
Ignavi? non ſi tumido me gurgite Ganges
Summoveat, ſtabit jam flumine Cæſar in ullo,
Poſt Rubiconis aquas. equitum properate catervæ:
Ite ſimul pedites; ruiturum aſcendite pontem.
Hæc ubi dicta, levis totas accepit habenas
In campum ſonipes: crebroque ſimillima nimbo
Trans ripam validi torſerunt tela lacerti.

Ingreditur pulſa fluvium ſtatione vacantem
Cæſar, & ad tutas hoſtis compellitur arces.
Et jam moturas ingentia pondera turres
Erigit, & mediis ſubrepſit vinea muris.
Ecce, nefas belli, reſeratis agmina portis
Captivum traxere ducem, civiſque ſuperbi
Conſtitit ante pedes. vultu tamen alta minaci
Nobilitas recta ferrum cervice popoſcit.
Scit Cæſar pœnamque peti, veniamque timeri.
Vive, licet nolis, & noſtro munere, dixit,
Cerne diem. victis jam ſpes bona partibus eſto,
Exemplumque mei: vel, ſi libet, arma retenta;
Et nihil hac venia, ſi viceris ipſe, paciſcor.
Fatur: & aſtrictis laxari vincula palmis
Imperat. heu quanto melius vel cæde peracta
Parcere Romano potuit fortuna pudori!
Pœnarum extremum civi, quod caſtra ſecutus
Sit patriæ, Magnumque ducem, totumq; Senatum
Ignoſci. premit ille graves interritus iras:
Et ſecum: Romamne petes, paciſque receſſus
Degener? in medios belli non ire furores
Jamdudum moriture paras? rue certus, & omnes
Lucis rumpe moras, & Cæſaris effuge munus.
Neſcius interea capti ducis arma parabat
Magnus, ut admixto firmaret robore partes.
Jamque ſecuturo juſſurus claſſica Phœbo,
Tentandaſque ratus moturi militis iras,
Alloquitur tacitas veneranda voce cohortes;
O ſcelerum ultores, melioraque ſigna ſecuti:
O vere Romana manus: quibus arma Senatus
Non privata dedit, votis depoſcite pugnam.
Ardent Heſperii ſævis populatibus agri:
Gallica per gelidas rabies effunditur Alpes:
Jam tetigit ſanguis pollutos Cæſaris enſes.
Dii melius, belli tulimus quod damna priores.
Cœperit inde nefas. jam jam me præſide Roma
Supplicium, pœnamque petat. neq; enim iſta voca-
Prœlia juſta decet, patriæ ſed vindicis iram. (ravi
Nec magis hoc bellum eſt, quam cum Catilina pa-
Arſuras in tecta faces, ſociuſque furoris
Lentulus, exertique manus veſana Cethegi.
O rabies miſeranda ducis! cum fata Camillis
Te Cæſar, magniſque velint miſcere Metellis,

Ad Cinnas, Mariosque venis. ſternere profectò,
Ut Catulo jacuit Lepidus, noſtraſque ſecures
Paſſus, Sicanio tegitur qui Carbo ſepulcro,
Quique feros movit Sertorius exul Iberos.
Quanquam, ſi qua fides, his te quoq; jungere Cæſar
Invideo, noſtraſque manus quod Roma furenti
Oppoſuit. Parthorum utinam poſt prælia ſoſpes,
Et Scythicis Craſſus victor remeaſſet ab oris,
Ut ſimili cauſa caderes, qua Spartacus hoſtis.
Te quoque ſi Superi titulis accedere noſtris
Juſſerunt, valet in torquendo dextera pilo:
Fervidus hæc iterum circa præcordia ſanguis
Incaluit: diſces non eſſe ad bella fugaces,
Qui pacem potuere pati. licet ille ſolutum,
Defectumque vocet, ne vos mea terreat ætas.
Dux ſit in his caſtris ſenior, dum miles in illis.
Quo potuit civem populus perducere liber,
Aſcendi, ſupraque nihil niſi regna reliqui.
Non privata cupit, Romana quiſquis in urbe
Pompeium tranſire parat: hinc Conſul uterque;
Hinc acies ſtatura ducum. Cæſarne Senatus
Victor erit? non tam cæco trahis omnia curſu,
Teque nihil Fortuna pudet. Multiſne rebellis
Gallia jam luſtris, ætaſque impenſa labori
Dant animos? Rheni gelidis quod fugit ab undis,
Oceanumque vocans incerti ſtagna profundi,
Territa quæſitis oſtendit terga Britannis?
An vanæ tumuere minæ, quod fama furoris
Expulit armatam patriis è ſedibus urbem?
Heu demens, non te fugiunt, me cuncta ſequuntur:
Qui cum ſigna tuli toto fulgentia ponto,
Ante bis exactum quam Cynthia conderet orbem.
Omne fretum metuens pelagi pirata reliquit,
Anguſtaque domum terrarum in ſede popoſcit.
Idem per Scythici profugum divortia Ponti
Indomitum regem, Romanaque fata morantem,
Ad mortem, Sylla felicior, ire coëgi.
Pars mundi mihi nulla vacat: ſed tota tenetur
Terra meis, quocunque jacet ſub ſole, trophæis.
Hinc me victorem gelidas ad Phaſidos undas
Arctos habet: calida medius mihi cognitus axis
Ægypto, atque umbras nuſquam flectente Syene.
Occaſus mea jura timet, Tethynque fugacem

Qui ferit, Heſperius poſt omnia flumina Bætis.
Me domitus cognovit Arabs, me Marte feroces
Heniochi, notique erepto vellere Colchi.
Cappadoces mea ſigna timent, & dedita ſacris
Incerti Judæa Dei, molliſque Sophene.
Armenios, Cilicaſque feros, Tauroſque ſubegi.
Quod ſocero bellum, præter civile, reliqui?
Verba ducis nullo partes clamore ſequuntur,
Nec matura petunt promiſſæ claſſica pugnæ.
Senſit & ipſe metum Magnus; placuitque referri
Signa, nec in tantæ diſcrimina mittere pugnæ
Jam victum fama non viſi Cæſaris agmen.
Pulſus ut armentis primo certamina taurus
Silvarum ſecreta petit, vacuoſque per agros
Exul in adverſis explorat cornua truncis;
Nec redit in paſtus, niſi cum cervice recepta
Excuſſi placuere tori: mox reddita victor
Quos libet in ſaltus comitantibus agmina tauris
Invito paſtore trahit: ſic viribus impar
Tradidit Heſperiam, profuguſque per Appula ru
Brundiſii tutas concedit Magnus in arces.
Urbs eſt Dictæis olim poſſeſſa colonis,
Quos Creta profugos vexere per æquora puppes
Cecropiæ, victum mentitis Theſea velis.
Hanc latus anguſtum jam ſe cogentis in arctum
Heſperiæ, tenuem producit in æquora linguam,
Adriacas flexis claudit quæ cornibus undas.
Nec tamen hoc arctis immiſſum faucibus æquor
Portus erat, ſi non violentos inſula Coros
Exciperet ſaxis, laſſaſque refunderet undas.
Hinc illinc montes ſcopuloſæ rupis aperto
Oppoſuit natura mari, flatuſque removit,
Ut tremulo ſtarent contentæ fune carinæ.
Hinc late patet omne fretum, ſeu vela ferantur
In portus Corcyra tuos, ſeu læva petatur
Illyris Ionias vergens Epidamnus in undas.
Huc fuga nautarum, cum totas Adria vires
Movit, & in nubes abiere Ceraunia, cumque
Spumoſo Calaber perfunditur æquore Saſon.
Ergo ubi nulla fides rebus poſt terga relictis,
Nec licet ad duros Martem convertere Iberos,
Cum mediæ jaceant immenſis tractibus Alpes:
Tunc ſobole è tanta natum, cui firmior ætas,

Affatur : Mundi jubeo tentare receſſus.
Euphratem, Nilumque move, quo nominis uſque
Noſtri fama venit, quas eſt vulgata per urbes
Poſt me Roma ducem : ſparſos per rura colonos
Redde mari Cilicas : Pharios hinc concute reges,
Tigranemq; meum, nec Pharnacis arma relinquas,
Admoneo, nec tu populos utraque vagantes
Armenia, Pontique feras per littora gentes,
Rhiphæaſque manus, & quas tenet æquore denſo
Pigra palus Scythici patiens Mœotica plauſtri.
Et quid plura moror ? totos mea nate per ortus
Bella feres, totoque urbes agitabis in orbe
Perdomitas : omnes redeant in caſtra triumphi.
At vos, qui Latios ſignatis nomine faſtos,
Primus in Epirum Boreas agat : inde per arva
Graiorum, Macedumque novas acquirite vires :
Dum paci dat tempus hyems. Sic fatur : & omnes
Juſſa gerunt, ſolvuntque cavas à littore puppes.
At nunquam patiens pacis, longæque quietis
Armorum, ne quid fatis mutare liceret,
Aſſequitur, generique premit veſtigia Cæſar.
Sufficerent aliis primo tot mœnia curſu
Rapta, tot oppreſſæ dejectis hoſtibus arces :
Ipſa caput mundi, bellorum maxima merces
Roma capi facilis : Sed Cæſar in omnia præceps,
Nil actum credens, dum quid ſupereſſet agendum,
Inſtat atrox : & adhuc, quamvis poſſederit omnem
Italiam, extremo ſedeat quod littore Magnus,
Communem tamen eſſe dolet : nec rurſus aperto
Vult hoſtes errare freto, ſed molibus undas
Obſtruit, & latum dejectis rupibus æquor.
Cedit in immenſum caſſus labor : omnia pontus
Haurit ſaxa vorax, monteſque immiſcet arenis :
Ut maris Ægæi medias ſi celſus in undas
Depellatur Eryx, nullæ tamen æquore rupes
Emineant, vel ſi convulſo vertice Gaurus
Decidat in fundum penitus ſtagnantis Averni.
Ergo ubi nulla vado tenuit ſua pondera moles,
Tunc placuit cæſis innectere vincula ſilvis,
Roboraque immenſis late religare catenis.
Tales fama canit tumidum ſuper æquora Xerxem
Conſtruxiſſe vias, multum cum pontibus auſus,
Europamque Aſiæ, Seſtonque admovit Abydo,

Inceſſitque fretum rapidi ſuper Helleſponti,
Non Eurum, Zephyrumq; timens: cum vela, rateſ
In medium deferret Athon: ſic ora profundi
Arctantur caſu nemorum. tunc aggere multo
Surgit opus, longæq; tremunt ſuper æquora turre
Pompeius tellure nova compreſſa profundi
Ora videns, curis animum mordacibus angit,
Ut reſeret pelagus, ſpargatque per æquora bellu
Sæpe Noto plenæ, tenſiſque rudentibus actæ
Ipſa maris per clauſtra rates faſtigia molis
Diſcuſſere ſalo, ſpatiumque dedere carinis:
Tortaque per tenebras validis balliſta lacertis,
Multifidas jaculata faces. Ut tempora tandem
Furtivæ placuere fugæ: ne litora clamor
Nauticus exagitet, neu buccina dividat horas,
Neu tuba præmonitos perducat ad æquora nauta
Præcepit ſociis. jam cœperat ultima Virgo
Phœbum laturas ortu præcedere Chelas,
Cum taciti ſolvere rates. non anchora voces
Movit, dum ſpiſſis avellitur uncus arenis:
Dum juga curvantur mali, dumque ardua pinus
Erigitur, pavidi claſſis ſiluere magiſtri:
Strictaque pandentes deducunt carbaſa nautæ,
Nec quatiunt validos, ne ſibilet aura, rudentes.
Dux etiam votis hoc te, Fortuna, precatur,
Quam retinere vetas, liceat ſibi perdere ſaltem
Italiam. vix fata ſinunt. nam murmure vaſto
Impulſum roſtris ſonuit mare, fluctuat unda,
Totque carinarum permiſtis æquora ſulcis.
Ergo hoſtes portis, quas omnes ſolverat urbi
Cum fato converſa fides, muriſque recepti,
Præcipiti curſu flexi per cornua portus
Ora petunt, pelaguſque dolent contingere claſſe
Heu pudor, exigua eſt fugiens victoria Magnus
Anguſtus puppes mittebat in æquora limes
Arctior Euboïca, qua Chalcida verberat, unda.
Hic hæſere rates geminæ, claſſique paratas
Excepere manus: tractoque in litora bello,
Hic primum rubuit civili ſanguine Nereus.
Cetera claſſis abit ſummis ſpoliata carinis:
Ut Pagaſæa ratis peteret cum Phaſidos undas,
Cyaneas tellus emiſit in æquora cautes,
Rapta puppe minor ſubducta eſt montibus Arg
Va-

Vanaque percuſſit pontum. Symplegas inanem,
Et ſtatura redit. jam Phœbum urgere monebat
Non idem Eoi color ætheris, albaque nondum
Lux rubet, & flammas propioribus eripit aſtris,
Et jam Pleias hebet; feſſi jam plauſtra Bootæ
In faciem puri redeunt languentia cœli,
Majoreſque latent ſtellæ, calidumque refugit
Lucifer ipſe diem. pelagus jam Magne tenebas,
Non ea fata ferens, quæ, cum ſuper æquora toto
Prædonem ſequerere mari, laſſata triumphis
Deſcivit fortuna tuis. cum conjuge pulſus,
Et natis, totoſque trahens in bella penates,
Vadis adhuc ingens populis comitantibus exul.
Quæritur indignæ ſedes longinqua ruinæ.
Non quia te Superi patrio privare ſepulcro
Maluerint: Phariæ buſto damnantur arenæ:
Parcitur Heſperiæ, procul hoc ut in orbe remoto
Abſcondat Fortuna nefas, Romanaque tellus
Immaculata ſui ſervetur ſanguine Magni.

LIBER III.

Jo. Sulpicii Verulani Argumentum.

Tertius exponit fugientis ſomnia Magni,
Atque ut Trinacrias eſt Curio miſſus in urbes.
Brundiſio reditum deſcribit Cæſaris inde:
Prædanti fiſcum cui vult obſtare Metellus.
Hinc populos, Magnum qui ſunt in bella ſecuti,
Utque iter accelerans Hiſpanas Cæſar in oras,
Maſſiliam fidam vexat terraque, marique.
Moxque abiens Bruto victori bella relinquit.

Propulit ut claſſem velis cedentibus Auſter
Incumbens, mediumque rates tenuere profundum,
Omnis in Ionios ſpectabat navita fluctus:
Solus ab Heſperia non flexit lumina terra
Magnus, dum patrios portus, dum litora nunquam
Ad viſus reditura ſuos, tectumque cacumen
Nubibus, & dubios cernit vaneſcere montes.
Inde ſoporifero ceſſerunt languida ſomno
Membra ducis: diri tum plena horroris imago

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Viſa caput mœſtum per hiantes Julia terras
Tollere, & accenſo furialis ſtare ſepulcro.
Sedibus Elyſiis, campoque expulſa piorum
Ad Stygias (inquit) tenebras, maneſque nocent
Poſt bellum civile trahor. vidi ipſa tenentes
Eumenidas, quaterent quas veſtris lampadas arm
Præparat innumeras puppes Acherontis aduſti
Portitor: in multas laxantur Tartara pœnas.
Vix operi cunctæ dextra properante ſorores
Sufficiunt: laſſant rumpentes ſtamina Parcas.
Conjuge me lætos duxiſti Magne triumphos:
Fortuna eſt mutata toris: ſemperque potentes
Detrahere in cladem fato damnata maritos
Innupſit tepido pellex Cornelia buſto.
Hæreat illa tuis per bella, per æquora ſignis,
Dum non ſecuros liceat mihi rumpere ſomnos,
Et nullum veſtro vacuum ſit tempus amori,
Sed teneat Cæſarque dies, & Julia noctes.
Me non Lethææ, conjux, oblivia ripæ
Immemorem fecere tui, regeſque ſilentum
Permiſere ſequi. veniam, te bella gerente,
In medias acies. nunquam tibi Magne per umbr
Perque meos manes generum non eſſe licebit.
Abſcindis fruſtra ferro tua pignora. bellum
Te faciet civile meum. Sic fata refugit
Umbra per amplexus trepidi dilapſa mariti.
Ille, Dei quamvis cladem, maneſque minentur
Major in arma ruit, certa cum mente malorum
Et, quid (ait) vani terremur imagine viſus?
Aut nihil eſt ſenſus animis à morte relictum,
Aut mors ipſa nihil. Titan jam pronus in und
Ibat, & igniferi tantum demerſerat orbis,
Quantum deeſſe ſolet Lunæ ſeu plena futura e
Seu jam plena fuit: tunc obtulit hoſpita tellus
Puppibus acceſſus faciles: legere rudentes,
Et poſito remis petierunt littora malo.
Cæſar, ut emiſſas venti rapuere carinas,
Abſconditque fretum claſſes, & littore ſolus
Dux ſtetit Heſperio, non illum gloria pulſi
Lætificat Magni: queritur quod tuta per æqu
Terga ferant hoſtes. neque enim jam ſufficit u
Præcipiti fortuna viro. nec vincere tanti,
Ut bellum differret, erat. tunc pectore curas
Eu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Expulit armorum, pacique intentus agebat,
Quoque modo vanos populi conciret amores,
Gnarus & irarum cauſas, & ſumma favoris
Annona momenta trahi. namque aſſerit urbes
Sola fames, emiturque metus, cum ſegne potentes
Vulgus alunt. neſcit plebes jejuna timere.
Curio Sicanias tranſcendere juſſus in urbes,
Qua mare tellurem ſubitis aut obruit undis,
Aut ſcidit, & medias fecit ſibi littora terras.
Vis illic ingens pelagi, ſemperque laborant
Æquora, ne rupti repetant confinia montes:
Bellaque Sardoas etiam ſparguntur in oras.
Utraque frugiferis eſt inſula nobilis arvis.
Nec plus Heſperiam longinquis meſſibus ullæ,
Nec Romana magis complerunt horrea terræ.
Ubere vix glebæ ſuperat, ceſſantibus Auſtris,
Cum medium nubes Borea cogente ſub axem,
Effuſis magnum Lybiæ tulit imbribus annum.
  Hæc ubi ſunt proviſa duci, tunc agmina victor
Non armata trahens, ſed pacis habentia vultum,
Tecta petit patriæ. prô, ſi remeaſſet in urbem,
Gallorum tantum populis, Arctoque ſubacta,
Quam ſeriem rerum longa præmittere pompa,
Quas potuit belli facies! ut vincula Rheno,
Oceanoque daret! celſos ut Gallia currus
Nobilis, & flavis ſequeretur miſta Britannis!
Perdidit ô qualem vincendo plura triumphum!
Non illum lætis vadentem cœtibus urbes,
Sed tacitæ videre metu. non conſtitit uſquam
Obvia turba duci: gaudet tamen eſſe timori
Tam magno populis, & ſe non mallet amari.
  Jamque & præcipites ſuperaverat Anxuris arces,
Et qua Pontinas via dividit uda paludes,
Qua ſublime nemus, Scythicæ qua regna Dianæ;
Quaque iter eſt Latiis ad ſummam faſcibus Albam:
Excelſa de rupe procul jam conſpicit Urbem,
Arctoi toto non viſam tempore belli:
Miratuſque ſuæ, ſic fatur, mœnia Romæ:
Tene, Deûm ſedes, non ullo Marte coacti
Deſeruere viri! pro qua pugnabitur urbe?
Di melius, quod non Latias Eous in oras
Nunc furor incubuit; nec juncto Sarmata velox
Pannonio, Daciſque Getes admiſtus: habenti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Tam pavidum tibi Roma ducem Fortuna peperc
Quod bellum civile fuit. Sic fatur, & Urbem
Attonitam terrore ſubit. namque ignibus atris
Creditur, ut captæ rapturus mœnia Romæ,
Sparſuruſque Deos. fuit hæc menſura timoris:
Velle putant, quodcunque poteſt. non omnia feſt
Non fictas læto voces ſimulare tumultu:
Vix odiſſe vacat. Phœbea palatia complet
Turba Patrum, nullo cogendi jure Senatus,
E latebris educta ſuis: non Conſule ſacræ
Fulſerunt ſedes: non proxima lege poteſtas
Prætor adeſt vacuæque loco ceſſere curules.
Omnia Cæſar erat. privatæ Curia vocis
Teſtis adeſt. ſedere Patres cenſere parati,
Si regnum, ſi templa ſibi, jugulumque Senatus,
Exiliumque petat melius, quod plura jubere
Erubuit, quam Roma pati. tamen exit in iram
Viribus an poſſent obſiſtere jura per unum
Libertas experta virum. pugnaxque Metellus
Ut videt ingenti Saturnia templa revelli
Mole, rapit greſſus, & Cæſaris agmina rumpe
Ante fores nondum reſeratæ conſtitit ædis
(Uſque adeo ſolus ferrum, mortemque timere
Auri neſcit amor. pereunt diſcrimine nullo
Amiſſæ leges: ſed pars viliſſima rerum
Certamen moviſtis opes) prohibenſque rapina
Victorem clara teſtatur voce Tribunus:
Non niſi per noſtrum vobis percuſſa patebunt
Templa latus, nullaſque feres, niſi ſanguine ſacr
Sparſas, raptor, opes. certe violata poteſtas
Invenit iſta Deos. Craſſumque in bella ſecutæ
Sæva Tribunitiæ noverunt prœlia diræ.
Detege jam ferrum. neque enim tibi turba vere
Spectatrix ſcelerum: deſerta ſtamus in Urbe.
Non feret è noſtro ſceleratus præmia miles:
Sunt quos proſternas populi, quæ mœnia dones.
Pacis ad exhauſtæ ſpolium non cogit egeſtas:
Bellum Cæſar habes. His magnam victor in ir
Vocibus accenſus: Vanam ſpem mortis honeſtæ
Concipis; haud (inquit) jugulo ſe polluet iſto
Noſtra, Metelle, manus. dignum te Cæſaris ira
Nullus honor faciet. te vindice tuta relicta eſt
Libertas? non uſque adeo permiſcuit imis

Lo

Longus ſumma dies, ut non, ſi voce Metelli
Serventur leges, malint à Cæſare tolli.
Dixerat: & nondum foribus cedente Tribuno
Acrior ira ſubit: ſævos circumſpicit enſes,
Oblitus ſimulare togam. tum Cotta Metellum
Compulit audaci nimium deſiſtere cœpto.
Libertas, inquit, populi, quem regna coërcent,
Libertate perit; cujus ſervaveris umbram,
Si, quicquid jubeare, velis. tot rebus iniquis
Paruimus victi: venia eſt hæc ſola pudoris,
Degenerisque metus, nil jam potuiſſe negari.
Ocyus avertat diri mala ſemina belli.
Damna movent populos, ſi quos ſua jura tuentur.
Non ſibi, ſed domino gravis eſt, quæ ſervit, egeſtas.
Protinus abducto patuerunt templa Metello.
Tunc rupes Tarpeia ſonat, magnoque recluſas
Teſtatur ſtridore fores: tunc conditus imo
Eruitur templo multis intactus ab annis
Romani cenſus populi, quem Punica bella,
Quem dederat Perſes, quem victi præda Philppi:
Quod tibi Roma fuga Pyrrhus trepidante reliquit,
Quo te Fabricius regi non vendidit auro,
Quicquid parcorum mores ſervaſtis avorum,
Quod dites Aſiæ populi miſere tributum,
Victorique dedit Minoïa Creta Metello,
Quod Cato longinqua vexit ſuper æquora Cypro.
Tunc Orientis opes, captorumque ultima regum
Quæ Pompeianis prælata eſt gaza triumphis,
Egeritur: triſti ſpoliantur templa rapina,
Pauperiorque fuit tunc primum Cæſare Roma.
Interea totum Magni fortuna per orbem
Secum caſuras in prœlia moverat urbes.
Proxima vicino vires dat Græcia bello.
Phocaïcas Amphiſſa manus, ſcopuloſaque Cyrrha,
Parnaſſuſque jugo miſit deſertus utroque.
Bœoti coïere duces, quos impiger ambit
Fatidica Cephiſſos aqua, Cadmeaque Dirce,
Piſæque manus, populiſque per æquora mittens
Sicaniis Alphêus aquas. tunc Mænala liquit
Arcas, & Herculeam miles Trachinius OEten.
Theſproti, Dryopeſque ruunt, quercuſque ſilentes
Chaonio veteres liquerunt vertice Sellæ.
Exhauſit totas quamvis delectus Athenas,

Exiguæ Phœbea tenent navalia puppes,
Treſque petunt veram credi Salamina carinæ.
Jam dilecta Jovi centenis venit in arma
Creta vetus populis, Gnoſſaſque agitare pharetr
Docta, nec Eois pejor Gortyna ſagittis.
Tunc qui Dardaniam tenet Oricon: & vagus alti
Diſperſus ſylvis Athamas, & nomine priſco
Encheliæ verſi teſtantes funera Cadmi.
Colchis, & Adriacas ſpumans Abſyrtos in und
Et Penei qui rura colunt, quorumque labore
Theſſalus Æmoniam vomer proſcindit Iolcon.
Inde laceſſitum promo mare, cum rudis Argo
Miſcuit ignotas temerato littore gentes,
Primaque cum ventis, pelagique furentibus u
Compoſuit mortale genus, fatiſque per illam
Acceſſit mors una ratem. tunc linquitur Æmus
Thracius, & populum Pholoë mentita biform
Deſeritur Strymon tepido committere Nilo
Biſtonias conſuetus aves: & barbara Cone
Sarmaticas ubi perdit aquas, ſparſamque profu
Multifidi Peucen unum caput alluit Iſtri:
Myſiaque, & gelido tellus perfuſa Caïco
Idalis, & nimium glebis exilis Arisbe.
Quique colunt Pitanen, & quæ tua munera P
Lugent damnatæ Phœbo victore Celenæ:
Qua celer erectis deſcendens Marſya ripis
Errantem Mæandron adit, miſtuſque refertur:
Paſſaque ab auriferis tellus exire metallis
Pactolon: qua culta ſecat non vilior Hermus.
Iliacæ quoque ſigna manus, perituraque caſtra
Ominibus petiere ſuis: nec fabula Trojæ
Continuit, Phrygiique ferens ſe Cæſar Iuli.
Accedunt Syriæ populi, deſertus Orontes,
Et felix, ſic fama, Ninos: ventoſa Damaſcus,
Gazaque, & arbuſto palmarum dives Idume.
Et Tyros inſtabilis, pretioſaque murice Sidon.
Has ad bella rates non flexo limite ponti,
Certior haud ullis duxit Cynoſura carinis.
Phœnices primi, famæ ſi creditur, auſi
Manſuram rudibus vocem ſignare figuris.
Nondum flumineas Memphis contexere biblo
Noverat: & ſaxis tantum, volucreſque feræq
Sculptaque ſervabant magicas animalia lingu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Deſeritur Taurique nemus, Perſeaque Tarſos,
Coryciumque patens exeſis rupibus antrum,
Mallos, & externæ reſonant navalibus Ægæ.
Itque Cilix juſta jam non pirata carina.
Movit & Eoos bellorum fama receſſus,
Qua colitur Ganges, toto qui ſolus in orbe
Oſtia naſcenti contraria ſolvere Phœbo
Audet, & adverſum fluctus impellit in Eurum:
Hic ubi Pellæus poſt Tethyos æquora ductor
Conſtitit, & magno vinci ſe faſſus ab orbe eſt.
Quaque ferens rapidum diviſo gurgite fontem
Vaſtis Indus aquis miſtum non ſentit Hydaſpen;
Quique bibunt tenera dulces ab arundine ſuccos.
Et qui tingentes croceo medicamine crinem
Fluxa coloratis aſtringunt carbaſa gemmis.
Quique ſuas ſtruxere pyras, vivique calentes
Conſcendere rogos. pro! quanta eſt gloria genti
Injeciſſe manum fatis, vitaque repletos,
Quod ſupereſt, donaſſe deis! Venere feroces
Cappadoces, duri populus nunc cultor Amani,
Armeniuſque tenens volventem ſaxa Niphatem:
Æthera tangentes ſilvas liquere Coaſtræ.
Ignotum vobis Arabes veniſtis in orbem,
Umbras mirati nemorum non ire ſiniſtras.
Tunc furor extremos movit Romanus Oloſtras,
Carmanoſque duces, quorum devexus in Auſtrum
Æther, non totam mergi tamen aſpicit Arcton.
Lucet & exigua, velox ibi, nocte Bootes.
Æthiopumque ſolum, quod non premeretur ab ulla
Signiferi regione poli, niſi poplite lapſo
Ultima curvati procederet ungula Tauri.
Quaque caput rapido tollit cum Tigride magnus
Euphrates, quos non diverſis fontibus edit
Perſis, & incertum, tellus ſi miſceat amnes,
Quod potius ſit nomen aquis. ſed ſparſus in agros
Fertilis Euphrates Phariæ vice fungitur undæ:
At Tigrim ſubito tellus abſorbet hiatu,
Occultoſque tegit curſus, rurſuſque renatum
Fonte novo flumen pelagi non abnegat undis.
Inter Cæſareas acies, diverſaque ſigna
Pugnaces dubium Parthi tenuere favorem,
Contenti feciſſe duos. tinxere ſagittas
Errantes Scythiæ populi, quos gurgite Bactros

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Includit gelido, vaſtiſque Hyrcania ſilvis.
Hinc Lacedæmonii moto gens aſpera fræno
Heniochi, ſæviſque affinis Sarmata Moſchis,
Colchorum qua rura ſecat ditiſſima Phaſis:
Qua Crœſo fatalis Halys, qua vertice lapſus
Rhiphæo Tanaïs diverſi nomina mundi
Impoſuit ripis, Aſiæque, & terminus idem
Europæ, mediæ dirimens confinia terræ, (be
Nunc hunc, nunc illum, qua flectitur, ampliat
Quaque fretum torrens Mæotidos egerit undas
Pontus, & Herculeis aufertur gloria metis,
Oceanumque negat ſolas admittere Gades.
Hinc & Sithoniæ gentes, auroque ligatas
Subſtringens Arimaſpe comas: hinc fortis Ariu
Longaque Sarmatici ſolvens jejunia belli
Maſſagetes quo fugit equo; volucreſque Geloni
Non, cum Memnoniis deducens agmina regn
Cyrus, & effuſis numerato milite telis
Deſcendit Perſes; fraternique ultor amoris
Æquora cum tantis percuſſit claſſibus, unum
Tot reges habuere ducem. coïere nec umquam
Tam variæ cultu gentes, tam diſſona vulgi
Ora. tot immenſæ comites miſtura ruinæ
Excivit populos, & dignas funere Magni
Exequias Fortuna dedit. non corniger Ammon
Mittere Marmaricas ceſſavit in arma catervas:
Quicquid ab occiduis Libye patet arida Mauri
Uſque Parætonias Eoa ad littora Syrtes.
Acciperet felix ne non ſemel omnia Cæſar,
Vincendum pariter Pharſalia præſtitit orbem.
Ille ubi deſeruit trepidantis mœnia Romæ,
Agmine nubiferam rapto ſuperevolat Alpem:
Cumque alii famæ populi terrore paverent,
Phocaïs in dubiis auſa eſt ſervare juventus
Non Graia levitate fidem, ſignataque jura,
Et cauſas, non fata, ſequi. tamen ante furorem
Indomitum, duramque viri deflectere mentem
Pacifico ſermone parant, hoſtemque propinqu
Orant Cecropiæ prælata fronde Minervæ.
Semper in externis populo communia veſtro
Maſſiliam bellis teſtatur fata tuliſſe,
Comprenſa eſt Latiis quæcunque annalibus æt
Et nunc, ignoto ſi quos petis orbe triumphos,

Accipe devotas externa in prœlia dextras.
At ſi funeſtas acies, ſi dira paratis
Prœlia diſcordes, lacrymas civilibus armis
Secretumque damus. tractentur vulnera nulla
Sacra manu. ſi cœlicolis furor arma dediſſet,
Aut ſi terrigenæ tentarent aſtra gigantes;
Non tamen auderet pietas humana vel armis
Vel votis prodeſſe Jovi: ſortiſque deorum
Ignarum mortale genus, per fulmina tantum
Sciret adhuc cœlo ſolum regnare Tonantem.
Adde quod innumeræ concurrunt undique gentes,
Nec ſic horret iners ſcelerum contagia mundus,
Ut gladiis egeant civilia bella coactis.
Sit mens iſta quidem cunctis, ut veſtra recuſent
Fata, nec hæc aliis committat prœlia miles.
Cui non conſpecto languebit dextra parente?
Telaque diverſi prohibebunt ſpargere fratres.
Finis adeſt rerum, ſi non committitis illis
Arma, quibus fas eſt. nobis hæc ſumma precandi,
Terribiles aquilas, infeſtaque ſigna relinquas
Urbe procul, noſtriſque velis te credere muris,
Excludique ſinas admiſſo Cæſare bellum.
Sit locus exceptus ſceleri, Magnoque, tibique
Tutus, ut invictæ fatum ſi conſulat Urbi,
Fœdera ſi placeant, ſit quo veniatis inermes.
Vel, cum tanta vocent diſcrimina Martis Iberi,
Quid rapidum deflectis iter? non pondera rerum,
Nec momenta ſumus: nunquam felicibus armis
Uſa manus patriæ primis à ſedibus exul,
Et poſt tralatas exuſtæ Phocidos arces,
Mœnibus exiguis alieno in littore tuti,
Illuſtrat quos ſola fides. ſi claudere muros
Obſidione paras, & vi perfringere portas,
Excepiſſe faces tectis, & tela parati,
Undarum raptos averſis fontibus hauſtus
Quærere, & effoſſam ſitientes lambere terram:
Et deſit ſi larga Ceres, tunc horrida cerni,
Fœdaque contingi maculato carpere morſu.
Nec pavet hic populus pro libertate ſubire,
Obſeſſum Pœno geſſit quod Marte Saguntum.
Pectoribus rapti matrum, fruſtraque trahentes
Ubera ſicca fame medios mittentur in ignes:
Uxor & à caro poſcet ſibi fata marito.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Vulnera miſcebunt fratres, bellumque coacti
Hoc potius civile gerent. Sic Graia juventus
Finierat: cum turbato jam prodita vultu
Ira ducis, tandem teſtata eſt voce dolorem.
Vana movet Graios noſtri fiducia curſus.
Quamvis Heſperium mundi properemus ad axem
Maſſiliam delere vacat. gaudete cohortes:
Obvia præbentur fatorum munere bella.
Ventus ut amittit vires, niſi robora denſæ
Occurrant ſilvæ, ſpatio diffuſus inani:
Utque perit magnus nullis obſtantibus ignis,
Sic hoſtes mihi deeſſe nocet: damnumque putam
Armorum, niſi, qui vinci potuere, rebellent.
Sed ſi ſolus eam dimiſſis degener armis,
Tunc mihi tecta patent. jam non excludere tantu
Incluſiſſe volunt. at enim contagia belli
Dira fugant. dabitis pœnas pro pace petita;
Et nihil eſſe meo diſcetis tutius ævo, (b
Quam duce me bellum. Sic poſtquam fatus, ad
Haud trepidam convertit iter: tum mœnia clau
Conſpicit; & denſa juvenum vallata corona.
Haud procul à muris tumulus ſurgentis in alt
Telluris, parvum diffuſo vertice campum
Explicat: hæc patiens longo munimine cingi
Viſa duci rupes, tutiſque aptiſſima caſtris.
Proxima pars urbis celſam conſurgit in arcem
Par tumulo, mediiſque ſedent convallibus arva.
Tunc res immenſo placuit ſtatura labore,
Aggere diverſos vaſto committere colles.
Sed prius ut totam, qua terra cingitur, urbem
Clauderet, à ſummis perduxit ad æquora caſtri
Longum Cæſar opus, fonteſque & pabula camp
Amplexus foſſa, denſas tollentia pinnas
Ceſpitibus, crudaque extruxit brachia terra.
Jam ſatis hoc Graiæ memorandum contigit u
Æternumque decus, quod non impulſa, nec ipſ
Strata metu, tenuit flagrantis in omnia belli
Præcipitem curſum; raptiſque à Cæſare cunctis
Vincitur una mora. quantum eſt quod fata tenen
Quodque virum toti properans imponere mund
Hos perdit Fortuna dies! tunc omnia late
Procumbunt nemora, & ſpoliantur robore ſilvæ
Ut, cum terra levis mediam virgultaque molem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Suſpendant, ſtructa laterum compage ligatam
Arctet humum, preſſus ne cedat turribus agger.
Lucus erat longo nunquam violatus ab ævo,
Obſcurum cingens connexis aëra ramis,
Et gelidas alte ſummotis ſolibus umbras.
Hunc non ruricolæ Panes, nemorumque potentes
Sylvani, Nymphæque tenent, ſed barbara ritu
Sacra deûm, ſtructæ ſacris feralibus aræ;
Omnis & humanis luſtrata cruoribus arbos.
Si qua fidem meruit Superos mirata vetuſtas,
Illis & volucres metuunt inſiſtere ramis,
Et luſtris recubare feræ: nec ventus in illas
Incubuit ſilvas, excuſſaque nubibus atris
Fulgura: non ullis frondem præbentibus auris,
Arboribus ſuus horror ineſt. tum plurima nigris
Fontibus unda cadit, ſimulacraque mœſta deorum
Arte carent, cæſiſque extant informia truncis.
Ipſe ſitus, putrique facit jam robore pallor
Attonitos: non vulgatis ſacrata figuris
Numina ſic metuunt: tantum terroribus addit,
Quos timeant non noſſe deos. jam fama ferebat
Sæpe cavas motu terræ mugire cavernas,
Et procumbentes iterum conſurgere taxos,
Et non ardentis fulgere incendia ſilvæ,
Roboraque amplexos circumfluxiſſe dracones.
Non illum cultu populi propiore frequentant,
Sed ceſſere deis. medio cum Phœbus in axe eſt,
Aut cœlum nox atra tenet, pavet ipſe ſacerdos
Acceſſus, dominumque timet deprendere luci.
Hanc jubet immiſſo ſilvam procumbere ferro:
Nam vicina operi, belloque intacta priori
Inter nudatos ſtabat denſiſſima montes.
Sed fortes tremuere manus, motique verenda
Majeſtate loci, ſi robora ſacra ferirent,
In ſua credebant redituras membra ſecures.
Implicitas magno Cæſar terrore cohortes
Ut vidit, primus raptam librare bipennem
Auſus, & aëriam ferro proſcindere quercum,
Effatur merſo violata in robora ferro:
Jam ne quis veſtrum dubitet ſubvertere ſilvam,
Credite me feciſſe nefas. Tunc paruit omnis
Imperiis non ſublato ſecura pavore
Turba, ſed expenſa Superorum, & Cæſaris ira.

Procumbunt orni, nodoſa impellitur ilex,
Silvaque Dodones, & fluctibus aptior alnus,
Et non plebeios luctus teſtata cupreſſus,
Tunc primum poſuere comas, & fronde carentes
Admiſere diem: propulſaque robore denſo
Suſtinuit ſe ſylva cadens. gemuere videntes
Gallorum populi: muris ſed clauſa juventus
Exultat. quis enim læſos impune putaret
Eſſe deos? ſervat multos Fortuna nocentes:
Et tantum miſeris iraſci numina poſſunt.
Utque ſatis cæſum nemoris, quæſita per agros
Plauſtra ferunt: curvoque ſoli ceſſantis aratro
Agricolæ raptis annum flevere juvencis.
Dux tamen impatiens hæſuri ad mœnia Martis
Verſus ad Hiſpanas acies, extremaque mundi,
Juſſit bella geri. ſtellatis axibus agger
Erigitur, geminaſque æquantes mœnia turres
Accipit: hæ nullo fixerunt robore terram,
Sed per iter longum cauſa repſere latenti.
Cum tantum nutaret onus, telluris inanes
Concuſſiſſe ſinus quærentem erumpere ventum
Credidit, & muros mirata eſt ſtare juventus.
Illinc tela cadunt excelſas urbis in arces.
Sed major Graio Romana in corpora ferro
Vis inerat. neque enim ſolis excuſſa lacertis
Lancea, ſed tenſo balliſtæ turbine rapta,
Haud, unum contenta latus tranſire, quieſcit:
Sed pandens perque arma viam, perque oſſa, relicta
Morte fugit: ſupereſt telo poſt vulnera curſus.
At ſaxum quoties ingenti ponderis ictu
Excutitur, qualis rupes, quam vertice montis
Abſcidit impulſa ventorum adjuta vetuſtas.
Frangit cuncta ruens: nec tantum corpora preſſa
Exanimat: totos cum ſanguine diſſipat artus.
Ut tamen hoſtiles denſa teſtudine muros
Tecta ſubit virtus, armiſque innexa priores
Arma ferunt, galeamque extenſus protegit umbo,
Quæ prius ex longo nocuerunt miſſa recuſſu,
Jam poſt terga cadunt: nec Graiis flectere jactum
Aut facilis labor eſt longinqua ad tela parati
Tormenti mutare modum: ſed pondere ſolo
Contenti, nudis evolvunt ſaxa lacertis.
Dum fuit armorum ſeries, ut grandine tecta

nocua percuſſa ſonant, ſic omnia tela
eſpuit: at poſtquam virtus incenſa virorum
rpetuam rupit defeſſo milite cratem,
ngula continuis ceſſerunt ictibus arma.
unc adoperta levi procedit vinea terra,
b cujus pluteis, & tecta fronte latentes
oliri nunc ima parant, & vertere ferro
œnia: nunc aries ſuſpenſo fortior ictu
cuſſus denſi compagem ſolvere muri
entat, & impoſitis unum ſubducere ſaxis.
d ſuper & flammis, & magnæ fragmine molis,
t ſudibus crebris, & aduſti roboris ictu
rcuſſæ cedunt crates, fruſtraque labore
chauſto feſſus repetit tentoria miles.
Summa fuit Graiis ſtarent ut mœnia voti:
ltro acies inferre parant: armiſque coruſcas
octurni texere faces: audaxque juventus
rupit: non haſta viris, non letifer arcus,
elum flamma fuit, rapienſque incendia ventus
er Romana tulit celeri munimina curſu.
ec, quamvis viridi luctetur robore, lentas
gnis agit vires: teda ſed raptus ab omni
onſequitur nigri ſpatioſa volumina fumi:
ec ſolum ſilvas: ſed ſaxa ingentia ſolvit,
t crudæ putri fluxerunt pulvere cautes.
rocubuit, majorque jacens apparuit agger.
Spes victis telluris abit, placuitque profundo
ortunam tentare mari. non robore picto
rnatas decuit fulgens tutela carinas,
ed rudis, & qualis procumbit montibus arbor,
onſeritur ſtabilis navalibus area bellis.
t jam turrigeram Bruti comitata carinam
enerat in fluctus Rhodani cum gurgite claſſis,
tœchados arva tenens. nec non & Graia juventus
mne ſuum fatis voluit committere robur:
randævoſque ſenes miſtis armavit ephebis.
ccepit non ſola viros, quæ ſtabat in undis
laſſis; & emeritas repetunt navalibus alnos.
Ut matutinos ſpargens ſuper æquora Phœbus
regit aquis radios, & liber nubibus æther,
t poſito Borea, pacemque tenentibus Auſtris,
ervatum bello jacuit mare, movit ab omni
uiſque ſuam ſtatione ratem, paribuſque lacertis

Cæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Cæſaris hinc pubes, hinc Graio remige claſſis
Tollitur: impulſæ tonſis tremuere carinæ,
Crebraque ſublimes convellunt verbera puppes.
Cornua Romanæ claſſis, validæque triremes,
Quaſque quater ſurgens extructi remigis ordo
Commovet, & plures quæ mergunt æquore pin
Multiplices cinxere rates. hoc robur aperto
Oppoſitum pelago. lunata fronte recedunt,
Ordine contentæ gemino creviſſe liburnæ.
Celſior at cunctis Bruti Prætoria puppis
Verberibus ſenis agitur, molemque profundo
Invehit, & ſummis longe petit æquora remis.
Ut tantum medii fuerat maris, utraque claſſis
Quod ſemel excuſſis poſſet tranſcurrere tonſis,
Innumeræ vaſto miſcentur in æthere voces:
Remorumque ſonus premitur clamore: nec ull
Audiri potuere tubæ. tum cærula verrunt,
Atque in tranſtra cadunt, & remis pectora pulſa
Ut primum roſtris crepuerunt obvia roſtra:
In puppim rediere rates, emiſſaque tela
Aëra texerunt, vacuumque cadentia pontum.
Et jam diductis extendunt cornua proris,
Diverſæque rates laxata claſſe receptæ.
Ut, quoties æſtus Zephyris, Euriſque repugnat
Huc abeunt fluctus, illuc mare: ſic ubi puppes
Sulcato varios duxerunt gurgite tractus,
Quod tulit illa ratis remis, hæc reppulit æquor.
Sed Graiis habiles, pugnamque laceſſere pinus
Et tentare fugam, nec longo frangere gyro
Curſum, nec tarde flectenti cedere clavo.
At Romana ratis ſtabilem præbere carinam
Certior, & terræ ſimilem bellantibus uſum.
Tunc in ſignifera reſidenti puppe magiſtro
Brutus ait, pateriſne acies errare profundo?
Artibus & certas pelagi? jam conſere bellum:
Phocaïcis medias roſtris oppone carinas.
Paruit, obliquas & præbuit hoſtibus alnos.
Tunc quæcunque ratis tentavit robora Bruti,
Ictu victa ſuo, percuſſæ capta cohæſit.
Aſt alias manicæque ligant, tereteſque catenæ
Seque tenent remis: tecto ſtetit æquore bellum
Jam non excuſſis torquentur tela lacertis,
Nec longinqua cadunt jaculato vulnera ferro:
Miſc-

iſcenturque manus, navali plurima bello
ſis agit. ſtat quiſque ſuæ de robore puppis
onus in adverſos ictus: multique peremti
ratibus cecidere ſuis. cruor altus in undis
umat, & obducto concreſcunt ſanguine fluctus.
quas immiſſi traxerunt vincula ferri,
as prohibent jungi conſerta cadavera puppes.
mianimes alii vaſtum ſubiere profundum,
auſeruntque ſuo permiſtum ſanguine pontum.
i luctantem animam lenta cum morte trahentes,
actarum ſubita ratium periere ruina.
rita tela ſuas peragunt in gurgite cædes:
quodcumque cadit fruſtrato pondere ferrum,
cceptum mediis invenit vulnus in undis.
Phocaïcis Romana ratis vallata carinis,
obore diducto dextrum, lævumque tuetur
quo Marte latus: cujus dum pugnat ab alta
ppe Tagus, Graiumque audax apluſtre retentat,
erga ſimul pariter miſſis & pectora telis
ranſigitur. medio concurrit pectore ferrum,
t ſtetit incertus flueret quo vulnere ſanguis;
onec utraſque ſimul largus cruor expulit haſtis,
iviſitque animam, ſparſitque in vulnera letum.
irigit huc puppim miſeri quoque dextra Telonis,
ua nullam melius, pelago turbante, carinæ
udivere manum: nec lux eſt notior ulli
raſtina, ſeu Phœbum videat, ſeu cornua Lunæ,
emper venturis componere carbaſa ventis.
ic Latiæ roſtro compagem ruperat alni:
ila ſed in medium venere trementia pectus,
vertitque ratem morientis dextra magiſtri.
um cupit in ſociam Gyareus erumpere puppim,
xcipit immiſſum ſuſpenſa per ilia ferrum,
ffixuſque rati, telo retinente, pependit.
tant gemini fratres, fecundæ gloria matris,
uos eadem variis genuerunt viſcera fatis:
Diſcrevit mors ſæva viros: unumque relictum
gnorunt miſeri, ſublato errore, parentes,
Æternis cauſam lacrymis: tenet ille dolorem
emper, & amiſſum fratrem lugentibus offert.)
Quorum alter, miſtis obliquo pectine remis
uſus Romanæ Graia de puppe carinæ
njectare manum: ſed eam gravis inſuper ictus

Am-

Amputat: illa tamen nixu quo prenderat, hæſit
Diriguitque tenens ſtrictis immortua nervis.
Crevit in adverſis virtus: plus nobilis iræ
Truncus habet: fortique inſtaurat prœlia læva,
Rapturuſque ſuam procurrit in æquora dextram
Hæc quoque cum toto manus eſt abſciſſa lacerto
Jam clypeo, teliſque carens, non conditur ima
Puppe: ſed expoſitus, fraternaque pectore nude
Arma tegens, crebra confixus cuſpide perſtat:
Telaque multorum leto caſura ſuorum
Emerita jam morte tenet. tum vulnere multo
Effugientem animam laſſos collegit in artus:
Membraque contendit toto quicunque manebat
Sanguine, & hoſtilem, detectis robore membris
Inſiluit, ſolo nociturus pondere, puppim.
Strage virum cumulata ratis, multoque cruore
Plena, per obliquum crebros latus accipit ictus.
At poſtquam ruptis pelagus compagibus hauſit,
Ad ſummos repleta foros, deſedit in undas,
Vicinum involvens contorto vertice pontum.
Æquora diſcedunt merſa diducta carina,
Inde locum puppis cecidit mare. multaque ponto
Præbuit illa dies varii miracula fati.
Ferrea dum puppi rapidos manus inſerit unco
Affixit Lycidam. merſus foret ille profundo,
Sed prohibent ſocii, ſuſpenſaque crura retentant
Scinditur avulſus: nec, ſicut vulnere, ſanguis
Emicuit lentus: ruptis cadit undique venis,
Diſcurſuſque animæ diverſa in membra meantis
Interceptus aquis. nullius vita peremti
Eſt tanta dimiſſa via: pars ultima trunci
Tradidit in letum vacuos vitalibus artus.
At tumidus qua pulmo jacet, qua viſcera ferven
Hæſerunt ibi fata diu: luctataque multum
Hac cum parte viri vix omnia membra tulerunt.
Dum nimium pugnax unius turba carinæ
Incumbit prono lateri, vacuamque relinquit,
Qua caret hoſte, ratem: congeſto pondere puppi
Verſa; cava texit pelagus, nautaſque carina:
Brachia nec licuit vaſto jactare profundo,
Sed clauſo periere mari. tunc unica diri
Conſpecta eſt leti facies, cum forte natantem
Diverſæ roſtris juvenem fixere carinæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

ſceſſit medium tam vaſtos pectus ad ictus ;
ec prohibere valent obtritis oſſibus artus,
uo minus æra ſonent. eliſo ventre , per ora
ectat ſaniem permiſtus viſcere ſanguis. (dunt,
ſtquam inhibent remis puppes , ac roſtra rece-
ſjectum in pelagus perfoſſo pectore corpus
ulneribus tranſmiſit aquas. pars maxima turbæ
aufraga, jactatis morti obluctata lacertis,
ppis ad auxilium ſociæ concurrit : at illi
obora cum vetitis prenſarent altius ulnis
utaretque ratis populo peritura recepto :
pia turba ſuper medios ferit enſe lacertos :
achia linquentes Graia pendentia puppe,
manibus cecidere ſuis : non amplius undæ
ſtinuere graves in ſummo gurgite truncos.
mque omni fuſis nudato milite telis ,
venit arma furor : remum contorſit in hoſtem
ter : at hi tortum validis apluſtre lacertis,
ulſaſque rotant excuſſo remige ſedes.
pugnam fregere rates. ſidentia peſſum
orpora cæſa tenent, ſpoliantque cadavera ferro.
ulti inopes teli, jaculum letale revulſum
ſceribus traxere ſuis, & vulnera læva
preſſere manu, validos dum præbeat ictus
nguis, & hoſtilem cum torſerit, exeat haſtam.
Nulla tamen plures hoc edidit æquore clades,
uam pelago diverſa lues. nam pinguibus ignis
fixus tedis, & tecto ſulfure vivax
argitur : at faciles præbere alimenta carinæ
unc pice, nunc liquida rapuere incendia cera.
ec flammas ſuperant undæ : ſparſiſque per æquor
m ratibus, fragmenta ferus ſibi vendicat ignis.
ic recipit fluctus, extinguat ut æquore flammas :
i, ne mergantur, tabulis ardentibus hærent.
ille modos inter leti, mors una timori eſt,
a cœpere mori. nec ceſſat naufraga virtus.
la legunt dejecta mari, ratibuſque miniſtrant :
ertaſque manus ictu languente per undas
ercent. nunc, rara datur ſi copia ferri,
untur pelago. ſævus complectitur hoſtem
ſtis, & implicitis gaudent ſubſidere membris,
rgenteſque mori. Pugna fuit unus in illa
imius Phocæus animam ſervare ſub undis,

Seru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Scrutarique fretum ſi quid merſiſſet arenis,
Et nimis affixos unci convellere morſus,
Adductum quoties non ſenſerat ancora funem.
Hic ubi compreſſum penitus deduxerat hoſtem,
Victor & incolumis ſummas remeabat in undas,
Sed ſe per vacuos credit dum ſurgere fluctus,
Puppibus occurrit, tandemque ſub æquore manſit.
Hi ſuper hoſtiles jecerunt brachia remos,
Et ratium tenuere fugam. non perdere letum
Maxima cura fuit. multis ſua vulnera puppi
Affixit moriens, & roſtris abſtulit ictus.
Stantem ſublimi Tyrrhenum culmine proræ
Lygdamus excuſſa Balearis tortor habenæ
Glande petens, ſolido fregit cava tempora plumbo.
Sedibus expulſi, poſtquam cruor omnia rupit
Vincula, procumbunt oculi: ſtat lumine rapto
Attonitus, mortiſque illas putat eſſe tenebras.
At poſtquam membris ſenſit conſtare vigorem,
Vos, ait, ô ſocii, ſicut tormenta ſoletis,
Me quoque mittendis rectum componite telis.
Egere quod ſupereſt animæ Tyrrhene per omnes
Bellorum caſus. ingentem militis uſum
Hoc habet ex magna defunctum parte cadaver:
Viventis feriere loco. ſic fatus in hoſtem
Cœca tela manu, ſed non tamen irrita mittit.
Excipit hæc juvenis generoſi ſanguinis Argus,
Qua jam non medius deſcendit in ilia venter,
Adjuvitque ſuo procumbens pondere ferrum.
Stabat diverſa victæ jam parte carinæ
Infelix Argi genitor, (non ille juventæ
Tempore Phocaïcis ulli ceſſurus in armis:
Victum ævo robur cecidit, feſſuſque ſenecta
Exemplum, non miles erat) qui funere viſo,
Sæpe cadens longæ ſenior per tranſtra carinæ
Pervenit ad puppim, ſpiranteſque invenit artus.
Non lacrymæ cecidere genis, non pectora tundit,
Diſtentis toto riguit ſed corpore palmis.
Nox ſubit, atque oculos vaſtæ obduxere tenebræ,
Et miſerum cernens agnoſcere deſinit Argum.
Ille caput labens, & jam languentia colla
Viſo patre levat, vox fauces nulla ſolutas
Proſequitur: tacito tantum petit oſcula vultu,
Invitatque patris claudenda ad lumina dextram.

torpore ſenex caruit, vireſque cruentus
pit habere dolor, Non perdam tempora, dixit,
ævis permiſſa Deis, jugulumque ſenilem
nfodiam. veniam miſero concede parenti,
ge, quod amplexus, extrema quod oſcula fugi.
ndum deſtituit calidus tua vulnera ſanguis,
ianimiſque jaces, & adhuc potes eſſe ſuperſtes.
fatus, quamvis capulum per viſcera miſſi
lluerat gladii, tamen alta ſub æquora tendit
cipiti ſaltu. letum præcedere nati
inantem animam morti non credidit uni.
nclinant jam fata ducũ: nec jam amplius anceps
li caſus erat: Graiæ pars maxima claſſis
rgitur: aſt aliæ mutato remige puppes
ores vexere ſuos: navalia paucæ
cipiti tenuere fuga. Quis in urbe parentum
us erat! quantus matrum per littora planctus!
jux ſæpe ſui, confuſis vultibus unda,
didit ora viri, Romanum amplexa cadaver:
enſiſque rogis miſeri de corpore trunco
tavere patres. at Brutus in æquore victor,
mus Cæſareis pelagi decus addidit armis.

LIBER IV.

Joannis Sulpicii Verulani argumentum.

Aſtra Ducis caſtris ad celſam Quartus Ilerdam
Confert in tumulo, qui pæne eſt obrutus imbri.
tat hinc Cæſar, Sicoris diducit & undas,
eique fugam ſequitur. vicinia pacem
pit: at ſubita Petreius cæde repellit.
mox eſuriens, veniam vitamque precatur.
nat in Hadriaca poſt hæc Antonius unda,
eiuſque cadit. Libye te Curio mactat.

AT procul extremis terrarum Cæſar in oris
Martem ſævus agit non multa cæde nocentem,
Maxima ſed fati ducibus momenta daturũ.
pari rector caſtris Afranius illis,
Petreius erat: concordia duxit in æquas

Imperium commune vices, tutelaque valli
Pervigil alterno paret cuſtodia ſigno.
His præter Latias acies erat impiger Aſtur,
Vectoneſque leves, profugique à gente vetuſta
Gallorum Celtæ miſcentes nomen Iberis.
Colle tumet modico, lenique excrevit in alt
Pingue ſolum tumulo: ſuper hunc fundata ve
Surgit Ilerda manu: placidis prælabitur undi
Heſperios inter Sicoris non ultimus amnes,
Saxeus ingenti quem pons amplectitur arcu,
Hybernas paſſurus aquas. at proxima rupes
Signa tenet Magni: nec Cæſar colle minore
Caſtra levat: medius dirimit tentoria gurges.
Explicat hinc tellus campos effuſa patentes,
Vix oculo prendente modum, campoſque coër
Cinga rapax, vetitus fluctus, & littora curſu
Oceani pepuliſſe ſuo: nam gurgite miſto,
Qui præſtat terris, aufert tibi nomen Iberus.
Prima dies belli ceſſavit Marte cruento,
Spectandaſque ducum vires, numeroſaque ſign
Expoſuit: piguit ſceleris: pudor arma furentu
Continuit: patriæque, & ruptis legibus unum
Donavere diem. prono tum Cæſar Olympo
In noctem ſubita circumdedit agmina foſſa,
Dum primæ præſtant acies, hoſtemque fefellit
Et prope conſertis obduxit caſtra maniplis.
Luce nova collem ſubito conſcendere curſu,
Qui medius tutam caſtris dirimebat Ilerdam,
Imperat. huc hoſtem pariter terrorque, pudor
Impulit: & rapto tumulum prior agmine cepi
His virtus, ferrumque locum promittit: at illi
Ipſe locus. miles rupes oneratus in altas
Nititur: adverſoque acies in monte ſupina
Hæret, & in tergum caſura, umbone ſequentis
Erigitur. nulli telum vibrare vacabat,
Dum labat, & fixo firmat veſtigia pilo,
Dum ſcopulos, ſtirpeſque tenent, atq; hoſte re
Cædunt enſe viam. vidit lapſura ruina
Agmina dux, equitemque jubet ſuccedere bell
Munitumque latus lævo prӕducere gyro.
Sic pedes ex facili, nulloque urgente receptus,
Irritus, & victor ſubducto Marte pependit.
Hactenus armorum diſcrimina. cetera bello

ata dedit variis incertus motibus aër.
igro bruma gelu , ſiccïſque Aquilonibus hærens,
Ethere conſtricto pluvias in nube tenebat.
rebant montana nives, campoſque jacentes
on duraturæ conſpecto ſole pruinæ :
tque omnis propior mergenti ſidera cœlo
ruerat tellus hyberno dura ſereno.
d poſtquam vernus calidum Titana recepit,
dera reſpiciens delapſæ portitor Helles,
tque iterum æquatis ad juſtæ pondera Libræ
emporibus vicere dies : tunc, ſole relicto,
ynthia quo primum cornu dubitanda refulſit,
xcluſit Boream, flammaſque accepit ab Euro.
e ſuo nubes quaſcunque invenit in axe,
orſit in occiduum Nabatæis flatibus orbem,
quas ſentit Arabs, & quas Gangetica tellus
xhalat nebulas, quicquid concreſcere primus
ol patitur, quicquid cœli fuſcator Eoi
npulerat Corus, quicquid defenderat Indos :
ncendêre diem nubes oriente remotæ,
ec medio potuere graves incumbere mundo,
d nimbos rapuere fuga. vacat imbribus Arctos,
Notus; in ſolam Calpen fluit humidus aër.
Hic ubi jam Zephyri fines, & ſummus Olympi
ardo tenet Tethyn, vetitæ tranſcurrere denſos
volvere globos, congeſtumque aëris atri
x recipit ſpatium,quod ſeparat æthere terram,
imque polo preſſæ largos denſantur in imbres ;
iſſatæque fluunt : nec ſervant fulmina flammas,
uamvis crebra micent: exſtinguit fulgura nimbus.
inc imperfecto complectitur aëra gyro
rcus, vix ulla variatus luce colorem,
ceanumque bibit, raptoſque ad nubila fluctus
rtulit, & cœlo defuſum reddidit æquor.
mque Pyrenææ, qua numquam ſolvere Titan
aluit, fluxere nives, fractoque madeſcunt
xa gelu : tum, quæ ſolitis è fontibus exit,
on habet unda vias : tam largas alveus omnis
ripis accepit aquas. jam naufraga campo
eſaris arma natant, impulſaque gurgite multo
iſtra labant : alto reſtagnant flumina vallo.
on pecorum raptus faciles, non pabula merſi
lla ferunt ſulci : tectarum errore viarum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Fallitur occultos ſparſus populator in agros.
  Jamq; comes ſemper magnorum prima maloru
Sæva fames aderat: nulloque obſeſſus ab hoſte
Miles eget: toto cenſu non prodigus emit
Exiguam Cererem. Prô lucri pallida tabes!
Non deeſt prolato jejunus venditor auro.
Jam tumuli, colleſque latent: jam flumina cunć
Condidit una palus, vaſtaque voragine merſit.
Abſorpſit penitus rupes, ac tecta ferarum
Detulit, atque ipſas hauſit: ſubitiſque trementes
Vorticibus contorſit equos, & reppulit æſtus
Fortior Oceani: nec Phœbum ſurgere ſentit
Nox ſubtexta polo: rerum diſcrimina miſcet
Deformis cœli facies, junctæque tenebræ.
Sic mundi pars ima jacet, quam zona nivalis,
Perpetuæque premunt hyemes: non ſidera cœlo
Ulla videt, ſterili non quicquam frigore gignit,
Sed glacie medios ſignorum temperat ignes.
  Sic, ô ſumme parens mundi, ſic ſorte ſecunda
Æquorei rector facias Neptune tridentis:
Et tu perpetuis impendas aëra nimbis:
Tu remeare vetes quoſcumque emiſeris æſtus.
Non habeant amnes declivem ad littora curſum,
Sed pelagi referantur aquis: concuſſaque tellus
Laxet iter fluviis. hos campos Rhenus inundet,
Hos Rhodanus: vaſtos obliquent flumina fontes
Rhiphæas huc ſolve nives, huc ſtagna, lacuſque,
Et pigras, ubicumque jacent, effunde paludes:
Et miſeras bellis civilibus eripe terras.
Sed parvo Fortuna viri contenta pavore,
Plena redit, ſolitoque magis favere ſecundi,
Et veniam meruere Dei. jam clarior aër,
Et par Phœbus aquis denſas in vellera nubes
Sparſerat, & noctes ventura luce rubebant:
Servatoque loco rerum, diſceſſit ab aſtris
Humor, & ima petit, quicquid pendebat aquaru
Tollere ſilva comas, ſtagnis emergere colles
Incipiunt, viſoque die dureſcere valles.
Utque habuit ripas Sicoris, campoſque reliquit,
Primum cana ſalix madefacto vimine parvam
Texitur in puppim, cæſoque inducta juvenco
Vectoris patiens tumidum ſuperenatat amnem.
Sic Venetus ſtagnante Pado, fuſoque Britannus

avigat Oceano : ſic cum tenet omnia Nilus,
onſeritur bibula Memphitis cymba papyro.
is ratibus trajecta manus feſtinat utrinque
cciſum curvare nemus : fluviique ferocis
crementa timens, non primis robora ripis
npoſuit : medios pontem diſtendit in agros.
: ne quid Sicoris repetitis audeat undis,
argitur in ſulcos, & ſciſſo gurgite rivis
it pœnas majoris aquæ. Poſtquam omnia fatis
æſaris ire videt, celſam Petreius Ilerdam
eſerit : & noti diffiſus viribus orbis,
domitos quærit populos, & ſemper in arma
artis amore feros, & tendit in ultima mundi.
udatos Cæſar colles, deſertaque caſtra (tem,
onſpiciens, capere arma jubet : nec quærere pon-
ec vada, ſed duris fluvium ſuperare lacertis.
iretur : rapuitque ruens in prœlia miles,
uod fugiens timuiſſet, iter. mox uda receptis
embra fovent armis, gelidoſque à gurgite curſu
eſtituunt artus, donec decreſceret umbra
medium ſurgente die. jamque agmina ſumma
arpit eques, dubiique fugæ , pugnæque tenentur.
Attollunt campo geminæ juga ſaxea rupes
alle cavæ media : tellus hinc ardua celſos
ontinuat colles, tutæ quos inter opaco
nfractu latuere viæ : quibus hoſte potito
aucibus, emitti terrarum in devia Martem,
ique feras gentes Cæſar videt. Ite ſine ullo
rdine, ait, raptumque fuga convertite bellum.
t faciem pugnæ, vultuſque inferte minaces :
ec liceat pavidis ignava occumbere morte :
xcipiant recto fugientes pectore ferrum.
ixit : & ad montes tendentem prævenit hoſtem.
lic exiguo paulum diſtantia vallo
aſtra locant. Poſtquam ſpatio languentia nullo
lutua conſpicuos habuerunt lumina vultus,
t fratres, natoſque ſuos videre, patreſque ;
eprenſum eſt civile nefas. tenuere parumper
ra metu : tantum nutu, motoque ſalutant
nſe ſuos. mox ut ſtimulis majoribus ardens
upit amor leges. audet tranſcendere vallum
iles, in amplexus effuſas tendere palmas.
oſpitis ille ciet nomen; vocat ille propinquum :

Admonet hunc ſtudiis conſors puerilibus ætas :
Nec Romanus erat, qui non agnoverat hoſtem.
Arma rigant lacrymis, ſingultibus oſcula rumpur
Et quamvis nullo maculatus ſanguine miles,
Quæ potuit feciſſe, timet. Quid pectora pulſas?
Quid veſane gemis? fletus quid fundis inaneis?
Nec te ſponte tua ſceleri parere fateris?
Uſque adeone times, quem tu facis ipſe timendu
Claſſica det bello; ſævos tu neglige cantus:
Signa ferat; ceſſa: jam jam civilis Erinnys
Concidet, & Cæſar generum privatus amabit.
Nunc ades, æterno complectens omnia nexu,
O rerum, miſtique ſalus concordia mundi,
Et ſacer orbis amor: magnum nunc ſecula noſtr
Venturi diſcrimen habent. periere latebræ
Tot ſcelerum: populo venia eſt erepta nocenti:
Agnovere ſuos. prô, numine fata ſiniſtro
Exigua requie tantas augentia clades?
Pax erat, & miles caſtris permiſtus utriſque
Errabat: duro concordes ceſpite menſas
Inſtituunt, & permiſto libamina Baccho.
Graminei luxere foci: junctoque cubili
Extrahit inſomnes bellorum fabula noctes:
Quo primum ſteterint campo, qua lancea dextra
Exierit. dum, quæ geſſerunt fortia, jactant,
Et dum multa negant, quod ſolum fata petebant
Eſt miſeris renovata fides, atque omne futurum
Crevit amore nefas. nam poſtquam fœdera pacis
Cognita Petreio, ſeque, & ſua tradita venum
Caſtra videt, famulas ſcelerata ad prœlia dextras
Excitat, atque hoſtes turba ſtipatus inermes
Præcipitat caſtris, junctoſque amplexibus enſe
Separat, & multo diſturbat ſanguine pacem.
Addidit ira ferox moturas prœlia voces:
Immemorô patriæ, ſignorum oblite tuorum,
Non potes hoc cauſæ miles præſtare Senatus,
Aſſertor victo redeas ut Cæſare: certe
Ut vincare potes. dum ferrum, incertaque fata,
Quique fluat multo non deerit vulnere ſanguis,
Ibitis ad dominum? damnataque ſigna feretis?
Utque habeat famulos nullo diſcrimine Cæſar
Exorandus erit? ducibus quoque vita petenda e
Nunquam noſtra ſalus pretium, merceſque nefan

P

›ditionis erit: non hoc civilia bella,
vivamus, agunt. trahimur ſub nomine pacis.
n chalybem gentes penitus fugiente metallo,
ıerent, nulli vallarent oppida muri,
n ſonipes in bella ferox, non iret in æquor
rrigeras claſſis pelago ſparſura carinas,
ene libertas unquam pro pace daretur.
ſtes nempe meos ſceleri jurata nefando
ramenta tenent: at vobis vilior hoc eſt
ſtra fides, quod pro cauſa pugnabitis æqua.
l veniam ſperare licet. prô dira pudoris
nera! nunc toto fatorum ignarus in orbe
gne paras acies, mundique extrema tenentes
llicitas reges, cum forſan fœdere noſtro
n tibi ſit promiſſa ſalus. Sic fatur, & omneis
ncuſſit mentes, ſcelerumque reduxit amorem.
Sic ubi deſuetæ ſilvis in carcere clauſo
anſuevere feræ, & vultus poſuere minaces,
tque hominem didicere pati: ſi torrida parvus
enit in ora cruor, redeunt rabieſque furorque,
dmonitæque tument guſtato ſanguine fauces:
ervet, & à trepido vix abſtinet ira magiſtro.
ur in omne nefas: & quæ fortuna Deorum
vidia cæca bellorum in nocte tuliſſet,
ecit noſtra fides: inter menſaſque, toroſque,
uæ modo complexu foverunt pectora, cædunt.
t quamvis primo ferrum ſtrinxere gementes,
t dextræ juſti gladius diſſuaſor adhæſit,
um feriunt, odere ſuos, animoſque labantes
onfirmant ictu. fervent jam caſtra tumultu,
t ſcelerum turba: rapiuntur colla parentum.
c velut occultum pereat ſcelus, omnia monſtra
t faciem poſuere ducum: juvat eſſe nocentes.
Tu Cæſar, quamvis ſpoliatus milite multo
gnoſcis ſuperos: neque enim tibi major in arvis
mathiis fortuna fuit, nec Phocidos undis
aſſiliæ, Phario nec tantum eſt æquore geſtum.
oc ſiquidem ſolo civilis crimine belli
ux cauſæ melioris eris. Polluta nefanda
gmina cæde duces junctis committere caſtris
on audent, altæque ad mœnia rurſus Ilerdæ
tendere fugam. campos eques obvius omnes
bſtulit, & ſiccis incluſit collibus hoſtem.

Tunc inopes undæ prærupta cingere foſſa
Cæſar avet, nec caſtra pati contingere ripas,
Aut circum largos curvari brachia fontes.
  Ut leti videre viam, converſus in iram
Præcipitem timor eſt. miles non utile clauſis
Auxilium mactavit equos: tandemque coactus
Spe poſita damnare fugam, caſurus in hoſtes
Fertur. Ut effuſo Cæſar decurrere paſſu
Vidit, & ad certam devotos tendere mortem:
Tela tene jam miles, ait, ferrumque ruenti
Subtrahe: non ullo conſtet mihi ſanguine bellu
Vincitur haud gratis, jugulo qui provocat hoſt
En ſibi vilis adeſt inviſa luce juventus,
In damno peritura meo: non ſentiet ictus,
Incumbet gladiis, gaudebit ſanguine fuſo.
Deſerat hic fervor mentes, cadat impetus amens
Perdant velle mori. Sic deflagrare minaces
Incaſſum, & vetito paſſus langueſcere bello,
Subſtituit merſo dum nox ſua lumina Phœbo.
Inde ubi nulla data eſt miſcendæ copia mortis,
Paulatim cadit ira ferox, menteſque tepeſcunt.
Saucia majores animos ut pectore geſtant
Dum dolor eſt, ictuſque recens, & mobile nerv
Conamen calidus præbet cruor, oſſaque nondun
Abduxere cutem: ſi conſcius enſis adacti
Stat victor, tenuitque manus; tum frigidus artu
Alligat, atque animum ſubducto robore torpor,
Poſtquam ſicca rigens aſtrinxit vulnera ſanguis.
  Jamque inopes undæ, primum tellure refoſſa,
Occultos latices, abſtruſaque flumina quærunt:
Nec ſolum raſtris, duriſque ligonibus arva,
Sed gladiis fodere ſuis: puteuſque cavati
Montis ad irrigui premitur faſtigia campi.
Non ſe tam penitus, tam longe luce relicta
Merſerit Aſſyrii ſcrutator pallidus auri.
Non tamen aut tectis ſonuerunt curſibus amnes,
Aut micuere novi, percuſſo pumice, fontes:
Antra nec exiguo ſtillant ſudantia rore,
Aut impulſa levi turbatur glarea vena.
Tunc exhauſta ſuper multo ſudore juventus
Extrahitur, duris ſilicum laſſata metallis.
Quoque minus poſſent ſiccos tolerare vapores,
Quæſitæ feciſtis aquæ. nec languida feſſi

C

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

rpora ſuſtentant epulis, menſaſque peroſi
xilium fecere famem. ſi mollius arvum
odidit humorem, pingues manus utraque glebas
primit ora ſuper. nigro ſi turbida limo
lluvies immota jacet, cadit omnis in hauſtus
rtatim obſcœnos miles: morienſque recepit,
as nollet victurus, aquas: rituque ferarum
tentas ſiccant pecudes, &, lacte negato,
rdidus exhauſto ſorbetur ab ubere ſanguis.
nc herbas, frondeſque terunt, & rore madentes
tringunt ramos: &, ſi quos palmite crudo,
boris aut tenera ſuccos preſſere medulla.
O fortunati, fugiens quos barbarus hoſtis
ntibus immiſto ſtravit per rura veneno.
os licet in fluvios ſaniem, tabemque ferarum,
llida Dictæis, Cæſar, naſcentia ſaxis
undas aconita palam, Romana juventus
on decepta bibet. torrentur viſcera flamma,
aque ſicca rigent ſquamoſis aſpera linguis.
m marcent venæ, nulloque humore rigatus
ris alternos anguſtat pulmo meatus,
ſciſſoque nocent ſuſpiria dura palato.
ndunt ora ſiti, nocturnumque aëra captant.
ſpectant imbres, quorum modo cuncta natabant
pulſu, & ſiccis vultus in nubibus hærent.
oque magis miſeros undæ jejunia ſolvant,
on ſuper arentem Meroën, Cancrique ſub axe,
a nudi Garamantes arant, ſedere: ſed inter
gnantem Sicorim,& rapidum deprenſus Iberum
ectat vicinos ſitiens exercitus amnes.
Jam domiti ceſſere duces: paciſque petendæ
ctor damnatis ſupplex Afranius armis,
mianimes in caſtra trahens hoſtilia turmas,
ctoris ſtetit ante pedes. ſervata precanti
ajeſtas, non fracta malis, interque priorem
rtunam, caſuſque novos gerit, omnia victi,
d ducis, & veniam ſecuro pectore poſcit.
me degeneri ſtraviſſent fata ſub hoſte,
on deerat fortis rapiendo dextera leto:
nunc ſola mihi eſt orándæ cauſa ſalutis,
gnum donanda, Cæſar, te credere vita.
on partis ſtudiis agimur, nec ſumſimus arma
onſiliis inimica tuis. nos denique bellum

Invenit civile duces: cauſæque priori,
Dum potuit, ſervata fides: nil fata moramur.
Tradimus Heſperias gentes, aperimus Eoas,
Securumque orbis patimur poſt terga relicti.
Nec cruor effuſus campis tibi bella peregit,
Nec ferrum, laſſæque manus. hoc hoſtibus unu
Quod vincas, ignoſce tuis. nec magna petuntu
Otia des feſſis, vitam patiaris inermem
Degere, quam tribuis: campis proſtrata jacere
Agmina noſtra putes: nec enim felicibus armi
Miſceri damnata decet; partemque triumphi
Captos ferre tui: turba hæc ſua fata peregit.
Hoc petimus, victos ne tecum vincere cogas.
Dixerat: At facilis Cæſar, vultuque ſerenus
Flectitur, atque uſum belli, pœnamque remitti
Ut primum juſtæ placuerunt fœdera pacis,
Incuſtoditos decurrit miles ad amnes;
Incumbit ripis, permiſſaque flumina turbat.
Continuus multis ſubitarum tractus aquarum
Aëra non paſſus vacuis diſcurrere venis,
Arctavit, clauſitque animam, nec fervida peſti
Cedit adhuc: ſed morbus egens jam gurgite pl
Viſceribus ſibi poſcit aquas. mox robora nervis
Et vires rediere viris. O prodiga rerum
Luxuries, nunquam parvo contenta paratu,
Et quæſitorum terra, pelagoque ciborum
Ambitioſa fames, & lautæ gloria menſæ,
Diſcite, quam parvo liceat producere vitam,
Et quantum natura petat. non erigit ægros
Nobilis ignoto diffuſus conſule Bacchus:
Non auro, murrhaque bibunt: ſed gurgite pu
Vita redit. ſatis eſt populis fluviuſque Cereſque
Heu miſeri, qui bella gerunt. Tunc arma relinqu
Victori miles ſpoliato pectore tutus,
Innocuuſque ſuas curarum liber in urbes
Spargitur. ô quantum donata pace potitos
Excuſſis unquam ferrum vibraſſe lacertis
Pœnituit, toleraſſe ſitim, fruſtraque rogaſſe
Proſpera bella Deos. nempe uſis Marte ſecund
Tot dubiæ reſtant acies, tot in orbe labores:
Ut nunquam fortuna labet ſucceſſibus anceps
Vincendum toties: terras fundendus in omne
Eſt cruor, & Cæſar per tot ſua fata ſequendus
Ex.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

ix, qui potuit, mundi nutante ruina,
o jaceat jam ſcire loco. non prælia feſſos
la vocant, certos non rumpunt claſſica ſomnos.
n conjux, natique rudes, & ſordida tecta,
non deductos recipit ſua terra colonos.
c quoque ſecuris oneris fortuna remiſit,
licitus menti quod abeſt favor: ille ſalutis
auctor, dux ille fuit. ſic prælia ſoli
ices nullo ſpectant civilia voto.
Non eadem belli totum fortuna per orbem
nſtitit: in partis aliquid ſed Cæſaris auſa eſt,
a maris Adriaci longas ferit unda Salonas,
tepidum in molles Zephyros excurrit Iader,
c bellaci confiſus gente Curetum,
tos alit Adriaco tellus circumflua ponto,
auditur extrema reſidens Antonius ora,
utus ab incurſu belli, ſi ſola recedat,
pugnat quæ tuta, fames. non pabula tellus
ſcendis ſubmittit equis, non proſerit ullam
ava Ceres ſegetem; ſpoliabat gramine campum
iles, & attonſo miſeris jam dentibus arvo
ſtrorum ſiccas de ceſpite vulſerat herbas.
; primum adverſæ ſocios in littore terræ
Baſilum videre ducem: nova furta per æquor
quiſita fugæ. neque enim de more carinas
tendunt, puppeſque levant, ſed firma gerendis
olibus inſolito contexunt robora ductu.
amque ratem vacuæ ſuſtentant undique cuppæ,
uarum porrectis ſeries conſtricta catenis
rdinibus geminis obliquas excipit alnos.
ec gerit expoſitum telis in fronte patenti
emigium: ſed, quod trabibus circundedit æquor,
oc ferit, & taciti præbet miracula curſus,
uod nec vela ferat, nec apertas verberet undas.
unc freta ſervantur, dum ſe declivibus undis
Æſtus agat, refluoque mari nudentur arenæ.
Jamque relabenti creſcebant littora ponto;
iſſa ratis prono defertur lapſa profundo,
t geminæ comites. cunctas ſuper ardua turris
minet, & tremulis tabulata minantia primis.
oluit Illyricæ cuſtos Octavius undæ
onfeſtim tentare ratem, celereſque carinas
ontinuit, curſu creſcat dum præda ſecundo:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Et temere ingreſſos repetendum invitat ad æque
Pace maris. Sic dum pavidos formidine cervos
Claudat odoratæ metuentes aëra pennæ :
Aut dum diſpoſitis attollat retia varis
Venator, tenet ora levis clamoſa Moloſſi ;
Spartanos, Cretaſque ligat : nec creditur ulli
Sylva cani, niſi qui preſſo veſtigia roſtro
Colligit, & præda neſcit latrare reperta ,
Contentus tremulo monſtraſſe cubilia loro.
Nec mora. complentur moles, avideque petitis
Inſula deſeritur ratibus : quo tempore primas
Impulit ad noctem jam lux extrema tenebras.
At Pompeianus fraudes innectere ponto
Antiqua parat arte Cilix, paſſuſque vacare
Summa freti, medio ſuſpendit vincula ponto,
Et laxas fluitare ſinit, religatque catenas
Rupis ab Illyricæ ſcopulis. nec prima, nec illa,
Quæ ſequitur, tardata ratis : ſed tertia moles
Hæſit, & ad cautes adducto fune ſecuta eſt.
Impendent cava ſaxa mari ; ruituraque ſemper
Stat (mirum) moles : & ſilvis æquor inumbrat.
Huc fractas Aquilone rates, ſubmerſaque pont
Corpora ſæpe tulit, cœciſque abſcondit in antri
Reſtituit rupes tectum mare. cumque cavernæ
Evomuere fretum, contorti vorticis undæ
Tauromenitanam vincunt fervore Charybdim.
Hic Opiterginis moles onerata colonis
Conſtitit : hanc omni puppes ſtatione ſolutæ
Circumeunt : alii rupes, ac littora complent.
Vulteius tacitas ſenſit ſub gurgite fraudes.
(Dux erat ille ratis) fruſtra qui vincula ferro
Rumpere conatus, poſcit ſpe prœlia nulla ,
Incertus qua terga daret, qua pectora bello.
Hoc tamen in caſu, quantum deprenſa valebat
Effecit virtus : inter tot millia captæ
Circumfuſa rati, & plenam vix inde cohortem
Pugna fuit, non longa quidem. nam condidit a
Nox lucem dubiam, pacemque habuere tenebr
Tunc ſic attonitam, venturaque fata paventem
Rexit magnanima Vulteius voce cohortem :
Libera non ultra parva quam nocte juventus ,
Conſulite extremis anguſto in tempore rebus.
Vita brevis nulli ſupereſt, qui tempus in illa

erendæ ſibi mortis habet: nec gloria leti
rior, juvenes, admoto occurrere fato.
nibus incerto venturæ tempore vitæ
animi laus eſt, & quos ſperaveris annos
lere, & extremæ momentum abrumpere lucis,
erſas dum fata manu, non cogitur ullus
e mori. fuga nulla patet: ſtant undique noſtris
nti cives jugulis. decernite letum,
metus hinc abſit: cupias quodcunque neceſſe eſt.
n tamen in cœca bellorum nube cadendum eſt,
um permiſtis acies ſua tela tenebris
olvunt. conſerta jacent cum corpora campo,
nedium mors omnis abit. perit obruta virtus.
in conſpicua ſociis, hoſtique carina
ſtituere Dei. præbebunt æquora teſtes,
bebunt terræ, ſummis dabit inſula ſaxis.
ſtabunt geminæ diverſo è littore partes.
cio quod noſtris magnum & memorabile fatis
mplum, Fortuna, paras. quæcunque per ævum
hibuit monimenta fides, ſervataque ferro
itiæ pietas, tranſibit noſtra juventus.
nque ſuis pro te gladiis incumbere Cæſar
parum ſcimus: ſed non majora ſuperſunt
eſſis, tanti quæ pignora demus amoris.
ſcindit noſtræ multum ſors invida laudi,
od non cum ſenibus capti natiſque tenemur.
omitos ſciat eſſe viros, timeatque furentes,
morti faciles animos: & gaudeat hoſtis
n plures hæſiſſe rates. tentare parabunt
deribus, turpique volent corrumpere vita.
tinam, quo plus habeat mors unica famæ,
mittant veniam, jubeant ſperare ſalutem:
nos, cum calido fodiemus viſcera ferro,
peraſſe putent. magna virtute merendum eſt;
ſar ut, amiſſis inter tot millia paucis,
c damnum, clademq; vocet. dent fata receſſum,
ittantque licet, vitare inſtantia nolim.
jeci vitam comites, totuſque futuræ
rtis agor ſtimulis: furor eſt. agnoſcere ſolis
miſſum eſt, quos jam tangit vicinia fati,
turoſque Dei celant, ut vivere durent,
ix eſſe mori. Sic cunctas ſuſtulit ardor
bilium mentes juvenum; cum ſidera cœli,

Ante

Ante ducis voces, oculis humentibus omnes
Aſpicerent, flexoque Urſæ temone paverent:
Iidem, cum fortes animos præcepta ſubiſſent,
Optavere diem. nec ſegnis mergere ponto
Tunc erat aſtra polus: nam ſol Ledæa tenebat
Sidera, vicino cum lux altiſſima Cancro eſt:
Nox tum Theſſalicas urgebat parva ſagittas.
Detegit orta dies ſtantes in rupibus Iſtros,
Pugnaceſque mari Graia cum claſſe Liburnos.
Tentavere prius ſuſpenſo vincere bello
Fœderibus, fieret captis ſi dulcior ipſa
Mortis vita mora. ſtabat devota juventus,
Damnata jam luce ferox, ſecuraque pugnæ
Promiſſo ſibi fine manu: nullique tumultus
Excuſſere viris mentes ad ſumma paratas:
Innumeraſque ſimul pauci terraque marique
Suſtinuere manus: tanta eſt fiducia mortis.
Utque ſatis bello viſum eſt fluxiſſe cruoris,
Verſus ab hoſte furor: primus dux ipſe carinæ
Vulteius jugulo poſcens jam fata retecto,
Ecquis, ait, juvenum eſt, cujus ſit dextra cruore
Digna meo, certaque fide per vulnera noſtra
Teſtetur ſe velle mori? nec plura locuto
Viſcera non unus jamdudum tranſigit enſis.
Collaudat cunctos: ſed eum, cui vulnera prima
Debebat, grato moriens interficit ictu.
Concurrunt alii, totumque in partibus unis
Bellorum fecere nefas. ſic ſemine Cadmi
Emicuit Dircæa cohors, ceciditque ſuorum
Vulneribus, dirum Thebanis fratribus omen.
Phaſidos & campis inſomni dente creati
Terrigenæ, miſſa magicis è cantibus ira,
Cognato tantos implerunt ſanguine ſulcos:
Ipſaque, inexpertis quod primum fecerat herb(is)
Expavit Medea nefas. ſic mutua pacti
Fata cadunt juvenes: minimumque in morte v(i)-
Mors virtutis habet: pariter ſternuntque, cadun(t)-
Vulnere letali: nec quemquam dextra fefellit
Cum feriat moriente manu. nec vulnus adacti(s)
Debetur gladiis: percuſſum eſt pectore ferru(m)
Et jugulis preſſere manum. cum ſorte cruenta
Fratribus incurrant fratres, natuſque parenti
Haud trepidante tamen toto cum pondere dex(tra)

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

gere enſes. pietas ferientibus una ,
repetiſſe, fuit. jam latis viſcera lapſa
iamines traxere foris, multumque cruoris
dere mari. deſpectam cernere lucem ,
oreſque ſuos vultu ſpectare ſuperbo ,
mortem ſentire juvat. jam ſtrage cruenta
ſpicitur cumulata ratis : buſtiſque remittunt
pora victores, ducibus mirantibus, ulli
ducem tanti. nullam majore locuta eſt
ratem, totum diſcurrens fama per orbem.
tamen ignavæ poſt hæc exempla virorum
cipient gentes, quam ſit non ardua virtus
itium fugiſſe manu. ſed regna timentur.
ferrum, & ſævis libertas utitur armis :
oratque datos, ne quiſquam ſerviat, enſes :
rs utinam pavidos vitæ ſubducere nolles ,
virtus te ſola daret. Non ſegnior illo
rte fuit, qui tunc Libycis exarſit in arvis.
mque rates audax Lilybæo littore ſolvit
rio : nec forti velis Aquilone recepto
er ſemirutas magnæ Carthaginis arces ,
Clupeam, tenuit ſtationis littora notæ :
maque caſtra locat cano procul æquore, qua ſe
grada lentus agit ſiccæ ſulcator arenæ.
e petit tumulos, exeſaſque undique rupes ,
tæi quæ regna vocat non vana vetuſtas.
minis antiqui cupientem noſcere cauſas ,
ghita per multos docuit rudis incola patres.
ndum poſt genitos Tellus effæta gigantes ,
rribilem Libycis partum concepit in antris.
c tam juſta fuit terrarum gloria Typhon ,
t Tityos, Briareuſque ferox : cœloque pepercit,
od non Phlegræis Antæum ſuſtulit arvis.
c quoque tam vaſtas cumulavit munere vires
rra ſui fœtus, quod, cum tetigere parentem ,
n defecta vigent renovato robore membra.
ec illi ſpelunca domus : latuiſſe ſub alta
pe ferunt, epulas raptos habuiſſe leones.
l ſomnos non terga feræ præbere cubile
uerunt, non ſylva torum : vireſque reſumit
nuda tellure jacens. periere coloni
vorum Libyes : pereunt, quos appulit æquor ,
uxilioque diu virtus non uſa cadendi ,

Terræ

Terræ ſpernit opes: invictus robore cunctis,
Quamvis ſtaret, erat. tandem vulgata cruenti
Fama mali, terras monſtris æquorque levantem
Magnanimum Alciden Libycas excivit in oras.
Ille Cleonæi projecit terga leonis,
Antæus Libyci. perfudit membra liquore
Hoſpes, Olympiacæ ſervato more palæſtræ.
Ille parum fidens pedibus contingere matrem,
Auxilium membris calidas infudit arenas.
Conſeruere manus, & multo brachia nexu.
Colla diu gravibus fruſtra tentata lacertis:
Immotumque caput fixa cum fronte tenetur.
Miranturque habuiſſe parem. nec viribus uti
Alcides primo voluit certamine totis,
Exhauſitque virum: quod creber anhelitus illi
Prodidit, & gelidus feſſo de corpore ſudor.
Tunc cervix laſſata quati: tunc pectore pectus
Urgeri: tunc obliqua percuſſa labare
Crura manu. jam terga viri cedentia victor
Alligat, & medium compreſſis ilibus arctat:
Inguinaque inſertis pedibus diſtendit, & omnem
Explicuit per membra virum. rapit arida tellus
Sudorem: calido complentur ſanguine venæ.
Intumuere tori, totoſque induruit artus,
Herculeoſque novo laxavit corpore nodos.
Conſtitit Alcides ſtupefactus robore tanto:
Nec ſic Inachiis, quamvis rudis eſſet, in undis
Defectam timuit reparatis anguibus hydram.
Conflixere pares, telluris viribus ille,
Ille ſuis. nunquam ſævæ ſperare novercæ
Plus licuit. videt exhauſtos ſudoribus artus,
Cervicemque viri ſiccam, cum ferret Olympum.
Utque iterum feſſis injecit brachia membris,
Non exſpectatis Antæus viribus hoſtis,
Sponte cadit, majorque accepto robore ſurgit.
Quiſquis ineſt terris, in feſſos ſpiritus artus
Egeritur: tellusque viro luctante laborat.
Ut tandem auxilium tactæ prodeſſe parentis
Alcides ſenſit: ſtandum eſt tibi, dixit, & ultra
Non credêre ſolo, ſternique vetabere terra:
Hærebis preſſis intra mea pectora membris:
Huc Antæe cades. ſic fatus, ſuſtulit alte
Nitentem in terras juvenem, morientis in artu[s]

potuit nati Tellus ſummittere vires.
des medium tenuit, jam pectora pigro
cta gelu, terriſque diu non credidit hoſtem.
c ævi veteris cuſtos famoſa vetuſtas,
atrixque ſui ſignavit nomine terras.
majora dedit cognomina collibus iſtis,
num qui Latiis revocavit ab arcibus hoſtem
io. nam ſedes Libyca tellure potito
t fuit. en veteris cernis veſtigia valli.
nana hos primum tenuit victoria campos.
urio lætatus, tanquam fortuna locorum
a gerat, ſervetque ducum ſibi fata priorum,
ci non fauſta loco tentoria ponens,
lſit caſtris, & collibus abſtulit omen,
icitatque feros non æquis viribus hoſtes.
nis Romanis quæ ceſſerat Africa ſignis,
c Vari ſub jure fuit: qui robore quamquam
fiſus Latio, regis tamen undique vires
ivit Libycæ gentis, extremaque mundi
ra ſuum comitata Jubam. non fuſior ulli
ra fuit domino: qua ſunt longiſſima regna,
dine ab occiduo vicinus Gadibus Atlas
minat: à medio, confinis Syrtibus Ammon.
qua lata jacet, vaſti plaga fervida regni
inet Oceanum, zonæque exuſta calentis
iciunt ſpatio. populi tot caſtra ſequuntur,
oleles, Numidæque vagi, ſemperque paratus
lto Gætulus equo: cum concolor Indo
urus, inops Naſamon, miſti Garamante peruſto
marida volucres, æquaturuſque ſagittas
lorum, tremulum cum torſit miſſile, Mazax;
rens, quæ nudo reſidens Maſſylia dorſo
levi flectit frænorum neſcia virga:
olitus vacuis errare mapalibus Afer
ator, ferrique ſimul fiducia non eſt,
ibus iratos laxis operire leones.
ec ſolum ſtudiis civilibus arma parabat,
atæ ſed bella dabat Juba concitus iræ.
c quoq; quo ſuperos humanaque polluit anno,
e Tribunitia ſolio depellere avorum
io tentarat, Libyamque auferre tyranno,
n regnum te Roma facit. memor ille doloris
bellum ſceptri fructum putat eſſe retenti.

Hac igitur regis trepidat jam Curio fama,
Et quod Cæſareis nunquam devota juventus
Illa nimis caſtris, nec Rheni miles in undis
Exploratus erat, Corfini captus in arce,
Infidusque novis ducibus, dubiusque priori,
Fas utrumque putat, ſed poſtquam languida ſe
Cernit cuncta metu, nocturnaque munia valli
Deſolata fuga, trepida ſic mente profatur:
Audendo magnus tegitur timor: arma capeſſ
Ipſe prior: campum miles deſcendat in æquum
Dum meus eſt: variam ſemper dant otia ment
Eripe conſilium pugna: cum dira voluntas
Enſe ſubit prenſo, galeæ texere pudorem,
Quis conferre duces meminit? quis pendere ca
Qua ſtetit, inde favet: veluti fatalis arenæ
Muneribus non ira vetus concurrere cogit
Productos: odere pares. Sic fatus, apertis
Inſtruxit campis acies: quem blanda futuris
Deceptura malis belli fortuna recepit.
Nam pepulit Varum campo, nudataque fœda
Terga fuga, donec vetuerunt caſtra, cecidit.
Triſtia ſed poſtquam ſuperati prælia Vari
Sunt audita Jubæ: lætus quod gloria belli
Sit rebus ſervata ſuis, rapit agmina furtim,
Obſcuratque ſuam per juſſa ſilentia famam;
Hoc ſolum metuens incautus ab hoſte timeri.
Mittitur, exigua qui prœlia prima laceſſat,
Eliciatque manu, Numidis à rege ſecundus,
Ut ſibi commiſſi ſimulator Sabbura belli:
Ipſe cava regni vires in valle retentat:
Aſpidas ut Pharias cauda ſolertior hoſtis
Ludit, & iratas incerta provocat umbra:
Obliquanſque caput vanas ſerpentis in auras
Effuſæ tuto comprendit guttura morſu
Letiferam citra ſaniem: tunc irrita peſtis
Exprimitur, fauceſque fluunt pereunte venen
Fraudibus eventum dederat fortuna: ferox
Non exploratis occulti viribus hoſtis,
Curio nocturnum caſtris erumpere cogit,
Ignotiſque equitem late decurrere campis.
Ipſe ſub Auroræ primos excedere motus
Signa jubet caſtris, multum, fruſtraque rogat
Ut Libycas metuat fraudes, infectaque ſempe

ſca bella dolis. leti fortuna propinqui
ſiderat fatis juvenem : bellumque trahebat
torem civile ſuum. ſuper ardua ducit
, ſuper cautes abrupto limite ſigna.
 procul è ſummis conſpecti collibus hoſtes
de ſua ceſſere parum, dum colle relicto
ſam patulis aciem committeret arvis.
fugam credens, ſimulatæ neſcius artis,
ictor, medios aciem projecit in agros.
c primum patuere doli, Numidaque fugaces
lique completis clauſerunt montibus agmen.
bſtupuit dux ipſe ſimul, perituraque turba.
 timidi petiere fugam, non prœlia fortes :
ppe ubi non ſonipes motus clangore tubarum
a quatit pulſu, rigidos vexantia frænos
 terens, ſpargitque jubas, & ſurrigit aures,
rtoque pedum pugnat non ſtare tumultu :
ſa jacet cervix : fumant ſudoribus armi :
que projecta ſqualent arentia lingua :
tora rauca gemunt, quæ creber anhelitus urgèt:
efecta gravis longe trahit ilia pulſus :
aque ſanguineis dureſcit ſpuma lupatis.
que gradum neq; verberibus ſtimuliſq; coacti,
, quamvis crebris juſſi calcaribus, addunt.
neribus coguntur equi, nec profuit ulli
nipedis rupiſſe moras: neque enim impetus illis
urſuſque fuit : tantum profertur ad hoſtes,
ſpatium jaculis oblato vulnere donat.
t vagus Apher equos ut primū emiſit in agmen,
nc campi tremuere ſono : terraque ſoluta,
antus Biſtonio torquetur turbine pulvis,
ra nube ſua texit, traxitque tenebras.
 vero in pedites fatum miſerabile belli
ubuit : nullo dubii diſcrimine Martis
cipites ſteterunt caſus, ſed tempora pugnæ
rs tenuit. neque enim licuit procurrere contra
miſcere manus. ſic undique ſepta juventus
mminus obliquis, & rectis eminus haſtis
ruitur : non vulneribus, nec ſanguine, ſolum
lorum nimbo peritura, & pondere ferri.
go acies tantæ parvum ſpiſſantur in orbem :
, ſi quis metuens medium correpſit in agmen,
 impune ſuos inter convertitur enſes.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Denſaturque globus, quantum pede prima in orbem
Conſtrinxit gyros acies. non arma movendis
Jam locus eſt preſſis : ſtipataque membra teruntur,
Frangitur armatum colliſo pectore pectus.
Non tam læta tulit victor ſpectacula Maurus,
Quam fortuna dabat : fluvios non ille cruoris,
Membrorumque videt lapſum, & ferientia terram
Corpora : compreſſum turba ſtetit omne cadaver.
Excitet inviſas diræ Carthaginis umbras
Inferiis fortuna novis : ferat iſta cruentus
Annibal, & Pœni tam dira piacula manes.
Romanam, Superi, Libyca tellure ruinam
Pompeio prodeſſe nefas, votiſque Senatus.
Aphrica nos potius vincat ſibi. Curio fuſas
Ut vidit campis acies, & cernere tantas
Permiſit clades compreſſus ſanguine pulvis,
Non tulit afflictis animam producere rebus
Aut ſperare fugam : ceciditque in ſtrage ſuorum
Impiger ad letum, & fortis virtute coacta.
Quid, nunc roſtra tibi proſunt turbata, forumque,
Unde Tribunitia plebeius ſignifer arce
Arma dabas populis ? quid prodita jura Senatus,
Et gener, atque ſocer bello concurrere juſſit
Ante jaces, quam dira duces Pharſalia confert,
Spectandumque tibi bellum civile negatum.
Has urbi miſeræ veſtro de ſanguine pœnas
Ferre datis : luitis jugulo ſic arma potentes.
Felix Roma quidem, civeſque habitura beatos,
Si libertatis ſuperis tam cura placeret,
Quam vindicta placet. Libycas en nobile corpus
Paſcit aves : nullo contectus Curio buſto.
At tibi nos (quando non proderit iſta ſilere
A quibus omne ævi ſenium ſua fama repellit)
Digna damus, juvenis, meritæ præconia vitæ.
Haud alium tanta civem tulit indole Roma,
Aut cui plus leges deberent recta ſequenti.
Perdita tunc Urbi nocuerunt ſecula, poſtquam
Ambitus, & luxus, & opum metuenda facultas
Tranſverſo mentem dubiam torrente tulerunt;
Momentumque fuit mutatus Curio rerum,
Gallorum captus ſpoliis, & Cæſaris auro.
Jus licet in jugulos noſtros ſibi fecerit enſe
Sylla potens, Mariuſque ferox, & Cinna cru

ſareæque domus ſeries ; cui tanta poteſtas
nceſſa eſt : emere omnes, hic vendidit Urbem.

LIBER V.

Jo. Sulpicii Vetulani Argumentum.

Uintus in Ægypto narrat te Magne ſenatum
Conſtituiſſe Ducem : tum Delphica conſulit antra
ppius, & domitis rediens jam Cæſar Iberis
nponit ſævos intra ſua caſtra tumultus.
Dictator abit, nec non & Conſul ab urbe
undusium : claſſem recipit. Pharſalia cymba
ne Ducis periit temeraria, navigat inde
arcus, & in Leſbum te vir, Cornelia, mittit.

Ic alterna duces bellorum vulnera paſſos
In Macedum terras, miſcens adverſa ſecundis,
Servavit fortuna pares. Jam ſparſerat Æmo
Bruma nives, gelidoq; cadens Atlantis Olym-
tabatque dies, qui dat nova nomina faſtis, (po:
ique colit primus ducentem tempora Janum.
m tamen emeriti remanet pars ultima juris,
nſul uterque vagos belli per munia Patres
icit Epirum. peregrina ac ſordida ſedes
manos cepit proceres : ſecretaque rerum
ſpes in externis audivit curia tectis.
m quis caſtra vocet tot ſtrictas jure ſecures,
t faſces? docuit populos venerabilis ordo
n Magni partes, ſed Magnum in partibus eſſe.
primum mœſtum tenuere ſilentia cœtum,
ntulus excelſa ſublimis ſede profatur :
lole ſi dignum Latia, ſi ſanguine priſco
bur ineſt animis, non qua tellure coacti,
amque procul tectis captæ ſedeamus ab urbis
rnite : ſed veſtræ faciem cognoſcite turbæ :
nctaque juſſuri primum hoc decernite Patres,
od regnis, populiſque liquet, nos eſſe Senatum.
m, vel Hyperboreæ plauſtrum glaciale ſub Urſæ,
l plaga qua torrens, clauſoſque vaporibus axis
c patitur noctes, nec iniquos creſcere ſoles,
fortuna ferat; rerum nos ſumma ſequetur,

Imperiumque comes. Tarpeia ſede peruſta
Gallorum facibus, Veioſque habitante Cam
Illic Roma fuit. non unquam perdidit ordo
Mutato ſua jura ſolo. mœrentia tecta
Cæſar habet, vacuaſque domos, legeſque ſil
Clauſaque juſtitio triſti fora. curia ſolos
Illa videt Patres, plena quos urbe fugavit.
Ordine de tanto quiſquis non exulat, hic eſt
Ignaros ſcelerum, longaque in pace quietos
Bellorum primus ſparſit furor : omnia rurſu
Membra loco redeunt. en totis viribus orbis
Heſperiam penſant ſuperi : jacet hoſtis in un
Obrutus Illyricis : Libyæ ſqualentibus arvi
Curio Cæſarei cecidit pars magna Senatus.
Tollite ſigna duces : fatorum impellite curſ
Spem veſtram præſtate Deis : fortunaque ta
Det vobis animos, quantos fugientibus hoſt
Cauſa dabat. noſtrum exhauſto jus clauditu
Vos, quorum finem non eſt ſenſura poteſtas
Conſulite in medium Patres, Magnumque j
Eſſe ducem. Læto nomen clamore Senatus
Excipit : & Magno fatum patriæque, ſuumq
Impoſuit. Tunc in reges, populoſque meren
Sparſus honos, pelagique potens Phœbeïa d
Exornata Rhodos, gelidique inculta juvent
Taygeti : fama veteres laudantur Athenæ :
Maſſiliæque ſuæ donatur libera Phocis.
Tunc Sadalen, fortemq; Cotyn, fidumq; p
Deiotarum, & gelidæ dominum Rhaſipolin
Collaudant : Libyamque jubent auctore Se
Sceptrifero parere Jubæ. pro triſtia fata !
Et tibi non fidæ gentis digniſſime regno ,
Fortunæ Ptolomæe pudor, crimenque Deor
Cingere Pellæo preſſos diademate crines
Permiſſum : ſævum in populos puer accipis
Atque utinam in populos ! donata eſt regia
Acceſſit Magni jugulus : regnumque ſorori
Ereptum eſt, ſoceroque nefas. jam turba ſol
Arma petit cœtu, quæ cum populique, duc
Caſibus incertis, & cæca ſorte pararent ,
Solus in ancipites metuit deſcendere Martis
Appius eventus : finemque expromere reru
Sollicitat ſuperos, multoſque obducta per a
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

lphica fatidici reſerat penetralia Phœbi.
Heſperio tantum, quantum ſemotus Eoo
rdine, Parnaſſus gemino petit æthera colle,
ns Phœbo, Bromioque ſacer: cui numine miſto
lphica Thebanæ referunt trieterica Bacchæ.
c ſolum fluctu terras mergente cacumen
inuit, pontoque fuit diſcrimen, & aſtris.
quoque vix ſummam ſeductus ab æquore rupem
tuleras, unoque jugo Parnaſſe latebas.
tor ibi expulſæ premerent cum viſcera partus
tris, adhuc rudibus Pæan Pythona ſagittis
plicuit, cum regna Themis, tripodaſque teneret.
vidit Pæan vaſtos telluris hiatus
vinam ſpirare fidem, ventoſque loquaces
halare ſolum, ſacris ſe condidit antris,
ubuitque adyto, vates ibi factus, Apollo. (ſum
uis latet hic Superũ? quod numẽ ab æthere preſ-
gnatur cæcas incluſum habitare cavernas?
is terram cœli patitur Deus, omnia curſus
terni ſecreta tenens, mundique futuri
nſcius, ac populis ſeſe proferre paratus,
ntactuſque ferens hominis, magnuſque potenſq;
e canit fatum, ſeu quod jubet ipſe canendo
fatum? Forſan terris inſerta regendis,
re libratum vacuo quæ ſuſtinet orbem,
tius pars magna Jovis Cirrhæa per antra
it, & ætherio trahitur connexa Tonanti.
c ubi virgineo conceptum eſt pectore numen,
manam feriens animam ſonat, oraque vatis.
vit, ceu Siculus flammis urgentibus Ætnam
dat apex: Campana fremens ceu ſaxa vaporat,
nditus Inarimes æterna mole Typhœus.
oc tamen expoſitum cunctis, nullique negatum
men, ab humani ſolum ſe labe furoris
dicat. haud illic tacito mala vota ſuſurro
ncipiunt. nam fixa canens, mutandaque nulli
rtales optare vetat: juſtiſque benignus
pe dedit ſedem totas mutantibus urbes,
Tyriis: dedit ille minas impellere belli,
Salaminiacum meminit mare. ſuſtulit iras
lluris ſterilis, monſtrato fine: reſolvit
ra tabificum. non ullo ſecula dono
ſtra carent majore Deum, quam Delphica ſedes

Quod ſiluit, poſtquam reges timuere futura,
Et ſuperos vetuere loqui. nec voce negata
Cyrrhææ mœrent vates, templique fruuntur
Juſtitio: nam ſi qua Deus ſub pectora venit,
Numinis aut pœna eſt mors immatura recepti
Aut pretium: quippe ſtimulo fluctuque furor
Compages humana labat, pulſuſque Deorum
Concutiunt fragiles animas. Sic tempore long
Immotos tripodas, vaſtæque ſilentia rupis
Appius Heſperii ſcrutator ad ultima fati
Sollicitat. juſſus ſedes laxare verendas
Antiſtes, pavidamque Deis immittere vatem,
Caſtalios circum latices, nemorumque receſſu
Phemonoën errore vagam, curiſque vacantem
Corripuit, cogitque fores irrumpere templi.
Limine terrifico metuens conſiſtere Phœbas
Abſterrere ducem noſcendi ardore futuri
Caſſa fraude parat. quid ſpes (ait) improba ve
Te Romane trahit? muto Parnaſſus hiatu
Conticuit, preſſitque Deum: ſeu ſpiritus iſtas
Deſtituit fauces, mundique in devia verſum
Duxit iter: ſeu barbarica cum lampade Pytho
Arſit, in immenſas cineres abiere cavernas,
Et Phœbi tenuere viam: ſeu ſponte Deorum
Cirrha ſilet, fatique ſat eſt arcana futuri
Carmine longævæ vobis commiſſa Sibyllæ:
Seu Pæan ſolitus tempils arcere nocentes,
Ora quibus ſolvat noſtro non invenit ævo.
Virginei patuere doli, fecitque, negatis
Numinibus, metus ipſe fidem. tum tota prior
Stringit vitta comas, crineſque in terga ſoluto
Candida Phocaïca complectitur infula lauro.
Hærentem, dubiamque premens in templa ſac
Impulit. illa pavens adyti penetrale remoti
Fatidicum, prima templorum in parte reſiſtit
Atque Deum ſimulans, ſub pectore ficta quiet
Verba refert, nullo confuſæ murmure vocis
Inſtinctam ſacro mentem teſtata furore,
Haud æque læſura ducem, cui falſa canebat,
Quam tripodas, Phœbiq; fidem. non rupta tre
Verba ſono, nec vox antri complere capacis
Sufficiens ſpatium, nulloque horrore comaru
Excuſſæ laurus, immotaque culmina templi,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

curumque nemus, veritam ſe credere Phœbo
odiderant, ſentit tripodas ceſſare, furenſque
ppius : Et nobis meritas dabis impia pœnas ,
ſuperis, quos fingis, ait, niſi mergeris antris ,
eque orbis trepidi tanto conſulta tumultu
efinis ipſa loqui. Tandem conterrita virgo
onfugit ad tripodas, vaſtiſque abducta cavernis
æſit, & inſueto concepit pectore numen ,
uod non exhauſtæ per tot jam ſecula rupis
iritus ingeſſit vati : tandemque potitus
ectore Cirrhæo, non unquam plenior artus
hœbados irrupit Pæan : mentemque priorem
xpulit, atque hominem toto ſibi cedere juſſit
ectore. bacchatur demens aliena per antrum
olla ferens, vittaſque Dei, Phœbeaque ſerta
rectis diſcuſſa comis, per inania templi
ncipiti cervice rotat, ſpargitque vaganti
bſtantes tripodas, magnoque exæſtuat igne ,
atum te Phœbe ferens : nec verbere ſolo
teris, & ſtimulis ; flammas in viſcera mergis.
ccipit & frænos : nec tantum prodere vati ,
uantum ſcire, licet. venit ætas omnis in imam
ongeriem : miſerumq; premunt tot ſecula pectus.
anta patet rerum ſeries, atque omne futurum
ititur in lucem : vocemque petentia fata
uctantur : non prima dies, non ultima mundi ,
on modus Oceani, numerus non deerat arenæ.
Talis in Euboïco vates Cumana receſſu ,
ndignata ſuum multis ſervire furorem
entibus, ex tanta fatorum ſtrage ſuperba
xcerpſit Romana manu. ſic plena laborat
hemonoë Phœbo, dum te conſultor operti
aſtalia tellure Dei vix invenit, Appi ,
nter fata diu quærens tam magna latentem.
pumea tunc primum rabies veſana per ora
ffluit, & gemitus, & anhelo clara meatu
urmura : tunc mœſtus vaſtis ululatus in antris ,
xtremæque ſonant domita jam virgine voces.
ffugis ingentes, tanti diſcriminis expers ,
ellorum Romane minas : ſoluſque quietem
uboïci vaſta lateris convalle tenebis.
ætera ſuppreſſit, fauceſque obſtruxit Apollo.
uſtodes tripodes fatorum, arcanaque mundi ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Tuque potens veri Pæan, nullumque futuri
A Superis celate diem, ſuprema ruentis
Imperii, cæſoſque duces, & funera regum ,
Et tot in Heſperio collapſas ſanguine gentes
Cur aperire times? an nondum numina tantum
Decrevere nefas ? & adhuc dubitantibus aſtris
Pompeii damnare caput, tot fata tenentur ?
Vindicis an gladii facinus, pœnaſque furorum ,
Regnaque ad ultores iterum redeuntia Brutos ,
Ut peragat fortuna, taces ? tunc pectore vatis
Impactæ ceſſere fores, excluſaque templis
Proſiluit : perſtat rabies, nec cuncta locuta eſt.
Quem non emiſit, ſupereſt Deus. ille feroces
Torquet adhuc oculos, totoque vagantia cœlo
Lumina : nunc vultu pavido, nunc torva minaci
Stat nunquam facies : rubor igneus inficit ora ,
Liventeſque genas : nec, qui ſolet eſſe timenti ,
Terribilis ſed pallor ineſt : nec feſſa quieſcunt
Corda : ſed ut tumidus Boreæ poſt flamina pontus
Rauca gemit ; ſic multa levant ſuſpiria vatem.
Dumque à luce ſacra, qua vidit fata, refertur
Ad vulgare jubar, mediæ venere tenebræ.
Immiſit Stygiam Pæan in viſcera Lethen ,
Quæ raperet ſecreta Deum, tum pectore verum
Fugit, & ad Phœbi tripodas rediere futura :
Vixque refecta cadit. nec te vicinia leti
Territat ambiguis fruſtratum ſortibus Appi :
Jure ſed incerto mundi, ſubſidere regnum
Chalcidos Euboïcæ vana ſpe rapte parabas.
Heu demens, nullum belli ſentire fragorem ,
Tot mundi caruiſſe malis, præſtare Deorum
Excepta quis morte poteſt ! ſecreta tenebis
Littoris Euboïci memorando condite buſto ,
Qua maris anguſtat fauces ſaxoſa Caryſtos ,
Et tumidis infeſta colit qua numina Rhamnus ,
Arctatus rapido fervet qua gurgite pontus ,
Euripuſque trahit, curſum mutantibus undis ,
Chalcidicas puppes ad iniquam claſſibus Aulim.
Interea domitis Cæſar remeabat Iberis ,
Victrices aquilas alium laturus in orbem :
Cum prope fatorum tantos per proſpera curſus
Avertere Dei. nullo nam Marte ſubactos
Intra caſtrorum timuit tentoria ductor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

rdere ſucceſſus ſcelerum : cum pæne fideles
r tot bella manus ſatiatæ ſanguine tandem
ſtituere ducem : ſeu mœſto claſſica paulum
termiſſa ſono, clauſuſque, & frigidus enſis,
pulerat belli furias : ſeu præmia miles
m majora petit, damnat cauſamque, ducemque,
ſcelere imbutos etiam nunc venditat enſes.
aud magis expertus diſcrimine Cæſar in ullo eſt,
jam non è ſtabili, tremulo ſed culmine cuncta
ſpiceret, ſtaretque ſuper titubantia fultus,
ot raptis truncus manibus, gladioque relictus
ene ſuo, qui tot gentes in bella trahebat,
it non eſſe ducis ſtrictos, ſed militis, enſes.
on pavidum jam murmur erat, nec pectore tecto
a latens : nam quæ dubias conſtringere mentes
auſa ſolet, dum quiſq; pavet, quibus ipſe timori eſt,
que putat ſolum regnorum injuſta gravari,
aud retinet. quippe ipſa metus exolverat audax
urba ſuos. quicquid multis peccatur, inultum eſt.
Effudere minas : Liceat diſcedere Cæſar
rabie ſcelerum. quæris terraque marique
is ferrum jugulis, animaſque effundere viles
uolibet hoſte paras : partem tibi Gallia neſtri
ripuit : partem duris Hiſpania bellis :
ars jacet Heſperia : totoque exercitus orbe
e vincente perit. Terris fudiſſe cruorem
uid juvat Arctois, Rhodano, Rhenoque ſubactis?
ot mihi pro bellis bellum civile dediſti.
epimus expulſo patriæ cum tecta Senatu,
uos hominum, vel quos licuit ſpoliare Deorum?
mus in omne nefas, manibus, ferroque nocentes,
aupertate pii. finis quis quæritur armis?
uid ſatis eſt, ſi Roma parum? jam reſpice canos,
nvalidaſque manus, & inanes cerne lacertos.
Jſus abit vitæ : bellis conſumſimus ævum.
Ad mortem dimitte ſenes. en improba vota :
Non duro liceat morientia ceſpite membra
Ponere, non anima galeam fugiente ferire,
Atque oculos morti clauſuram quærere dextram,
Conjugis illabi lacrymis, unique paratum
Scire rogum. liceat morbis finire ſenectam.
Sit præter gladios aliquod ſub Cæſare fatum.
Quid, velut ignaros ad quæ portenta paremur,

Spe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Spe trahis? uſque adeo ſoli civilibus armis
Neſcimus cujus ſceleris ſit maxima merces?
Nil actum eſt bellis, ſi nondum comperit iſtas
Omnia poſſe manus. nec fas, nec vincula juris
Hoc audere vetant. Rheni mihi Cæſar in undis
Dux erat, hic ſocius. Facinus quos inquinat, æqu
Adde, quod ingrato meritorum judice virtus
Noſtra perit. quicquid gerimus, fortuna vocatur
Nos fatum ſciat eſſe ſuum. licet omne Deorum
Obſequium ſperes, irato milite, Cæſar,
Pax erit. Hæc fatus, totis diſcurrere caſtris
Cœperat, infeſtoque ducem depoſcere vultu.
Sic eat, ô Superi, quando pietaſque, fideſque
Deſtituunt, moreſque malos ſperare relictum eſt
Finem civili faciat diſcordia bello.
Quem non iſte ducem potuit terrere tumultus!
Fata ſed in præceps ſolitus demittere Cæſar,
Fortunamque ſuam per ſumma pericula gaudens
Exercere, venit: nec, dum deſæviat ira,
Exſpectat: medios properat tentare furores.
Non illis urbes, ſpoliandaque templa negaſſet,
Tarpeiamque Jovis ſedem, matreſque Senatus,
Paſſuraſque infanda nurus. vult omnia Cæſar
A ſe ſæva peti, vult præmia Martis amari:
Militis indomiti tantum mens ſana timetur.
Non pudet, heu Cæſar, ſoli tibi bella placere
Jam manibus damnata tuis? hos ante pigebit
Sanguinis? his ferri grave jus erit? ipſe per omn
Faſque nefaſque rues? laſſare, & diſce ſine armi
Poſſe pati: liceat ſcelerum tibi ponere finem.
Sæve quid inſequeris? quid jam nolentibus inſt
Bellum te civile fugit. Stetit aggere fultus
Ceſpitis, intrepidus vultu, meruitque timeri
Non metuens: atque hæc ira dictante profatur.
Qui modo in abſentem vultu, dextraque fure
Miles, habes nudum, promtumq; ad vulnera pect
Hic fuge, ſi belli finis placet, enſe relicto.
Detegit imbelles animos nil fortiter auſa
Seditio, tantumque fugam meditata juventus,
Ac ducis invicti rebus laſſata ſecundis.
Vadite, meque meis ad bella relinquite fatis:
Invenient hæc arma manus, vobiſque repulſis
Tot reddet fortuna viros, quot tela vacabunt.

ne ſugam Magni tanta cum claſſe ſequuntur
ſperiæ gentes, nobis victoria turbam
on dabit, impulſi tantum quæ præmia belli
ferat, & veſtri rapta mercede laboris ,
uriferos nullo comitetur vulnere currus ?
s defecta ſenes, exhauſtaque ſanguine turba
rnetis noſtros jam plebs Romana triumphos.
ſaris an curſus veſtræ ſentire putatis
mnum poſſe fugæ ? veluti ſi cuncta minentur
imina, quos miſcent pelago, ſubducere fontes ,
on magis ablatis unquam decreſceret æquor ,
am nunc creſcit, aquis: an vos momenta putatis
la dediſſe mihi ? nunquam ſic cura Deorum
premit, ut veſtræ morti, veſtræque ſaluti
ta vacent. Procerum motus hæc cuncta ſequũtur.
manum paucis vivit genus. orbis Iberi
rror, & Arctoi, noſtro ſub nomine miles ,
mpeio certe fugeres duce. fortis in armis
eſareis Labienus erat : nunc transfuga vilis ,
m duce prælato terras, atque æquora luſtrat.
ec melior mihi veſtra fides, ſi bella nec hoſte ,
ec duce me geritis. quiſquis mea ſigna relinquit ,
ec Pompeianis tradit ſua partibus arma ,
c nunquam vult eſſe meus. ſunt iſta profecto
ræ caſtra Deis, qui me committere tantis ,
on niſi mutato voluerunt milite, bellis.
eu, quantum Fortuna humeris jam pondere feſſis
nolitur onus ? ſperantes omnia dextras
tarmare datur, quibus hic non ſufficit orbis.
n certe mihi bella geram : diſcedite caſtris :
adite noſtra viris ignavi ſigna Quirites.
paucos, quibus hæc rabies auctoribus arſit ,
on Cæſar, ſed pœna tenet. procumbite terræ :
ſidumque caput, feriendaque tendite colla.
tu, quo ſolo ſtabunt jam robore caſtra
ro rudis, ſpecta pœnas, & diſce ferire ,
ſce mori. Tremuit ſæva ſub voce minantis
lgus iners: unumque caput, tam magna juventus
ivatum factura timet : velut enſibus ipſis
mperet, invito moturus milite ferrum.
e pavet, ne tela ſibi dextræque negentur
l ſcelus hoc Cæſar : vicit patientia ſævi
em ducis, & jugulos, non tantum præſtitit enſes.

Nil

Nil magis, aſſuetas ſceleri quam perdere ment
Atque perire timet. tam diro fœderis ictu
Parta quies, pœnaque redit placata juventus.
  Brunduſium decimis jubet hanc attingere ca
Et cunctas revocare rates, quas avius Hydrus
Antiquuſque Taras, ſecretaque littora Leucæ,
Quas recipit Salapina palus, & ſubdita Sipus
Montibus: Auſoniam qua torquens frugifer o
Dalmatico Boreæ, Calabroque obnoxius Auſt
Appulus Adriacas exit Garganus in undas.
Ipſe petit trepidam tutus ſine milite Romam
Jam doctam ſervire togæ: populoque precant
Scilicet indulgens, ſummum Dictator honore
Contigit, & lætos fecit ſe Conſule faſtos.
Namque omneis voces, per quas jam tempore t
Mentimur dominis, hæc primum repperit æta
Qua ſibi ne ferri jus ullum Cæſar abeſſet,
Auſonias voluit gladiis miſcere ſecures.
Addidit & faſces aquilis, & nomen inane
Imperii rapiens, ſignavit tempora digna
Mœſta nota. nam quo melius Pharſalicus ann
Conſule notus erit? fingit ſolemnia campus,
Et non admiſſæ dirimit ſuffragia plebis,
Decantatque tribus, & vana verſat in urna.
Nec cœlum ſervare licet. tonat augure ſurdo,
Et lætæ jurantur aves, bubone ſiniſtro.
Inde perit primum quondam veneranda poteſ
Juris inops: careat tantum ne nomine tempu
Menſtruus in faſtos diſtinguit ſecula Conſul.
Nec non Iliacæ numen quod præſidet Albæ
Haud meritum Latio ſolennia ſacra ſubacto
Vidit flammifera confectas nocte Latinas.
  Inde rapit curſus, &, quæ piger Appulus a
Deſeruit raſtris, & inerti tradidit herbæ,
Ocyor & cœli flammis & tigride fœta
Tranſcurrit: curvique tenens Minoïa tecta
Brunduſii, clauſas ventis brumalibus undas
Invenit, & pavidas hyberno ſidere claſſes.
Turpe duci viſum eſt rapiendi tempora belli
In ſegnes exiſſe moras, portuque teneri,
Dum pateat tutum vel non felicibus æquor.
Expertes animos pelagi ſic robore complet:
Fortius hyberni flatus, cœlumque fretumque

:um cepere, tenent, quam quos incumbere certos
erfida nubiferi vetat inconſtantia veris.
ec maris anfractus, luſtrandaque littora nobis,
ed recti fluctus, ſoloque Aquilone ſecandi.
ic utinam ſummi curvet carcheſia mali,
cumbatque furens, & Graia ad mœnia perflet,
e Pompeiani Phæacum è littore toto
anguida jactatis comprendant carbaſa remis:
umpite, quæ retinet felices vincula proras.
umdudum nubes, & ſævas perdimus undas.
Sidera prima poli Phœbo labente ſub undas
xierant, & luna ſuas jam fecerat umbras:
um pariter ſolvere rates, totoſque rudentes
axavere ſinus: & flexo navita cornu
bliquat lævo pede carbaſa, ſummaque pandens
ppara velorum perituras colligit auras.
t primum levior propellere lintea ventus
cipit, exiguumque tument; mox reddita malo
mediam cecidere ratem: terraque relicta
on valet ipſa ſequi puppes, quæ vexerat aura.
:quora lenta jacent alto torpore ligata.
grius immotis hæſere paludibus undæ.
c ſtat iners Scythicas aſtringens Boſporus undas
um glacie retinente fretum non impulit Iſter,
nmenſumque gelu tegitur mare: comprimit unda,
eprendit quoſcunque rates: nec pervia velis
:quora frangit eques, fluctuque latente ſonantem
rbita migrantis ſcindit Mæotida Beſſi.
eva quies pelagi, mœſtoque ignava profundo
agna jacentis aquæ, veluti deſerta rigente
:quora natura ceſſant: Pontuſque vetuſtas
blitus ſervare vices non commeat æſtu,
on horrore tremit: non Solis imagine vibrat.
aſibus innumeris fixæ patuere carinæ.
linc infeſtæ claſſes, & inertia tonſis
:quora moturæ; gravis hinc languore profundi
bſeſſis ventura fames. nova vota timori
int inventa novo, fluctus, nimiaſque precari
entorum vires, dum ſe torpentibus unda
xcutiat ſtagnis, & ſit mare. nubila nuſquam,
ndarumque minæ: cœlo languente, fretoque
aufragii ſpes omnis abit. ſed nocte fugata
:ſum nube diem jubar extulit, imaque ſenſim

Con-

Concuſſit pelagi, movitque Ceraunia nautis.
Inde rapi cœpere rates, atque æquora claſſem
Curva ſequi, quæ jam vento, fluctuque ſecun
Lapſa Palæſtinas uncis confixit arenas.
Prima duces vidit junctis conſiſtere caſtris
Tellus, quam volucer Genuſus, quam mollior
Circumeunt ripis. Apſo geſtare carinas
Cauſa palus, leni quam fallens egerit unda.
At Genuſum nunc ſole nives, nunc imbre ſolu
Præcipitant : neuter longo ſe gurgite laſſat,
Sed minimum terræ vicino littore novit.
Hoc fortuna loco tantæ duo nomina famæ
Compoſuit : miſerique fuit ſpes irrita mundi
Poſſe duces parva campi ſtatione diremtos
Admotum damnare nefas. nam cernere vultu
Et voces audire datur : multoſque per annos
Dilectus tibi, Magne, ſocer, poſt pignora tant
Sanguinis infauſti ſobolem, mortemque nepo
Te niſi Niliaca propius non vidit arena.
Cæſaris attonitam miſcenda ad prælia men
Ferre moras ſcelerum partes juſſere relictæ.
Ductor erat cunctis audax Antonius armis,
Jam tum civili meditatus Leucada bello.
Illum ſæpe minis Cæſar, precibuſque morant
Evocat : O mundi tantorum cauſa malorum,
Quid Superos, & fata tenes? ſunt cætera cur
Acta meo, ſummam rapti per proſpera belli
Te poſcit Fortuna manum. num rupta vadoſi
Syrtibus incerto Libye nos dividit æſtu?
Nunquid inexperto tua credimus arma profu
Inque novos traheris caſus? ignave, venire
Te Cæſar, non ire, jubet. prior ipſe per hoſte
Percuſſi medias alieni juris arenas.
Tu mea caſtra times? pereuntia tempora fati
Conqueror : in ventos impendo vota, fretum
Ne retine dubium cupientes ire per æquor :
Si bene nota mihi eſt, ad Cæſaris arma juven
Naufragio veniſſe volet. jam voce doloris
Utendum eſt : non ex æquo diviſimus orbem
Epirum Cæſarque tenet, totuſque Senatus :
Auſoniam tu ſolus habes. his terque, quaterq
Vocibus excitum poſtquam ceſſare videbat,
Dum ſe deeſſe Deis, at non ſibi numina, cred

Sponte

onte per incautas audet tentare tenebras,
od juſſi timuere, fretum : temeraria prono
pertus ceſſiſſe Deo : fluctuſque verendos
aſſibus, exigua ſperat ſuperare carina.
Solverat armorum feſſas nox languida curas :
rta quies miſeris, in quorum pectora ſomno
t vires fortuna minor : jam caſtra ſilebant :
rtia jam vigiles commoverat hora ſecundos:
ſar ſollicito per vaſta ſilentia greſſu
: famulis audenda parat : cunctiſque relictis,
a placet Fortuna comes. tentoria poſtquam
reſſus vigilum, ſomno cedentia membra
nſiluit, queſtus tacite quod fallere poſſet ;
tora curva legit, primiſque invenit in undis
pibus exeſis hærentem fune carinam.
ctorem, dominumque ratis ſecura tenebat
ud procul inde domus, non ullo robore fulta,
ſterili junco, cannaque intexta paluſtri,
atus inverſa nudum munita phaſelo.
Hæc Cæſar bis terque manu quaſſantia tectum
nina commovit. molli conſurgit Amyclas,
em dabat alga, toro. Quiſnam mea naufragus, in-
cta petit? aut quem noſtræ Fortuna coëgit (quit,
xilium ſperare caſæ? Sic fatus, ab alto
gere, jam tepidæ ſublato fune favillæ,
itillam tenuem commotos pavit in ignes,
urus belli : prædam civilibus armis
: non eſſe caſas. O vitæ tuta facultas
peris, anguſtique lares ! ô munera nondum
llecta Deûm ! quibus hoc contingere templis,
: potuit muris, nullo trepidare tumultu
area pulſante manu ? tum poſte recluſo,
x ait : Expecta votis majora modeſtis,
ſque tuas laxa juvenis, ſi juſſa ſecutus
vehis Heſperiam, non ultra cuncta carinæ
ebis, manibuſque inopem duxiſſe ſenectam.
ceſſa præbere Deo tua fata, volenti
guſtos opibus ſubitis implere Penates.
atur : quanquam plebeio tectus amictu,
ocilis privata loqui. tum pauper Amyclas :
ta quidem prohibent nocturno credere ponto.
n ſol non rutilas deduxit in æquora nubes,
cordeſque tulit radios : Noton altera Phœbi,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Altera pars Borean diducta luce vocabat. (ci
Orbe quoque exhauſtus medio, languenſque
Spectanteis oculos infirmo lumine paſſus.
Lunaque non gracili ſurrexit lucida cornu,
Aut orbis medii puros exeſa receſſus:
Nec duxit recto tenuata cacumina cornu,
Ventorumque nota rubuit: tum lurida paller
Ora tulit vultu ſub nubem triſtis ituro.
Sed mihi nec motus nemorum, nec littoris ic
Nec placet incertus, qui provocat æquora, Del
Aut ſiccum quod mergus amat: quodque auſa
Ardea ſublimis pennæ confiſa natanti:
Quodque caput ſpargens undis, velut occupet
Inſtabili greſſu metitur littora cornix. (ba
Sed ſi magnarum poſcunt diſcrimina rerum,
Haud dubitem præbere manus: vel littora ta
Juſſa, vel hoc potius pelagus, flatuſque negab
Hæc fatur, ſolvenſque ratem dat carbaſa ve
Ad quorum motus non ſolum lapſa per altum
Aëra diſperſos traxere cadentia ſulcos
Sidera: ſed ſummis etiam quæ fixa tenentur
Aſtra polis, ſunt viſa quati. niger inficit horr
Terga maris: longo per multa volumina tra
Æſtuat unda minax: flatuſque incerta futur
Turbida teſtantur conceptos æquora ventos.
Tunc rector trepidæ fatur ratis: Aſpice ſævu
Quanta paret pelagus: Zephyroſne intendat
Euros
Incertum eſt: puppim dubius ferit undique pc
Nubibus, & cœlo Notus eſt. ſi murmura pon
Conſulimus, Cori verrent mare. gurgite tant
Nec ratis Heſperias tanget, nec naufragus o
Deſperare viam, & vetitos convertere curſus
Sola ſalus. liceat vexata littora puppe
Prendere, ne longe nimium ſit proxima tellu
Fiſus cuncta ſibi ceſſura pericula Cæſar,
Sperne minas, inquit, pelagi, ventoque furer
Trade ſinum. Italiam ſi cœlo auctore recuſa
Me pete. ſola tibi cauſa hæc eſt juſta timoris
Vectorem non noſſe tuum; quem numina num
Deſtituunt: de quo male tunc Fortuna meret
Cum poſt vota venit: medias perrumpe proc
Tutela ſecure mea. cœli iſte fretique,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

on puppis noſtræ labor eſt: hanc Cæſare preſſam
fluctu defendet onus. nec longa furori
ntorum ſævo dabitur mora: proderit undis
a ratis. nec flecte manum: fuge proxima velis
ttora: tum Calabro portu te crede potitum,
m jam non poterit puppi, noſtræque ſaluti
tera terra dari. quid tanta ſtrage paretur
oras? quærit pelagi, cœlique tumultu
id præſtet Fortuna mihi. Non plura locuto
ulſit laceros percuſſa puppe rudentes
rbo rapax, fragilemque ſupervolitantia malum
a tulit: ſonuit, victis compagibus, alnus.
le ruunt toto concita pericula mundo.
mus ab Oceano caput exeris Atlanteo,
re movens æſtus: jam te tollente furebat
ntus, & in ſcopulos totas erexerat undas.
currit gelidus Boreas, pelaguſque retundit:
dubium pendet, vento cui concidat, æquor.
Scythici vicit rabies Aquilonis, & undas
rſit, & abſtruſas penitus vada fecit arenas.
c perfert pontum Boreas ad ſaxa, ſuumque
fluctus Cori frangit mare: motaque poſſunt
quora ſubductis etiam concurrere ventis.
n Euri ceſſaſſe minas, non imbribus atrum
olii jacuiſſe Notum ſub carcere ſaxi
ediderim: cunctos ſolita de parte ruentes
fendiſſe ſuas violento turbine terras,
pelagus manſiſſe loco. nam parva procellis
quora rapta ferunt: Ægæas tranſit in undas
rrhenum: ſonat Ionio vagus Adria ponto.
quoties fruſtra pulſatos æquore montes
ruit illa dies! quam celſa cacumina peſſum
llus victa dedit! non ullo littore ſurgunt
m validi fluctus, alioqui ex orbe voluti
nagno venere mari, mundumque coërcens
nſtriferos agit unda ſinus. Sic rector Olympi
ſpide fraterna laſſatum in ſecula fulmen
juvit, regnoque acceſſit terra ſecundo,
m mare convolvit gentes, cum littora Tethys
luit ulla pati, cœlo contenta teneri.
nc quoque tanta maris moles creviſſet in aſtra,
ſuperum rector preſſiſſet nubibus undas.
Non cœli nox illa fuit: latet obſitus aër

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Infernæ pallore domus, nimbiſque gravatus
Deprimitur,fluctuſque in nubibus accipit imb
Lux etiam metuenda perit, nec fulgura curru
Clara, ſed obſcurum nimboſus diſſilit aër.
Tunc ſuperum convexa tremunt,atque arduus
Inſonuit, motaque poli compage laborant.
Extimuit Natura chaos: rupiſſe videntur
Concordes elementa moras,rurſuſque redire
Nox manes miſtura Deis. ſpes una ſalutis,
Quod tanta mundi nondum periere ruina.
Quantum Leucadio placidus de vertice pont
Deſpicitur; tantum nautæ videre trementes
Fluctibus è ſummis præceps mare:cumq; tun
Rurſus hiant undæ,vix eminet æquore malu
Nubila tanguntur velis, & terra carina.
Nam pelagus, qua parte ſedet,non celat aren
Exhauſtũ in cumulos,omniſq;in fluctibus un
Artis opem vicere metus: neſcitque magiſte
Quam frangat,cui cedat aquæ. diſcordia Po
Succurrit miſeris, fluctuſque evertere puppi
Non valet in fluctus:victum latus unda repe
Erigit, atque omni ſurgit ratis ardua vento.
Non humilem Saſona vadis, non littora cur
Theſſaliæ ſaxoſa pavent, oræque malignos
Ambraciæ portus: ſcopuloſa Ceraunia naut
Summa timent. Credit jam digna pericula
Fatis eſſe ſuis. tantuſne evertere, dixit,
Me Superis labor eſt: parva quem puppe ſed
Tam magno petiere mari? ſi gloria leti
Eſt pelago donata mei, belliſque negamur,
Intrepidus,quancunque datis mihi numina,
Accipiam. licet ingentes abruperit actus
Feſtinata dies fatis; ſat magna peregi.
Arctoas domui gentes: inimica ſubegi
Arma metu: vidit Magnum mihi Roma ſec
Juſſa plebe tuli faſces per bella negatos:
Nulla meis aberit titulis Romana poteſtas
Neſciat hoc quiſquam, niſi tu, quæ ſola m
Conſcia votorum es,me, quamvis plenus h
Et Dictator eam Stygias,& Conſul ad umb
Privatum Fortuna, mori. mihi funere nul
Eſt opus ô Superi: lacerum retinete cada
Fluctibus in mediis: deſint mihi buſta ro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

metuar ſemper,terraque expecter ab omni.
c fatum decimus, dictu mirabile, fluctus
da cum puppe levat : nec rurſus ab alto
re dejecit pelagi, ſed pertulit unda,
oſiſque anguſta vacant ubi littora ſaxis,
uit terræ pariter tot regna, tot urbes,
namque ſuam tacta tellure recepit.
on tam remeans Cæſar jam luce propinqua,
tacita ſua caſtra fuga , comiteſque fefellit.
mfuſa duci flevit, gemituque ſuorum,
n ingratis inceſſit turba querelis.
e dure tulit virtus temeraria Cæſar?
uæ nos viles animas in fata relinquens,
s ſpargenda dabas tua membra procellis?
tot in hac anima populorum vita, ſaluſque
at, & tantus caput hoc ſibi fecerit orbis,
ia eſt voluiſſe mori. nulluſne tuorum
uit comitum, fatis non poſſe ſuperſtes
uis? cum te raperet mare, corpora ſegnis
a ſopor tenuit. pudet heu. tibi cauſa petendæ
uit Heſperiæ?viſum eſt committere quenquã
ſævo crudele mari? ſors ultima rerum
bios caſus, & prona pericula mortis
pitare ſolet. mundi jam ſumma tenentem
iſiſſe mari! tantum quid numina laſſas?
it ad fatum belli favor iſte, laborque
næ, quod te noſtris impegit arenis?
uſus placuere Deûm, non rector ut orbis,
ominus rerum, ſed felix naufragus eſſes?
jactantes, diſcuſſa nocte, ſerenus
eſſit cum ſole dies, feſſumque tumentes
oſuit pelagus ventis patientibus undas.
ç non Heſperii laſſatum fluctibus æquor
dere duces, purumque inſurgere cœlo
turum pelagus Boream, ſolvêre carinas,
ventus, doctæque pari moderamine dextræ
iſtas habuere diu : latumque per æquor,
rreſtre, coit, conſertis puppibus, agmen.
ox ſæva modum venti, velique tenorem
uit nautis, excuſſitque ordine puppes.
nona ſic gelidum, bruma pellente, relinquunt
æ te, Nile, grues, primoque volatu
gunt varias, caſu monſtrante, figuras.

Mox ubi percuſſit tenſas Notus altior alas:
Confuſos temere immiſtæ glomerantur in orb
Et turbas aperit diſperſis littora pennis.
Cum primum redeunte die violentior aër
Puppibus incubuit, Phœbeo concitus ortu,
Prætereunt fruſtra tentati littora Liſſi,
Nymphæumque tenent, nudas Aquilonibus u
Succedens Boreæ jam portum fecerat Auſter
Undique collatis in robur Cæſaris armis.
Summa videns duri Magnus diſcrimina Mart
Jam caſtris inſtare ſuis: ſeponere tutum
Conjugii decrevit onus, Lesboque remotam
Te procul à ſævi ſtrepitu Cornelia belli
Occulere. Heu quantū mentes dominatur in
Juſta Venus! dubium, trepidumq; ad prœlia, M
Te quoque fecit amor: quod nolles ſtare ſub
Fortunæ, quo mundus erat, Romanaque fat
Conjux ſola fuit. mentem jam verba paratam
Deſtituunt, blandæque juvat ventura trahent
Indulgere moræ, & tempus ſubducere fatis.
Nocte ſub extrema, pulſo torpore quietis,
Dum fovet amplexu gravidum Cornelia cur
Pectus, & averſi petit oſcula grata mariti:
Humentes mirata genas, percuſſaque cœco
Vulnere, non audet flentem deprendere Mag
Ille gemens, Non nunc, vita mihi dulcior, i
Cum tædet vitæ, læto ſed tempore, conjux,
Venit mœſta dies, & quam nimiumque, parur
Diſtulimus: jam totus adeſt in prœlia Cæſar.
Cedendum eſt bellis: quorum tibi tuta lateb
Lesbos erit, deſiſte preces tentare: negavi
Jam mihi: non longos à me patiere receſſus.
Præcipites aderunt caſus: properante ruina,
Summa cadunt. ſatis eſt audiſſe pericula Mag
Meque tuus decepit amor, civilia bella
Si ſpectare potes. nam me jam Marte parato
Securos cepiſſe pudet cum conjuge ſomnos,
Eque tuo, miſerum quatient cum claſſica mu
Surrexiſſe ſinu. vereor civilibus armis
Pompeium nullo triſtem committere damn
Tutior interea populis, & tutior omni
Rege late, poſitamque procul fortuna mariti
Non tota te mole premat. ſi numina noſtras

rlerint acies, maneat pars optima Magni;
ne mihi, ſi fata premant, victorque cruentus,
fugiſſe velim. Vix tantum infirma dolorem
it, & attonito ceſſerunt pectore ſenſus.
dem ut vox mœſtas potuit proferre querelas:
nihi de fatis thalami, Superiſque relictum eſt,
ne, queri: noſtros non rumpit funus amores,
diri fax ſumma rogi: ſed ſorte frequenti,
eiaque nimis careo dimiſſa marito.
is ad adventum rumpamus fœdera tedæ:
emus Socerum. Sic eſt tibi cognita, Magne,
ra fides? crediſne aliquid mihi tutius eſſe,
m tibi? nonne olim caſu pendemus ab uno?
ninibus me ſæve jubes, tantæque ruinæ
ntem præſtare caput? ſecura videtur
tibi, cum facias etiam nunc vota, periſſe,
olim ſervire malis: ſed morte parata
equar ad manes. feriat dum mœſta remotas
a procul terras, vivam tibi nempe ſuperſtes.
e, quod aſſueſcis fatis, tantumque dolorem
delis me ferre doces. ignoſce fatenti:
e pati, timeo. quod ſi ſunt vota, Deiſque
ior, eventus rerum ſciet ultima conjux.
icitam rupes jam te victore tenebunt,
uppim, quæ fata feret tam læta, timebo.
ſolvent audita metus mihi proſpera belli.
n vacuis projecta locis à Cæſare poſſim
fugiente capi. noteſcent littora clari
ninis exilio, poſitaque ibi conjuge Magni,
s Mitylenæas poterit neſcire latebras?
precor extremum, ſi nil tibi victa relinquent
ius arma fuga, cum te commiſeris undis,
libet infauſtam potius deflecte carinam:
oribus quærere meis. Sic fata, relictis
uit ſtratis amens. tormentaque nulla
t differre mora. non mœſti pectora Magni
inet amplexu dulci, non colla tenere:
remuſque perit tam longi fructus amoris:
cipitantque ſuos luctus: neuterque recedens
inuit dixiſſe vale. vitamque per omnem
la fuit tam mœſta dies. nam cætera damna
ata jam mente malis, firmaque tulerunt.
abitur infelix, manibuſque excepta ſuorum

Fertur ad æquoreas, ac ſe proſternit, arenas,
Littoraque ipſa tenet, tandemque illata carinæ
Non ſic infelix patriam, portuſque reliquit
Heſperios, ſævi premerent cum Cæſaris arma.
Fida comes Magni vadis duce ſola relicto,
Pompeiumque fugis. quæ nox tibi proxima ven
Inſomnis. Viduo tum primum frigida lecto,
Atque inſueta quies uni, nudumque marito
Non hærente latus. ſomno quam ſæpe gravata
Deceptis vacuum manibus complexa cubile eſt
Atque oblita fugæ quæſivit nocte maritum!
Nam quamvis flamma tacitas urente medullas,
Non juvat in toto corpus jactare cubili:
Servatur pars illa tori. caruiſſe timebat
Pompeio: ſed non ſuperi tam læta parabant.
Inſtabat, miſeræ Magnum quæ redderet, hora.

LIBER VI.

Jo. Sulpicii Verulani Argumentum.

Dirrhachium in Sexto, dum Magnus ab hoſte tut,
Vallatur muro in campis, & peſte laborat.
Eſurit & Cæſar, pugnaque erumpit aperta
Pompeius; Scævæ vires, & nobile fatum,
Theſſaliæque ſitus: mox quæ tulit illa, canuntur.
Hinc magicam Erichtho, Stygias ut conſulat umbr
Sextus adit, ciet illa Deos, cogitque cadaver
Triſtia fata loqui, moritur quod carmine rurſus.

POſtquam caſtra duces, pugnæ jam m
propinqui,
Impoſuere jugis, admotaq; comminus a
Parque ſuum videre Dei, capere omnia C
Mœnia Graiorum ſpernit, Martemque ſecund
Jam niſi de genero fatis debere recuſat.
Funeſtam mundo votis petit omnibus horam,
In caſum quæ cuncta ferat. placet alea fati
Alterutrum merſura caput. ter collibus omne
Explicuit turmas, & ſigna minantia pugnam,
Teſtatus nunquam Latiæ ſe deeſſe ruinæ.
Ut videt ad nullos exciri poſſe tumultus

ugnam generum, ſed clauſo fidere vallo,
na movet, tectuſque via dumoſa per arva
rrhachii præceps rapiendas tendit ad arces.
c iter æquoreo præcepit limite Magnus,
emque vocat collem Taulantius incola Petram,
edit caſtris, Ephyreaque mœnia ſervat,
fendens tutam vel ſolis turribus urbem.
n opus hanc veterum, nec moles ſtructa tuetur,
manuſque labor, facilis, licet ardua tollat,
dere vel bellis, vel cuncta moventibus annis.
l munimen habet nullo quaſſabile ferro,
turam, ſedemque loci. nam clauſa profundo
dique præcipiti, ſcopuliſque vomentibus æquor,
iguo debet, quod non eſt inſula, colli.
rribiles ratibus ſuſtentant mœnia cautes,
iumque furens rapido cum tollitur auſtro,
mpla, domoſque quatit, ſpumatque in culmina
pontus.
Hinc avidam belli rapuit ſpes improba mentem
æſaris, ut vaſtis diffuſum collibus hoſtem
ngeret ignarum, ducto procul aggere valli.
etitur terras oculis: nec ceſpite tantum
ontentus fragili ſubitos attollere muros,
gentes cautes, avulſaque ſaxa metallis,
raiorumque domos, direptaque mœnia transfert.
xtruitur, quod non aries impellere ſævus,
uod non ulla queat violenti machina belli.
ranguntur montes, planumque per ardua Cæſar
ucit opus: pandit foſſas, turritaque ſummis
iſponit caſtella jugis, magnoque receſſu
mplexus fines, ſaltus, nemoroſaque teſqua,
ſilvas, vaſtaſque feras indagine claudit.
on deſunt campi, non deſunt pabula Magno,
aſtraque Cæſareo circumdatus aggere mutat.
lumina tot curſus illic exorta fatigant,
lic merſa ſuos: operumque ut ſumma reviſat,
efeſſus Cæſar mediis intermanet agris.
unc vetus Iliacos attollat fabula muros,
dſcribatque Deis: fragili circumdata teſta
œnia mirentur refugi Babylonia Parthi.
n quantum Tigris, quantum celer ambit Orontes,
ſſyriis quantum populis telluris Eoæ
ufficit in regnum, ſubitum, bellique tumultu

Raptum clauſit opus. tanti periere labores.
Tot potuere manus adjungere Seſton Abydo,
Ingeſtoque ſolo Phryxeum elidere pontum,
Aut Pelopis latis Ephyren abrumpere regnis,
Et ratibus longæ flexus donare Maleæ,
Aut aliquem mundi, quamvis Natura negaſſet,
In melius mutare locum. coït area belli:
Hic alitur ſanguis terras fluxurus in omneis,
Hic & Theſſalicæ clades, Libycæque tenentur.
Æſtuat anguſta rabies civilis arena.
Prima quidem ſurgens operum ſtructura feſel
Pompeium: veluti mediæ qui tutus in arvis
Sicaniæ rapidum neſcit latrare Pelorum:
Aut vaga cum Tethys, Rutupinaque littora ferve
Unda Caledonios fallit turbata Britannos.
Ut primum vaſto ſeptas videt aggere terras:
Ipſe quoque à tuta deducens agmina Petra
Diverſis ſpargit tumulis, ut Cæſaris arma
Laxet, & effuſo claudentem milite tendat.
Ac tantum ſepti vallo ſibi vindicat agri,
Parva Mycenææ quantum ſacrata Dianæ
Diſtat ab excelſa nemoralis Aricia Roma:
Quoque modo Romæ prælapſus mœnia Tybris
In mare deſcendit, ſi nuſquam torqueat amnem.
Claſſica nulla ſonant, injuſſaque tela vagantur:
Et fit ſæpe nefas, jaculum tentante lacerto.
Major cura duces miſcendis abſtrahit armis.
Pompeium exhauſtæ præbenda ad pabula terræ.
Quæ currens obtrivit eques, gradibuſque citatis
Ungula frondentem diſcuſſit cornea campum.
Belliger attonſis ſonipes defeſſus in arvis,
Advectos cum plena ferant præſepia culmos,
Ore novas poſcens moribundus labitur herbas,
Et tremulo medios abrumpit poplite gyros.
Corpora tum ſolvit tabes, & digerit artus.
Traxit iners cœlum fluidæ contagia peſtis
Obſcuram in nubem. tali ſpiramine Neſis
Emittit Stygium nebuloſis aëra ſaxis,
Antraque letiferi rabiem Typhonis anhelant.
Inde labant populi, cœloque paratior unda
Omne pati virus duravit viſcera cœno.
Jam riget atra cutis, diſtentaque lumina rumpit:
Igneaque in vultus, & ſacro fervida morbo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

:ſtis abit, feſſumque caput ſe ferre recuſat.
m magis atque magis præceps agit omnia fatum:
ec medii dirimunt morbi vitamque necemque :
d languor cum morte venit, turbaque cadentum
ucta lues, dum miſta jacent incondita vivis
orpora : nam miſeros ultra tentoria cives
argere funus erat. tamen hos minuere labores
tergo pelagus, pulſuſque Aquilonibus aër,
ttoraque, & plenæ peregrina meſſe carinæ.
At liber terræ ſpatioſis collibus hoſtis
ëre non pigro, nec inertibus angitur undis :
d patitur ſævam, veluti circundatus arcta
bſidione, famem. nondum ſurgentibus altam
ſegetem culmis, cernit miſerabile vulgus
pecudum cecidiſſe cibos, & carpere dumos,
morſu ſpoliare nemus, letumque minanteis
ellere ab ignotis dubias radicibus herbas :
uæ mollire queunt flamma, quæ frangere morſu,
uæque per abraſas utero demittere fauces,
lurimaque humanis antehac incognita menſis
iripiens miles, ſaturum tamen obſidet hoſtem.
Ut primum libuit ruptis evadere clauſtris
ompeio, cunctaſque ſibi permittere terras :
on obſcura petit latebroſæ tempora noctis,
t raptum furto ſoceri ceſſantibus armis
edignatur iter : latis exire ruinis
uærit, & impulſo turres confringere vallo,
erque omneis gladios, & qua via cæde paranda eſt,
pportuna tamen valli pars viſa propinqui,
uam Minuti caſtella vocant, & confraga denſis
rboribus dumeta tegunt. huc pulvere nullo
roditus agmen agit, ſubituſque ad mœnia venit.
ot ſimul è campis Latiæ fulſere volucres :
ot cecinere tubæ. ne quid victoria ferro
eberet, pavor attonitos confecerat hoſtes.
uod ſolum valuit virtus, jacuere perempti,
ebuerant quo ſtare loco : qui vulnera ferrent
am deerant, nimbuſque ferens tot tela peribat.
um piceos volvunt immiſſæ lampadis ignes :
um quaſſæ nutant turres, lapſumque minantur.
oboris impacti crebros gemit agger ad ictus.
am Pompeianæ celſi ſuper ardua valli
xierant Aquilæ : jam mundi jura petebant.

Quem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Quem non mille ſimul turmis, nec Cæſare to
Auferret Fortuna locum, victoribus unus
Eripuit, vetuitque capi : ſeque arma tenente,
Ac nondum ſtrato, Magnum viciſſe negavit.
Scæva viro nomen : caſtrorum in plebe mereba
Ante feras Rhodani gentes : ibi ſanguine mult
Promotus Latiam longo gerit ordine vitem.
Pronus ad omne nefas, & qui neſciret, in armis
Quam magnum virtus crimen civilibus eſſet.
Hic ubi quærentes ſocios jam Marte relicto
Tuta fugæ cernit; Quo vos pavor, inquit, abegi
Impius, & cunctis ignotus Cæſaris armis ?
O famuli turpes, ſervum pecus, abſque cruore
Terga datis morti? cumulo vos deeſſe virorum
Non pudet, & buſtis, interque cadavera quæri?
Non ira ſaltem juvenes, pietate remota,
Stabitis ? è cunctis, per quos erumperet hoſtis,
Nos ſumus electi. non parvo ſanguine Magni
Iſta dies iërit. peterem felicior umbras
Cæſaris in vultu. teſtem hunc Fortuna negavit
Pompeio laudante cadam. confringite tela
Pectoris incurſu, jugulíſque retundite ferrum.
Jam longinqua petit pulvis, ſonituſque ruinæ,
Securaſque fragor concuſſit Cæſaris aures.
Vincimus ô ſocii; veniet, qui vindicet arces,
Dum morimur. movit tantum vox illa furorem
Quantum non primo ſuccendunt claſſica cantu
Miranteſque virum, atque avidi ſpectare, ſequunt
Sciturí juvenes, numero deprenſa, locoque,
An plus quam mortem virtus daret. Ille ruenti
Aggere conſiſtit, primumque cadavera plenis
Turribus evolvit, ſubeunteſque obruit hoſtes
Corporibus : totæque viro dant tela ruinæ,
Roboraque, & moles; hoſti ſeque ipſe minatur.
Nunc ſude, nunc duro contraria pectora conto
Detrudit muris, & valli ſumma tenentes
Amputat enſe manus : caput obterit, oſſaque ſa
Ac male defenſum fragili compage cerebrum
Diſſipat : alterius flamma crineſque, genaſque
Succendit : ſtrident oculis ardentibus ignes.
Ut primum cumulo creſcente cadavera murum
Admovere ſolo ; non ſegnior extulit illum
Saltus, & in medias jecit ſuper arma catervas,

Qu

Quam per ſumma rapit celerem venabula pardum.
Tunc denſos inter cuneos compreſſus, & omni
Vallatus bello vincit, quem reſpicit, hoſtem.
Iamque hebes, & craſſo non aſper ſanguine mucro
Percuſſum Scævæ frangit, non vulnerat, hoſtem.
Perdidit enſis opus, frangit ſine vulnere membra.
Illum tota premit moles, illum omnia tela.
Nulla fuit non certa manus, non lancea felix:
Parque novum Fortuna videt concurrere bellum,
Atque virum. fortis crebris ſonat ictibus umbo,
Et galeæ fragmenta cavæ compreſſa perurunt
Tempora: nec quicquam nudis vitalibus obſtat
Iam, præter ſtantes in ſummis oſſibus haſtas.
Quid nunc veſani jaculis, levibuſque ſagittis
Perditis hæſuros nunquam vitalibus ictus?
Hunc aut tortilibus vibrata phalarica nervis
Obruat, aut vaſti muralia pondera ſaxi:
Hunc aries ferro, balliſtaque limine portæ
Sommoveat: ſtat non fragilis pro Cæſare murus,
Pompeiumque tenet: jam pectora non tegit armis;
Ac veritus credi clypeo, lævaque vacaſſe,
Aut culpa vixiſſe ſua, tot vulnera belli
Solus obit, denſamque ferens in pectore ſilvam,
Jam gradibus feſſis, in quem cadat, eligit hoſtem,
Par pelagi monſtris. Libycæ ſic bellua terræ,
Getulus denſis Elephas oppreſſus ab armis
Omne repercuſſum ſqualenti miſſile tergo
Frangit, & hærentes mota cute diſcutit haſtas.
Viſcera tuta latent penitus, citraque cruorem
Confixæ ſtant tela feræ: tot facta ſagittis,
Tot jaculis, unam non explent vulnera mortem.
Dictæa procul ecce manu Gortynis arundo
Tenditur in Scævam, quæ voto certior omni
In caput, atque oculi lævum deſcendit in orbem.
Ille moras ferri, nervorum & vincula rumpit,
Affixam vellens oculo pendente ſagittam
Intrepidus, telumque ſuo cum lumine calcat.
Pannonis haud aliter poſt ictum ſævior urſa,
Cum jaculum parva Libys amentavit habena,
Se rotat in vulnus: telumque irata receptum
Impetit, & ſecum fugientem circuit haſtam.
Perdiderat vultum rabies: ſtetit imbre cruento
Informis facies: lætus fragor athera pulſat

Vi-

Victorum: majora viris de ſanguine parvo
Gaudia non faceret conſpectum in Cæſare vul
Ille tegens alta ſuppreſſum mente dolorem,
Mitis, & à vultu penitus virtute remota,
Parcite, ait cives: procul hinc avertite ferrum
Collatura meæ nil ſunt jam vulnera morti:
Non eget ingeſtis, ſed vulſis pectore telis.
Tollite, & in Magni viventem ponite caſtris:
Hoc veſtro præſtate duci: ſit Scæva relicti
Cæſaris exemplum potius, quam mortis honeſt
Credidit infelix ſimulatis vocibus Aulus:
Nec vidit recto gladium mucrone tenentem:
Membraque captivi pariter laturus, & arma,
Fulmineum mediis excepit faucibus enſem.
Incaluit virtus: atque una cæde refectus
Solvat, ait, pœnas, Scævam quicunque ſubacti
Speravit: pacem gladio ſi quærit ab iſto
Magnus, adorato ſubmittat Cæſare ſigna.
An ſimilem veſtri, ſegnemque ad fata putaſtis?
Pompeii vobis minor eſt, cauſæque Senatus,
Quam mihi mortis amor. Simul hæc effatus altus
Cæſareas pulvis teſtatur adeſſe cohortes.
Dedecus hic belli Magno, crimenque remiſit
Ne ſolum totæ fugerent de Scæva catervæ:
Subducto qui Marte ruis: nam ſanguine fuſo
Vires pugna dabat. labentem turba ſuorum
Excipit, atque humeris defectum imponere gau
Ac velut incluſum perfoſſo in pectore numen,
Et vivam magnæ ſpeciem Virtutis adorant:
Telaque confixis certant evellere membris,
Exornantque Deos, ac nudum pectore Martem
Armis Scæva tuis. felix hoc nomine famæ,
Si tibi durus Iber, aut ſi tibi terga dediſſet
Cantaber exiguis, aut longis Teutonus armis.
Non tu bellorum ſpoliis ornare Tonantis
Templa potes, non tu lætis ululare triumphis.
Infelix, quanta dominum virtute paraſti!
Nec magis hac Magnus caſtrorum parte repul
Intra clauſtra piger dilato Marte quievit;
Quam mare laſſatur, cum ſe tollentibus Euris
Frangentem fluctus ſcopulum ferit, aut latus al
Montis adeſt, ſeramque ſibi parat unda ruinam.

inc vicina petens placido caſtella profundo
curſu gemini Martis rapit: armaque late
argit, & effuſo laxat tentoria campo:
ıtandæque juvat permiſſa licentia terræ.
: pleno Padus ore tumens ſuper aggere tutas
:currit ripas, & totos concutit agros.
ccubuit ſi qua tellus, cumulumque furentem
ıdarum non paſſa, ruit: tum flumine toto
ranſit, & ignotos aperit ſibi gurgite campos.
los terra fugit dominos: his rura colonis
ccedunt, donante Pado. vix prœlia Cæſar
nſerat, elatus ſpecula quæ prodidit ignis.
venit impulſos preſſo jam pulvere muros,
igidaque ut veteris deprendit ſigna ruinæ;
ccendit pax ipſa loci, movitque furorem
ompeiana quies, & victo Cæſare ſomnus.
e vel in clades properat, dum gaudia turbet.
orquato ruit inde minax: qui Cæſaris arma
gnius haud vidit, quam malo nauta tremente
mnia Circeæ ſubducit vela procellæ:
gminaque interius muro breviore recepit,
enſius ut parva diſponeret arma corona.
Tranſierat primi Cæſar munimina valli,
um ſuper è totis emiſit collibus agmen.
ffuditque acies obſeptum Magnus in hoſtem.
on ſic Ætnæis habitans in vallibus horret
nceladum ſpirante Noto, cum tota cavernas
gerit, & torrens in campos defluit Ætna:
æſaris ut miles glomerato pulvere victus
nte aciem, cæci trepidus ſub nube timoris
oſtibus occurrit fugiens, inque ipſa pavendo
ata ruit. totus mitti civilibus armis
ſque vel in pacem potuit cruor: ipſe furenteis
ux tenuit gladios. Felix, ac libera legum
oma fores, juriſque tui, viciſſet in illo
tibi Sylla loco. dolet heu, ſemperque dolebit,
uod ſcelerum Cæſar prodeſt tibi ſumma tuorum
um genero pugnaſſe pio. Prô triſtia fata,
on Uticæ Libye clades, Hiſpania Mundæ
leſſet, & infando pollutus ſanguine Nilus
obilius Phario geſtaſſet rege cadaver:
ec Juba Marmaricas nudus preſſiſſet arenas,
œnorumque umbras placaſſet ſanguine fuſo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Scipio: nec ſancto caruiſſet vita Catone.
Ultimus eſſe dies potuit tibi Roma malorum
Exire è mediis potuit Pharſalia fatis.
Deſerit adverſo poſſeſſam numine ſedem
Cæſar, & Emathias lacero petit agmine terra
Arma ſecuturum ſoceri, quacunque fugaſſet,
Tentavere ſui comites divertere Magnum,
Hortati, patrias ſedes, atque hoſte carentem,
Auſoniam peteret. Nunquam me Cæſaris, in
Exemplo reddam patriæ, nunquamque videb
Me, niſi dimiſſo redeuntem milite Roma.
Heſperiam potui, motu ſurgente, tenere,
Si vellem patriis aciem committere templis,
Ac medio pugnare foro. dum bella relegem,
Extremum Scythici tranſcendam frigoris orb
Ardenteſque plagas. Victor tibi, Roma, quie
Eripiam, qui, ne premerent te prœlia, fugi?
Ah potius, ne quid bello patiaris in iſto,
Te Cæſar putet eſſe ſuam. ſic fatus, in ortus
Phœbeos convertit iter, terræque ſecutus
Devia, qua vaſtos aperit Candavia ſaltus,
Contigit Emathiam, bello quam fata paraban
Theſſaliam, qua parte diem brumalibus ho
Attollit Titan, rupes Oſſæa coërcet.
Cum per ſumma poli Phœbum trahit altior
Pelion opponit radiis naſcentibus umbras.
At medios ignes cœli, rabidique Leonis
Solſtitiale caput nemoroſus ſubmovet Othry
Excipit adverſos Zephyros, & Iapyga Pindus
Et maturato præcidit veſpere lucem.
Nec metuens imi Borean habitator Olympi
Lucentem totis ignorat noctibus Arcton.
Hos inter montes media qui valle premuntu
Perpetuis quondam latuere paludibus agri:
Flumina dum campi retinent, nec pervia Te
Dant aditus pelago, ſtagnumque implentibus
Creſcere curſus erat. poſtquam diſceſſit Olym
Herculea gravis Oſſa manu, ſubitæque ruina
Senſit aquæ Nereus: melius manſura ſub und
Emathis æquorei regnum Pharſalos Achillis
Eminet, & prima Rhœteïa littora pinu
Quæ tetigit Phylace, Pteleoſque, & Dorion
Flebile Pïëridum; Trachin, pretioque nefand

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

pados Herculeis fortis Melibœa pharetris:
ıe olim Lariſſa potens: ubi nobile quondam
c ſuper Argos arant veteres ubi fabula Thebas
ſtrat Echionias: ubi quondam Pentheos exul,
a, caputque ferens ſupremo tradidit igni,
ta quod hoc ſolum nato rapuiſſet Agave.
go abrupta palus multos diſceſſit in amnes.
s in occaſus, parvi ſed gurgitis, Æas
fluit inde mari: nec fortior undis
tur avectæ pater Iſidis, & tuus, Oenen,
gener craſſis oblimat Echinadas undis:
leleagream maculatus ſanguine Neſſi
ıos Calydona ſecat. ferit amne citato
acas Sperchios aquas: & flumine puro
at Amphryſos famulantis paſcua Phœbi.
;nec humentes nebulas, nec rore madentem
, nec tenues ventos ſuſpirat Anauros.
uiſquis pelago per ſe non cognitus amnis
o donavit aquas. it gurgite rapto
lanos: nunquamque celer, niſi miſtus, Enipeus.
pit Aſopos curſus, Phœnixque, Melaſque.
s in alterius nomen cum venerit undæ,
ndit Titareſus aquas, lapſuſque ſuperne
gite Penei pro ſiccis utitur arvis.
c fama eſt Stygiis manare paludibus amnem,
apitis memorem, fluvii contagia vilis
le pati, ſuperumque ſibi ſervare timorem.
t primum emiſſis patuerunt amnibus arva,
guis Bœbicio diſceſſit vomere ſulcus:
Lelegum dextra preſſum deſcendit aratrum,
idæ, Dolopeſque ſolum fregere coloni,
lagnetes equis, Minyæ gens cognita remis.
ſemiferos Ixionidas Centauros
a Pelethroniis nubes effudit in antris.
era te Pholoes frangentem Monyche ſaxa,
ue ſub Oetæo torquentem vertice vulſas
ece ferox, quas vix Boreas inverteret, ornos:
pes & Alcidæ magni Phole: teque per amnem
robe Lernæas vector paſſure ſagittas:
ue ſenex Chiron, gelido qui ſidere fulgens
etis Æmonio majorem Scorpion arcu.
tellure feri micuerunt ſemina Martis.
nus ab æquorea percuſſis cuſpide ſaxis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Theſſalicus ſonipes bellis feralibus omen
Exiluit; primus chalybem, frænoſque momordit,
Spumavitque novis Lapithæ domitoris habenis.
Prima fretum ſcindens Pegaſæo littore pinus,
Terrenum ignotas hominem projecit in undas.
Primus Theſſalicæ rector telluris Itonus
In formam calidæ percuſſit pondera maſſæ,
Fudit & argentum flammis, aurumque moneta
Fregit, & immenſis coxit fornacibus æra.
Illic, quod populos ſcelerata impegit in arma,
Divitias numerare datum eſt. hinc maxima ſerpen
Deſcendit Python, Cyrrhæaque fluxit in antra:
Unde & Theſſalicæ veniunt ad Pythia laurus.
Impius hinc prolem ſuperis immiſit Alœus,
Inſeruit celſis prope ſe cum Pelion aſtris,
Sideribuſque vias incumbens abſtulit Oſſa.
   Hac ubi damnata fatis tellure locarunt
Caſtra duces; cunctos belli præſaga futuri
Mens agitat, ſummique gravem diſcriminis hora
Adventare palam eſt. propius jam fata moveri
Degeneres trepidant animi, pejoraque verſant.
Ad dubios pauci præſumto robore caſus
Spemque metumq; ferunt. Turbæ ſed miſtus ine
Sextus erat, Magno proles indigna parente,
Qui mox Scyllæis exul graſſatus in undis,
Polluit æquoreos Siculus pirata triumphos.
Qui ſtimulante metu fati prænoſcere curſus,
Impatienſque moræ, venturiſque omnibus æge
Non tripodas Deli, non Pythia conſulit antra,
Nec quæſiſſe libet, primis quid frugibus altrix
Ore Jovis Dodona ſonet, quis noſcere fibra
Fata queat, quis prodat aves, quis fulgura cœl
Servet, & Aſſyria ſcrutetur ſidera cura,
Aut ſi quid tacitum, ſed fas, erat. ille ſuperni
Deteſtanda Deis ſævorum arcana Magorum
Moverat, & triſteis ſacris feralibus aras,
Umbrarum, Ditiſque fidem: miſeroque liquel
Scire parum Superos. vanum, ſævumque fur
Adjuvat ipſe locus, vicinaque mœnia caſtris
Hæmonidum, ficti quas nulla licentia monſtri
Tranſierat, quarum, quicquid non creditur, ar
   Theſſala quin etiam tellus herbaſque noce
Rupibus ingemuit, ſenſuraque ſaxa canentes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

mum ferale Magos. ibi plurima ſurgunt
factura Deis. & terris hoſpita Colchis
in Hæmoniis, quas non advexerat, herbas.
, tot populis, tot ſurdas gentibus aures
olûm, diræ convertunt carmina gentis.
er æthereos exit vox illa receſſus,
que ad invitum perfert cogentia numen,
non cura poli, cœlique volubilis unquam
t. infandum tetigit cum ſidera murmur,
Babylon Perſea licet, ſecretaque Memphis
vetuſtorum ſolvat penetrale Magorum:
cit ſuperos alienis Theſſalis aris.
mine Theſſalidum dura in præcordia fluxit
itis adductus amor: flammiſque ſeveri
is arſere ſenes. nec noxia tantum
a perficiunt, aut cum turgentia ſucco
is amaturæ ſubducunt pignora fetæ.
hauſti nulla ſanie polluta veneni
tata perit. quos non concordia miſti
t ulla tori, blandæque potentia formæ,
runt torti magica vertigine fili.
vere vices rerum: dilataque longa
nocte dies: legi non paruit æther.
it & præceps audito carmine mundus:
s & rapidis impulſos Juppiter urgens
ur non ire polos. nunc omnia complent
bus, & calido producunt nubila Phœbo:
at ignaro cœlum Jove. vocibus iiſdem
entes late nebulas, nimboſque ſolutis
ſere comis. ventis ceſſantibus, æquor
uit: rurſus vetitum ſentire procellas
cuit turbante Noto: puppimque ferentes
tum tumuere ſinus. de rupe pependit
ſſa fixus torrens: amniſque cucurrit
ua pronus erat. Nilum non extulit æſtas:
der direxit aquas: Rhodanumque morantem
pitavit Arar: ſubmiſſo vertice montes
cuere jugum. nubes ſuſpexit Olympus:
s & nullis Scythicæ, cum bruma rigeret,
duere nives. impulſam ſidere Tethyn
ulit Hæmonidum, defenſo littore, carmen.
quoque immoti concuſſit ponderis axem,
dium vergens viſu titubavit in orbem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Tantæ molis onus percuſſum voce receſſit,
Proſpectumque dedit circum labentis Olympi.
Omne potens animal leti, genitumque nocere
Et pavet Hæmonias, & mortibus inſtruit arteis.
Has avidæ tigres, & nobilis ira leonum
Ore fovent blando: gelidos his explicat orbes,
Inque pruinoſo coluber diſtenditur arvo.
Viperei coëunt, abrupto corpore, nodi:
Humanoque cadit ſerpens afflata veneno.
Quis labor hic ſuperis, cantus herbaſque ſequ
Spernendique timor? cujus commercia pacti
Obſtrictos habuere Deos? parere neceſſe eſt,
An juvat? ignota tantum pietate merentur?
An tacitis valuere minis? hoc juris in omneis
Eſt illis ſuperos? an habent hæc carmina certum
Imperioſa Deum, qui mundum cogere, quicqui
Cogitur ipſe, poteſt? illis & ſidera primum
Præcipiti deducta polo: Phœbeque ſerena
Non aliter diris verborum obſeſſa venenis
Palluit, & nigris, terreniſque ignibus arſit,
Quam ſi fraterna prohiberet imagine tellus,
Inſereretque ſuas flammis cœleſtibus umbras.
Et patitur tantos cantus deprenſa labores
Donec ſuppoſitas propior deſpumet in herbas.
Hos ſcelerum ritus, hæc diræ carmina genti
Effera damnarat nimiæ pietatis Erichtho,
Inque novos ritus pollutam duxerat artem.
Illi namque nefas urbis ſubmittere tecto
Aut laribus ferale caput: deſertaque buſta
Incolit, & tumulos expulſis obtinet Umbris,
Grata Deis Erebi. cœtus audire ſilentum,
Noſſe domos Stygias, arcanaque Ditis operti
Non Superi, non vita vetat. tenet ora profana
Fœda ſitu macies, cœloque ignota ſereno.
Terribilis Stygio facies pallore gravatur,
Impexis onerata comis. ſi nimbus, & atræ
Sidera ſubducunt nubes, tunc Theſſala nudis
Egreditur buſtis, nocturnaque fulgura captat
Semina fœcundæ ſegetis calcata peruſſit,
Et non letiferas ſpirando perdidit auras,
Nec ſuperos orat, nec cantu ſupplice numen
Auxiliare vocat, nec fibras illa litanteis
Novit: funereas aris imponere flammas

audet, & accenſo rapuit quæ thura ſepulcro.
Omne nefas Superi prima jam voce precantis
oncedunt, carmenque timent audire ſecundum.
iventes animas, & adhuc ſua membra regentes,
fodit buſto : fatis debentibus annos
ors invita ſubit : perverſa funera pompa
ettulit à tumulis : fugere cadavera letum.
mantes juvenum cineres, ardentiaque oſſa
mediis rapit illa rogis, ipſamque, parentes
uam tenuere, facem : nigroque volantia fumo
eralis fragmenta tori, veſteſque fluentes
olligit in cineres, & olentes membra favillas.
ſt ubi ſervantur ſaxis, quibus intimus humor
ucitur, & tracta dureſcunt tabe medullæ
orpora : tunc omneis avide deſævit in artus,
nmerſitque manus oculis : gaudetque gelatos
ffodiſſe orbes, & ſiccæ pallida rodit
xcrementa manus : laqueum, nodoſque nocenteis
re ſuo rupit : pendentia corpora carpſit,
braſitque cruces : percuſſaque viſcera nimbis
ulſit, & incoctas admiſſo ſole medullas.
nſertum manibus chalybem, nigramque per artus
tillantes tabi ſaniem, viruſque coactum
uſtulit, & nervo morſus retinente pependit.
Et quacunque jacet nudum tellure cadaver,
Ante feras, volucreſque ſedet: nec carpere membra
Vult ferro, manibuſque ſuis, morſuſque luporum
Expectat, ſiccis raptura è faucibus artus.
Nec ceſſant à cæde manus, ſi ſanguine vivo
Eſt opus, erumpat jugulo qui primus aperto.
Nec refugit cædes, vivum ſi ſacra cruorem,
Extaque funereæ poſcunt trepidantia menſæ :
Vulnere ſic ventris, non, qua Natura vocabat,
Extrahitur partus, calidis ponendus in aris.
Et quoties ſævis opus eſt, ac fortibus umbris,
Ipſa facit manes : hominum mors omnis in uſu eſt.
Illa genæ florem primævo corpore fulſit,
Illa comam læva morienti abſcidit ephebo.
Sæpe etiam caris cognato in funere dira
Theſſalis incubuit membris : atque oſcula fingens
Truncavitque caput, compreſſaque dentibus ora
Laxavit : ſiccoque hærentem gutture linguam
Præmordens, gelidis infudit murmura labris,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Arcanumque nefas Stygias mandavit ad umbras
  Hanc ut fama loci Pompeio prodidit: alta
Nocte poli, Titan medium quo tempore ducit
Sub noſtra tellure diem: deſerta per arva
Carpit iter. fidi ſcelerum, ſuetique miniſtri
Effractos circum tumulos, ac buſta vagati
Conſpexere procul prærupta in caute ſedentem,
Qua juga devexus Pharſalica porrigit Æmus.
Illa Magis, magiciſque Deis incognita verba
Tentabat, carmenque novos fingebat in uſus.
Namque timens, ne Mars alium vagus iret in orb
Emathis & tellus tam multa cæde careret;
Pollutos cantu, diriſque venefica ſuccis
Conſperſos, vetuit tranſmittere bella Philippos,
Tot mortes habitura ſuas, uſuraque mundi
Sanguine: cæſorum truncare cadavera Regum
Sperat, & Heſperiæ cineres avertere gentis,
Oſſaque nobilium, tantoſque acquirere manes.
Hic ardor, ſoluſque labor, quid corpore Magni
Projecto rapiat, quos Cæſaris involet artus.
Quam prior affatur Pompeii ignava propago.
  O decus Hæmonidum, populis quæ pandere fat
Quæque ſuo ventura potes devertere curſu,
Te precor, ut certum liceat mihi noſcere finem,
Quem belli fortuna paret. non ultima turbæ
Pars ego Romanæ, Magni clariſſima proles;
Vel dominus rerum, vel tanti funeris hæres.
Mens dubiis percuſſa pavet, rurſuſque parata eſt
Certos ferre metus. hoc caſibus eripe juris;
Ne ſubiti, cæcique ruant: vel numina torque,
Vel tu parce Deis, & Manibus exprime verum.
Elyſias reſera ſedes, ipſamque vocatam,
Quos petat è nobis, Mortem tibi coge fateri.
Non humilis labor eſt: dignum, quod quærere cure
Vel tibi, quo tanti præponderet alea fati.
  Impia lætatur vulgatæ nomine famæ
Theſſalis, & contra: Si fata minora moveres,
Pronum erat, ô juvenis, quos velles (inquit) in act
Invitos præbere Deos, conceditur arti,
Unam cum radiis preſſerunt ſidera mortem,
Inſeruiſſe moras: & quamvis fecerit omnis
Stella ſenem, medios herbis abrumpimus annos.
At ſimul à prima deſcendit origine mundi

uſarum ſeries, atque omnia fata laborant,
quicquam mutare velis, unoque ſub ictu
t genus humanum: tunc, Theſſala turba fatemur,
s Fortuna poteſt. ſed ſi prænoſcere caſus
ntentus, faciles aditus, multique patebunt
verum: tellus nobis, ætherque, chaoſque,
quoraque, & campi, Rhodopeaq; ſaxa loquentur.
pronum, cum tanta novæ ſit copia mortis,
athiis unum campis attollere corpus,
modo defuncti, tepidique cadaveris ora
na voce ſonent: ne membris ſole peruſtis
ribus incertum feralis ſtrideat umbra.
Dixerat: & noctis geminatis arte tenebris,
eſtum tecta caput ſqualenti nube, pererrat
rpora cæſorum, tumulis projecta negatis.
ntinuo fugere lupi, fugere revulſis
guibus impaſtæ volucres, dum Theſſala vatem
git, & gelidas leto ſcrutata medullas
lmonis rigidi ſtant ſine vulnere fibras
venit, & vocem defuncto in corpore quærit.
ta peremptorum pendent jam multa virorum,
em ſuperis revocaſſe velit. ſi tollere totas
ntaſſet campis acies, & reddere bello:
ſſiſſent leges Erebi, monſtroque potenti
tractus Stygio populus pugnaſſet Averno.
ectum tandem trajecto gutture corpus
icit, & inſerto laqueis feralibus unco,
r ſcopulos miſerum trahitur, per ſaxa cadaver
cturum: montiſque cavi, quem triſtis Erichtho
mnarat ſacris, alta ſub rupe locatur.
Haud procul à Ditis cæcis depreſſa cavernis
præceps ſubſedit humus: quam pallida pronis
get ſilva comis, & nullo vertice cœlum
ſpiciens, Phœbo non pervia taxus opacat.
arcentes intus tenebræ, pallenſque ſub antris
nga nocte ſitus, nunquam, niſi carmine factum,
men habet. non Tænareis ſic faucibus aër
dit iners, mœſtum mundi confine latentis,
nostri, quo non metuunt emittere manes
artarei reges. nam quamvis Theſſala vates
m faciat fatis, dubium eſt, quod traxerit illuc
piciat Stygias, an quod deſcenderit, umbras.
ſcolor, & vario furialis cultus amictu

Induitur, vultuſque operitur crine ſoluto,
Et coma vipereis ſubſtringitur horrida ſertis.
Ut pavidos juvenis comites, ipſumque trement
Conſpicit, exanimi defixum lumina vultu:
Ponite, ait, trepida conceptos mente timores:
Jam nova, jam vera reddetur vita figura:
Ut quamvis pavidi poſſint audire loquentem.
Si vero Stygioſque lacus, ripamque ſonantem
Ignibus oſtendam, ſi me præſente videri
Eumenides poſſent, villoſaque colla colubris
Cerberus excutiens, & vincti terga Gigantes;
Quis timor ignavi metuentes cernere manes?
Pectora tunc primum ferventi ſanguine ſup
Vulneribus laxata novis: taboque medullas
Abluit, & virus large lunare miniſtrat.
Huc quicquid fetu genuit Natura ſiniſtro
Miſcetur. non ſpuma canum, quibus unda timori
Viſcera non lyncis, non diræ nodus hyænæ
Defuit, & cervi paſſi ſerpente medulla;
Non puppim retinens, Euro tendente rudentes,
In mediis echeneis aquis, oculique draconum,
Quæque ſonant feta tepefacta ſub alite ſaxa:
Non Arabum volucer ſerpens, innataque rubris
Æquoribus cuſtos pretioſæ vipera conchæ:
Aut viventis adhuc Libyci membrana ceraſtæ,
Aut cinis Eoa poſiti Phœnicis in ara.
Quo poſtquam viles, & habentes nomina peſtes
Contulit: infando ſaturatas carmine frondes,
Et, quibus os dirum naſcentibus inſpuit, herbas
Addidit, & quicquid mundo dedit ipſa veneni.
Tunc vox Lethæos cunctis pollentior herbis
Excantare Deos, confundit murmura primum
Diſſona, & humanæ multum diſcordia linguæ.
Latratus habet illa canum, gemituſque luporu
Quod trepidus bubo, quod ſtrix nocturna querũt
Quod ſtrident ululantque feræ, quod ſibilat angu
Exprimit, & planctus illiſæ cantibus undæ,
Silvarumque ſonum, fractæque tonitrua nubis.
Tot rerum vox una fuit. mox cætera cantu
Explicat Hæmonio, penetratque in Tartara ling
Eumenides, Stygiumq; nefas, pœnæq; nocentu
Et Chaos innumeros avidum confundere mund
Et rector terræ, quem longa in ſecula torquet
Mo

rs dilata deum, Styx, &, quos nulla meretur
ſſalis, Elyſios, cœlum, matremque peroſa
ſephone, noſtræq; Hecates pars ultima, per quam
nibus & mihi ſunt tacitæ commercia linguæ:
itor & ſedis laxæ, qui viſcera ſævo
rgis noſtra cani: repetitaque fila ſorores
ćturæ: tuque ô flagrantis portitor undæ
n laſſate ſenex ad me redeuntibus umbris:
audite preces, ſi vos ſatis ore nefando,
lutoque voco, ſi nunquam hæc carmina fibris
manis jejuna cano, ſi pectora plena
pe dedi, & lavi calido profecta cerebro:
quis, qui veſtris caput, extaque lancibus infans
poſuit, victurus erat, parete precanti.
on in Tartareo latitantem poſcimus antro,
ſuetamque diu tenebris, modo luce fugata
ſcendentem animam: primo pallentis hiatu
eret adhuc Orci. licet has exaudiat herbas
manes ventura ſemel. Ducis omnia nato
mpeiana canat noti modò militis umbra,
bene de vobis civilia bella merentur.
Hæc ubi fata caput, ſpumantiaque ora levavit,
picit aſtantem projecti corporis umbram.
animes artus, inviſaque clauſtra timentem
rceris antiqui. pavet ire in pectus apertum,
ſceraque, & ruptas letali vulnere fibras.
miſer, extremum cui mortis munus iniquæ
ipitur non poſſe mori. miratur Erichtho
as fatis licuiſſe moras, irataque morti
rberat immotum vivo ſerpente cadaver:
rque cavas terræ, quas egit carmine, rimas
anibus illatrat, regnique ſilentia rumpit.
Tiſiphone, vociſque meæ ſecura Megæra,
on agitis ſævis Erebi per inane flagellis
felicem animam? jam vos ego nomine vero
iciam, Stygiaſque canes in luce ſuperna
eſtituam: per buſta ſequar, per funera cuſtos,
xpellam tumulis, abigam vos omnibus urnis,
eque Deis, ad quos alio procedere vultu
icta ſoles, Hecate, pallenti tabida forma,
ſtendam, faciemque Erebi mutare vetabo.
loquar immenſo terræ ſub pondere, quæ te
ontineant, Ennæa, dapes, quo fœdere mœſtum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Regem noctis ames, quæ te contagia paſſam
Noluerit revocare Ceres. tibi peſſime mundi
Arbiter immittam ruptis Titana cavernis,
Et ſubito feriere die. Paretis? an ille
Compellandus erit, quo nunquam terra vocato
Non concuſſa tremit, qui Gorgona cernit apert
Verberibuſque ſuis trepidam caſtigat Erinnym,
Indeſpecta tenet vobis qui Tartara; cujus
Vos eſtis ſuperi; Stygias qui pejerat undas?
Protinus aſtrictus caluit cruor, atraque fovit
Vulnera, & in venas extremaq; membra cucur
Percuſſæ gelido trepidant ſub pectore fibræ:
Et nova deſuetis ſubrepens vita medullis,
Miſcetur morti. tunc omnis palpitat artus:
Tenduntur nervi: nec ſe tellure cadaver
Paulatim per membra levat, terraque repulſum
Erectumque ſimul. diſtento lumina rictu
Nudantur. nondum facies viventis in illo,
Jam morientis erat. remanet pallorque rigorq
Et ſtupet illatus mundo. ſed murmure nullo
Ora aſtricta ſonant. vox illi, linguaque tantum
Reſponſura datur. dic, inquit Theſſala, magna,
Quod jubeo, mercede mihi: nam vera locutum
Immunem toto mundi præſtabimus ævo
Artibus Hæmoniis: tali tua membra ſepulcro,
Talibus exuram Stygio cum carmine ſilvis,
Ut nullos cantata magos exaudiat umbra.
Sit tanti vixiſſe iterum: nec verba, nec herbæ
Audebunt longæ ſomnum tibi ſolvere Lethes,
A me morte data. tripodas, vateſque deorum
Sors obſcura tenet. certus diſcedit, ab umbris
Quiſquis vera petit, duræque oracula mortis
Fortis adit. ne parce, precor. da nomina rebus,
Da loca, da vocem qua mecum fata loquantur.
Addidit & carmen, quo, quicquid conſulit, um
Scire dedit. Mœſtum fletu manante cadaver,
Triſtia non equidem Parcarum ſtamina, dixit,
Reſpexi, tacitæ revocatus ab aggere ripæ:
Quod tamen è cunctis mihi noſcere contigit umb
Effera Romanos agitat diſcordia manes,
Impiaque infernam ruperunt arma quietem.
Elyſias alii ſedes, ac Tartara mœſta
Diverſi liquere duces; quid fata pararent,

fecere palam. triſtis felicibus umbris
tus erat. vidi Decios, natumque patremque,
trales bellis animas, flentemque Camillum,
Curios: Syllam de te Fortuna querentem.
lorat Libycis perituram Scipio terris
uſtam ſobolem. major Cathaginis hoſtis,
ſerviturí mœret Cato fata nepotis.
m te Conſul depulſis prime tyrannis
te pias inter gaudentem vidimus umbras.
uptis Catilina minax, fractiſque catenis
ltat, Mariique truces, nudique Cethegi.
i ego lætantes popularia nomina Druſos;
ibus immodicos, auſóſque ingentia Gracchos.
ernis chalybum nodis, & carcere Ditis
ſtrictæ plauſere manus: campoſque piorum
cit turba nocens. regni poſſeſſor inertis
lentes aperit ſedes, abruptaque ſaxa
erat, & durum vinclis adamanta, paratque
nam victori. refer hæc ſolatia tecum,
uvenis, placido manes, patremque, domumque,
pectare ſinu, regnique in parte ſerena
npeio ſervare locum. nec gloria parvæ
licitet vitæ: veniet quæ miſceat omneis
ra duces. properate mori, magnoque ſuperbi
amvis è parvis animo deſcendite buſtis,
Romanorum manes calcate Deorum.
em tumulum Nili, quem Tybridis abluat unda,
æritur, & ducibus tantum de funere pugna eſt.
Tu fatum ne quære tuum cognoſcere: Parcæ,
reticente, dabunt: tibi certior omnia Vates
e canet Siculis genitor Pompeius in arvis:
quoque incertus, quo te vocet, unde repellat,
as jubeat vitare plagas, quæ ſidera mundi.
ropam miſeri, Libyamque, Aſiamque timete:
tribuit tumulos veſtris fortuna triumphis.
miſeranda domus, toto nihil orbe videbis
tius Emathia. Sic poſtquam fata peregit;
t vultu mœſtus tacito, mortemque repoſcit.
rminibus magicis opus eſt, herbiſque, cadaver
cadat, & nequeunt animam ſibi reddere fata
nſumto jam jure ſemel. Tum robore multo
truit illa rogum: venit defunctus ad ignes:
cenſa juvenem poſitum ſtrue linquit Erichtho,

Tan-

Tandem paſſa mori. Sextoque ad caſtra parentis
It comes: & cœlo lucis ducente colorem,
Dum ferrent tutos intra tentoria greſſus,
Juſſa tenere diem denſas nox præſtitit umbras.

LIBER VII.

Jo. Sulpicii Verulani Argumentum.

Septimus ut Magni narravit ſomnia, plorat
Fata Ducis: mox turba omnis ſibi prælia poſcit.
Cenſet idem cupidus facundo Tullius ore:
Dux dat id invitus. ſcribit tum dira poëta
Prodigia, inſtructas acies, facturа Ducumque
Verba ſuis animos, & prælia geſta, fugamque.
Invehitur poſt hæc in te, ſæviſſime Cæſar,
Damnans Pharſali completos ſanguine campos.

Segnior Oceano, quam lex æterna vocabat,
Luctificus Titan nunquã magis æthera cont
Egit equos, currumque polo rapiente retor
Defectuſque pati voluit, raptæque labores
Lucis: & attraxit nubes, non pabula flammis,
Sed ne Theſſalico purus luceret in orbe.
At nox felicis Magno pars ultima vitæ
Sollicitos vana decepit imagine ſomnos.
Nam Pompeiani viſus ſibi ſede theatri
Innumeram effigiem Romanæ cernere plebis,
Attollique ſuum lætis ad ſidera nomen
Vocibus, & plauſu cuneos certare ſonanteis.
Qualis erat populi facies, clamorque faventis,
Olim cum juvenis, primique ætate triumphi,
Poſt domitas gentes, quas torrens ambit Iberus,
Et quæcunque fugax Sertorius impulit arma,
Veſpere pacato, pura venerabilis æque
Quam currus ornante toga plaudente Senatu,
Sedit adhuc Romanus eques? Seu fine bonorum
Anxia venturis ad tempora læta refugit:
Sive per ambages ſolitas contraria viſis
Vaticinata quies, magni tulit omina planctus:
Seu vetito patrias ultra tibi cernere ſedes,
Sic Romam Fortuna dedit. Ne rumpite ſomnos,

Caſtrorum vigiles, nullas tuba verberat aures.
Craſtina dira quies, & imagine mœſta diurna
Undique funeſtas acies feret, undique bellum.
Unde pares ſomnos populi, noctemque beatam?
Felix, ſi te vel ſic tua Roma videret.
Donaſſent utinam Superi, patriæque, tibique
Unum, Magne, diem, quo fati certus uterque
Extremum tanti fructum caperetis amoris,
Et velut Auſonia vadis moriturus in urbe:
Illa rati ſemper de te ſibi conſcia voti
Hoc ſcelus haud unquam fatis hærere putavit,
Sic ſe dilecti tumulum quoque perdere Magni.
Te miſto fleſſet luctu, juveniſque, ſenexque,
Juſſuſque puer: laceraſſet crine ſoluto
Pectora femineum, ceu Bruti funere, vulgus.
Nunc quoque tela licet paveant victoris iniqui,
Nuntiet ipſe licet Cæſar tua funera, flebunt:
Sed dum thura ferent, dum laurea ſerta Tonanti.
O miſeri, quorum gemitus edere dolorem,
Qui te non pleno pariter planxere theatro.
Vicerat aſtra jubar, cum miſto murmure turba
Caſtrorum fremuit, fatiſque trahentibus orbem,
Signa petit pugnæ. miſeri pars maxima vulgi
Non totum viſura diem, tentoria circum
Ipſa ducis queritur, magnoque accenſa tumultu
Mortis vicinæ properanteis admovet horas.
Dira ſubit rabies: ſua quiſque, ac publica fata
Præcipitare cupit: ſegnis, paviduſque vocatur,
Ac nimium patiens ſoceri Pompeius, & orbis
Indulgens regno, qui tot ſimul undique gentes
Juris habere ſui vellet, pacemque timeret.
Nec non & reges, populique queruntur Eoi
Bella trahi, patriaque procul tellure teneri.
Hoc placet, ô Superi, cum vobis vertere cuncta
Propoſitum, noſtris erroribus addere crimen.
Cladibus irruimus, nocituraque poſcimus arma;
In Pompeianis votum eſt Pharſalia caſtris.
Cunctorum voces Romani maximus auctor
Tullius eloquii, cujus ſub jure, togaque
Pacificas ſævus tremuit Catilina ſecures,
Pertulit, iratus bellis, cum roſtra forumque
Optaret, paſſus tam longa ſilentia miles.
Addidit invalidæ robur facundia cauſæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Hoc pro tot meritis ſolum te, Magne, precatur,
Uti ſe Fortuna velis, proceresque tuorum
Caſtrorum, regeſque tui cum ſupplice mundo
Affuſi, vinci ſocerum patiare rogamus.
Humani generis tam longo tempore bellum
Cæſar erit? merito, Pompeium vincere lente,
Gentibus, indignum eſt, à tranſcurrente ſubactis.
Quo tibi fervor abit? aut quo fiducia fati?
De Superis ingrate times? cauſamque Senatus
Credere Dis dubitas? ipſæ ſua ſigna revellent,
Proſilientque acies. pudeat viciſſe coactum.
Si duce te juſſo, ſi nobis bella geruntur,
Sit juris quocunque velint concurrere campo.
Quid mundi gladios à ſanguine Cæſaris arces?
Vibrant tela manus: vix ſigna morantia quiſquam
Expectat: propera, ne te tua claſſica linquant.
Scire Senatus avet, miles te, Magne, ſequatur,
An comes. Ingemuit Rector, ſenſitque Deorum
Eſſe dolos, & fata ſuæ contraria menti.
Si placet hoc, inquit, cunctis, ſi milite Magno,
Non duce tempus eget, nil ultra fata morabor.
Involvat populos una Fortuna ruina,
Sitque hominum magnæ lux iſta noviſſima parti.
Teſtor Roma tamen Magnum, quo cuncta perirent,
Accepiſſe diem. potuit tibi vulnere nullo
Stare labor belli: potuit ſine cæde ſubactum,
Captivumque ducem violatæ tradere Paci.
Quis furor, ô cæci, ſcelerum? Civilia bella
Geſturi, metuunt, ne non cum ſanguine vincant.
Abſtulimus terras, excluſimus æquore toto,
Ad præmaturas ſegetum jejuna rapinas
Agmina compulimus, votumque effecimus hoſti,
Ut mallet ſterni gladiis, morteſque ſuorum
Permiſcere meis. belli pars magna peracta eſt
His, quibus effectum eſt, ne pugnam tiro paveret.
Si modo virtutis ſtimulis, iræque calore
Signa petunt. multos in ſumma pericula miſit
Venturi timor ipſe mali. fortiſſimus ille eſt,
Qui promtus metuenda pati, ſi comminus inſtent,
Et differre poteſt. placet hæc tam proſpera rerum
Tradere Fortunæ? gladio permittere mundi
Diſcrimen? pugnare ducem, quam vincere malunt.
Res mihi Romanas dederas fortuna regendas:

...e majores, & cæco in Marte tuere.
...eii nec crimen erit, nec gloria bellum.
...is apud Superos votis me Cæſar iniquis:
...atur. quantum ſcelerum, quantumq; malorum
...pulos lux iſta feret! quot regna jacebunt!
...ine Romano quam turbidus ibit Enipeus!
...a velim caput hoc funeſti lancea belli,
...e momento rerum, partiſque ruina
...rum eſt, feriat: neque enim victoria Magno
...or. aut populis inviſum, hac clade peracta,
...odie Pompeius erit miſerabile nomen.
...e malum victi, quod ſors feret ultima rerum;
...e nefas victoris erit. Sic fatur, & arma
...ittit populis, frænoſque furentibus ira
...t; & ut victus violento navita Coro
...egimen ventis, ignavumque arte relicta
...is onus trahitur. trepido confuſa tumultu
...a fremunt. animiq; truces ſua pectora pulſant
...us incertis. multorum pallor in ore
...tis venturæ eſt, facieſque ſimillima fato.
...eniſſe diem, qui fatum rebus in ævum
...deret humanis, & quæri Roma quid eſſet,
...Marte palam eſt. ſua quiſque pericula neſcit,
...nitus majore metu. quis littora ponto
...uta, quis ſummis cernens in montibus æquor,
...eraque in terras dejecto ſole cadentem,
...rerum finem, timeat ſibi? non vacat ullos
...ſe ferre metus: Urbi, Magnoque timetur.
...ec gladiis habuere fidem, niſi cotibus aſper
...rſit mucro. tunc omnis lancea ſaxo
...itur: tendunt nervis melioribus arcus:
...a fuit lectis pharetras implere ſagittis.
...get eques ſtimulos, frænorumq; aptat habenas.
...ceat Superis hominum conferre labores,
...aliter, Phlegra rabidos tollente Gigantes,
...tius incaluit Siculis incudibus enſis:
...rubuit flammis iterum Neptunia cuſpis,
...ulaque extenſo Pæan Pythone recoxit,
...las Gorgoneos diffudit in ægida crines,
...enæa Jovi mutavit fulmina Cyclops.
Non tamen abſtinuit venturos prodere caſus.
...varias Fortuna notas. nam Theſſala rura
...m peterent, totus venientibus obſtitit æther:

In-

Inque oculis hominum fregerunt fulmina nub
Adverſaſque faces, immenſoque igne columnas
Et trabibus miſtis avidos typhonas aquarum
Detulit, atque oculos ingeſto fulgure clauſit.
Excuſſit criſtas galeis, capuloſque ſolutis
Perfudit gladiis, ereptaque pila liquavit:
Æthereoque nocens fumavit ſulfure ferrum.
Nec non innumero cooperta examine ſigna,
Vixque revulſa ſolo, majori pondere preſſum
Signiferi merſere caput, rorantia fletu,
Uſque ad Theſſaliam Romana, & publica ſigna
Admotus Superis diſcuſſa fugit ab ara
Taurus, & Emathios præceps ſe jecit in agros;
Nullaque funeſtis inventa eſt victima ſacris.
At tu, quos ſcelerum Superos? quas rite voca
Eumenidas Cæſar? Stygii quæ numina regni?
Infernumque nefas? & merſos nocte furores?
Impia tam ſæve geſturus bella litaſti?
Jam dubium monſtriſne Deum, nimione pavor
Crediderint: multis concurrere viſus Olympo
Pindus, & abruptis mergi convallibus Æmus,
Edere nocturnas belli Pharſalia voces,
Ire per Oſſæam rapidus Bœbeïda ſanguis:
Inque vicem vultus tenebris mirantur apertos,
Et pallere diem, galeiſque incumbere noctem,
Defunctoſque patres, & cunctas ſanguinis uml
Ante oculos volitare ſuos ſed mentibus unum
Hoc ſolamen erat, quod voti turba nefandi
Conſcia, quæ patrum jugulos, quæ pectora fratr
Sperabat, gaudet monſtris, mentiſque tumultu
Atque omen ſcelerum ſubitos putat eſſe furores
Quid mirum, populos, quos lux extrema mane
Lymphato trepidaſſe metu? præſaga malorum
Si data mens homini eſt, Tyriis qui Gadibus ho
Adjacet, Armeniumque bibit Romanus Araxe
Sub quocunque die, quocunque eſt ſidere mund
Mœret, & ignorat cauſas, animumque dolente
Corripit: Emathiis quid perdat, neſcit in armi
Euganeo, ſi vera fides memorantibus, Augu
Colle ſedens, Aponus terris ubi fumifer exit,
Atque Antenorei diſpergitur unda Timavi,
Venit ſumma dies, geritur res maxima, dixit:
Impia concurrunt Pompeii & Cæſaris arma.

tonitrus, ac tela Jovis præſaga notavit:
a ſeu totum diſcordi obſiſtere cœlo,
ſpexitque polos: ſeu lumen in æthere mœſtum,
s in obſcuro pugnam pallore notavit.
imilem certe cunctis, quos explicat, egit
eſſalicum Natura diem: ſi cuncta perito
gure mens hominum cœli nova ſigna notaſſet.
ctari è toto potuit Pharſalia mundo.
ummos hominum, quorum Fortuna per orbem
na dedit, quorum fatis cœlum omne vacavit.
c & apud ſeras gentes, populoſque nepotum,
e ſua tantum venient in ſecula fama,
e aliquid magnis noſtri quoque cura laboris
minibus prodeſſe poteſt: cum bella legentur,
ſque metuſque ſimul, perituraq; vota movebunt:
onitique omnes veluti venientia fata,
tranſmiſſa legent, & adhuc tibi, Magne, favebũt.
Miles ut adverſo Phœbi radiatus ab ictu
ſcendens totos perfudit lumine colles,
n temere immiſſus campis: ſtetit ordine certo
elix acies. cornus tibi cura ſiniſtri
ntule, cum prima, quæ tum fuit optima bello,
quarta legione, datur: tibi numine pugnax
verſo, Domiti, dextri frons tradita Martis.
medii robur belli fortiſſima denſant
mina, quæ Cilicum terris deducta tenebat
pio, miles in hoc, Libyco dux primus in orbe.
juxta fluvios, & ſtagna undantis Enipei,
ppadocum montana cohors, & largus habenis
nticus ibat eques. ſicci ſed plurima campi
trarchæ, regeſque tenent, magnique tyranni,
que omnis Latio quæ ſervit purpura ferro.
ic, & Libye Numidas, & Creta Cydonas
ſit: Ituræis curſus fuit inde ſagittis:
de truces Galli ſolitum prodiſtis in hoſtem:
c pugnaces commovit Iberia cetras.
ipe victori gentes, & ſanguine mundi
ſo, Magne ſemel, totos conſume triumphos.
Illo forte die Cæſar ſtatione relicta
l ſegetum raptus moturus ſigna, repente
nſpicit in planos hoſtem deſcendere campos,
latumque videt votis ſibi mille petitum
empus, in extremos quo mitteret omnia caſus.

Æger quippe moræ, flagranſque cupidine regni
Cœperat exiguo tractu civilia bella
Ut lentum damnare nefas. diſcrimina poſtquam
Adventare ducum, ſupremaque prœlia vidit,
Caſuram & fati ſenſit nutare ruinam.
Illa quoque in ferrum rabies promtiſſima, paulum
Languit, & caſus audax ſpondere ſecundos
Mens ſtetit in dubio, quam nec ſua fata timere,
Nec Magni ſperare ſinunt: formidine merſa,
Proſilit hortando melior fiducia vulgo.
O domitor mundi, rerum fortuna mearum,
Miles, adeſt toties optatæ copia pugnæ.
Nil opus eſt votis: jam fatum accerſite ferro.
In manibus veſtris, quantus ſit Cæſar, habetis.
Hæc eſt illa dies, mihi quam Rubiconis ad und
Promiſſam memini, cujus ſpe movimus arma,
In quam diſtulimus vetitos remeare triumphos
Hæc eadem eſt hodie; quæ pignora, quæq; per
Reddat, & emerito faciat vos Marte colonos.
Hæc, fato quæ teſte probet, quis juſtius arma
Sumſerit, hæc acies victum factura nocentem
Si pro me patriam ferro flammiſque petiſtis,
Nunc pugnate truces, gladioſque exolvite culp
Nulla manus belli, mutato judice, pura eſt.
Non mihi res agitur, ſed vos, ut libera ſitis
Turba precor, gentes ut jus habeatis in omnei
Ipſe ego privatæ cupidus me reddere vitæ,
Plebeiaque toga modicum componere civem:
Omnia dum vobis liceant, nihil eſſe recuſo.
Invidia regnate mea. nec ſanguine multo
Spem mundi petitis: Graiis delecta juventus
Gymnaſiis aderit, ſtudioque ignava palæſtræ,
Et vix arma ferens, & miſtæ diſſona turbæ
Barbaries; non illa tubas, non agmine moto
Clamorem latura ſuum. civilia paucæ
Bella manus facient: pugnæ pars magna levab
His orbem populis, Romanumque obteret hoſt
Ite per ignavas gentes, famoſaque regna,
Et primo ferri motu proſternite mundum:
Sitque palam, quos tot duxit Pompeius in urbe
Curribus, unius gentes non eſſe triumphi.
Armenioſque movet, Romana potentia cujus
Sit ducis? aut emtũ minimo vult ſanguine quiſq

barus Heſperiis Magnum præponere rebus?
manos odere omnes, dominoſque gravantur,
s novere, magis. ſed me Fortuna meorum
nmiſit manibus, quorum me Gallia teſtem
fecit bellis. cujus non militis enſem
noſcam? cœlumque tremens cum lancea tranſit,
ere non fallar, quo ſit vibrata lacerto.
od ſi ſigna ducem nunquam fallentia veſtrum
nſpicio, facieſque truces, oculoſque minaces:
iſtis. videor fluvios ſpectare cruoris,
catoſque ſimul Reges, ſparſumque Senatus
pus, & immenſa populos in cæde natantes.
mea fata moror, qui vos in tela ruentes
ibus his teneo. veniam date bella trahenti:
trepido: haud unquam vidi tam magna daturos,
n prope me Superos: camporum limite parvo
umus à votis. ego ſum, cui Marte peracto,
æ populi, Regeſque tenent, donare licebit.
one poli motu, quo cœli ſidere verſo,
eſſalicæ tantum, Superi, permittitis oræ?
merces hodie bellorum, aut pœna paratur.
ſareas ſpectate cruces, ſpectate catenas,
caput hoc poſitum roſtris, effuſaque membra,
torumque nefas, & clauſi prœlia campi.
m duce Syllano gerimus civilia bella.
tri cura movet. nam me ſecura manebit
s quæſita manu: fodientem viſcera cernet
mea, qui nondum victo reſpexerit hoſte.
, quorum curas abduxit ab æthere tellus,
manuſque labor, vincat, qnicunque neceſſe
n putat in victos ſævum diſtringere ferrum,
ique ſuos cives, quod ſigna adverſa tulerunt,
n credit feciſſe nefas. Pompeius in arcto
mina veſtra loco vetita virtute moveri
m tenuit, quanto ſatiavit ſanguine ferrum!
s tamen hoc oro juvenes, ne cædere quiſquam
ſtis terga velit: civis, qui fugerit, eſto.
dum tela micant, non vos pietatis imago
la, nec adverſa conſpecti fronte parentes
mmoveant: vultus gladio turbate verendos.
e quis infeſto cognata in pectora ferro
t, ſeu nullum violabit vulnere pignus
noti jugulum tanquam ſcelus imputet hoſtis.

Sternite jam vallum, foſſaſque implete ruina,
Exeat ut plenis acies non ſparſa maniplis.
Parcite ne caſtris : vallo tendetis in illo,
Unde acies peritura venit. vix cuncta locuto
Cæſare,quenque ſuum munus trahit,armaq;ra
Sumpta viris: celeres capiunt præſagia belli ;
Calcatiſque ruunt caſtris : ſtant ordine nullo,
Arte ducis nulla ; permittunt omnia fatis.
Si totidem Magni ſoceros, totidemque petente
Urbis regna ſuæ funeſto in Marte locaſſes,
Non tam præcipiti ruerent in prœlia curſu.
Vidit ut hoſtiles in rectum exire catervas
Pompeius, nullaſque moras permittere bello,
Sed Superis placuiſſe diem : ſtat corde gelato
Attonitus : tantoque duci ſic arma timere
Omen erat. premit inde metus,totumq; per ag
Sublimi provectus equo : Quem flagitat, inqu
Veſtra diem virtus, finis civilibus armis,
Quem quæſiſtis, adeſt. totas effundite vires ;
Extremum ferri ſupereſt opus, unaque gentes
Hora trahit. quiſquis patriam, caroſque penat
Qui ſobolem,ac thalamos,deſertaq;pignora qu
Enſe petat : medio poſuit Deus omnia campo.
Cauſa jubet melior Superos ſperare ſecundos :
Ipſi tela regent per viſcera Cæſaris. ipſi
Romanas ſancire volent hoc ſanguine leges.
Si ſocero dare regna meo, mundumque parare
Præcipitare meam fatis potuere ſenectam.
Non iratorum populis urbique Deorum eſt
Pompeium ſervare ducem. quæ vincere poſſem
Omnia contulimus. ſubiere pericula clari
Sponte viri, ſacraque antiquus imagine miles.
Si Curios his fata darent, reduceſque Camillo
Temporibus, Decioſque caput fatale voventes,
Hinc ſtarent. primo gentes oriente coactæ,
Innumeræque urbes, quantas in prœlia nunqu
Excivere manus. toto ſimul utimur orbe.
Quicquid ſigniferi comprenſi limite cœli
Sub Noton,&Borean hominum ſumus,arma m
Nonne ſuperfuſis collectum cornibus hoſtem
In medium dabimus? paucas victoria dextras
Exigit : at plures tantum clamore catervæ
Bella gerent. Cæſar noſtris non ſufficit armis.

ite pendentes è ſummis mœnibus urbis
bus effuſis hortari in prœlia matres.
ite grandævum, vetitumque ætate Senatum
a ſequi, ſacros pedibus proſternere canos,
ipſam domini metuentem occurrere Romam.
ite, qui nunc eſt, populum, populumq; futurum
iſtas afferre preces. hæc libera naſci,
vult turba mori. ſi quis poſt pignora tanta
peio locus eſt, cum prole, & conjuge ſupplex,
erii ſalva ſi majeſtate liceret,
eret ante pedes. Magnus, niſi vincitis, exul,
ibrium ſoceri, veſter pudor, ultima fata
ecor, ac turpes extremi cardinis annos,
iſcam ſervire ſenex. Tam mœſta locuti
ducis flagrant animi, Romanaque virtus
itur, placuitque mori, ſi vera timeret.
utrinque pari concurrunt agmina motu
um: metus hos, regni ſpes excitat illos.
facient dextræ, quicquid non expleat ætas
, nec humanum reparet genus omnibus annis,
acet à ferro. gentes Mars iſte futuras
uet, & populos ævi venientis in orbem
pto natale feret. tunc omne Latinum
ula nomen erit: Gabios, Veioſque, Coramque
vere vix tectæ poterunt monſtrare ruinæ,
anoſque lares, Laurentinoſque penates
vacuum, quod non habitet niſi nocte coacta
tus, queſtuſque Numam juſſiſſe, Senator.
ætas hæc carpſit edax, monimentaque rerum
ria deſtituit: crimen civile videmus,
vacuas urbes. Generis quo turba redacta eſt
mani? toto populi qui naſcimur orbe,
c muros implere viris, nec poſſumus agros.
s nos una capit: vincto foſſore coluntur
ſperiæ ſegetes: ſtat tectis putris avitis
ullos ruitura domus: nulloque frequentem
e ſuo Romam, ſed mundi fæce repletam,
dis eo dedimus, ne tanto in tempore bellum
n poſſet civile geri: Pharſalia tanti
ſa mali. cedant feralia nomina Cannæ,
damnata diu Romanis Allia faſtis.
Tempora ſignavit leviorum Roma malorum:
nc voluit neſcire diem. pro triſtia fata!

Aëra peſtiferum tractu, morboſque fluentes,
Inſanamque famem, permiſſaſque ignibus urbe[s]
Mœniaque in præceps laturos plena tremores
Hi poſſent explere viri: quos undique traxit
In miſeram Fortuna necem, dum munera longi
Explicat eripiens ævi, populoſque, duceſque,
Conſtituit campis: per quos tibi Roma tuenti
Oſtendat quam magna cadas. quo latius orbem
Poſſedit, citius per proſpera fata cucurrit.
Omne tibi bellum gentes dedit omnibus annis:
Te geminum Titan procedere vidit in axem.
Haud multum terræ ſpatium reſtabat Eoæ,
Ut tibi nox, tibi tota dies, tibi curreret æther,
Omniaque errantes ſtellæ Romana viderent.
Sed retro tua fata tulit par omnibus annis
Emathiæ funeſta dies. hac luce cruenta
Effectum, ut Latios non horreat India faſces,
Nec vetitos errare Daas in mœnia ducat:
Sarmaticumq; premat ſuccinctus Conſul aratru[m]
Quod ſemper ſævas debet tibi Parthia pœnas,
Quod fugiens civile nefas, redituraque nunqua[m]
Libertas, ultra Tigrim, Rhenumque receſſit,
Ac, toties nobis jugulo quæſita, negatur,
Germanum, Scythicumq; bonum: nec reſpicit u[l]
Auſoniam: vellem, populis incognita noſtris:
Vulturis ut primum lævo fundata volatu
Romulus infami complevit mœnia luco,
Uſque ad Theſſalicas ſerviſſes Roma ruinas.
De Brutis, Fortuna, queror quid tempora leg[i]
Egimus, aut annos à Conſule nomen habentes?
Felices Arabes, Medique, Eoaque tellus,
Quam ſub perpetuis tenuerunt fata Tyrannis.
Ex populis, qui regna ferunt, fors ultima noſtra [e]
Quos ſervire pudet. Sunt nobis nulla profecto
Numina: cum cæco rapiantur ſecula caſu,
Mentimur regnare Jovem. ſpectabit ab alto
Æthere Theſſalicas, teneat cum fulmina, cædes
Scilicet ipſe petet Pholoen? petet ignibus Oeten,
Immeritæque nemus Rhodopes, pinuſq; minant[e]
Caſſius hoc potius feriet caput? aſtra Thyeſtæ
Abſtulit, & ſubitis damnavit noctibus Argos:
Tot ſimiles fratrum gladios, patrumque gerent[i]
Theſſaliæ dabit ille diem? mortalia nulli
Su

curata Deo. cladis tamen hujus habemus
ictam, quantam terris dare numina fas eſt.
pares Superis facient civilia divos:
inibus manes, radiiſque ornabit, & aſtris,
e Deum templis jurabit Roma per umbras.
t rapido curſu fati ſuprema morantem
umſere locum: parva tellure diremti,
manum ſpectant, vultuſq; agnoſcere quærunt,
ſua pila cadant, aut qua ſibi fata minentur,
uri quæ monſtra forent. videre parentes
tibus adverſis, fraternaque comminus arma,
libuit mutare locum: tamen omnia torpor
ora conſtrinxit: gelidusque in viſcera ſanguis
ulſa pietate coit: totæque cohortes
parata diu tenſis tenuere lacertis.
tibi non mortem, quæ cunctis pœna paratur,
ſenſum poſt fata tuæ dent, Craſtine, morti,
us torta manu commiſit lancea bellum,
naque Theſſaliam Romano ſanguine tinxit.
ræceps rabies, cum Cæſar tela teneret,
enta eſt prior ulla manus! tunc ſtridulus aër
us lituis, conceptaque claſſica cornu:
c auſæ dare ſigna tubæ: tunc æthera tendit,
remique fragor convexa irrumpit Olympi:
de procul nubes, quo nulla tonitrua durant.
cepit reſonis clamorem vallibus Æmus,
iaciſque dedit rurſus geminare cavernis:
dus agit gemitus, Pangæaque ſaxa reſultant,
tææque gemunt rupes. voceſque furoris
pavere ſui tota tellure relatas.
pargitur innumerum diverſis miſſile votis.
lnera pars optat, pars terræ figere tela,
puras ſervare manus. rapit omnia caſus;
que incerta facit, quos vult, Fortuna nocentes.
quota pars cladis jaculis, ferroque volanti
acta eſt? odiis ſolus civilibus enſis
fficit, & dextras Romana in viſcera ducit.
mpeii denſis acies ſtipata catervis,
nxerat in ſeriem nexis umbonibus arma.
xque habitura locum dextras, ac tela movendi
nſtiterat, gladioſque ſuos compreſſa tenebat.
æcipiti curſu veſanum Cæſaris agmen
denſos agitur cuneos: perque arma, per hoſtem

Quærit iter, qua torta graves lorica catenas
Opponit, tutoque latet ſub tegmine pectus.
Hac quoq;perventum eſt ad viſcera:totq; per a
Extremum eſt, quod quiſque ferit. civilia bella
Una acies patitur, gerit altera : frigidus inde
Stat gladius ; calet omne nocens à Cæſare ferr
Nec fortuna diu rerum tot pondera vergens,
Abſtulit ingenteis fato torrente ruinas.
Ut primum toto diduxit cornua campo
Pompeianus eques, bellique per ultima fudit :
Sparſa per extremos levis armatura maniplos
Inſequitur, ſævaſque manus immittit in hoſtem
Illic quæque ſuo miſcet gens prœlia telo :
Romanus cunctis petitur cruor : inde ſagittæ,
Inde faces, & ſaxa volant, ſpatioque ſolutæ
Aëris, & calido liquefactæ pondere glandes.
Tunc & Ituræi, Medique, Arabeſque, ſoluto
Arcu turba minas, nuſquam rexere ſagittas :
Sed petitur ſolus, qui campis imminet aër :
Inde cadunt mortes: ſceleris ſed crimine nullo
Externum maculant chalybem, ſtetit omne coa
Circa pila nefas : ferro ſubtexitur æther,
Noxque ſuper campos telis conſerta pependit.
Tum Cæſar metuens, ne frons ſibi prima lab
Incurſu, tenet obliquas poſt ſigna cohortes :
Inque latus belli, qua ſe vagus hoſtis agebat,
Immittit ſubitum non motis cornibus agmen.
Immemores pugnæ, nulloque pudore timendi
Præcipites fecere palam, civilia bella
Non bene barbaricis unquam commiſſa catervis
Ut primum ſonipes tranſixus pectora ferro,
In caput effuſi calcavit membra regentis :
Omnis eques ceſſit campis,glomerataque pube
In ſua converſis præceps ruit agmina frænis.
Perdidit inde modum cædes, ac nulla ſecuta eſt
Pugna : ſed hinc jugulis,hinc ferro bella gerunt
Nec valet hæc acies tantum proſternere, quant
Inde perire poteſt. Utinam Pharſalia campis
Sufficiat cruor iſte tuis, quem barbara fundunt
Pectora, non alio mutentur ſanguine fontes.
Hic numerus totos tibi veſtiat oſſibus agros :
Aut ſi Romano compleri ſanguine mavis,
Iſtis parce precor: vivant Galatæque,Syrique,
C

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

padoces, Gallique extremique orbis Iberi,
henii, Cilices : nam poſt civilia bella
populus Romanus erit. Semel ortus in omneis
mor, & fatis datus eſt pro Cæſare curſus.
entum erat ad robur Magni, mediaſq; catervas,
od totos errore vago perfuderat agros :
ſtitit hic bellum, fortunaque Cæſaris hæſit.
h illic regum auxiliis collecta juventus
la gerit, ferrumque manus movere togatæ :
locus fratres habuit, locus ille parentes.
: furor, hic rabies, hic ſunt tua crimina Cæſar.
nc fuge mens partem belli, tenebriſq; relinque,
llaque tantorum diſcat, me vate, malorum,
am multum bellis liceat civilibus, ætas.
potius pereant lacrymæ, pereantque querelæ.
icquid in hac acie geſſiſti Roma, tacebo.
c Cæſar, rabies populi, ſtimuluſque furoris,
qua parte ſui pereat ſcelus, agmina circum
agus, atque ignes animis flagrantibus addit.
picit & gladios, qui toti ſanguine manent,
i niteant primo tantum mucrone cruenti,
æ preſſo tremat enſe manus, quis languida tela,
is contenta ferat, quis præſtet bella jubenti,
em pugnare juvet, quis vultum cive peremto
tet: obit latis projecta cadavera campis.
lnera multorum totum fuſura cruorem
poſita premit ipſe manu. quacunque vagatur
nguineum veluti quatiens Bellona flagellum,
tonas aut Mavors agitans, ſi verbere ſævo
lladia ſtimulet turbatos ægide currus,
ox ingens ſcelerum, & cædes oriuntur, & inſtar
menſæ vocis gemitus, & pondere lapſi
ctoris arma ſonant, confractique enſibus enſes.
e manu ſubicit gladios, ac tela miniſtrat,
lverſoſque jubet ferro confundere vultus.
omovet ipſe acies : impellit terga ſuorum :
rbere converſæ ceſſantes excitat haſtæ.
plebem vetat ire manus, monſtratque Senatum.
it cruor imperii qui ſit, quæ viſcera legum :
nde petat Romam, libertas ultima mundi
uo ſteterit ferienda loco. permiſta ſecundo
dine nobilitas, venerandaque corpora ferro
rgentur : cædunt Lepidos, cæduntque Metellos,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Corvinoſque ſimul, Torquataque nomina legum
Sæpe duces, ſummoſq; hominũ te, Magne, remot
Illic plebeia contectus caſſide vultus,
Ignotuſque hoſti, quod ferrum Brute tenebas?
O decus imperii, ſpes ô ſuprema Senatus,
Extremum tanti generis per ſecula nomen,
Ne rue per medios nimium temerarius hoſtes,
Nec tibi fatales admoveris ante Philippos,
Theſſalia periture tua. nil proficis iſtic
Cæſaris intentus jugulo: nondum attigit arcem
Juris, & humanum culmen, quo cuncta teguntu
Egreſſus, metuit fatis tam nobile letum:
Vivat, &, ut Bruti procumbat victima, regnet.
Hic patriæ perit omne decus: jacet aggere mag
Patritium campis commiſta plebe cadaver.
Mors tamen eminuit clarorum in ſtrage virorum
Pugnacis Domiti; quem clades fata per omneis
Ducebant. nuſquam Magni fortuna ſine illo
Succubuit: victus toties à Cæſare, ſalva
Libertate perit: tunc mille in vulnera lætus
Labitur, ac venia gaudet caruiſſe ſecunda.
Viderat in craſſo verſantem ſanguine membra
Cæſar, & increpitans; Jam Magni deſeris arma,
Succeſſor Domiti: ſine te jam bella geruntur.
Dixerat: aſt illi ſuffecit pectora pulſans
Spiritus in vocem, morientiaque ora reſolvit.
Non te funeſta ſcelerum mercede potitum,
Sed dubium fati Cæſar, generoque minorem
Aſpiciens, Stygias Magno duce liber ad umbras
Et ſecurus eo: te ſævo Marte ſubactum,
Pompeicque graveis pœnas, nobiſque daturum
Cum moriar, ſperare licet. non plura locutum
Vita fugit, denſæque oculos preſſere tenebræ.
Impendiſſe pudet lacrymas in funere mundi
Mortibus innumeris, ac ſingula fata ſequentem
Quærere, letiferum per cujus viſcera vulnus
Exierit; quis fuſa ſolo vitalia calcet;
Ore quis adverſo, demiſſo faucibus enſe,
Expulerit moriens animam; quis corruat ictu,
Quis ſteterit, dum membra cadunt: qui pectora tel
Tranſmittant, aut quos campis affixerit haſta:
Quis cruor emiſſus perruperit aëra venis,
Inque hoſtis cadat arma ſui; quis pectora fratris
Co

at, &, ut notum poſſit ſpoliare cadaver,
iſum longe mittat caput: ora parentis
laceret, nimiaque probet ſpectantibus ira
m jugulat, non eſſe patrem. mors nulla querela
a ſua eſt, nulloſque hominum lugere vacamus.
iſtas habuit pugnæ Pharſalia parteis,
s aliæ clades: illic per fata virorum,
populos hic Roma perit: quod militis illic,
s hic gentis erat: ſanguis ibi fluxit Achæus,
ticus, Aſſyrius: cunctos hærere cruores
nanus, campiſque vetat conſiſtere torrens.
us ab hac acie, quam quod ſua ſecula ferrent,
nus habent populi: plus eſt quam vita, ſaluſque,
d perit: in totum mundi proſternimur ævum.
citur his gladiis omnis, quæ ſerviet, ætas.
xima quid ſoboles, aut quid meruere nepotes
egnum naſci? pavide num geſſimus arma?
imus aut jugulos? alieni pœna timoris
oſtra cervice ſedet. poſt prœlia natis
ominum Fortuna dabas, & bella dediſſes.
am Magnus tranſiſſe Deos, Romanaque fata
ſerat infelix: tota vix clade coactus
tunam damnare ſuam ſtetit aggere campi
inus unde omneis ſparſas per Theſſala rura
iceret clades, quæ bello obſtante latebant.
telis ſua fati peti, tot corpora fuſa,
ſe tam multo pereuntem ſanguine vidit.
, ſicut mos eſt miſeris, trahere omnia ſecum
rſa juvat, genteſque ſuæ miſcere ruinæ:
Latiæ poſt ſe vivat pars maxima turbæ,
inuit dignos etiam nunc credere votis
licolas, volvitque ſui ſolatia caſus:
cite, ait, Superi cunctas proſternere gentes:
nte poteſt mundo, Romaque ſuperſtite, Magnus
: miſer. ſi plura juvant mea vulnera, conjux
mihi, ſunt nati; dedimus tot pignora fatis.
iline parum eſt bello, ſi meque, meoſque
uat? exiguæ clades ſumus, orbe remoto?
nia quid laceras? quid perdere cuncta laboras?
nihil eſt Fortuna meum. ſic fatur: & arma,
naque, & afflictas omni jam parte catervas
cuit, & revocat matura in fata ruentes,
que negat tanti. nec deerat robur in enſes

Ire

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Ire duci, juguloque pati, vel pectore letum:
Sed timuit ſtrato miles ne corpore Magni
Non fugeret, ſupraque ducem procumberet orbi
Cæſaris aut oculis voluit ſubducere mortem.
Nequicquam. infelix, ſocero ſpectare volenti
Præſtandum eſt ubicunq;caput.ſed tu quoq;conju
Cauſa fugæ, vultuſque tui: fatiſque probatum
Te præſente mori. Tunc Magnum concitus aufe
A bello ſonipes, non tergo tela paventem,
Ingenteiſque animos extrema in fata ferentem.
Non gemitus, non fletus erat, ſalvaque verendus
Majeſtate dolor, qualem te, Magne, decebat
Romanis præſtare malis. non impare vultu
Aſpicis Emathiam: nec te videre ſuperbum
Proſpera bellorum, nec fractum adverſa videbun
Quamque fuit læto per treis infida triumphos,
Tam miſero Fortuna minor. jam pondere fati
Depoſito ſecurus abis: nunc tempora læta
Reſpexiſſe vacat: ſpes nunquam implenda receſſi
Quid fueris nunc ſcire licet. fuge prœlia dira,
Ac teſtare Deos, nullum qui perſtet in armis,
Jam tibi Magne mori: ceu flebilis Africa damni
Et ceu Munda nocens, Pharioque à gurgite clade
Sic & Theſſalicæ poſt te pars maxima pugnæ.
Non jam Pompeii nomen populare per orbem,
Nec ſtudium belli: ſed par, quod ſemper habemu
Libertas, & Cæſar erunt: teque inde fugato
Oſtendet moriens, ſibi ſe pugnaſſe, Senatus.
   Nonne juvat pulſum bellis ceſſiſſe, nec iſtud
Proſpectare nefas, ſpumanteis cæde catervas?
Reſpice turbatos incurſu ſanguinis amnes,
Et ſoceri miſerere tui. quo pectore Romam
Intrabit factus campis felicior iſtis?
Quicquid in ignotis ſolus regionibus exul,
Quicquid ſub Phario poſitus patiere tyranno;
Crede Deis, longo fatorum crede favori.
Vincere pejus erat. prohibe lamenta ſonare,
Flere veta populos: lacrymas, luctuſque remitt
Tam mala Pompeii, quam proſpera mundus adore
Aſpice ſecurus vultu non ſupplice reges:
Aſpice poſſeſſas urbes, donataque regna,
Ægyptum, Libyamque, & terras elige morti.
Vidit prima tuæ teſtis Lariſſa ruinæ

bile, nec victum fatis caput : omnibus illa
bus effudit totas per mœnia vires
ia ceu læto : præmittunt munera flentes :
dunt templa, domos: ſocios ſe cladibus optant.
cet immenſo ſupereſt ex nomine multum,
ue minor ſolo : cunctas impellere gentes
ſus in arma potes, rurſuſque in fata redire.
quid opus victo populis aut urbibus, inquit?
tori præſtate fidem. Tu Cæſar in alto
lis adhuc cumulo patriæ per viſcera vadis :
tibi jam populos donat gener, avehit inde
peium ſonipes: gemitus, lacrymæq; ſequuntur:
rimaque in ſævos populi convivia divos.
nc tibi vera fides quæſiti Magne favoris
tigit, ac fructus. felix ſe neſcit amari.
æſar ut Heſperio vidit ſatis arva natare
guine, parcendum ferro, manibuſque ſuorum
ratus, ut viles animas, perituraque fruſtra
mina permiſit vitæ. ſed caſtra fugatos
revocent, pellatque quies nocturna pavorem ;
tinus hoſtili ſtatuit ſuccedere vallo,
m fortuna calet, dum conficit omnia terror,
n veritus grave ne feſſis, ac Marte ſubactis
c foret imperium. non magno hortamine miles
prædam ducendus erat : victoria nobis
na viri, dixit: ſupereſt pro ſanguine merces,
am monſtrare meũ eſt: nec enim donare vocabo
od ſibi quiſque dabit. cunctis en plena metallis
ſtra patent: raptum Heſperiis è gentibus aurum
c jacet : Eoaſque premunt tentoria gazas.
t regum fortuna ſimul, Magnique coacta
pectat dominos : propera præcedere miles
os ſequeris : quaſcunque tuas Pharſalia fecit,
victis rapiantur opes. nec plura locutus
pulit amentes, aurique cupidine cæcos
ſuper gladios, ſupraque cadavera patrum,
cæſos calcare duces. quæ foſſa, quis agger,
ſtineat pretium belli, ſcelerumque petentes?
re volunt, quanta fuerint mercede, nocentes.
Invenere quidem ſpoliato plurima mundo,
llorum in ſumtus congeſtæ pondera maſſæ :
d non implerunt cupientes omnia mentes.
uicquid fodit Iber, quicquid Tagus expulit auri,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Quodque legit dives ſummis Arimaſpus arenis,
Ut rapiant, parvo ſcelus hoc væniſſe putabunt,
Cum ſibi Tarpeias victor deſponderit arces :
Cum ſpe Romanæ permiſerit omnia prædæ :
Decipitur, quod caſtra rapit. capit impia plebe
Ceſpite patricio ſomnos : vacuumque cubile
Regibus infandus miles premit : inque parent
Inque toris fratrum poſuerunt membra nocent
Quos agitat veſana quies, ſomnique furentes :
Theſſalicam miſeri verſant in pectore pugnam.
Invigilat cunctis ſævum ſcelus, armaque tota
Mente agitant,capuloq; manus abſente movent
Ingemuiſſe putes campos, terramque nocente
Inſpiraſſe animas, infectumque aëra totum
Manibus, & ſuperam Stygia formidine noctem
Exigit à meritis triſteis victoria pœnas,
Sibilaque & flammas infert ſopor : umbra pere
Civis adeſt : ſua quenque premit terroris imago
Ille ſenum vultus, juvenum videt ille figuras:
Hunc agitant totis fraterna cadavera ſomnis :
Pectore in hoc pater eſt ; omnes in Cæſare man
Haud alios nondum Scythica purgatus in ara
Eumenidum vidit vultus Pelopeus Oreſtes :
Nec magis attonitos animi ſenſere tumultus,
Cum fureret, Pentheus; aut cum deſiſſet, Agav
Hunc omnes gladii, quos aut Pharſalia vidit,
Aut ultrix viſura dies, ſtringente Senatu,
Illa nocte premunt: hunc infera monſtra flagella
Et quantum pœnæ miſero mens conſcia donat,
Quod Styga,quod manes,infeſtaq; Tartara ſom
Pompeio vivente videt! Tamen omnia paſſo,
Poſtquam clara dies Pharſalica damna retexit,
Nulla loci facies revocat feralibus arvis
Hærentes oculos. cernit propulſa cruore
Flumina, & excelſos cumulis æquantia colles
Corpora, ſidentes in tabem ſpectat acervos,
Et Magni numerat populos: epuliſque paratur
Ille locus, vultus ex quo, facieſque jacentum
Agnoſcat. juvat Emathiam non cernere terram,
Et luſtrare oculis campos ſub clade latenteis.
Fortunam, Superoſque ſuos in ſanguine cernit.
Ac ne læta furens ſcelerum ſpectacula perdat,
Invidet igne rogi miſeris, cœloque nocenti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

gerit Emathiam. non illum Pœnus humator
onſulis, & Libyca ſuccenſæ lampade Cannæ
mpellunt, hominum ritus ut ſervet in hoſtes:
d meminit nondum ſatiata cædibus ira,
ves eſſe ſuos. Petimus non ſingula buſta,
ſcretoſque rogos: unum da gentibus ignem:
on interpoſitis urantur corpora flammis.
ıt generi ſi pœna juvat, nemus extrue Pindi:
ige congeſtas Oetæo robore ſilvas,
heſſalicam videat Pompeius ab æquore flammam.
Nil agis hac ira: tabeſne cadavera ſolvat,
n rogus, haud refert: placido Natura receptat
ncta ſinu, finemque ſui ſibi corpora debent.
os, Cæſar, populos ſi nunc non uſſerit ignis,
ret cum terris, uret cum gurgite ponti.
ommunis mundo ſupereſt rogus, oſſibus aſtra
ıiſturus. quocunque tuam Fortuna vocabit,
æ quoque eunt animæ. non altius ibis in auras,
on meliore loco Stygia ſub nocte jacebis.
ibera Fortunæ mors eſt: capit omnia tellus
uæ genuit: cœlo tegitur, qui non habet urnam.
u, cui dant pœnas inhumato funere gentes,
uid fugis hanc cladem? quid olentes deſeris agros?
las trahe Cæſar aquas: hoc, ſi potes, utere cœlo.
ed tibi tabentes populi Pharſalica rura
ripiunt, campoſque tenent victore fugato.
Non ſolum Hæmonii funeſta ad pabula belli
iſtoni venere lupi, tabemque cruentæ
ædis odorati Pholoen liquere leones.
unc urſi latebras, obſcœni tecta, domoſque
eſeruere canes, & quicquid nare ſagaci
ëra non ſanum, motumque cadavere ſentit.
amque diu volucres civilia caſtra ſecutæ
onveniunt. vos, quæ Nilo mutare ſoletis
hreïcias hyemes, ad mollem ſerius Auſtrum
tis aves. nunquam ſe tanto vulture cœlum
nduit, aut plures preſſerunt aëra pennæ:
mne nemus miſit volucres, omniſque cruenta
lite ſanguineis ſtillavit roribus arbor.
æpe ſuper vultus victoris, & impia ſigna
ut cruor, aut alto defluxit ab æthere tabes,
embraque dejecit jam laſſis unguibus ales.
ic quoque non omnis populus pervenit ad oſſa,
In-

Inque feras diſcerptus abit : non intima curant
Viſcera, nec totas avide ſorbere medullas :
Deguſtant artus. Latiæ pars maxima turbæ
Faſtidita jacet; quam ſol, nimbique, dieſque
Longior Emathiis reſolutam miſcuit arvis.
Theſſalica infelix, quo tanto crimine tellus
Læſiſti Superos, ut ne tot mortibus unam,
Tot ſcelerum fatis premerent? quod ſufficit ævum
Immemor ut donet belli tibi damna vetuſtas?
Quæ ſeges infecta ſurget non decolor herba?
Quo non Romanos violabis vomere manes?
Ante novæ venient acies, ſcelerique ſecundo
Præſtabis nondum ſiccos hoc ſanguine campos.
Omnia majorum vertamus buſta licebit,
Et ſtantes tumulos, & qui radice vetuſta
Effudere ſuas, victis compagibus, urnas:
Plus cinerum Hæmoniæ ſulcis telluris aratur,
Pluraque ruricolis feriuntur dentibus oſſa.
Nullus ab Emathio religaſſet littore funem
Navita, nec terram quiſquam moviſſet arator,
Romani buſtum populi : fugerentque coloni
Umbrarum campos, gregibus dumeta carerent:
Nullusque auderet pecori permittere paſtor
Vellere ſurgentem de noſtris oſſibus herbam,
Ac, velut impatiens hominum, vel ſolis iniqui
Limite, vel glacie nuda, atque ignota jaceres,
Si non prima nefas belli, ſed ſola tuliſſes.
O Superi, liceat terras odiſſe nocenteis.
Quid totum premitis, quid totum abſolvitis orbem?
Heſperiæ clades, & flebilis unda Pachyni,
Et Mutina, & Leucas puros fecere Philippos.

E

LIBER VIII.

Jo. Sulpicii Verulani Argumentum.

Ctavo in Lesbon fugiens per devia Magnus
Navigat, & conjux lacrymando abducta relinquit
ntem populum : properans tum nauta monetur
at ut ad Cilices, ubi Sextus, turba Ducumque
rnunt quo ſit Dux confugiturus, atroxque
yptus legitur. venientem regia prodit,
ugeque, & gnato coram confodit Achillas.
buſtum Codrus truncum clam texit arena.

Am ſuper Herculeas fauces, nemoroſaque Tempe,
Hæmoniæ deſerta petens diſpendia ſylvæ,
Cornipedem exhauſtum curſu, ſtimuliſque negantem
gnus agens, incerta fugæ veſtigia turbat,
plicitaſque errore vias. pavet ille fragorem
torum ventis nemorum, comitumque ſuorum:
i poſt terga venit, trepidum, laterique timentem
nimat. quamvis ſummo de culmine lapſus,
ndum vile ſui pretium ſcit ſanguinis eſſe,
ue memor fati tantæ mercedis habere
dit adhuc jugulum, quantum pro Cæſaris ipſe
ulſa cervice daret. deſerta ſequentem
n patitur tutis fatum celare latebris
ra viri facies. multi Pharſalica caſtra
m peterent, nondum fama prodente ruinas,
curſu ſtupuere ducis, vertigine rerum
toniti : cladiſque ſuæ vix ipſe fidelis
ctor erat. gravis eſt Magno, quicunque malorum
ſtis adeſt. cunctis ignotus gentibus eſſe
llet, & obſcuro tutus tranſire per orbem
mine : ſed longi pœnas Fortuna favoris
igit à miſero, quæ tanto pondere famæ
s premit adverſas, fatiſque prioribus urget.
nc feſtinatos nimium ſibi ſentit honores,
ctaque lauriferæ damnat Syllana juventæ.
nc & Corycias claſſes, & Pontica ſigna
jectum meminiſſe piget. ſic longius ævum
ſtruit ingenteis animos, & vita ſuperſtes

Imperio. niſi ſumma dies cum fine bonorum
Affuit, & celeri prævertit triſtia leto,
Dedecori eſt fortuna prior. quiſquamne ſecun
Tradere ſe fatis audet, niſi morte parata?
Littora contigerat, per quæ Peneïus amnis
Emathia jam clade rubens exibat in æquor.
Inde ratis trepidum, ventis, & fluctibus impa
Flumineis vix tuta vadis evexit in altum:
Cujus adhuc remis quatitur Corcyra, ſinuſqu
Leucadii, Cilicum dominus, terræque Libur
Exiguam vector pavidus correpſit in alvum.
Conſcia curarum ſecreta in littora Lesbi
Flectere vela jubes, qua tum tellure latebas
Mœſtior, in mediis quam ſi, Cornelia, campi
Emathiæ ſtares. triſteis præſagia curas
Exagitant: trepida quatitur formidine ſomn
Theſſaliam nox omnis habet: tenebriſque re
Rupis in abruptæ ſcopulos extremaque curre
Littora, proſpiciens fluctus, nutantia longe
Semper prima vides venientis vela carinæ,
Quærere nec quicquam de fato conjugis aude
En ratis, ad veſtros quæ tendit carbaſa port
Quid ferat ignoras: ſed nunc tibi ſumma pav
Nuntius armorum triſtis, rumorque ſiniſter.
Victus adeſt conjux. quid perdis tempora luc
Cum poſſis jam flere, times. tunc puppe prop
Proſiluit, crimenque Deum crudele notavit,
Deformem pallore ducem, vultuſque premen
Canitie, atque atro ſqualentes pulvere veſtes.
Obvia nox miſeræ cœlum, lucemque tenebris
Abſtulit, atque animam clauſit dolor: omnia
Membra relicta labant: riguerunt corda, diu
Spe mortis decepta jacet. jam fune ligato
Littoribus, luſtrat vacuas Pompeius arenas.
Quem poſtquam propius famulæ videre fidel
Non ultra gemitus tacitos inceſſere fata
Permiſere ſibi, fruſtraque attollere terra
Semianimem conantur heram: quã pectore M
Ambit, & aſtrictos refovet complexibus artu
Cœperat in ſummum revocato ſanguine co
Pompeii ſentire manus, mœſtamque mariti
Poſſe pati faciem: prohibet ſuccumbere fati
Magnus, & immodicos caſtigat voce dolores

bile cur robur Fortunæ vulnere primo,
a, tantorum titulis inſignis avorum,
is? Habes aditum manſura in ſecula famæ.
s in hoc ſexu, non legum jura, nec arma,
materia eſt conjux miſer. erige mentem,
cum fatis pietas decertet, & ipſum,
ſum victus, ama: nunc ſum tibi gloria major.
quod faſces, & quod pia turba Senatus,
que diſceſſit regum manus: incipe Magnum
equi. deformis, adhuc vivente marito
nus, & augeri vetitus dolor: ultima debet
des, lugere virum. tu nulla tuliſti
damna meo. vivit poſt prœlia Magnus,
ortuna perit: quod defles, illud amaſti.
cibus his correpta viri, vix ægra levavit
bra ſolo, taleis gemitu rumpente querelas:
nam in thalamos inviſi Cæſaris iſſem
x conjux, & nulli læta marito!
ocui mundo: me pronuba duxit Erinnys,
rumque umbræ, devotaque manibus illis
ios in caſtra tuli civilia caſus:
pitesque dedi populos, cunctoſque fugavi
ſa meliore Deos. ô maxime conjux,
lamis indigne meis, hoc juris habebat
tum Fortuna caput! cur impia nupſi,
ſerum factura fui? nunc accipe pœnas,
uas ſponte luam. quo ſit tibi mollius æquor,
a fides regum, totuſque paratior orbis,
ge mari comitem. mallem felicibus armis
ndiſſe caput: nunc clades denique luſtra
ne tuas. ubicunque jaces civilibus armis
ros ulta toros, ades huc, atque exige pœnas,
crudelis, placataque pellice cæſa,
no parce tuo. ſic fata, iterumque refuſa
ugis in gremium, cunctorum lumina ſolvit
crymas. duri flectuntur pectora Magni,
que Theſſaliæ confundit lumina Lesbos.
unc Mitylenæum pleno jam littore vulgus
tur Magnum: Si maxima gloria nobis
per erit tanti pignus ſervaſſe mariti,
uoque devotos ſacro tibi fœdere muros
nus, ſocioſque lares dignare vel una
te tua: fac Magne locum, quem cuncta reviſant

Secula; quem veniens hoſpes Romanus ador
Nulla tibi ſubeunda magis ſunt mœnia victo.
Omnia victoris poſſunt ſperare favorem: (p
Hæc jam crimen habent. quid, quod jacet i
Cæſar eget ratibus? Procerum pars magna c
Certa loci. noto reparandum eſt littore fatun
Accipe templorum cultus, aurumque Deorum
Accipe: ſi terris, ſi puppibus iſta juventus
Aptior eſt, tota, quantum valet, utere Lesbo.
(Accipe: ne Cæſar rapiat, tu victus habeto.)
Hoc ſolum crimen meritæ bene detrahe terra
Ne noſtram videare fidem felixque ſecutus,
Et damnaſſe miſer. tali pietate virorum
Lætus, in adverſis, & mundi nomine gaudens
Eſſe fidem, Nullum toto mihi, dixit, in orbe
Gratius eſſe ſolum, non parvo pignore vobis
Oſtendi. tenuit noſtros hac obſide Lesbos
Adfectus: hic ſacra domus, carique penates.
Hic mihi Roma fuit. non ulla in littora puppi
Ante dedi fugiens, ſævi cum Cæſaris iram
Jam ſcirem meritam, ſervata conjuge, Lesbo
Non veritus tantam veniæ committere vobis
Materiam. ſed jam ſatis eſt feciſſe nocentes:
Fata mihi totum mea ſunt agitanda per orbem
Heu nimium felix æterno nomine Lesbos,
Sive doces populos, Regeſque admittere Mag
Seu præſtas mihi ſola fidem. nam quærere cert
Fas quibus in terris, ubi ſit ſcelus. accipe num
Si quod adhuc mecum es, votorum extrema m
Da ſimiles Lesbo populos, qui Marte ſubactu
Non intrare ſuos infeſto Cæſare portus,
Non exire vetent. dixit, mœſtamque carinæ
Impoſuit comitem. cunctos mutare putares
Tellurem, patriæque ſolum: ſic littore toto
Plangitur, infeſtæ tenduntur in æthera dextra
Pompeiumque minus, cujus Fortuna dolorem
Moverat; aſt illam, quam toto tempore belli
Ut civem videre ſuam, diſcedere cernens
Ingemuit populus: quam vix ſi caſtra mariti
Victoris peteret, ſiccis dimittere matres
Jam poterant oculis: tanto devinxit amore
Hos pudor, hos probitas, caſtique modeſtia vu
Quod ſubmiſſa nimis, nulli gravis hoſpita turb
S-

ris adhuc fati vixit quaſi conjuge victo.
n pelago medios Titan demiſſus ad ignes,
uibus abſcondit, nec ſi quibus exerit orbem,
erat: vigiles Pompeii in pectore curæ
ſocias adeunt Romani fœderis urbes,
rias regum mentes, nunc invia mundi
ſuper nimios ſoles, Auſtrumque jacentis.
labor mœſtus curarum, odiumque futuri
cit feſſos incerti pectoris æſtus,
oremque ratis de cunctis conſulit aſtris;
notet terras; quæ ſit menſura ſecandi
oris in cœlo; Syriam quo ſidere ſervet:
quotus in plauſtro Libyam bene dirigat ignis.
ctus ad hæc fatur taciti ſervator Olympi:
fero quæcunque fluunt labentia cœlo,
quam ſtante polo, miſeros fallentia nautas
a non ſequimur: ſed qui non mergitur undis
inocciduus, gemina clariſſimus Arcto.
egit puppes. hic cum mihi ſemper in altum
et, & inſtabit ſummis minor Urſa ceruchis;
oron, & Scythiæ curvantem littora pontum
tamus. quicquid deſcendet ab arbore ſumma
ophylax, propiorque mari Cynoſura feretur,
yriæ portus tendet ratis. inde Canopos
pit Auſtrali cœlo contenta vagari,
a timens Borean: illa quoque perge ſiniſtra,
s Pharon: in medio tanget ratis æquore Syrtim.
d quo vela dari, quo nunc pede carbaſa tendi
ra jubes? dubio contra cui pectore Magnus,
ſolum toto, reſpondit, in æquore ſerva,
it ab Emathiis ſemper tua longius oris
pis, & Heſperiam pelago cœloque relinquas:
ra da ventis. comitem, pignuſque recepi
oſitum: tunc certus eram, quæ littora vellem;
c portum Fortuna dabit. Sic fatur: at ille
o vela modo pendentia cornibus æquis
ſit, & in lævum puppim dedit, utque ſecaret,
s Aſiæ cautes, & quas Chios aſperat, undas,
dedit in proram, tenet hos in puppe rudentes.
uora ſenſerunt motus, aliterque ſecante
pelagus roſtro, nec idem ſpectante carina,
avere ſonum. non ſic moderator equorum,
teriore rota lævum cum circuit orbem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Cogit inoffenſæ currus accedere metæ.
Oſtendit terras Titan, & ſidera texit.
Sparſus ab Emathia fugit quicunque procella,
Aſſequitur Magnum: primuſque à littore Le
Occurrit natus, procerum mox turba fidelis.
Nam neque dejecto fatis, acieque fugato
Abſtulerat Magno reges Fortuna miniſtros:
Terrarum dominos, & ſceptra Eoa tenentes
Exul habet comites. jubet ire in devia mundi
Dejotarum, qui ſparſa ducis veſtigia legit.
Quando, ait, Emathiis amiſſus cladibus orbis
Qua Romanus erat, ſupereſt fidiſſime regum
Eoam tentare fidem, populoſque bibentes
Euphratem, & adhuc ſecurum à Cæſare Tig
Nec pigeat Magno quærentem fata, remotas
Medorum penetrare domos, Scythicoſque rec
Et totum mutare diem, voceſque ſuperbo
Arſacidæ perferre meas: Si fœdera nobis
Priſca manent, mihi per Latium jurata Tonan
Per veſtros aſtricta magos, implete pharetras,
Armenioſque arcus Geticis intendite nervis:
Si vos ô Parthi, peterem cum Caſpia clauſtra,
Et ſequerer duros æterni Martis Alanos,
Paſſus Achæmeniis late decurrere campis,
In tutam trepidos nunquam Babylona coëgi:
Arva ſuper Cyri, Chaldæique ultima regni,
Qua rapidus Ganges, & qua Nyſæus Hydaſpe
Accedunt pelago, Phœbi ſurgentis ab igne
Jam propior, quam Perſis, eram: tamen o
vincens
Suſtinui noſtris vos tantum deeſſe triumphis,
Soluſque è numero regum telluris Eoæ,
Ex æquo me Parthus adit. nec munere Magni
Stant ſemel Arſacidæ. quis enim poſt vulnera c
Aſſyriæ, juſtas Latii compeſcuit iras?
Tot meritis obſtricta meis, nunc Parthia rupt
Excedat clauſtris vetitam per ſecula ripam,
Zeugmaque Pellæum. Pompeio vincite Parth
Vinci Roma volet. regem parere jubenti
Ardua non piguit, poſitiſque inſignibus aulæ
Egreditur famuli raptos indutus amictus.
In dubiis tutum eſt inopem ſimulare tyranno.
Quanto igitur mundi dominis ſecurius ævum

s pauper agit! dimiſſo in littore rege,
per Icariæ ſcopulos, Epheſumque relinquens,
acidi Colophona maris, ſpumantia parvæ
t ſaxa Sami: ſpirat de littore Coo
fluens: Gnidon inde fugit, claramq; relinquit
Rhodon, magnoſque ſinus Telmeſſidos undæ
penſat medio pelagi. Pamphylia puppi
rrit tellus: nec ſe committere muris
us adhuc ullis, te primum parva Phaſelis
nus adit. nam te metui vetat incola rarus,
auſtæque domus populis; majorque carinæ
m tua turba fuit. tendens hinc carbaſa rurſus
Taurum, Tauroque videt Dipſanta cadentem.
ederet hoc Magnus, pacem cum præſtitit undis
bi conſultum? Cilicum per littora tutus
a puppe fugit: ſequitur pars magna Senatus
rofugum collecta ducem: parvisque Synedris,
portu mittitque rates recipitque Selinus,
rocerum cœtu tandem mœſta ora reſolvit
ibus his Magnus: Comites bellique, fugæque
ue inſtar patriæ, quamvis in littore nudo,
ilicum terra, nullis circumdatus armis
ſultem, rebuſque novis exordia quæram,
enteis præſtate animos: non omnis in arvis
athiis cecidi, nec ſic mea fata premuntur,
nequeam relevare caput, cladeſque receptas
utere. an Libycæ Marium potuere ruinæ
gere in faſces, plenis & reddere faſtis:
pulſum leviore manu Fortuna tenebit?
lle meæ Graio volvuntur in æquore puppes,
le duces: ſparſit potius Pharſalia noſtras,
am ſubvertit opes. ſed me vel ſola tueri
na poteſt rerum, toto quas geſſimus orbe,
nomen, quod mundus amat. vos pendite regna
ibus, atque fide, Libyen, Parthoſque, Pharonque,
ænam Romanis deceat ſuccurrere rebus.
ego curarum, proceres, arcana mearum
promam, mentiſque meæ quo pondera vergant,
as Niliaci nobis ſuſpecta tyranni eſt:
dua quippe fides robuſtos exigit annos.
nc anceps dubii terret ſolertia Mauri:
mque memor generis Carthaginis impia proles,
minet Heſperiæ, multuſque in pectore vano eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Annibal,obliquo maculat qui ſanguine regnu
Et Numidas contingit avos : jam ſupplice Va
Intumuit, viditque loco Romana ſecundo.
Quare,agite,Eoum comites properemus in or
Dividit Euphrates ingenti gurgite mundum,
Caſpiaque immenſos ſeducunt clauſtra receſſu
Et polus Aſſyrias alter noctéſque, dieſque
Vertit, & abruptum eſt noſtro mare diſcolor u
Oceanuſque ſuus. regnandi ſola voluptas.
Celſior in campis ſonipes, & fortior arcus;
Nec puer, aut ſenior letales tendere nervos
Segnis, & à nulla mors eſt incerta ſagitta.
Primi Pellæas arcu fregere ſariſſas,
Bactraque Medorum ſedem, muriſque ſuperba
Aſſyrias Babylona domos. nec pila timentur
Noſtra nimis Parthis, audentque in bella venir
Experti Scythicas, Craſſo pereunte, pharetras
Spicula nec ſolo ſpargunt fidentia ferro;
Stridula ſed multo ſaturantur tela veneno.
Vulnera parva nocent, fatumq; in ſanguine ſum
O utinam non tanta mihi fiducia ſævis
Eſſet in Arſacidis! fatis nimis æmula noſtris
Fata movent Medos, multumque in gente Deo
Effundam populos alia tellure revulſos,
Excitoſque ſuis immittam ſedibus ortus.
Quod ſi nos Eoa fides, & Barbara fallunt
Fœdera; vulgati ſupra commercia mundi
Naufragium Fortuna ferat. non regna precabo
Quæ feci; ſed magna feram ſolatia mortis
Orbe jacens alio, nil hæc in membra cruente,
Nil ſocerum feciſſe pie. ſed cuncta revolvens
Vitæ fata meæ, ſemper venerabilis illa
Orbis parte fui : quantus Mæotida ſupra!
Quantus apud Tanaim toto conſpectus in ortu!
Quas magis in terras noſtrum felicibus actis
Nomen abit, aut unde redit majore triumpho?
Roma fave cœptis : quid enim tibi lætius unqu
Præſtiterint Superi, quam, ſi civilia Partho
Milite bella geras, tantam conſumere gentem,
Et noſtris miſcere malis? Cum Cæſaris arma
Concurrent Medis aut me Fortuna neceſſe eſt
Vindicet, aut Craſſum. ſic fatus, murmure ſent
Conſilium damnaſſe viros : quos Lentulus omn

V

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

irtutis ſtimulis, & nobilitate dolendi
ræceſſit, dignaſque tulit modo conſule voces:
iccine Theſſalicæ mentem fregere ruinæ?
Una dies mundi damnavit fata? ſecundum
mathiam lis tanta datur? jacet omne cruenti
ulneris auxilium? ſolos tibi, Magne, reliquit
arthorum Fortuna pedes? quid transfuga mundi
errarum totos tractus, cœlumque peroſus,
dverſoſque polos, alienaque ſidera quæris,
haldæos culture focos & barbara ſacra
arthorum famulus? quid cauſa obtenditur armis
ibertatis amor? miſerum quid decipis orbem,
i ſervire potes? te, quem Romana regentem
lorruit auditum, quem captos ducere Reges
idit ab Hyrcanis, Indoque à littore, ſilvis,
ejectum fatis, humilem fractumque videbit,
xtolletque animos Latium veſanus in orbem,
e ſimul, & Romam Pompeio ſupplice menſus?
il animis, fatiſque tuis effabere dignum:
xiget ignorans Latiæ commercia linguæ,
t lacrymis ſe, Magne, roges. patimurne pudoris
loc vulnus, clades ut Parthia vindicet ante
leſperias, quam Roma ſuas? civilibus annis
legit te nempe ducem. quid vulnera noſtra
n Scythicos ſpargis populos, cladeſque latenteis?
uid Parthos tranſire doces? ſolatia tanti
erdit Roma mali, nullos admittere Reges,
ed civi ſervire ſuo. juvat ire per orbem
ucentem ſævas Romana in mœnia gentes,
ignaq; ab Euphrate cum Craſſis capta ſequentem?
ui ſolus regum, fato celante favorem,
efuit Emathiæ, nunc tantas ille laceſſet
uditi victoris opes, aut jungere fata
ecum, Magne, volet? non hæc fiducia genti eſt.
mnis in Arctois populus quicunque pruinis
aſcitur, indomitus bellis, & Martis amator.
uicquid ad Eoos tractus, mundique teporem
abitur, emollit gentes clementia cœli.
llic & laxas veſtes, & fluxa virorum
elamenta vides. Parthus per Medica rura,
armaticos inter campos, effuſaque plano
igridis arva ſolo, nulli ſuperabilis hoſti eſt
ibertate fugæ: ſed non, ubi terra tumebit,

Aſpera conſcendet montis juga; nec per opacas
Bella geret tenebras incerto debilis arcu,
Nec franget nando violenti vorticis amnem,
Nec tota in pugna perfuſus ſanguine membra
Exiget æſtivum calido ſub pulvere ſolem.
Non aries illis, non ulla eſt machina belli:
Haud foſſas implere valent: Parthoque ſequente
Murus erit, quodcunque poteſt obſtare ſagittæ.
Pugna levis, bellumque fugax, turmæque vagantes
Et melior ceſſiſſe loco, quam pellere, miles.
Illita tela dolis, nec Martem comminus unquam
Auſa pati virtus, ſed longe tendere nervos,
Et, quo ferre velint, permittere vulnera ventis.
Enſis habet vires, & gens quæcunque virorum eſt
Bella gerit gladiis. nam Medos prœlia prima
Exarmant, vacuæque jubent remeare pharetræ.
Nulla manus illis; fiducia tota veneni eſt.
Credis, Magne, viros, quos in diſcrimina belli
Cum ferro veniſſe parum eſt? tentare pudendum
Auxilium tanti eſt, toto diviſus ut orbe
A terra moriare tua? tibi barbara tellus
Incumbat? te parva tegant, ac vilia buſta,
Invidioſa tamen, Craſſo quærente ſepulcrum.
Sed tua ſors levior, quoniam mors ultima pœna eſt
Nec metuenda viris. at non Cornelia letum
Infando ſub rege timet. num barbara nobis
Eſt ignota Venus, quæ ritu cœca ferarum
Polluit innumeris leges, & fœdera tedæ
Conjugibus, thalamique patent ſecreta nefandi
Inter mille nurus? epulis veſana, meroque
Regia, non ullos exceptos legibus horret
Concubitus: tot femineis complexibus unum
Non laſſat nox tota marem. jacuere ſorores
In regum thalamis, ſacrataque pignora matres.
Damnat apud gentes ſceleris non ſponte peracti
Oedipodionias infelix fabula Thebas:
Parthorum dominus quoties ſic ſanguine miſto
Naſcitur Arſacides? cui fas implere parentem,
Quid rear eſſe nefas? proles tam clara Metelli
Stabit barbarico conjux milleſima lecto.
Quanquam non ulli plus regia, Magne, vacabit
Sævitiæ ſtimulata Venus, tituliſque virorum.
Nam quo plura juvent Parthum portenta, fuiſſe

c ſciet & Craſſi : ceu pridem debita fatis
riis, trahitur cladis captiva vetuſtæ.
reat Eoæ vulnus miſerabile ſortis ;
ſolum auxilium funeſto à rege petiſſe,
geſſiſſe prius bellum civile pudebit.
n quod apud populos crimen ſocerique, tuumq;
us erit, quam quod vobis miſcentibus arma,
ſſorum vindicta perit ? incurrere cuncti
uerant in Bactra duces, & ne qua vacarent
na, vel Arctoum Dacis , Rhenique catervis
erii nudare latus, dum perfida Suſa
umulos prolapſa ducum, Babylonque jacerent.
yriæ paci finem, Fortuna, precamur :
ſi Theſſalia bellum civile peractum eſt,
Parthos, qui vicit eat. gens unica mundi eſt,
qua Cæſareis poſſim gaudere triumphis.
n tibi, quam primum gelidum tranſibis Araxē,
bra ſenis mœſti Scythicis confixa ſagittis
eret has voces ? Tu, quem poſt funera noſtra
orem cinerum nudæ ſperavimus umbræ,
fœdus, pacemque venis ? tum plurima cladis
current monimenta tibi : quæ mœnia trunci
ſtrarunt cervice duces, ubi nomina tanta
ruit Euphrates, & noſtra cadavera Tigris
tulit in terras, ac reddidit. ire per iſta
potes, in media ſocerum quoque, Magne, ſedentē
eſſalia placare potes. quin reſpicis orbem
manum ? ſi regna times projecta ſub Auſtro,
idumque Jubam, petimus Pharon, arvaque Lagi.
rtibus hinc Libycis tuta eſt Ægyptus : at inde
rgite ſepteno rapidus mare ſummovet amnis :
erra ſuis contenta bonis, non indiga mercis,
ut Jovis : in ſolo tanta eſt fiducia Nilo.
eptra puer Ptolemæus habet tibi debita, Magne,
telæ commiſſa tuæ. quis nominis umbram
orreat ? innocua eſt ætas : ne jura, fidemque,
eſpectumque Deûm veteris ſperaveris aulæ.
il pudet aſſuetos ſceptris : mitiſſima ſors eſt
egnorum ſub rege novo. Non plura locutus
pulit huc animos quantum ſpes ultima rerum
bertatis habet ! victa eſt ſententia Magni.
unc Cilicum liquere ſolum, Cyproque citatas
miſere rates, nullas cui prætulit aras

Un-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Undæ diva memor Paphiæ, ſi numina naſci
Credimus, aut quenquam fas eſt cœpiſſe deorum
Hæc ubi deſeruit Pompeius littora, totos
Emenſus Cypri ſcopulos, quibus exit in Auſtrum
Inde maris vaſti transfuſo vertitur æſtu:
Nec tenuit Caſium nocturno lumine montem,
Infimaque Ægypti pugnaci littora velo
Vix tetigit, qua dividui pars maxima Nili
In vada decurrit Peluſia ſeptimus amnis.
Tempus erat, quo Libra pares examinat horas
Non uno plus æqua die, noctique rependit
Lux minor hybernæ verni ſolatia damni.
Comperit ut regem Caſio ſe monte tenere,
Flectit iter: nec Phœbus adhuc, nec carbaſa languẽ
Jam rapido ſpeculator eques per littora curſu
Hoſpitis adventu pavidam compleverat aulam.
Conſilii vix tempus erat: tamen omnia monſtra
Pellææ coïere domus: quos inter Achoreus
Jam placidus ſenio, fractiſque modeſtior annis.
(Hunc genuit cuſtos Nili creſcentis in arva
Memphis vana ſacris: illo cultore Deorum
Luſtra ſuæ Phœbes non unus vixerat Apis;)
Conſilii vox prima fuit, meritumque, fidemque,
Sacraque defuncti jactavit pignora patris.
Sed melior ſuadere malis, & noſſe tyrannos,
Auſus Pompeium leto damnare Pothinus;
Jus, & fas multos faciunt Ptolemæe nocenteis.
Dat pœnas laudata fides, cum ſuſtinet, inquit,
Quos Fortuna premit. fatis accede, Deiſque,
Et cole felices, miſeros fuge. ſidera terra
Ut diſtant, & flamma mari, ſic utile recto.
Sceptrorum vis tota perit, ſi pendere juſta
Incipit: evertitque arces reſpectus honeſti.
Libertas ſcelerum eſt, quæ regna inviſa tuetur,
Sublatuſque modus gladiis. facere omnia ſæve
Non impune licet, niſi dum facis. exeat aula
Qui volet eſſe pius. virtus, & ſumma poteſtas
Non coëunt: ſemper metuet, quem ſæva pudebun
Non impune tuos Magnus contempſerit annos;
Qui te nec victos arcere à littore noſtro
Poſſe putat. neu te ſceptris privaverit hoſpes,
Pignora ſunt propiora tibi. Nilonque, Pharonque
Si regnare piget, damnatæ redde ſorori.

Ægy

Ægyptum certe Latiis tueamur ab armis.
uicquid non fuerit Magni, dum bella geruntur,
ec victoris erit. toto jam pulſus ab orbe.,
oſtquam nulla manet rerum fiducia, quærit
um qua gente cadat: rapitur civilibus umbris.
ec ſoceri tantum arma fugit: fugit ora Senatus,
ujus Theſſalicas ſaturat pars magna volucres.
metuit gentes, quas uno in ſanguine miſtas
eſeruit: regeſque timet, quorum omnia merſit:
heſſaliæque reus, nulla tellure receptus,
ollicitat noſtrum, quem nondum perdidit, orbem.
iſtior in Magnum nobis, Ptolemæe, querelæ
auſa data eſt. quid ſepoſitam, ſemperque quietam
rimine bellorum maculas Pharon, arvaque noſtra
ictori ſuſpecta facis? cur ſola cadenti
Hæc placuit tellus, in quam Pharſalica fata
onferres, pœnaſque tuas? jam crimen habemus
urgandum gladio, quod nobis ſceptra Senatus
Te ſuadente dedit, votis tua fovimus arma.
Hoc ferrum, quod fata jubent proferre, paravi
Non tibi, ſed victo. feriam tua viſcera, Magne:
Malueram ſoceri: rapimur, quo cuncta feruntur.
Tene mihi dubitas an ſit violare neceſſe,
Cum liceat? quæ te noſtri fiducia regni
Huc agit infelix? populum non cernis inermem,
Arvaque vix refugo fodientem mollia Nilo?
Metiri ſua regna decet, vireſque fateri.
Tu Ptolemæe potes Magni fulcire ruinam,
Sub qua Roma jacet? buſtum, cinereſque movere
Theſſalicos audes, bellumque in regna vocare?
Ante aciem Emathiam nullis acceſſimus armis:
Pompeii nunc caſtra placent, quæ deſerit orbis?
Nunc victoris opes, & cognita fata laceſſis?
Adverſis non deeſſe decet, ſed læta ſecutos.
Nulla fides unquam miſeros elegit amicos.
Aſſenſere omnes ſceleri. lætatur honore
Rex puer inſueto, quod jam ſibi tanta jubere
Permittunt famuli. ſceleri delectus Achillas.
Perfida qua tellus Caſiis excurrit arenis,
Et vada teſtantur junctas Ægyptia Syrtes,
Exiguam ſociis monſtri, gladiiſque carinam
Inſtruit. ô ſuperi, Niluſne, & barbara Memphis,
Et Peluſiaci tam mollis turba Canopi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Hos animos! ſic fata premunt civilia mundum
Sic Romana jacent! ulluſne in cladibus iſtis
Eſt locus Ægypto? Phariuſque admittitur enſis
Hanc certe ſervate fidem civilia bella:
Cognatas præſtate manus, externaque monſtra
Pellite, ſi meruit tam claro nomine Magnus
Cæſaris eſſe nefas. tanti Ptolomæe ruinam
Nominis haud metuis? cœloque tonante profana
Inſeruiſſe manus impure, ac ſemivir audes?
Non domitor mundi, nec ter Capitolia curru
Invectus, regumque potens, vindexque Senatus,
Victoriſque gener; Phario ſatis eſſe tyranno
Quod poterat, Romanus erat. quid viſcera noſtra
Scrutaris gladio? neſcis puer improbe, neſcis
Quo tua ſit fortuna loco: jam jure ſine ullo
Nili ſceptra tenes: cecidit civilibus armis
Qui tibi regna dedit. Jam vento vela negarat
Magnus, & auxilio remorum infanda petebat
Littora: quem contra non longa vecta biremi
Appulerat ſcelerata manus: Magnoque patere
Fingens regna Phari, celſæ de puppe carinæ
In parvam jubet ire ratem, littuſque malignum
Incuſat, bimaremque vadis frangentibus æſtum
Qui vetet externas terris advertere claſſes.
Quod niſi fatorum leges, intentaque juſſu
Ordinis æterni miſeræ vicinia mortis
Damnatum leto traherent ad littora Magnum;
Non ulli comitum ſceleris præſagia deerant.
Quippe fides ſi pura foret, ſi regia Magno
Sceptrorum auctori vera pietate pateret;
Venturum tota Pharium cum claſſe tyrannum.
Sed cedit fatis, claſſemque relinquere juſſus
Obſequitur, letumque juvat præferre timori.
Ibat in hoſtilem præceps Cornelia puppim,
Hoc magis impatiens egreſſo deeſſe marito,
Quod metuit clades. remane temeraria conjux,
Et tu nate precor, longeque è littore caſus
Expectate meos: & in hac cervice tyranni
Explorate fidem. dixit: ſed ſurda vetanti
Tendebat geminas amens Cornelia palmas:
Quo ſine me crudelis abis? iterumne relinquor
Theſſalicis ſummota malis? nunquam omine læ
Diſtrahimur miſeri, poteras non flectere puppim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

m fugeres aliò, latebriſque relinquere Lesbi,
nnibus à terris ſi nos arcere parabas?
tantũ in fluctus placeo comes? Hæc ubi fruſtra
fudit, prima pendet tamen anxia puppe:
tonitoque metu nec quoquam avertere viſus,
c Magnum ſpectare poteſt. ſtetit anxia claſſis
l ducis eventum, metuens non arma, nefaſque;
d ne ſubmiſſis precibus Pompeius adoret
eptra ſuâ donata manu. tranſire parantem
omanus Pharia miles de puppe ſalutat
ptimius: qui, pro ſuperum pudor, arma ſatelles
egia geſtabat poſito deformia pilo,
mmanis, violentus, atrox, nullaque ferarum
itior in cædes: quis non, Fortuna, putaſſet
rcere te populis, quod bello hæc dextra vacaſſet,
heſſaliaque procul tam noxia tela fugaſſes?
iſponis gladios, ne quo non fiat in orbe,
eu, facinus civile tibi victoribus ipſis
edecus, & nunquam Superum caritura pudore
abula; Romanus Regi ſic paruit enſis,
ellæuſque puer gladio tibi colla recidit
agne tuo. qua poſteritas in ſecula mittet
eptimium fama? ſcelus hoc quo nomine dicent,
ui Bruti dixere nefas? jam venerat horæ
erminus extremæ, Phariamque ablatus in alnum
erdiderat jam jura ſui. tum ſtringere ferrum
egia monſtra parant. ut vidit comminus enſes,
nvolvit vultus: atque indignatus apertum
ortunæ præbere caput, tunc lumina preſſit,
ontinuitque animam, ne quas effundere voces
oſſet, & æternam fletu corrumpere famam.
At poſtquam mucrone latus funeſtus Achilles
erfodit, nullo gemitu conſenſit ad ictum:
eſpexitque nefas, ſervatque immobile corpus,
eque probat moriens, atque hæc in pectore volvit:
ecula Romanos nunquam tacitura labores
ttendunt, ævumque ſequens ſpeculatur ab omni
rbe ratem, Phariamq; fidem. nunc conſule famæ.
ata tibi longæ fluxerunt proſpera vitæ.
gnorant populi, ſi non in morte probaris,
An ſcieris adverſa pati. ne cede pudori,
Auctoremque dole fati. quacunque feriris,
Crede manum ſoceri. ſpargant, lacerentque licebit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Sum tamen, ô ſuperi, felix, nullique poteſtas
Hoc auferre Deo. mutantur proſpera vita.
Non ſum morte miſer. videt hanc Cornelia cæder
Pompeiuſque meus. tanto patientius oro·
Claude dolor gemitus: natus, conjuxq; peremptu
Si mirantur, amant. talis cuſtodia Magno
Mentis erat: jus hoc animi morientis habebat.
 At non tam patiens Cornelia cernere ſævum
Quam perferre nefas, miſerandis æthera compl
Vocibus: ô conjux, ego te ſcelerata peremi:
Letiferæ tibi cauſa moræ fuit avia Lesbos,
Et prior in Nili pervenit littora Cæſar.
Nam cujus alii ſceleris? ſed quiſquis in iſtud
A ſuperis immiſſe caput, vel Cæſaris iræ,
Vel tibi proſpiciens, neſcis crudelis, ubi ipſa
Viſcera ſint Magni: properas, atque ingeris ictr
Qua votum eſt victo. pœnas non morte minores
Pendat, & ante meum videat caput: haud ego cul
Libera bellorum, quæ matrum ſola per undas,
Et per caſtra comes, nullis abſterrita fatis,
Victum, quod reges, etiam timuere, recepi.
Hoc merui conjux in tuta puppe relinqui?
Perfide parcebas? te fata extrema petente
Vita digna fui? moriar, nec munere regis.
Aut mihi præcipitem nautæ permittite ſaltum:
Aut laqueum collo tortoſque aptate rudentes:
Aut aliquis Magno dignus comes exigat enſem.
Pompeio præſtare poteſt, quod Cæſaris armis
Imputet. ô ſævi, properantem in fata tenetis?
Vivis adhuc conjux, & jam Cornelia non eſt
Juris, Magne, ſui. prohibent accerſere mortem:
Servor victori. Sic fata, interque ſuorum
Lapſa manus, rapitur, trepida fugiente carina.
 At Magni cum terga ſonent, & pectora ferro,
Permanſiſſe decus ſacræ venerabile formæ,
Iratamque Deis faciem, nihil ultima mortis
Ex habitu, vultuque viri mutaſſe, fatentur
Qui lacerum videre caput. nam ſævus in ipſo
Septimius ſceleris majus ſcelus invenit actu:
Ac retegit ſacros, ſciſſo velamine, vultus
Semianimis Magni ſpirantiaque occupat ora,
Collaque in obliquo ponit languentia tranſtro.
Tunc nervos, venaſque ſecat, nodoſaque frangi
O

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

diu : nondum artis erat caput enſe rotare.
oſtquam trunco cervix abſciſſa receſſit,
licat hoc Pharius dextra geſtare ſatelles.
ener, atque operæ miles Romane ſecundæ,
peii diro ſacrum caput enſe recîdis,
on ipſe feras ? ô ſummi fata pudoris !
us ut Magnum noſſet puer, ille verenda
bus hirta coma, & generoſa fronte decora
ries compreſſa manu eſt; Pharioque veruto,
vivunt vultus, atque os in murmura pulſant
ltus animæ, dum lumina nuda rigeſcunt,
xum caput eſt; quo numquam bella jubente
fuit: hoc leges, campumque, & Roſtra movebat:
facie Fortuna tibi Romana placebas.
ſatis infando fuit hoc vidiſſe tyranno :
ſceleri ſupereſſe fidem. tunc arte nefanda
mota eſt capiti tabes, raptoque cerebro
ccata cutis, putriſque effluxit ab alto
nor, & infuſo facies ſolidata veneno eſt.
ltima Lageæ ſtirpis, perituraque proles,
ener, inceſtæ ſceptris ceſſure ſororis,
tibi ſacrato Macedon ſervetur in antro,
gum cineres extructo monte quieſcant,
Ptolemæorum manes ſeriemque pudendam,
mides claudant, indignaque Mauſolea :
ora Pompeium feriunt, truncuſque vadoſis
illuc jactatur aquis. adeone moleſta
am cura fuit ſocero ſervare cadaver ?
Fortuna fide Magni tam proſpera fata
ulit : hac illum ſummo de culmine rerum
te petît : cladeſque omneis exegit in uno
a die, quibus immunes tot præſtitit annos :
peiuſque fuit, qui nunquam miſta videret
a malis : felix nullo turbante Deorum,
ullo parcente miſer. ſemel impulit illum
ta Fortuna manu. pulſatur arenis,
itur in ſcopulis, hauſto per vulnera fluctu
ibrium pelagi : nullaque manente figura,
nota eſt Magno capitis jactura revulſi.
nte tamen, Pharias victor quam tangat arenas,
peio raptim tumulum Fortuna paravit,
aceat nullo, vel ne meliore ſepulcro.
tebris pavidus decurrit ad æquora Codrus,

Quæſtor ab Idalio Cinyrææ littore Cypri
Infauſtus Magni fuerat comes. ille per umbras
Auſus ferre gradum, victum pietate timorem
Compulit, ut mediis quæſitum corpus in undis
Duceret ad terram, traheretq; ad littora Magnu
Lucis mœſta parum per denſas Cynthia nubes
Præbebat; cano ſed diſcolor æquore truncus
Conſpicitur. tenet ille ducem complexibus arcti
Eripiente mari: nunc victus pondere tanto
Expectat fluctus, pelagoque juvante cadaver
Impellit. poſtquam ſicco jam littore ſedit,
Incubuit Magno, lacrymaſque effudit in omne
Vulnus, & ad Superos, obſcuraque ſidera fatus:
Non pretioſa petit cumulato thure ſepulcra
Pompeius, Fortuna, tuus: non pinguis ad aſtra
Ut ferat è membris Eoos fumus odores,
Ut Romana ſuum geſtent pia colla parentem,
Præferat ut veteres feralis pompa triumphos,
Ut reſonent cantu triſti fora, totus ut ignem
Projectis mœrens exercitus ambiat armis.
Da vilem Magno plebeii funeris arcam,
Quæ lacerum corpus ſiccos effundat in ignes.
Robora non deſint miſero, nec ſordidus uſtor.
Sit ſatis, ô ſuperi, quod non Cornelia fuſo
Crine jacet, ſubicique facem complexa maritum
Imperat, extremo ſed abeſt à munere buſti
Infelix conjux, nec adhuc a littore longe eſt.
Sic fatus parvos juvenis procul aſpicit ignes,
Corpus vile ſuis, nullo cuſtode cremantes.
Inde rapit flammas, ſemuſtaque robora membris
Subducens, Quæcunque es (ait) neglecta, nec ul
Cara tuo, ſed Pompeio felicior umbra,
Quod jam compoſitum violat manus hoſpita buſtū
Da veniam: ſi quid ſenſus poſt fata relictum eſt:
Cedis & ipſa rogo, pateriſque hæc damna ſepulcri,
Teque pudet, ſparſis Pompeii manibus, uri.
Sic fatur: plenuſque ſinus ardente favilla
Pervolat ad truncum; qui fluctu pæne relatus
Littore pendebat. ſummas dimovit arenas,
Et collecta procul laceræ fragmenta carinæ
Exigua trepidus poſuit ſcrobe. nobile corpus
Robora nulla premunt, nulla ſtrue membra recum-
bunt:

Ad

atus Magnum, non ſubditus, accipit ignis.
ſedens juxta flammas, O maxime, dixit,
r, & Heſperii majeſtas nominis una,
jactatu pelagi, ſi funere nullo
r iſte rogus; manes, animamque potentem
s averte meis: injuria fati
s eſſe jubet; ne ponti bellua quicquam,
a, ne volucres, ne ſævi Cæſaris ira
t: exiguam, quantum potes, accipe flammam
na ſuccenſe manu. Fortuna recurſus
in Heſperiam, non hac in ſede quieſcent
acri cineres: ſed te Cornelia, Magne,
et, noſtraque manu transfundet in urnam.
a parvo ſignemus littora ſaxo,
ta ſit buſti; ſi quis placare peremptum
volet, plenos & reddere mortis honores;
at trunci cineres, & norit arenas,
as, Magne, tuum referat caput. hæc ubi fatus,
t invalidas admoto fomite flammas.
ur, & lentum Magnus diſtillat in ignem,
fovens buſtum. ſed jam percuſſerat aſtra
æ promiſſa dies: ille, ordine rupto
is, attonitus latebras in littore quærit.
m metuis demens iſto pro crimine pœnam,
e fama loquax omneis accepit in annos?
ta laudabit Magni ſocer impius oſſa.
o ſecurus veniæ, faſſuſque ſepulcrum
caput. cogit pietas imponere finem
o. ſemuſta rapit, reſolutaque nondum
itis, nervis, & inuſtis plena medullis
rea reſtinguit aqua, congeſtaque in unum
clauſit humo. tum ne levis aura retectos
ret cineres, ſaxo compreſſit arenam:
que ne buſtum religato fune moveret,
pſit ſacrum ſemuſto ſtipite nomen:
tus eſt Magnus. placet hoc, Fortuna, ſepulcrū
e Pompeii: quo condi maluit illum,
terra caruiſſe ſocer? temeraria dextra
bicis Magno tumulum, maneſque vagantes
dis? ſitus eſt, qua terra extrema refuſo
t in Oceano. Romanum nomen, & omne
ium Magno eſt tumuli modus. obrue ſaxa
ine plena Deûm, ſi tota eſt Herculis Oete,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Et juga tota vacant Bromio Nyſeïa; quare
Unus in Ægypto Magno lapis? omnia Lagi
Rura tenere poteſt, ſi nullo ceſpite nomen
Hæſerit. erremus populi, cinerumque tuorum,
Magne, metu nullas Nili calcemus arenas.
Quod ſi tam ſacro dignaris nomine ſaxum;
Adde actus tantos, monimentaque maxima reru
Adde truces Lepidi motus, Alpinaque bella,
Armaque Sertorî revocato Conſule victa,
Et currus, quos egit eques: commercia tuta
Gentibus, & pavidos Cilicas maris. adde ſubacta
Barbariem, genteſque vagas, & quicquid in Eu
Regnorum, Boreaque jacet. dic ſemper ab armis
Civilem repetiſſe togam: ter curribus actis
Contentum patriæ multos donaſſe triumphos.
Quis capit hæc tumulus? ſurgit miſerabile buſtu
Non ullis plenum titulis, non ordine tanto
Faſtorum: ſolitumque legi ſuper alta Deorum
Culmina, & extructos ſpoliis hoſtilibus arcus,
Haud procul eſt ima Pompeii nomen arena,
Depreſſum tumulo, quod non legat advena rectu
Quod niſi monſtratum Romanus tranſeat hoſpes.
Noxia civili tellus Ægyptia fato,
Haud equidem immerito Cumanæ carmine Vatis
Cautum, ne Nili Peluſia tangeret ora
Heſperius miles, ripaſque æſtate tumentes.
Quid tibi ſæva precer pro tanto crimine tellus?
Vertat aquas Nilus, quo naſcitur orbe, retentus,
Et ſteriles egeant hybernis imbribus agri,
Totaque in Æthiopum putres ſolvaris arenas.
Nos in templa tuam Romana accepimus Iſin,
Semideoſque canes, & ſiſtra jubentia luctus,
Et quem tu plangens hominem teſtaris Oſirim.
Tu noſtros Ægypte tenes in pulvere Manes.
Tu quoque cum ſævo dederis jam templa tyranno,
Nondum Pompeii cineres ô Roma petiſti:
Exul adhuc jacet umbra ducis. ſi ſecula prima
Victoris timuere minas; nunc excipe ſaltem
Oſſa tui Magni, ſi nondum ſubruta fluctu
Inviſa tellure ſedent, quis buſta timebit?
Quis ſacris dignam moviſſe verebitur urnam?
Imperet hoc nobis utinam ſcelus, & velit uti
Noſtro Roma ſinu: ſatis ô nimiumque beatus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

contingat manes transferre revulſos
am, ſi tale ducis violare ſepulcrum.
itan aut ſulco ſterili cum poſcere finem
ris, aut Roma volet feralibus Auſtris,
s aut nimiis, aut terræ tecta moventi:
o, juſſuque Deûm tranſibis in urbem,
, tuam, ſummuſque feret tua buſta ſacerdos.
uis ad exuſtam Cancro torrente Syenen
imbrifera ſiccas ſub Pleiade Thebas
or Nili: quis rubri ſtagna profundi,
abum portus mercis mutator Eoæ,
, petet, quem non tumuli venerabile ſaxum,
s in ſummis forſan turbatus arenis
et? maneſque tuos placare jubebit,
o præferre Jovi? nil iſta nocebunt
buſta tuæ. templis, auroque ſepultus
umbra fores: nunc eſt pro numine ſummo,
mulo Fortuna jacens. auguſtius aris
s Libyco pulſatur ab æquore ſaxum.
is qui ſæpe Deis ſua thura negarunt,
m fuſco venerantur ceſpite fulmen.
erit hoc olim, quod non manſura ſepulcri
marmoreo ſurrexit pondere moles.
is exigui ſparget non longa vetuſtas
iem, buſtumque cadet, mortiſque peribunt
enta tuæ. veniet felicior ætas,
nulla fides ſaxum monſtrantibus iſtud:
erit Ægyptus populis fortaſſe nepotum
endax Magni tumulo, quam Creta Tonantis.

LIBER IX.

Jo. Sulpicii Verulani Argumentum.

SPiritus in Nono Magni petit æthera, pugnam
Relliquiaſque Cato Libyæ tranſportat in oras,
Et cum Pompeiis Magnum Cornelia luget.
Quem Cato commendans Cilices caſtigat, & inde
Per Syrteis agitur, Libycas quoque calcat arenas,
Hammonemque tuens ſerpentum ſenta peragrat.
Dux & ab Emathia Trojanam vectus in urbem,
Et Pharon, & generi lacrymans pia conſpicit ora.

AT non in Pharia manes jacuere favilla,
Nec cinis exiguus tantam compeſcuit u
bram : (quen
Proſiluit buſto, ſemuſtaque membra reli
Degeneremque rogum, ſequitur convexa Tonant
Qua niger aſtriferis connectitur axibus aër :
Quodque patet terras inter, Lunæque meatus
Semidei Manes habitant, quos ignea virtus
Innocuos vitæ patientes ætheris imi
Fecit, & æternos animam collegit in orbes.
Non illuc auro poſiti, nec thure ſepulti
Perveniunt. illic poſtquam ſe lumine vero
Implevit, ſtellaſque vagas miratur, & aſtra
Fixa polis, vidit quanta ſub nocte jaceret
Noſtra dies, riſitque ſui ludibria trunci.
Hinc ſuper Emathiæ campos, & ſigna cruenti
Cæſaris, ac ſparſas volitavit in æquore claſſes;
Et ſcelerum vindex in ſancto pectore Bruti
Sedit, & invicti poſuit ſe mente Catonis.
Ille ubi pendebant caſus, dubiumque manebat,
Quem mundi dominum facerent civilia bella,
Oderat & Magnum, quamvis comes iſſet in arm
Auſpiciis raptus patriæ, ductuque Senatus.
At poſt Theſſalicas clades jam pectore toto
Pompeianus erat. patriam tutore carentem
Excepit, populi trepidantia membra refovit,
Ignavis manibus projectos reddidit enſes:
Nec regnum cupiens geſſit civilia bella,
Nec ſervire timens. nil cauſa fecit in armis
Ipſe ſua: totæ poſt Magni funera partes

rtatis erant : quas ne per littora fuſas
geret rapido victoria Cæſaris actu,
yræ ſecreta petit, ac mille carinis
ulit Emathiæ ſecum fragmenta ruinæ.
is ratibus tantis fugientia crederet ire
ina? quis pelagus victas, arctaſſe carinas?
da tunc Malean, & apertam Tænaron umbris,
Cythera petit : Boreaque urgente carinas
a fugit : Dictæa legit, cedentibus undis,
ora. tunc auſum claſſi præcludere portus
ulit, ac ſævas meritum Phycunta rapinas
rſit : & hinc placidis alto delabitur auris
ttus Palinure tuum;(neq;enim æquore tantum
onio monimenta tenes : portuſque quietos
tatur Libye Phrygio placuiſſe magiſtro.)
n procul ex alto tendentes vela carinæ
cipites tenuere animos, ſocioſne malorum,
veherent hoſtes: præceps facit omne timendum
tor, & in nulla non creditur eſſe carina.
illæ puppes luctus, planctuſque ferebant,
mala vel duri lacrymas motura Catonis.
Nam poſtquam fruſtra precibus Cornelia nautas
vignique fugam tenuit, ne forte repulſus
toribus Phariis remearet in æquora truncus,
tenditque rogum non juſti flamma ſepulcri :
go indigna fui, dixit, Fortuna, marito
cendiſſe rogum , gelidos effuſa per artus
cubuiſſe viro, laceros exurere crines,
embraque diſperſi pelago componere Magni?
lneribus cunctis largos infundere fletus?
ſſibus, & tepida veſtes implere favilla?
uicquid ab extincto licuiſſet tollere buſto,
templis ſparſura Deûm, ſine funeris ullo
rdet honore rogus : manus hoc Ægyptia forſan
btulit officium grave manibus. ô bene nudi
raſſorum cineres! Pompeio contigit ignis
ividia majore Deûm. ſimiliſne malorum
ors mihi ſemper erit? nunquam dare buſta licebit
onjugibus: nunquam plenas plangemus ad urnas?
uid porro tumulis opus eſt, aut ulla requiris
ſtrumenta dolor? non toto pectore portas
mpia Pompeium? non imis hæret imago
iſceribus? quærat cineres victura ſuperſtes.

Nunc tamen hic, longe qui fulget luce maligna
Ignis, adhuc aliquid, Phario de littore ſurgens
Oſtendit mihi, Magne, tui: jam flamma reſedit,
Pompeiumque ferens vaneſcit Solis ad ortus
Fumus, & inviſi tendunt mihi carbaſa venti.
Non mihi nunc tellus Pompeio ſi qua triumphos
Victa dedit, non alta terens Capitolia currus
Gratior: elapſus felix de pectore Magnus:
Hunc volumus, quem Nilus habet, terræq; nocenti
Non hærere queror: crimen commendat arenas.
Linquere, ſi qua fides, Peluſia littora nolo.
  Tu pete bellorum caſus, & ſigna per orbem,
Sexte, paterna move: namq; hæc mandata reliquit
Pompeius vobis in noſtra condita cura,
Me cum fatalis leto damnaverit hora,
Excipite ô nati bellum civile, nec unquam,
Dum terris aliquis noſtra de ſtirpe manebit,
Cæſaribus regnare vacet. vel ſceptra, vel urbes
Libertate ſua validas impellite fama
Nominis: has vobis parteis, hæc arma relinquo.
Inveniet claſſes quiſquis Pompeius in undas
Venerit, & noſter nullis non gentibus hæres
Bella dabit: tantum indomitos, memoreſque paterni
Juris habete animos. uni parere decebit,
Si faciet partes pro libertate, Catoni.
Exolvi tibi, Magne, fidem, mandata peregi.
Inſidiæ valuere tuæ, deceptaque vixi,
Ne mihi commiſſas auferrem perfida voces.
Jam nunc te per inane chaos, per Tartara, conjux,
Si ſunt ulla, ſequar: quam longo tradita leto
Incertum eſt: pœnas animæ vivacis ab ipſa
Ante feram. potuit cernens tua vulnera, Magne,
Non fugere in mortem: planctu contuſa peribit:
Effluet in lacrymas: nunquam veniemus ad enſes,
Aut laqueos, aut præcipites per inania jactus.
Turpe mori poſt te ſolo non poſſe dolore.
  Sic ubi fata, caput ferali obducit amictu,
Decrevitque pati tenebras, puppiſque cavernis
Delituit: ſævumque arcte complexa dolorem
Perfruitur lacrymis, & amat pro conjuge luctum.
Illam non fluctus, ſtridenſque rudentibus Eurus
Movit, & exurgens ad ſumma pericula clamor:
Votaque ſollicitis faciens contraria nautis,

Com-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

poſita in mortem jacuit, favitque procellis.
ratem Cypros ſpumantibus accipit undis:
tenens pelagus , ſed jam moderatior, Eurus
ycas egit ſedes, & caſtra Catonis.
s, ut in multo mens eſt præſaga timore,
it patrios comites à littore Magnus,
trem : medias præceps tunc fertur in undas.
bi ſit, germane, parens : ſtat ſumma, caputque
,an occidimus? Romanaq; Magnus ad umbras
lit? hæc fatur : quem contra talia frater :
elix, quem ſors alias diſperſit in oras,
ue nefas audis : oculos, germane, nocenteis
ato genitore fero. non Cæſaris armis
buit , dignoque perît auctore ruinæ.
ſub impuro Nilotica rura tenente,
tii fretus Superis, & munere tanto
oavos, cecidit donati victima regni.
go magnanimi lacerantes pectora patris :
redens Pharium tantum potuiſſe tyrannum,
re Niliaco ſocerum jam ſtare putavi.
ne nec ſanguis, nec tantum vulnera noſtri
cere ſenis, quantum geſtata per urbes
ducis, quæ transfixo ſublimia pilo
mus : hæc, fama eſt, oculis victoris iniqui
ri, ſceleriſque fidem quæſiſſe tyrannum.
corpus Phariæne canes , avidæque volucres
lerint, an furtivus, quem vidimus, ignis
rit, ignoro. quæcunque injuria fati
lit hos artus , Superis hæc crimina dono :
ta de parte queror. Cum talia Magnus
ſſet : non in gemitus, lacrymaſque dolorem
it; juſtaque furens pietate profatur :
cipitate rates è ſicco littore nautæ ;
is in adverſos erumpat remige ventos :
uces mecum : nunquam civilibus armis
a fuit merces , inhumatos condere manes,
uine ſemiviri Magnum ſatiare tyranni.
ego Pellæas arces adytiſque retectum
us Alexandri pigra Mareotide mergam ?
mihi pyramidum tumulis evulſus Amaſis,
e alii reges Nilo torrente natabunt ?
ia dent pœnas nudo tibi, Magne, ſepulcra :
yam buſto jam numen gentibus Iſin,

Et tectum lino ſpargam per vulgus Oſirim,
Et ſacer in Magni cineres mactabitur Apis,
Suppoſitiſque Deis uram caput. has mihi pœnas
Terra dabit: linquam vacuos cultoribus agros;
Nec, Nilus cui creſcat, erit: ſoluſque tenebis
Ægyptum genitor, populis ſuperiſque fugatis.
Dixerat, & claſſem ſævas rapiebat in undas.
Sed Cato laudatam juvenis compeſcuit iram.
Interea totis audito funere Magni
Littoribus ſonuit percuſſus planctibus æther:
Exemploque carens, & nulli cognitus ævo
Luctus erat, mortem populos deflere potentis.
Sed magis, ut viſa eſt lacrymis exhauſta, ſolutas
In vultus effuſa comas, Cornelia puppe
Egrediens, rurſus geminato verbere plangunt.
Ut primum in ſociæ pervenit littora terræ,
Collegit veſtes, miſerique inſignia Magni,
Armaque, & impreſſas auro, quas geſſerat olim,
Exuvias, pictaſque togas, velamina ſummo
Ter conſpecta Jovi, funeſtoque intulit igni.
Ille fuit miſeræ Magni cinis. accipit omnis
Exemplum pietas, & toto littore buſta
Surgunt Theſſalicis reddentia manibus ignem.
Sic, ubi depaſtis ſubmittere gramina campis,
Et renovare parans hybernas Appulus herbas,
Igne fovet terras, ſimul & Garganus, & arva
Vulturis, & calidi lucent buceta Matini.
 Non tamen ad Magni pervenit gratius umbram
Omne quod in Superos audet convicia vulgus,
Pompeiumque Deis obicit, quam pauca Catonis
Verba, ſed à pleno venientia pectore veri.
Civis obît (inquit) multo majoribus impar
Noſſe modum juris, ſed in hoc tamen utilis ævo,
Cui non ulla fuit juſti reverentia, ſalva
Libertate potens, & ſolus plebe parata
Privatus ſervire ſibi, rectorque Senatus,
Sed regnantis, erat. nil belli jura popoſcit:
Quæque dari voluit, voluit ſibi poſſe negari.
Immodicas poſſedit opes: ſed plura retentis
Intulit: invaſit ferrum, ſed ponere norat.
Prætulit arma togæ: ſed pacem armatus amavit
Juvit ſumpta ducem, juvit dimiſſa poteſtas.
Caſta domus, luxuque carens, corruptaq; nunqua

Fo

Fortuna domini. clarum, & venerabile nomen
Gentibus, & multum noſtræ quod proderat urbi.
Olim vera fides Sylla Marioque receptis
Libertatis obit: Pompeio rebus ademto
Nunc & ficta perit. non jam regnare pudebit:
Nec color imperii, nec frons erit ulla Senatus.
O felix, cui ſumma dies fuit obvia victo,
Et cui quærendos Pharium ſcelus obtulit enſes:
Forſitan in ſoceri potuiſſes vivere regno
Scire mori, ſors prima viris, ſed proxima cogi.
Et mihi, ſi fatis aliena in jura venimus,
Da talem Fortuna Jubam: non deprecor hoſti
Servari, dum me ſervet cervice reciſa.
Vocibus his major, quam ſi Romana ſonarent
Roſtra ducis laudes, generoſam venit ad umbram
Mortis honos. fremit interea diſcordia vulgi
Caſtrorum, bellique piget poſt funera Magni:
Cum Tarcho in motu linquendi ſigna Catonis
Suſtulit; hunc rapta fugientem claſſe ſecutus
Littus in extremum, tali Cato voce notavit:
O nunquam pacate Cilix! iterumne rapinas
Vadis in æquoreas? Magnum Fortuna removit:
Jam pelago pirata redis. tunc reſpicit omneis
In cœtu, motuque viros: quorum unus aperta
Mente fugæ, tali compellat voce regentem:
Nos Cato, da veniam, Pompeii duxit in arma,
Non belli civilis amor, parteſque favore
Fecimus. ille jacet, quem paci prætulit orbis,
Cauſaque noſtra perit: patrios permitte penates,
Deſertamque domum, dulceſque reviſere natos.
Nam quis erit finis, ſi nec Pharſalia, pugnæ,
Nec Pompeius erit? perierunt tempora vitæ,
Mors eat in tutum: juſtas ſibi noſtra ſenectus
Proſpiciat flammas. bellum civile ſepulcra
Vix ducibus præſtare poteſt. non barbara victos
Regna manent: non Armenium mihi ſæva minatur,
Aut Scythicum Fortuna jugum; ſub jura togati
Civis eo. quiſquis Magno vivente ſecundus,
Hic mihi primus erit: ſacris præſtabitur umbris
Summus honor: dominũ, quem clades cogit, habebo:
Nullum Magne, ducem. te ſolum in bella ſecutus,
Poſt te, fata ſequar: neque enim ſperare ſecunda
Fas mihi, nec liceat. Fortuna cuncta tenentur
Cæſa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Cæſaris: Emathium ſparſit victoria ferrum.
Clauſa fides miſeris, & toto ſolus in orbe eſt,
Qui velit, ac poſſit victis præſtare ſalutem.
Pompeio, ſcelus eſt bellum civile perempto,
Quo fuerat vivente, fides. ſi publica jura,
Si ſemper patriam ſequeris Cato, ſigna petamus
Romanus quæ Conſul habet. ſic ille profatus
Inſiluit puppi, juvenum comitante tumultu.
Actum Romanis fuerat de rebus, & omnis
Indiga ſervitii fervebat littore plebes:
Erupere ducis ſacro de pectore voces:
  Ergo pari voto geſſiſti bella juventus
Tu quoque pro dominis, & Pompeiana fuiſti,
Non Romana manus? quod non in regna laboras,
Quod tibi, non ducibus, vivis, morienſq; quod orbem
Acquiris nulli, quod jam tibi vincere tutum eſt,
Bella fugis, quæriſque jugum cervice vacante,
Et neſcis ſine rege pati. nunc cauſa pericli
Digna viris. veſtro potuit Pompeius abuti
Sanguine: nunc patriæ jugulos enſeſque negatis.
Cum prope libertas. unum Fortuna reliquit
Jam tribus è dominis. pudeat: plus regia Nili
Contulit in leges, & Parthi militis arcus.
Ite ô degeneres, Ptolemæi munus, & arma
Spernite. quis veſtras ulla putet eſſe nocenteis
Cæde manus? credet facileis ſibi terga dediſſe,
Credet ab Emathiis primos fugiſſe Philippis.
Vadite ſecuri: meruiſtis judice vitam
Cæſare, non armis, non obſidione ſubacti.
O famuli turpes, domini poſt fata prioris
Itis ad hæredem. cur non majora mereri,
Quam vitam, veniamque libet? rapiatur in undas
Infelix Magni conjux, proleſque Metelli:
Ducite Pompeios: Ptolemæi vincite munus.
Noſtra quoque inviſo quiſquis feret ora tyranno,
Non parva mercede dabit. ſciat iſta juventus
Cervicis precio bene ſe mea ſigna ſecutam.
Quin agite, & magna meritum cum cæde parate:
Ignavum ſcelus eſt tantum fuga. dixit: & omneis
Haud aliter medio revocavit ab æquore puppes,
Quam ſimul effetas linquunt examina ceras,
Atque oblita favi non miſcent nexibus alas,
Sed ſibi quæque volat, nec jam deguſtat amarum

Deſidioſa thymum: tum ſi ſonus increpat æris,
Attonitæ poſuere fugam, ſtudiumque laboris
Floriger i repetunt, & ſparſi mellis amorem:
Gaudet in Hyblæo ſecurus gramine paſtor
Divitias ſervaſſe caſæ: ſic voce Catonis
Inculcata viris juſti patientia Martis.
Jamque actu belli non doctas ferre quietem
Conſtituit mentes, ſerieque agitare laborum.
Primum littoreis miles laſſatur arenis.
Proximus in muros, & mœnia Cyrenarum
Eſt labor: excluſus nulla ſe vindicat ira:
Pœnaque de victis ſola eſt, viciſſe, Catoni.
Inde peti placuit Libyci contermina Mauris
Regna Jubæ; ſed iter mediis Natura negabat
Syrtibus: has audax ſperat ſibi cedere virtus.
Syrtes vel primam mundo Natura figuram
Cum daret, in dubio pelagi terræque reliquit.
Nam neque ſubſedit penitus, quo ſtagna profundi
Acciperet, nec ſe defendit ab æquore tellus:
Ambigua ſed lege loci jacet invia ſedes:
Æquora fracta vadis, abruptaque terra profundo,
Et poſt multa ſonant projecti littora fluctus.
Sic male deſeruit, nulloſque exegit in uſus
Hanc partem natura ſui) vel plenior alto.
Olim Syrtis erat pelago, penituſque natabat:
Sed rapidus Titan ponto ſua lumina paſcens,
Æquora ſubduxit zonæ vicina peruſtæ:
Et nunc pontus adhuc Phœbo ſiccante repugnat.
Mox ubi damnoſum radios admoverit ævum,
Tellus Syrtis erit: nam jam brevis unda ſuperne
Innatat, & late periturum deficit æquor.
Ut primum remis actum mare propulit omne
Claſſis onus, denſis fremuit niger imbribus Auſter
In ſua regna furens: tentatum claſſibus æquor
Turbine defendit, longeque à Syrtibus undas
Egit, & illato confregit littore pontum.
Tum quarum recto deprendit carbaſa malo
Eripuit nautis, fruſtraque rudentibus auſis
Vela negare Noto, ſpatium vicere carinæ,
Atque ultra proram tumuit ſinus, omnia ſi quis
Providus antennæ ſuffixit lintea ſummæ,
Vincitur, & nudis avertitur armamentis.
Sors melior claſſi, quæ fluctibus incidit altis,

Et certo jactata mari. quæcunque levatæ
Arboribus cæſis flatum effudere prementem:
Abſtulit has ventis liber contraria volvens
Æſtus, & obnixum victor detruſit in Auſtrum.
Has vada deſtituunt, atque interrupta profundo
Terra ferit puppes: dubioque obnoxia fato
Pars ſedet una ratis, pars altera pendet in undis.
Tunc magis impactum brevibus mare, terraq; ſævi
Obvia conſurgens: quamvis eliſus ab Auſtro,
Sæpe tamen cumulos fluctus non vincit arenæ.
Eminet in tergo pelagi procul omnibus arvis,
Inviolatus aqua, ſicci jam pulveris agger.
Stant miſeri nautæ, terræque hærente carina
Littora nulla vident. ſic partem intercipit æquor
Pars ratium major regimen, clavúmque ſecuta eſt
Tuta fuga, nautaſque loci ſortita peritos,
Torpentem Tritonos adit illæſa paludem.
Hanc, ut fama, Deus, quem toto littore pontu
Audit ventoſa perflantem murmura concha,
Hanc & Pallas amat: patrio quæ vertice nata
Terrarum primam Libyen (nam proxima cœlo eſt,
Ut probat ipſe calor) tetigit: ſtagnique quieta
Vultus vidit aqua, poſuitque in margine plantas,
Et ſe dilecta Tritonida dixit ab unda.
Quam juxta Lethes tacitus prælabitur amnis
Infernis, ut fama, trahens oblivia venis:
Atque inſopiti quondam tutela draconis,
Heſperidum pauper ſpoliatis frondibus hortus.
Invidus, annoſo famam qui derogat ævo,
Qui vates ad vera vocat. Fuit aurea ſilva,
Divitiiſque graves, & fulvo germine rami,
Virgineuſque chorus nitidi cuſtodia luci,
Et nunquam ſomno damnatus lumina ſerpens,
Robora complexus rutilo curvata metallo.
Abſtulit arboribus pretium, nemorique laborem
Alcides: paſſuſque inopes ſine pondere ramos
Rettulit Argolico fulgentia poma tyranno.
His igitur depulſa locis, ejectaque claſſis
Syrtibus, haud ultra Garamantidas attigit undas:
Sed duce Pompeio Libyes melioris in oris
Manſit. at impatiens virtus hærere Catonis
Audet in ignotas agmen committere gentes,
Armorum fidens, & terra cingere Syrtim.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

c eadem ſuadebat hyems, quæ clauſerat æquor.
pes imber erat, nimios metuentibus ignes:
neque ſole viam, nec duro frigore ſævam,
e polo Libyes, hinc bruma temperet annus:
que ingreſſurus ſteriles, ſic fatur, arenas:
O quibus una ſalus placuit mea caſtra ſecutis
domita cervice mori, componite mentes
magnum virtutis opus, ſummoſque labores,
imus in campos ſteriles, exuſtaque mundi,
a nimius Titan, & raræ in fontibus undæ,
caque letiferis ſqualent ſerpentibus arva,
rum iter. ad leges, patriæque ruentis amorem
r mediam Libyen veniant, atque invia tentent,
quibus in nullo poſitum eſt evadere voto, (quam
uibus ire ſat eſt. neque enim mihi fallere quen-
animus, tectoque metu perducere vulgus.
mihi ſint comites, quos ipſa pericula ducent.
i me teſte, pati, vel quæ triſtiſſima, pulcrum,
manumque putant. at qui ſponſore ſalutis
les eget, capiturque animæ dulcedine, vadat
dominum meliore via. dum primus arenas
rediar, primuſque gradus in pulvere ponam,
calor æthereus feriat, mihi plena veneno
currat ſerpens; fatoque pericula veſtra
tentate meo: ſitiat, quicunque bibentem
derit: aut umbras nemorum quicunq; petentem,
tuet: aut equitem peditum præcedere turmas,
ficiat; ſi quo fuerit diſcrimine notum
x, an miles eam. ſerpens, ſitis, ardor, arenæ,
lcia virtuti: Gaudet patientia duris.
tius eſt, quoties magno ſibi conſtat, honeſtu
a poteſt Libye turbam præſtare malorum,
deceat fugiſſe viros. Sic ille calentes
endit virtute animos, & amore laborum,
educemque viam deſerto limite carpit:
ſacrum parvo nomen clauſura ſepulcro
aſit Libye ſecuri fata Catonis.
Tertia pars rerum Libye, ſi credere famæ
ncta velis: at ſi ventos cœlumque ſequaris,
rs erit Europæ. nec enim plus littora Nili,
uam Scythicus Tanais primis à Gadibus abſunt:
nde Europa fugit Libyen, & littora flexu
ceano fecere locum: ſed major in unam

Orbis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Orbis abit Aſiam. nam cum communiter iſtæ
Effundant Zephyrum, Boreæ latus illa ſiniſtrum
Contingens, dextrumque Noti, diſcedit in ortus,
Eurum ſola tenens. Libycæ quod fertile terræ eſt
Vergit in occaſus: ſed & hæc non fontibus ullis
Solvitur: Arctoos raris Aquilonibus imbres
Accipit, & noſtris reficit ſua rura ſerenis.
In nullas vitiatur opes; non ære, nec auro
Excoquitur, nullo glebarum crimine, pura,
Et penitus terra eſt. tantum Mauruſia genti
Robora divitiæ, quarum non noverat uſum:
Sed citri contenta comis vivebat, & umbra.
In nemus ignotum noſtræ venere ſecures:
Extremoque epulas, menſaſque petivimus orbe.
At quæcunque vagam Syrtim complectitur ora
Sub nimio projecta die, vicina peruſti
Ætheris, exurit meſſes, & pulvere Bacchum
Enecat, & nulla putris radice tenetur.
Temperies vitalis abeſt: & nulla ſub illa
Cura Jovis terra eſt: Natura deſide torpet
Orbis, & immotis annum non ſentit arenis.
Hoc tam ſegne ſolum raras tamen exerit herbas,
Quas Naſamon gens dura legit, qui proxima ponto
Nudus rura tenet, quem mundi barbara damnis
Syrtis alit. nam littoreis populator arenis
Imminet, & nulla portus tangente carina,
Novit opes. ſic cum toto commercia mundo
Naufragiis Naſamones habent. hac ire Catonem
Dura jubet virtus. illic ſecura juventus
Ventorum, nullaſque timens tellure procellas,
Æquoreos eſt paſſa metus. nam littore ſicco,
Quam pelago, Syrtis violentius excipit Auſtrum,
Et terræ magis ille nocet. non montibus ortum
Adverſis frangit Libye, ſcopuliſque repulſum
Diſſipat, & liquidas è turbine ſolvit in auras:
Nec ruit in ſylvas, annoſaque robora torquens
Laſſatur: patet omne ſolum, liberque meatu
Æoliam rabiem totis exercet arenis:
At non imbriferam cum torto pulvere nubem
In flexum violentus agit: pars plurima terræ
Tollitur, & nunquam reſoluto vertice pendet.
  Regna videt pauper Naſamon errantia vento,
Diſcuſſaſque domos; volitantque à culmine raptæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Tecto Garamante caſæ. non altius ignis
Ille vehit: quantumque licet conſurgere fumo,
Et violare diem, tantum tenet aëra pulvis.
Tum quoque Romanum ſolito violentior agmen
Aggreditur, nullusque poteſt conſiſtere miles,
Inſtabilis raptis etiam, quas calcat, arenis.
Concuteret terras, orbemque à ſede moveret,
Si ſolida Libye compage, & pondere duro
Clauderet exeſis Auſtrum ſcopuloſa cavernis:
Sed quia mobilibus facilis turbatur arenis,
Nuſquam luctando ſtabilis manet: imaque tellus
Stat, quia ſumma fugit. galeas, & ſcuta virorum,
Pilaque contorſit violento ſpiritus actu,
Intentuſque tulit magni per inania cœli,
Illud in externa forſan longeque remota
Prodigium tellure fuit: delapſaque cœlo
Arma timent gentes, hominumque erepta lacertis
A ſuperis demiſſa putant. ſic illa profecto
Sacrifico cecidere Numæ, quæ lecta juventus
Patricia cervice movet: ſpoliaverat Auſter
Aut Boreas populos ancilia noſtra ferentes.
Sic orbem torquente Noto Romana juventus
Procubuit, metuenſque rapi, conſtrinxit amictus,
Inſeruitque manus terræ: nec pondere ſolo,
Sed nixu jacuit, vix ſic immobilis Auſtro,
Qui ſuper ingenteis cumulos involvit arenæ,
Atque operit tellure viros. vix tollere miles
Membra valet, multo congeſtu pulveris hærens.
Alligat & ſtantes affuſæ magnus arenæ
Agger, & immoti terra ſurgente tenentur.
Saxa tulit penitus diſcuſſis proruta muris,
Effunditque procul miranda ſorte malorum:
Qui nullas videre domos, videre ruinas.
Jamque iter omne latet: nec ſunt diſcrimina terræ
Ulla, niſi ætheriæ medio velut æquore flammæ.
Sideribus novere vias: nec ſidera tota
Oſtendit Libycæ finitor circulus oræ,
Multaque devexo terrarum margine celat.
Utque calor ſolvit, quem torſerat aëra ventus,
Incenſuſque dies; manant ſudoribus artus;
Arent ora ſiti: conſpecta eſt parva maligna
Unda procul vena: quam vix è pulvere miles
Corripiens, patulum galea confudit in orbem,

Porrexitque duci. ſqualebant pulvere fauces
Cunctorum: minimumque tenens dux ipſe liqu
Invidioſus erat. Mene, inquit, degener unum
Miles in hac turba vacuum virtute putaſti?
Uſque adeo mollis, primiſque caloribus impar
Sum viſus? quanto pœna tu dignior iſta,
Qui populo ſitiente bibas! ſic concitus ira
Excuſſit Galeam, ſuffecitque omnibus unda.(un
Ventum erat ad templum, Libycis quod genti
Inculti Garamantes habent: ſtat corniger illic
Jupiter, ut memorant, ſed non aut fulmina vibra
Aut ſimiles noſtro, ſed tortis cornibus Ammon.
Non illic Libycæ poſuerunt ditia gentes
Templa: nec Eois ſplendent donaria gemmis.
Quamvis Æthiopum populis, Arabumque beati
Gentibus, atque Indis unus ſit Jupiter Ammon,
Pauper adhuc Deus eſt, nullis violata per ævum
Divitiis delubra tenens: morumque priorum
Numen Romano templum defendit ab auro.
Eſſe locis Superos teſtatur ſilva per omnem
Sola virens Libyen. nam quicquid pulvere ſicco
Separat ardentem tepida Beremicida Lepti,
Ignorat frondes: ſolus nemus extulit Ammon.
Silvarum fons cauſa loco, qui putria terræ
Alligat, & domitas unda connectit arenas.
Sic quoque nil obſtat Phœbo, cum cardine ſumm
Stat librata dies: truncum vix protegit arbor:
Tam brevis in medium radiis compellitur umbr
Deprenſum eſt hunc eſſe locum, qua circulus alt
Solſtitii medium ſignorum percutit orbem.
Non obliqua meant, nec Tauro Scorpius exit
Rectior, aut Aries donat ſua tempora Libræ,
Aut Aſtræa jubet lentos deſcendere Piſces.
Par Geminis Chiron, & idem quod Carcinos arde
Humidus Ægoceros: nec plus Leo tollitur Urn
At tibi, quæcunque es Libyco gens igne dirempt
In Noton umbra cadit, quæ nobis exit in Arcto
Te ſegnis Cynoſura ſubit: tu ſicca profundo
Mergi plauſtra putas, nullumque in vertice ſemp
Sidus habes immune maris, procul axis uterque e
Et fuga ſignorum medio rapit omnia cœlo.
Stabant ante fores populi, quos miſerat Eos,
Cornigerique Jovis monitu nova fata petebant:
Se

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Ad Latio ceſſere duci: comiteſque Catonem
Orant, exploret Libycum memorata per orbem
Numina, de fama tam longi judicet ævi.
Maximus hortator ſcrutandi voce Deorum
Eventus Labienus erat. ſors obtulit, inquit,
Et fortuna viæ, tam magni numinis ora,
Conſiliumque Dei: tanto duce poſſumus uti
Per Syrtes, bellique datos cognoſcere caſus.
Nam cui crediderim Superos arcana daturos,
Dicturoſque magis, quam ſancto vera Catoni?
Certe vita tibi ſemper directa ſupernas
Ad leges, ſequeriſque Deum, datur ecce loquendi
Cum Jove libertas: inquire in fata nefandi
Cæſaris, & patriæ venturos excute mores:
Jure ſuo populis uti, legumque licebit,
An bellum civile perit. tua pectora ſacra
Voce reple: duræ ſaltem virtutis amator
Quære quid eſt virtus, & poſce exemplar honeſti.
  Ille Deo plenus, tacita quem mente gerebat,
Effudit dignas adytis è pectore voces.
Quid quæri Labiene jubes? an liber in armis
Occubuiſſe velim potius, quam regna videre?
An ſit vita nihil, ſed longam differat ætas?
An noceat vis ulla bono? Fortunaque perdat
Oppoſita virtute minas? laudandaque velle
Sit ſatis, & nunquam ſucceſſu creſcat honeſtum?
Scimus, & hoc nobis non altius inſeret Ammon,
Hæremus cuncti Superis, temploque tacente
Nil facimus non ſponte Dei: nec vocibus ullis
Numen egit: dixitque ſemel naſcentibus auctor
Quicquid ſcire licet: ſterileis nec legit arenas,
Ut caneret paucis, merſitque hoc pulvere verum:
Eſtne Dei ſedes niſi terra, & pontus, & aër,
Et cœlum, & virtus? Superos quid quærimus ultra?
Juppiter eſt quodcunque vides, quocunq; moveris.
Sortilegis egeant dubii, ſemperque futuris
Caſibus ancipites: me non oracula certum,
Sed mors certa facit: pavido, fortiq; cadendum eſt.
Hoc ſatis eſt dixiſſe Jovem. Sic ille profatur:
Servataque fide templi diſcedit ab aris,
Non exploratum populis Ammona relinquens.
  Ipſe manu ſua pila gerens, præcedit anheli
Militis ora pedes: monſtrat tolerare labores,

M 2 Non

Non jubet: & nulla vehitur cervice ſupinus,
Carpentove ſedens. ſomni parciſſimus ipſe eſt,
Ultimus hauſtor aquæ. cum tandem fonte reperto
Indiga cogatur latices potare juventus,
Stat, dum lixa bibat. Si veris magna paratur
Fama bonis, & ſi ſucceſſu nuda remoto
Inſpicitur Virtus, quicquid laudamus in ullo
Majorum, fortuna fuit. quis Marte ſecundo,
Quis tantum meruit populorum ſanguine nomen?
Hunc ego per Syrtes, Libyæq; extrema triumphum
Ducere maluerim, quam ter Capitolia curru
Scandere Pompeii, quam frangere colla Jugurthæ.
Ecce parens verus patriæ, digniſſimus aris
Roma tuis; per quem nunquam jurare pudebit,
Et quem, ſi ſteteris unquam cervice ſoluta,
Tunc olim factura Deum. Jam ſpiſſior ignis,
Et plaga, quam nullam Superi mortalibus ultra
A medio fecere die, calcatur, & unda
Rarior: inventus mediis fons unus arenis
Largus aquæ: ſed quem ſerpentum turba tenebat
Vix capiente loco. ſtabant in margine ſiccæ
Aſpides, in mediis ſitiebant Dipſades undis.
Ductor, ut aſpexit perituros fonte relicto,
Alloquitur: Vana ſpecie conterrite leti
Ne dubita miles tutos haurire liquores:
Noxia ſerpentum eſt admiſto ſanguine peſtis:
Morſu virus habent, & fatum dente minantur:
Pocula morte carent. dixit; dubiumque venenum
Hauſit: & in tota Libyæ fons unus arena
Ille fuit, de quo primus ſibi poſceret undam.
Cur Libycus tantis exundet peſtibus aër
Fertilis in mortes, aut quid ſecreta nocenti
Miſcuerit Natura ſolo, non cura, laborque
Noſter ſcire valet: niſi quod vulgata per orbem
Fabula pro vera decepit ſecula cauſa.
Finibus extremis Libyes, ubi fervida tellus
Accipit Oceanum demiſſo ſole calentem,
Squalebant late Phorcynidos arva Meduſæ,
Non nemorum protecta coma, non mollia ſulco,
Sed dominæ vultu conſpectis aſpera ſaxis.
Hoc primum natura nocens in corpore ſævas
Eduxit peſtes: illis è faucibus angues
Stridula fuderunt vibratis ſibila linguis,

Femineæ qui more comæ per terga ſoluti,
Ipſa flagellabant gaudentis colla Meduſæ.
Surgunt adverſa ſubrectæ fronte colubræ,
Vipereumque fluit depexo crine venenum.
Hoc habet infelix, cunctis impune, Meduſa,
Quod ſpectare licet. nam rictus, oraque monſtri
Quis timuit? quem, qui recto ſe lumine vidit,
Paſſa Meduſa mori eſt? rapuit dubitantia fata,
Prævenitque metus. anima periere retenta
Membra, nec emiſſæ riguere ſub oſſibus umbræ.
Eumenidum crines ſolos movere furores:
Cerberus Orpheo lenivit ſibila cantu:
Amphitryoniadés vidit, cum vinceret, Hydram:
Hoc monſtrum timuit genitor,numenq; ſecundum
Phorcus aquis, Cetoſque parens, ipſæque ſorores
Gorgones: hoc potuit cœlo pelagoque minari
Torporem inſolitum, mundoque obducere terram
E cœlo volucres ſubito cum pondere lapſæ:
In ſcopulis hæſere feræ: vicina colentes
Æthiopum totæ riguerunt marmore gentes.
Nullum animal viſus patiens, ipſique retrorſum
Effuſi faciem vitabant Gorgonis angues.
Illa ſub Heſperiis ſtantem Titana columnis
In cautes Atlanta dedit: cœloque timente
Olim Phlegræo ſtantes ſerpente gigantes,
Erexit montes, bellumque immane Deorum
Pallados è medio confecit pectore Gorgon.
Quo poſtquam partu Danaes, & divite nimbo
Ortum Parrhaſiæ vexerunt Perſea pennæ
Arcados auctoris citharæ, liquidæque palæſtræ,
Et ſubitus præpes Cyllenida ſuſtulit Harpen,
Harpen alterius monſtri jam cæde rubentem,
A Jove dilectæ fuſo cuſtode juvencæ:
Auxilium volucri Pallas tulit innuba fratri,
Pacta caput monſtri: terræque in fine Libyſſæ
Perſea Phœbeos converti juſſit ad ortus,
Gorgonis averſo ſulcantem regna volatu:
Et clypeum lævæ fulvo dedit ære nitentem,
In quo ſaxificam juſſit ſpectare Meduſam,
Quam ſopor æternam tracturus morte quietem
Obruit haud totam. vigilat pars magna comarum,
Defenduntque caput protenti crinibus hydri:
Pars jacet in medios vultus, oculique tenebras.

Ipſa regit trepidum Pallas, dextraque tremente
Perſeos averſi Cyllenida dirigit Harpen,
Lata colubriferi rumpens confinia colli.
Quos habuit vultus lunati vulnere ferri
Cæſa caput Gorgon! quanto ſpiraſſe veneno
Ora rear! quantumque oculos effundere morti
Nec Pallas ſpectare poteſt: vultuſque gelaſſent
Perſeos adverſi, ſi non Tritonia denſos
Sparſiſſet crines, texiſſetque ora colubris.
   Aliger in cœlum ſic rapta Gorgone fugit.
Ille quidem penſabat iter, propiuſque ſecabat
Æthera, ſi medias Europæ ſcinderet urbes;
Pallas frugiferas juſſit non lædere terras,
Et parci populis. Quis enim non præpete tanto
Æthera reſpiceret? Zephyro convertitur ales,
Itque ſuper Libyen, quæ, nullo conſita cultu,
Sideribus, Phœboque vacat: premit orbita ſolis,
Exuritque ſolum: nec terra celſior ulla
Nox cadit in cœlum, lunæque meatibus obſtat,
Si flexus oblita vagi per recta cucurrit
Signa, nec in Borean, aut in Noton effugit umbram
Illa tamen ſterilis tellus, fecundaque nulli
Arva bono, virus ſtillantis tabe Meduſæ
Concipiunt, diroſque fero de ſanguine rores,
Quos calor adjuvit, putrique incoxit arenæ.
   Hic, quæ prima caput movit de pulvere tabes,
Aſpida ſomniferam tumida cervice levavit.
Plenior huic ſanguis, & craſſi gutta veneni
Decidit: in nulla plus eſt ſerpente coactum.
Ipſa caloris egens gelidum non tranſit in orbem
Sponte ſua, Niloque tenus metitur arenas.
Sed quis erit nobis lucri pudor? inde petuntur
Huc Libycæ mortes, & fecimus aſpida mercem.
At non ſtare ſuum miſeris paſſura cruorem,
Squamiferos ingens Hæmorrhois explicat orbes:
Natus & ambiguæ coleret qui Syrtidos arva
Cherſydros, tractique via fumante Chelydri:
Et ſemper recto lapſurus limite Cenchris:
Pluribus ille notis variatam pingitur alvum,
Quam parvis tinctus maculis Thebanus Ophites:
Concolor exuſtis, atque indiſcretus arenis
Ammodytes: ſpinaque vagi torquente Ceraſtæ:
Et Scythale ſparſis etiam nunc ſola pruinis

Exu-

xuvias poſitura ſuas : & torrida Dipſas :
gravis in geminum ſurgens caput Amphisbæna:
Natrix violator aquæ, Jaculique volucres,
contentus iter cauda ſulcare Pareas :
raque diſtendens avidus ſpumantia Præſter :
ſaque diſſolvens cum corpore tabificus Seps.
ibilaque effundens cunctas terrentia peſtes,
nte venena nocens, late ſibi ſubmovet omne
lgus, & in vacua regnat Baſiliſcus arena.
os quoque, qui cunctis innoxia numina terris
rpitis, aurato nitidi fulgore Dracones,
ſtiferos ardens facit Africa, ducitis altum
ëra cum pennis, armentaque tota ſecuti
umpitis ingentes amplexi verbere tauros.
ec tutus ſpatio eſt Elephas : datis omnia leto :
ec vobis opus eſt ad noxia fata veneno.
Has inter peſtes duro Cató milite ſiccum
metitur iter : tot triſtia fata ſuorum ,
ſolitaſque videns parvo cum vulnere mortes.
gniferum juvenem Tyrrheni ſanguinis Aulum
orta caput retro Dipſas calcata momordit.
ix dolor, aut ſenſus dentis fuit : ipſaque leti
rons caret invidia : nec quicquam plaga minatur.
cce ſubit virus tacitum, carpitque medullas
gnis edax, calidaque incendit viſcera tabe.
bibit humorem circum vitalia fuſum
eſtis, & in ſicco linguam torrere palato
œpit. defeſſos iret qui ſudor in artus
on fuit, atque oculos lacrymarum vena refugit.
on decus imperii, non mœſti jura Catonis
rdentem tenuere virum, quin ſpargere ſigna
uderet, totiſque furens exquireret agris,
uas poſcebat aquas ſitiens in corde venenum.
le vel in Tanain miſſus, Rhodanumque, Padumq;
rderet, Nilumque bibens per rura vagantem.
cceſſit morti Libye, farique minorem
amam Dipſas habet terris adjuta peruſtis.
crutatur venas penitus ſqualentis arenæ :
unc redit ad Syrtes, & fluctus accipit ore :
Equoreuſque placet, ſed non & ſufficit, humor.
ec ſentit fatique genus, mortemque veneni :
ed putat eſſe ſitim : ferroque aperire tumentes
uſtinuit venas, atque os implere cruore.

Juſſit ſigna rapi propere Cato: diſcere nulli
Permiſſum eſt hoc poſſe ſitim. ſed triſtior illa
Mors erat ante oculos: miſerique in crure Sabelli
Seps ſtetit exiguus, quem fixo dente tenacem
Avulſitque manu, piloque affixit arenis.
Parva modo ſerpens; ſed qua non ulla cruentæ
Tantum mortis habet. nam plagæ proxima circum
Fugit rupta cutis, pallentiaque oſſa retexit.
Jamque ſinu laxo nudum eſt ſine corpore vulnus.
Membra natant ſanie: ſuræ fluxere: ſine ullo
Tegmine poples erat: femorum quoque muſculus omnis
Liquitur, & nigra diſtillant inguina tabe.
Diſſiluit ſtringens uterum membrana, fluuntque
Viſcera: nec, quantum toto de corpore debet,
Effluit in terras: ſævum ſed membra venenum
Decoquit: in minimum mors contrahit omnia virus.
Vincula nervorum, & laterum textura, cavumque
Pectus, & abſtruſum fibris vitalibus, omne
Quidquid homo eſt, aperit peſtis. natura profana
Morte patet: manant humeri, forteſque lacerti:
Colla, caputque fluunt. calido non ocyus Auſtro
Nix reſoluta cadet, nec ſolem cera ſequetur.
Parva loquor; corpus ſanie ſtillaſſe peruſtum:
Hoc & flamma poteſt. ſed quis rogus abſtulit oſſa?
Hæc quoque diſcedunt, putreſque ſecuta medullas
Nulla manere ſinunt rapidi veſtigia fati.
Cyniphias inter peſtes tibi palma nocendi eſt:
Eripiunt omnes animam, tu ſola cadaver.
Ecce ſubit facies leto diverſa fluenti.
Naſidium Marſi cultorem torridus agri
Percuſſit Preſter. illi rubor igneus ora
Succendit, tenditque cutem, pereunte figura,
Miſcens cuncta tumor toto jam corpore major:
Humanumq; egreſſa modum ſuper omnia membra
Efflatur ſanies, late tollente veneno.
Ipſe latet penitus congeſto corpore merſus:
Nec lorica tenet diſtenti corporis auctum.
Spumeus accenſo non ſic exundat aheno
Undarum cumulus: nec tantos carbaſa Coro
Curvavere ſinus. tumidos jam non capit artus
Informis globus, & confuſo pondere truncus.
Intactum volucrum roſtris, epulaſque daturum

Hau-

d impune feris, non auſi tradere buſto,
dum ſtante modo, creſcens fugere cadaver.
d majora parant Libycæ ſpectacula peſtes.
reſſit dentes Hæmorrhois aſpera Tullo
nanimo juveni, miratorique Catonis.
ue ſolet pariter totis ſe effundere ſignis
ycii preſſura croci : ſic omnia membra
ſere ſimul rutilum pro ſanguine virus.
guis erant lacrymæ : quæcunq; foramina novit
nor, ab his largus manat cruor: ora redundant,
atulæ nares : ſudor rubet: omnia plenis
nbra fluunt venis: totum eſt pro vulnere corpus,
ibi Leve miſer fixus præcordia preſſit
aca ſerpente cruor : nulloque dolore
tatus morſus ſubita caligine mortem
ipis, & Stygias ſomno deſcendis ad umbras.
n tam veloci corrumpunt pocula leto,
ite quæ diro virgas mentita Sabinas
xica fatilegi carpunt matura Sabæi.
Ecce procul ſævus ſterilis ſe robore trunci
rſit, & immiſit (Jaculum vocat Africa) ſerpens:
rque caput Pauli tranſactaque tempora fugit.
l ibi virus agit: rapuit cum vulnere fatum. (ret,
prenſum eſt, quæ funda rotat, quam lenta vola-
am ſegnis Scythicæ ſtrideret arundinis aër.
Quid prodeſt miſeri Baſiliſcus cuſpide Murri
anſactus? velox currit per tela venenum,
vaditque manum : quam protinus ille retecto
ſe ferit, totoque ſimul demittit ab armo :
templarque ſui ſpectans miſerabile leti
at tutus pereunte manu. quis fata putaret
orpion aut vires maturæ mortis habere?
e minax nodis, & recto verbere ſævus,
eſte tulit cœlo victi decus Orionis.
uis calcare tuas metuat Solpuga latebras?
t tibi dant Stygiæ jus in ſua fila ſorores.
Sic nec clara dies, nec nox dabat atra quietem,
ſpecta eſt miſeris in qua tellure jacebant.
am neque congeſtæ ſtruxere cubilia frondes,
ec culmis crevere tori : ſed corpora fatis
xpoſiti volvuntur humo, calidoque vapore
lliciunt gelidas nocturno frigore peſtes :
nocuoſque diu rictus torpente veneno

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Inter membra fovent: nec, quæ menſura viarum
Quiſve modus norunt, cœlo duce: ſæpe querentes
Reddite Dii, clamant, miſeris, quæ fugimus, arma
Reddite Theſſaliam. patimur cur ſegnia fata
In gladios jurata manus? pro Cæſare pugnant
Dipſades, & peragunt civilia bella Ceraſtæ.
Ire libet qua Zona rubens, atque axis inuſtus
Solis equis: juvat ætheriis adſcribere cauſis
Quod peream, cœloque mori. nil Africa de te,
Nec de te Natura queror: tot monſtra ferentem,
Gentibus ablatum dederas ſerpentibus orbem:
Impatienſque ſolum Cereris, cultore negato
Damnaſti, atque homines voluiſti deeſſe venenis.
In loca ſerpentum nos venimus: accipe pœnas,
Tu quiſquis Superum commercia noſtra peroſus,
Hinc torrente plaga, dubiis hinc Syrtibus orbem
Abrumpens, medio poſuiſti limite mortes.
Per ſecreta tui bellum civile receſſus
Vadit: & arcani miles tibi conſcius orbis
Clauſtra petit mundi. forſan majora ſuperſunt
Ingreſſis. coëunt ignes ſtridentibus undis,
Et premitur natura poli. ſed longius iſta
Nulla jacet tellus, quam fama cognita nobis
Triſtia regna Jubæ. quæremus forſitan iſtas
Serpentum terras: habet hoc ſolatia cœlum:
Vivit adhuc aliquid. patriæ non arva requiro,
Europamque, alios ſoles, Aſiamque videntem.
Qua te parte poli, qua te tellure reliqui
Africa? Cyrenis etiam nunc bruma rigebat.
Exiguane via legem convertimus anni?
Imus in adverſos axes: evolvimur orbe:
Terga damus ferienda Noto. nunc forſitan ipſa eſt
Sub pedibus jam Roma meis. ſolatia fati
Hæc petimus: veniant hoſtes, Cæſarque ſequatur
Qua fugimus. ſic dura ſuos patientia queſtus
Exonerat: cogit tantos tolerare labores
Summa ducis virtus, qui nuda fuſus arena
Excubat, atque omni Fortunam provocat hora.
Omnibus unus adeſt fatis: quocunque vocatur
Advolat, atque ingens meritum, majuſque ſalute
Contulit, in letum vires: puduitque gementem
Illo teſte mori. quod jus habuiſſet in ipſum
Ulla lues? caſus alieno in pectore vincit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

ſtatorque docet magnos nil poſſe dolores.
miſeris ſerum tanto laſſata periclo
ilium Fortuna dedit. gens unica terras
olit à ſævo ſerpentum innoxia morſu,
marida Pſylli : par lingua potentibus herbis :
cruor tutus, nullumque admittere virus,
cantu ceſſante, poteſt. natura locorum
it ut immunes miſti ſerpentibus eſſent.
fuit in mediis ſedem poſuiſſe venenis.
illis cum morte data eſt fiducia tanta eſt
guinis : in terram parvus cum decidit infans,
qua ſit externæ Veneris miſtura timentes,
ifica dubios explorant aſpide partus.
que Jovis volucer, calido cum protulit ovo
plumes natos ſolis convertit in ortus :
i potuere pati radios, & lumine recto
tinuere diem cœli, ſervantur in uſus,
i Phœbo ceſſere, jacent : ſic pignora gentis
llus habet, ſi quis tactos non horruit angues,
quis donatis luſit ſerpentibus infans.
Nec ſolum gens illa ſua contenta ſalute,
cubat hoſpitibus, contraque nocentia monſtra
llus adeſt populis. qui tunc Romana ſecutus
na, ſimul juſſit ſtatui tentoria ductor,
imum quas valli ſpatium comprendit arenas
purgat cantu, verbiſque fugantibus angues.
tima caſtrorum medicatus circuit ignis.
c ebulum ſtridet, peregrinaque galbana ſudant,
tamarix non læta comis, Eoaque coſtos,
panacea potens, & Theſſala centaurea :
ucedanumque ſonat flammis, Erycinaq;thapſos,
larices, fumoque gravem ſerpentibus urunt
brotanum, & longe naſcentia cornua cervi.
nox tuta viris. at ſi quis peſte diurna
ta trahit, tunc ſunt magicæ miracula gentis,
yllorumque ingens & rapti pugna veneni.
am primum tacta deſignat membra ſaliva,
uæ cohibet virus, retinetque in vulnere peſtem.
urima tum volvit ſpumanti carmina lingua
urmure continuo, nec dat ſuſpiria curſus
lneris, aut minimum patiuntur fata tacere.
epe quidem peſtis nigris inſerta medullis
xcantata fugit : ſed ſi quod tardius audit

Vi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Virus, & elicitum, juſſumque exire repugnat;
Tunc ſuperincumbens pallentia vulnera lambit,
Ore venena trahens, & ſiccat dentibus artus,
Extractamque tenens gelido de corpore mortem
Expuit: & cujus morſus ſuperaverit anguis,
Jam promtum Pſyllis vel guſtu noſſe veneni.
Hoc igitur levior tandem Romana juventus
Auxilio, late ſqualentibus errat in arvis.
Bis poſitis Phœbe flammis, bis luce recepta
Vidit arenivagum ſurgens fugienſque Catonem.
Jamque illis magis, atque magis dureſcere pulvis
Cœpit, & in terram Libye ſpiſſata redire.
Jamque procul nemorum raræ ſe tollere frondes:
Surgere congeſto non culta mapalia culmo.
Quanta dedit miſeris melioris gaudia terræ,
Cum primum ſævos contra videre leones!
Proxima Leptis erat, cujus ſtatione quieta
Exegere hyemem nimbis flammiſque carentem.
Cæſar ut Emathia ſatiatus clade receſſit,
Cætera curarum projecit pondera, ſoli
Intentus genero: cujus veſtigia fruſtra
Terris ſparſa legens, fama duce tendit in undas,
Threiciaſque legit fauces, & amore notatum
Æquor, & Eroas lacrymoſo littore turres,
Qua pelago nomen Nepheleïas abſtulit Helle.
Non Aſiam brevioris aquæ diſterminat uſquam
Fluctus ab Europa, quamvis Byzantion arcto
Pontus, & oſtriferam dirimat Chalcedona curſu,
Euxinumque ferens parvo ruat ore Propontis.
Sigeaſque petit famæ mirator arenas,
Et Simoentis aquas, & Graio nobile buſto
Rhœtion, & multum debentes vatibus umbras.
Circuit exuſtæ nomen memorabile Trojæ,
Magnaque Phœbæi quærit veſtigia muri.
Jam ſilvæ ſteriles, & putres robore trunci
Aſſaraci preſſere domos, & templa deorum
Jam laſſa radice tenent: ac tota teguntur
Pergama dumetis: etiam periere ruinæ.
Aſpicit Heſiones ſcopulos, ſilvaſque latentes
Anchiſæ thalamos: quo judex ſederit antro:
Unde puer raptus cœlo: quo vertice Naïs
Luſerit Oenone: nullum eſt ſine nomine ſaxum.
Inſcius in ſicco ſerpentem pulvere rivum

Inſierat, qui Xanthus erat: ſecurus in alto
Gramine ponebat greſſus; Phryx incola manes
Hectoreos calcare vetat. diſcuſſa jacebant
Saxa, nec ullius faciem ſervantia ſacri;
Herceas, monſtrator ait, non reſpicis aras?
O ſacer, & magnus vatum labor, omnia fato
Eripis, & populis donas mortalibus ævum.
Invidia ſacræ Cæſar ne tangere famæ:
Nam, ſi quid Latiis fas eſt promittere Muſis,
Quantum Smyrnæi durabunt vatis honores,
Venturi me, teque legent: Pharſalia noſtra
Vivet, & à nullo tenebris damnabitur ævo.
Ut ducis implevit viſus veneranda vetuſtas,
Erexit ſubitas congeſtu ceſpitis aras,
Votaque thuricremos non irrita fudit in ignes.
Di cinerum, Phrygias colitis quicunque ruinas,
Æneæque mei, quos nunc Lavinia ſedes
Servat & Alba lares, & quorum lucet in aris
Ignis adhuc Phrygius, nullique aſpecta virorum
Pallas, in abſtruſo pignus memorabile templo,
Gentis Iuleæ veſtris clariſſimus aris
Dat pia thura nepos, & vos in ſede priori
Rite vocat: date felices in cætera curſus:
Reſtituam populos. grata vice mœnia reddent
Auſonidæ Phrygibus, Romanaq; Pergama ſurgent.
Sic fatus, repetit claſſes, & tota ſecundis
Vela dedit Coris, aviduſque urgente procella
Iliacas penſare moras, Aſiamque potentem
Evehitur, pelagoq; Rhodon ſpumante relinquit.
Septima nox Zephyro numquam laxante rudentes
Oſtendit Phariis Ægyptia littora flammis.
Sed prius orta dies nocturnam lampada texit,
Quam tutas intraret aquas. ibi plena tumultu
Littora, & incerto turbatas murmure voces
Accipit: ac dubiis veritus ſe credere regnis
Abſtinuit tellure rates. ſed dira ſatelles
Regis dona ferens, medium provectus in æquor,
Colla gerit Magni Phario velamine tecta:
Ac prius infanda commendat crimina voce.
Terrarum domitor, Romanæ maxime gentis;
Et quod adhuc neſcis, genero ſecure perempto;
Rex tibi Pellæus terræ pelagique labores
Donat, & Emathiis quod ſolum defuit armis,

Exhi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Exhibet : abſenti bellum civile peractum eſt.
Theſſalicas Magnus quærens reparare ruinas,
Enſe jacet noſtro : tanto te pignore Cæſar
Emimus: hoc tecum percuſſum eſt ſanguine fœdu
Accipe regna Phari nullo quæſita cruore :
Accipe Niliaci jus gurgitis : accipe quicquid
Pro Magni cervice dares, dignumque clientem
Caſtris crede tuis, cui tantum fata licere
In generum voluere tuum. nec vile putaris
Hoc meritum, facili nobis quod cæde peractum e
Hoſpes avitus erat: depulſo ſceptra parenti
Reddiderat. quid plura feram ? tu nomina tant
Invenies operi, vel famam conſule mundi.
Si ſcelus eſt, plus te nobis debere fateris,
Quod ſcelus hoc non ipſe facis. ſic fatus, opertu
Detexit, tenuitque caput. jam languida morte
Effigies habitum noti mutaverat oris.
Non primo Cæſar damnavit munera viſu,
Avertitque oculos : vultus, dum crederet, hæſit
Utque fidem vidit ſceleris, tutumque putavit
Jam bonus eſſe ſocer; lacrymas non ſponte caden
Effudit, gemituſque expreſſit pectore læto,
Non aliter manifeſta putans abſcondere mentis
Gaudia, quam lacrymis. meritumq; immane tyra
Deſtruit, & generi mavult lugere revulſum,
Quam debere caput. qui duro membra Senatus
Calcarat vultu, qui ſicco lumine campos
Viderat Emathios, uni tibi Magne negare
Non audet gemitus. ô ſors duriſſima fati !
Hunccine tu Cæſar ſcelerato Marte petiſti,
Qui tibi flendus erat ? non miſti fœdera tangunt
Te generis ? nec nata jubet mœrere, nepoſque ?
Credis apud populos Pompeii nomen amantes
Hoc caſtris prodeſſe tuis ? fortaſſe tyranni
Tangeris invidia, captique in viſcera Magni
Hoc alii licuiſſe doles, quererisque periſſe
Vindictam belli, raptumque è jure ſuperbi
Victoris generum. quiſquis te flere coëgit
Impetus, à vera longe pietate receſſit.
Scilicet hoc animo terras, atque æquora luſtras
Necubi ſuppreſſus pereat gener. ô bene rapta
Arbitrio mors iſta tuo ! quam magna remiſit
Crimina Romano triſtis Fortuna pudori,

Q

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Quod te non paſſa eſt miſereri, perfide, Magni
Eventis! nec non his fallere vocibus audes,
Acquiriſque fidem ſimulati fronte doloris.
Aufer ab aſpectu noſtro funeſta ſatelles
Regis dona tui: pejus de Cæſare veſtrum,
Quam de Pompeio, meruit ſcelus. unica belli
Præmia civilis, victis donare ſalutem
Perdidimus. quod ſi Phario germana tyranno
Non inviſa foret, potuiſſem reddere regi,
Quod meruit; fratrique tuum pro munere tali
Miſiſſem Cleopatra caput. ſecreta quid arma
Movit, & inſeruit noſtro ſua tela labori?
Ergo in Theſſalicis Pellæo fecimus arvis
Jus gladio? veſtris quæſita licentia regnis?
Non tuleram Magnum mecum Romana regentem:
Te Ptolemæe feram? fruſtra civilibus armis
Miſcuimus gentes, ſi qua eſt hoc orbe poteſtas
Altera, quam Cæſar: ſi tellus ulla duorum eſt.
Vertiſſem Latias à veſtro littore proras:
Famæ cura vetat, ne non damnaſſe cruentam,
Sed videat timuiſſe Pharon. nec fallere vos me
Credite victorem: nobis quoque tale paratum
Littoris hoſpitium: ne ſic mea colla gerantur,
Theſſaliæ fortuna facit. majore profecto,
Quam metui poterat, diſcrimine geſſimus arma:
Exilium, generique minas, Romamque timebam:
Pœna fngæ Ptolemæus erat. ſed parcimus annis:
Donamuſque nefas. ſciat hac pro cæde tyrannus
Nil venia plus poſſe dari. vos condite buſto
Tanti colla ducis: ſed non, ut crimina tantum
Veſtra tegat tellus, juſto date thura ſepulcro,
Et placate caput, cinereſque in littore fuſos
Colligite,atque unam ſparſis date manibus urnam,
Sentiat adventum ſoceri, voceſque querentis
Audiat umbra pias. dum nobis omnia præfert,
Dum vitam Phario mavult debere clienti,
Læta dies rapta eſt populis: concordia mundo
Noſtra perit: caruere Deis mea vota ſecundis,
Ut te complexus poſitis felicibus armis
Affectus abs te veteres, vitamque rogarem,
Magne, tuam: dignaque ſatis mercede laborum
Contentus par eſſe tibi. tunc pace fideli
Feciſſem, ut victus poſſes ignoſcere divis,

Fe-

Feciſſes, ut Roma mihi. nec talia fatus
Invenit fletus comitem, nec turba querenti
Credidit; abſcondunt gemitus, & pectora læta
Fronte tegunt, hilareſque nefas ſpectare cruentum
(O bona libertas) cum Cæſar lugeat, audent.

LIBER X.

Jo. Sulpicii Verulani Argumentum.

INtrepide decimo victor per templa vagatus,
Admittit Regem, Cleopatraque ſupplicat ipſi,
Pax fit, & immenſo celebrant convivia ſumptu.
Oſtentantur opes, conſultus Achoreus, ortus,
Nile, tuos aperit, curſuſque. Pothinus Achillam
Ductorem in Latium mittit: qui pugnat ab alta
Obſeſſus cum Rege domo, noctuque per æquor
Claſſe Pharon vectus, metuens ſe immittit in undas.

UT primum terras Pompeii colla ſequutus
Attigit, & diras calcavit Cæſar arenas:
Pugnavit fortuna ducis, fatumq; nocentis
Ægypti, regnum Lagi Romana ſub arma
Iret; an eriperet mundo Memphiticus enſis
Victoris, victique caput. tua profuit umbra
Magne, tui ſocerum rapuere à ſanguine manes.
Ne populus poſt te Nilum Romanus haberet.
Inde Parætoniam fertur ſecurus in urbem
Pignore tam ſævi ſceleris, ſua ſigna ſequutus.
Sed fremitu vulgi faſces, & jura querentis
Inferri Romana ſuis, diſcordia ſenſit
Pectora, & ancipites animos, Magnumque periſſe
Non ſibi. tum vultu ſemper celante timorem,
Intrepidus Superum ſedes, & templa vetuſti
Numinis, antiquas Macedûm teſtantia vires,
Circuit: & nulla captus dulcedine rerum,
Non auro, cultuque deûm, non mœnibus urbis,
Effoſſum tumulis cupide deſcendit in antrum.
Illic Pellæi proles veſana Philippi
Felix prædo jacet: terrarum vindice fato
Raptus: ſacratis totum ſpargenda per orbem
Membra viri poſuere adytis: Fortuna pepercit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

ibus, & regni duravit ad ultima fatum.
am ſibi libertas unquam ſi redderet orbem,
brio ſervatus erat, non utile mundo
us exemplum, terras tot poſſe ſub uno
viro. Macetum fines, latebraſque ſuorum
ruit, victaſque patri deſpexit Athenas:
ue Aſiæ populos fatis urgentibus actus
ana cum ſtrage ruit, gladiumque per omnes
it gentes: ignotos miſcuit amnes,
rum Euphratem, Indorum ſanguine Gangen:
arum fatale malum, fulmenque, quod omnes
uteret pariter populos, & ſidus iniquum
ibus. Oceano claſſes inferre parabat
riore mari. non illi flamma, nec undæ,
ſterilis Libye, nec Syrticus obſtitit Ammon.
in occaſus, mundi devexa ſecutus,
iſſetque polos, Nilumque à fonte bibiſſet:
rrit ſuprema dies, naturaque ſolum
potuit finem veſano ponere regi:
ſecum invidia, qua totum ceperat orbem,
ulit imperium: nulloque hærede relicto,
us fati lacerandas præbuit urbes.
ecidit Babylone ſua, Parthoque verendus.
pudor! Eoi propius timuere ſariſſas, (cton
n nunc pila timent populi. licet uſque ſub Ar-
nemus, Zephyrique domos, terraſq; premamus
rantis poſt terga Noti: cedemus in ortus
cidum domino. non felix Parthia Craſſis
uæ ſecura fuit provincia Pellæ.
m Peluſiaco veniens à gurgite Nili
puer, imbellis populi ſedaverat iras,
de quo pacis Pellæa tutus in aula
r erat: cum ſe parva Cleopatra biremi,
upto cuſtode Phari laxare catenas,
it Emathiis ignaro Cæſare tectis;
cus Ægypti, Latio feralis Erinnys,
ano non caſta malo. quantum impulit Argos,
aſque domos facie Spartana nocenti,
erios auxit tantum Cleopatra furores.
uit illa ſuo, ſi fas, Capitolia ſiſtro,
omana petit imbelli ſigna Canopo,
re captivo Pharios ductura triumphos:
adioque fuit dubius ſub gurgite caſus,

An mundum ne noſtra quidem matrona teneret.
Hoc animi nox illa dedit, quæ prima cubili
Miſcuit inceſtam ducibus Ptolemaïda noſtris.
Quis tibi veſani veniam non donet amoris,
Antoni? durum cum Cæſaris hauſerit ignis
Pectus, & in media rabie, medioque furore,
Et Pompeianis habitata manibus aula,
Sanguine Theſſalicæ cladis perfuſus adulter
Admiſit Venerem curis, & miſcuit armis
Illicitoſque toros, & non ex conjuge partus?
Pro pudor! oblitus Magni, tibi Julia fratres
Obſcœna de matre dedit: parteſque fugatas
Paſſus in extremis Libyes coaleſcere regnis,
Tempora Niliaco turpis dependit amori,
Dum donare Pharon, dum non ſibi vincere mavul
Quem formæ confiſa ſuæ Cleopatra ſine ullis
Triſtis adit lacrymis, ſimulatum compta doloren
Quem decuit, veluti laceros diſperſa capillos,
Et ſic orſa loqui: Si qua eſt ô Maxime Cæſar
Nobilitas, Pharii proles clariſſima Lagi,
Exul in æternum ſceptris depulſa paternis,
Si tua reſtituat veteri me dextera fato,
Complector regina pedes. tu gentibus æquum
Sidus ades noſtris. non urbes prima tenebo
Femina Niliacas: nullo diſcrimine ſexus
Reginam ſcit ferre Pharos. lege ſumma peremti
Verba patris, qui jura mihi communia regni,
Et thalami cum fratre dedit. puer ipſe ſororem,
Sit modo liber, amet: ſed habet ſub jure Pothipi
Affectus, enſeſque ſuos. nil ipſa paterni
Juris habere peto: culpa, tantoque pudore
Solve domum: remove funeſta ſatellitis arma,
Et regem regnare jube. quantoſne tumores
Mente gerit famulus, Magni cervice revulſa!
Jam tibi (ſed procul hoc avertant fata) minatur.
Sat fuit indignum, Cæſar, mundoque tibique,
Pompeium facinus meritumque fuiſſe Pothini.
Nequicquam duras tentaſſet Cæſaris aures:
Vultus adeſt precibus, facieſque inceſta perorat
Exigit infandam corrupto judice noctem.
Pax ubi parta duci, doniſque ingentibus emta e
Excepere epulæ tantarum gaudia rerum:
Explicuitque ſuos magno Cleopatra tumultu

N

Nondum tranſlatos Romana in ſecula luxus.
Ipſe locus templi, quod vix corruptior ætas
Extruat, inſtar erat: laqueataque tecta ferebant
Divitias, craſſumque trabes abſconderat aurum.
Nec ſummis cruſtata domus, ſectiſque nitebat
Marmoribus: ſtabatque ſibi non ſegnis Achates,
Purpureuſque lapis, totaque effuſus in aulæ
Calcabatur Onyx: Hebenus Mareotica vaſtos
Non operit poſtes, ſed ſtat pro robore vili
Auxilium, non forma domus. ebur atria veſtit,
Et ſuffixa manu foribus teſtudinis Indæ
Terga ſedent, crebro maculas diſtincta Smaragdo.
Fulget gemma toris, & Iaſpide fulva ſupellex:
Strata micant: Tyrio quorum pars maxima ſucco
Cocta diu, virus non uno duxit aheno;
Pars auro plumata nitet; pars ignea cocco,
Ut mos eſt Phariis miſcendi licia telis.
Tum famulæ numerus turbæ, populuſque miniſter,
(Diſcolor hos ſanguis, alios diſtinxerat ætas:)
Hæc Libycos, pars tam flavos gerit altera crines,
Ut nullas Cæſar Rheni ſe dicat in arvis
Tam rutilas vidiſſe comas. pars ſanguinis uſti
Torta caput, refugoſque gerens à fronte capillos.
Nec non infelix ferro mollita juventus,
Atque execta virum. ſtat contra fortior ætas,
Vix ulla fuſcante tamen lanugine malas.
Diſcubuere toris reges, majorque poteſtas
Cæſar: & immodice formam fucata nocentem,
Nec ſceptris contenta ſuis, nec fratre marito,
Plena maris rubri ſpoliis, collòque, comiſque
Divitias Cleopatra gerit, cultuque laborat.
Candida Sidonio perlucent pectora filo,
Quod Nilotis acus compreſſum pectine Serum
Solvit, & extenſo laxavit ſtamina velo.
Dentibus hic niveis, ſectos Atlantide ſilva
Impoſuere orbes; quales ad Cæſaris ora
Nec capto venere Juba. pro cœcus, & amens
Ambitione furor, civilia bella gerenti
Divitias aperire ſuas, incendere mentem
Hoſpitis armati. non ſit licet ille nefando
Marte paratus opes mundi quæſiſſe ruina:
Pone duces priſcos, & nomina pauperis ævi
Fabricios Curioſque graves: hic ille recumbat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Sordidus Hetruſcis abductus Conſul aratris ;
Optabit patriæ talem duxiſſe triumphum.
Infudere epulas auro, quod terra, quod aër,
Quod pelagus, Niluſque dedit, quod luxus inani
Ambitione furens toto quæſivit in orbe.
Non mandante fame, multas volucreſque feraſq
Ægypti poſuere Deos : manibuſque miniſtrat
Niliacas cryſtallus aquas : gemmæque capaces
Excepere merum, ſed non Mareotidos uvæ,
Nobile ſed paucis ſenium cui contulit annis
Indomitum Meroë cogens ſpumare Falernum.
Accipiunt ſertas nardo florente coronas,
Et nunquam fugiente roſa : multumque madenti
Infudere comæ, quod nondum evanuit aura
Cinnamon, externa nec perdidit aëra terra :
Advectumque recens vicinæ meſſis Amomum.
Diſcit opes Cæſar ſpoliati perdere mundi,
Et geſſiſſe pudet genero cum paupere bellum,
Et cauſas Martis Phariis cum gentibus optat.
Poſtquam epulis, Bacchoque modum laſſata v
Impoſuit, longis Cæſar producere noctem (lup
Inchoat alloquiis : ſummaque in ſede jacentem
Linigerum placidis compellat Achorea dictis :
O ſacris devote ſenex, quodque arguit ætas
Non neglecte Deis, Phariæ primordia gentis,
Terrarumque ſitus, vulgique ediſſere mores,
Et ritus, formaſque Deûm : quodcunque vetuſti
Inſculptum eſt adytis profer, noſcique volentes
Prode Deos. ſi Cecropium ſua ſacra Platonem
Majores docuere tui : quis dignior unquam
Hoc fuit auditu, mundique capacior hoſpes ?
Fama quidem generi Pharias me duxit ad urbes
Sed tamen & veſtri : media inter prœlia ſemper
Stellarum, cœlique plagis, Superiſque vacavi,
Nec meus Eudoxi vincetur Faſtibus annus.
Sed cum tanta meo vivat ſub pectore virtus,
Tantus amor veri, nihil eſt quod noſcere malim
Quam fluvii cauſas per ſecula tanta latentes,
Ignotumque caput : ſpes ſit mihi certa videndi
Niliacos fontes ; bellum civile relinquam.
Finierat, contraque ſacer ſic orſus Achoreus :
Fas mihi magnorum Cæſar ſecreta parentum
Prodere, ad hoc ævi populis ignota profanis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

pietas aliis, miracula tanta ſilere :
ego cœlicolis gratum reor, ire per omnes
opus, & ſacras populis noteſcere leges.
ribus, quæ ſola fugam moderantur Olympi,
urruntque polo, diverſa potentia prima
ndi lege data eſt. Sol tempora dividit anni,
tat nocte diem, radiiſque potentibus aſtra
vetat, curſuſque vagos ſtatione moratur.
na ſuis vicibus Tethyn, terrenaque miſcet.
gida Saturno glacies, & zona nivalis
ſit. habet ventos, incertaque fulmina Mavors.
Jove temperies, & nunquam turbidus aër.
fecunda Venus cunctarum ſemina rerum
ſidet. immenſæ Cyllenius arbiter undæ eſt.
Hunc ubi pars cœli tenuit, qua miſta Leonis
era ſunt Cancro, rapidos qua Sirius ignes
erit, & varii mutator circulus anni
oceron, Cancrumque tenet, cui ſubdita Nili
latent : quæ cum dominus percuſſit aquarum
e ſuperjecto, tunc Nilus fonte ſoluto
it, ut Oceanus lunaribus incrementis
ſus adeſt : auctuſque ſuos non ante coarctat,
am nox æſtivas à Sole receperit horas.
na fides veterum, Nilo, quo creſcat in arva,
hiopum prodeſſe nives. non Arctos in illis
ntibus, aut Boreas. teſtis tibi ſole peruſti
e color populi, calidique vaporibus Auſtri.
de, quod omne caput fluvii, quodcunque ſoluta
ecipitat glacies, ingreſſo vere tumeſcit
ima tabe nivis : Nilus neque ſuſcitat undas
te Canis radios, nec ripis alligat amnem
te parem nocti Libra ſub judice Phœbum :
le etiam leges aliarum neſcit aquarum :
c tumet hybernus, cum longe ſole remoto
ficiis caret unda ſuis : dare juſſus iniquo
mperiem cœlo, mediis æſtatibus exit.
b torrente plaga, ne terras diſſipet ignis,
lus adeſt mundo, contraque incenſa Leonis
a tumet : Cancroque ſuam torrente Syenen,
ploratus adeſt : nec campos liberat undis,
nec in autumnum declinet Phœbus, & umbras
tendat Meroë. quis cauſas reddere poſſet?
juſſit Natura parens decurrere Nilum :

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Sic opus eſt mundo. Zephyros quoq; vana vetuſtas
His adſcripſit aquis, quorum ſtata tempora flatus,
Continuique dies, & in aëre longa poteſtas:
Vel quod ab occiduo depellunt nubila cœlo
Trans Noton, & fluvio cogunt incumbere nimbos:
Vel quod aquas toties rumpentis littora Nili
Aſſidue feriunt, coguntque reſiſtere flatus.
Ille mora curſus, adverſique objice ponti
Æſtuat in campos. ſunt qui ſpiramina terris
Eſſe putent, magnoſque cavæ compagis hiatus.
Commeat hac penitus tacitis diſcurſibus unda
Frigore ab Arctoo medium revocata ſub axem,
Cum Phœbus preſſit Meroën, tellusque peruſta
Illuc duxit aquas, trahitur Gangeſque, Paduſque,
Per tacitum mundi: tunc omnia flumina Nilus
Uno fonte vomens non uno gurgite perfert.
Rumor ab Oceano, qui terras alligat omnes,
Exundante procul violentum erumpere Nilum,
Æquoreoſque ſales longo miteſcere tractu.
Nec non Oceano paſci Phœbumque polumque
Credimus: hunc, calidi tetigit cum brachia Cancri
Sol rapit, atque undæ plus, quam quod digerat aër
Tollitur. hoc noctes referunt, Niloque refundunt.
Aſt ego, ſi tantam jus eſt mihi ſolvere litem,
Quaſdam, Cæſar, aquas poſt mundi ſera peracti
Secula, concuſſis terrarum erumpere venis,
Non id agente Deo, quaſdam compage ſub ipſa
Cum toto cœpiſſe reor, quas ille creator,
Atque opifex rerum certo ſub jure coërcet.
Quæ tibi noſcendi Nilum Romane cupido eſt,
Et Phariis, Perſiſque fuit, Macetumque tyrannis,
Nullaque non ætas voluit conferre futuris
Notitiam: ſed vincit adhuc natura latendi.
Summus Alexander regum quos Memphis adorat
Invidit Nilo, miſitque per ultima terræ
Æthiopum, lectos: illos rubicunda peruſti
Zona poli tenuit; Nilum vidêre calentem.
Venit ad occaſum, mundique extrema Seſoſtris,
Et Pharios currus regum cervicibus egit:
Ante tamen veſtros amnes Rhodanumque Padumque
Quam Nilum de fonte bibit. veſanus in ortus
Cambyſes longi populos pervenit ad ævi,
Defectuſque epulis, & paſtus cæde ſuorum,
Ign

loto te, Nile, redit. non fabula mendax
a loqui de fonte tuo eſt, ubicunque videris,
æreris : & nulli contingit gloria genti,
Nilo ſit læta ſuo. tua flumina prodam,
a Deus undarum celator, Nile, tuarum
mihi noſſe dedit. medio conſurgis ab axe,
ſus in ardentem ripas attollere Cancrum :
Borean is rectus aquis, mediumque Booten :
rſus in occaſum flexu torquetur, & ortus,
nc Arabum populis, Libycis nunc æquus arenis:
que vident primi, quærunt tamen hi quoq; Seres,
hiopumque feris alieno gurgite campos :
e terrarum neſcit cui debeat orbis.
cnum natura caput non prodidit ulli,
eclicuit populis parvum te, Nile, videre,
ncvitque ſinus, & gentes maluit ortus
irari, quam noſſe tuos. conſurgere in ipſis
s tibi ſolſtitiis, aliena creſcere bruma,
que hyemes adferre tuas : ſolique vagari
onceſſum per utroſque polos. hic quæritur ortus,
ic finis aquæ. late tibi gurgite rupto
mbitur nigris Meroë fecunda colonis,
æta comis hebeni : quæ, quamvis arbore multa
ondeat, æſtatem nulla ſibi mitigat umbra :
inea tam rectum mundi ferit illa Leonem.
de plagas Phœbi, damnum non paſſus aquarum,
æveheris, ſterileſque diu metiris arenas,
unc omnes unum vires collectus in amnem,
unc vagus, & ſpargens facilem tibi cedere ripam
urſus multifidas revocat piger alveus undas,
ua dirimunt Arabum populis Ægyptia rura
egni clauſtra Philæ. mox te deſerta ſecantem,
ua dirimunt noſtrum rubro commercia Pontum,
ollis lapſus agit. quis te tam lene fluentem
oturum tantas violenti gurgitis iras,
ile, putet ? ſed cum lapſus abrupta viarum
xcepere tuos, & præcipites cataractæ,
c nuſquam vetitis ullas obſiſtere cautes
dignaris aquis : ſpuma tunc aſtra laceſſis:
ncta fremunt undis : ac multo murmure montis
umeus invictis caneſcit fluctibus amnis.
lic, Abaton quã noſtra vocat veneranda vetuſtas,
erra potens, primos ſentit percuſſa tumultus,

Et ſcopuli, placuit fluvii quos dicere venas,
Quod manifeſta novi primum dant ſigna tumori
Hinc montes Natura vagis circumdedit undis,
Qui Libyæ te, Nile, negant: quos inter ut alta
In convalle jacens ſtat molibus unda receptis.
Prima tibi campos permittit, apertaque Memph
Rura, modumque vetat creſcendi ponere ripas.
Sic velut in tuta ſecuri pace trahebant
Noctis iter mediæ: ſed non veſana Pothini
Mens imbuta ſemel tam ſacra cæde, vacabat
A ſcelerum motu. Magno nihil ille peremto
Jam putat eſſe nefas: habitant ſub pectore man
Ultriceſque Deæ dant in nova monſtra furorem.
Dignatur viles iſto quoque ſanguine dextras,
Quo Fortuna parat victos perfundere Patres
Pœnaque civilis belli, & vindicta Senatus
Pene data eſt famulo. procul hoc avertite fat
Crimen, ut hæc Bruto cervix abſente ſecetur.
In ſcelus it Pharium Romani pœna tyranni,
Exemplumque perit. ſtruit audax irrita fatis,
Nec parat occultæ cædem committere fraudi:
Invictumque ducem detecto Marte laceſſit.
Tantum animi delicta dabant, ut colla ferire
Cæſaris, & ſocerum jungi tibi, Magne, juberet:
Atque hæc dicta monet famulos perferre fideles
Ad Pompeianæ ſocium ſibi cædis Achillam,
Quem puer imbellis cunctis præfecerat armis,
Et dederat ferrum, nullo ſibi jure retento,
In cunctos, in ſeque ſimul. Tu mollibus, inquit
Nunc incumbe toris, & pingues exige ſomnos:
Invaſit Cleopatra domum. nec prodita tantum eſt
Sed donata Pharos. ceſſas accurrere ſolus
Ad dominæ thalamos? nubet ſoror impia fratri:
Nam Latio jam nupta duci eſt: interque marito
Diſcurrens Ægypton habet, Romamque meret
Expugnare ſenem potuit Cleopatra venenis.
Crede miſer puero: quem nox ſi junxerit una,
Et ſemel amplexus inceſto pectore paſſus
Hauſerit obſcœnum titulo pietatis amorem,
Meque, tuumque caput, per ſingula forſitan illi
Oſcula donabit. crucibus, flammiſque luemus
Si fuerit formoſa ſoror, nil undique reſtat
Auxilii: rex hinc conjux, hinc Cæſar adulter:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Et ſumus, ut fatear, tam ſæva judice ſontes.
Quem non è nobis credet Cleopatra nocentem
A quo caſta fuit? per, te, quod fecimus una,
Perdidimuſque nefas, perq; ictum ſanguine Magni
Fœdus, ades: ſubito bellum molire tumultu:
Irrue: Nocturnas rumpamus funere tedas,
Crudelemque toris dominam mactemus in ipſis
Cum quocunque viro. nec nos deterreat auſis
Heſperii Fortuna ducis. quæ ſuſtulit illum,
Impoſuitque orbi, communis gloria nobis:
Nos quoque ſublimes Magnus facit. aſpice littus
Spem noſtri ſceleris: pollutos conſule fluctus
Quid liceat nobis: tumulumque è pulvere parvo
Aſpice Pompeii non omnia membra tegentem.
Quem metuis, par hujus erat. non ſanguine clari:
Quid refert? nec opes populorũ; ac regna movemus.
Ad ſcelus ingentis fati ſumus. adtrahit illos
In noſtras Fortuna manus. en altera venit
Victima nobilior. placemus cæde ſecunda
Heſperias gentes. jugulus mihi Cæſaris hauſtus
Hoc præſtare poteſt, Pompeii cæde nocentes
Ut populus Romanus amet. quid nomina tanta
Horremus, vireſque ducis, quibus ille relictis
Miles erit? nox hæc peraget civilia bella,
Inferiaſque dabit populis, & mittet ad umbras,
Quod debetur adhuc mundo, caput. ite feroces
Cæſaris in jugulum: præſtet Lagæa juventus
Hoc regi, Romana ſibi. tu parce morari: (ratum
Plenum epulis, madidumque mero, Venerique pa-
Invenies: aude: Superi tot vota Catonum,
Brutorumque tibi tribuent. Non lentus Achillas
Suadenti parere nefas. haud clara movendis,
Ut mox, ſigna dedit caſtris, nec prodidit arma
Ullius clangore tubæ: temere omnia ſævi
Inſtrumenta rapit belli, pars maxima turbæ
Plebis erat Latiæ: ſed tanta oblivio mentes
Cepit, in externos corrupto milite mores,
Ut duce ſub famulo, juſſuque ſatellitis irent,
Quos erat indignum Phario parere tyranno.
Nulla fides, pietaſque viris, qui caſtra ſequuntur,
Venaleſque manus: ibi fas, ubi maxima merces:
Ære merent parvo: jugulumque in Cæſaris ire
Non ſibi dant. pro fas! ubi non civilia bella

Invenit imperii fatum miſerabile noſtri?
Theſſaliæ ſubducta acies in littore Nili
More furit patrio. quid plus te, Magne, recepto
Auſa foret Lagea domus? dat ſcilicet omnis
Dextera, quod debet Superis: nullique vacare
Fas eſt Romano. Latio ſic ſcindere corpus
Diis placitum: non in generi, ſocerique favorem
Diſcedunt populi. civilia bella ſatelles
Movit, & in partem Romanam venit Achillas.
Et niſi fata manus à ſanguine Cæſaris arcent,
Hæ vincent partes. aderat maturus uterque:
Et diſtricta epulis ad cunctas aula patebat
Inſidias: poteratque cruor per regia fundi
Pocula Cæſareus, menſæque incumbere cervix.
Sed metuunt belli trepidos in nocte tumultus,
Ne cædes confuſa manu, permiſſaque fatis
Te, Ptolemæe, trahat. tanta eſt fiducia ferri.
Non rapuere nefas: ſummi contemta facultas
Eſt operis: viſum famulis reparabile damnum,
Illam mactandi dimittere Cæſaris horam.
Servatur pœnas in aperta luce daturus.
Donata eſt nox una duci, vixitque Pothini
Munere Phœbeos Cæſar dilatus in ortus.
Lucifer à Caſia proſpexit rupe, diemque
Miſit in Ægyptum primo quoque ſole calentem:
Cum procul à muris acies non ſparſa maniplis,
Nec vaga conſpicitur, ſed juſtos qualis ad hoſtes
Recta fronte venit. paſſura comminus arma,
Laturique ruunt. at Cæſar mœnibus urbis
Diffiſus, foribus clauſæ ſe protegit aulæ,
Degeneres paſſus latebras. nec tota vacabat
Regia compreſſo: minima collegerat arma
Parte domus: tangunt animos iræque, metuſque
Et timet incurſus, indignaturque timere.
Sic fremit in parvis fera nobilis abdita clauſtris,
Et frangit rabidos præmorſo carcere dentes.
Non ſecus in Siculis fureret tua flamma cavernis
Obſtrueret ſummam ſi quis tibi Mulciber Ætnam.
Audax Theſſalici qui nuper rupe ſub Æmi,
Heſperiæ cunctos proceres, aciemque Senatus,
Pompeiumque ducem, cauſa ſperare vetante,
Non timuit, fatumque ſibi promiſit iniquum,
Expavit ſervile nefas, intraque penates

Obrui

Obruitur telis; quem non violaſſet Alanus,
Non Scytha, non fixo qui ludit in hoſpite Maurus.
Hic, cui Romani ſpatium non ſufficit orbis,
Parvaque regna putat Tyriis cum Gadibus Indos,
Seu puer imbellis ceu captis femina muris
Quærit tuta domus: ſpem vitæ in limine clauſo
Ponit, & incerto luſtrat vagus atria curſu:
Non ſine rege tamen, quem ducit in omnia ſecum,
Sumturus pœnas & grata piacula morti;
Miſſuruſque tuum, ſi non ſint tela, nec ignes,
In famulos Ptolemæe caput. ſic barbara Colchis
Creditur ultorem metuens regnique, fugæque,
Enſe ſuo, fratriſque ſimul cervice parata
Expectaſſe patrem. cogunt tamen ultima rerum
Spem pacis tentare ducem: miſſuſque ſatelles
Regius, ut ſævos abſentis voce tyranni
Corriperet famulos, quo bellum auctore moverent.
Sed neque jus mundi valuit, neque fœdera ſancta
Gentibus: orator regis, paciſque ſequeſter,
Æſtimat in numero ſcelerum ponenda tuorum
Tot monſtris Ægypte nocens. non Theſſala tellus,
Vaſtaque regna Jubæ, non Pontus, & impia ſigna
Pharnacis, & gelido circumfluus orbis Ibero
Tantum auſus ſcelerum, non Syrtis barbara, quantũ
Delitiæ fecere tuæ. premit undique bellum,
Inque domum jam tela cadunt quaſſantque penates.
Non aries uno moturus limina pulſu,
Fracturuſque domum; non ulla eſt machina belli:
Nec flammis mandatur opus: ſed cæca juventus
Conſilii, vaſtos ambit diviſa penates,
Et nuſquam totis incurſat viribus agmen,
Fata vetant, murique vicem fortuna tuetur.
Nec non & ratibus tentatur regia, quæ ſe
Protulit in medios audaci margine fluctus
Luxurioſa domus. ſed adeſt defenſor ubique
Cæſar, & hos aditus gladiis, hos ignibus arcet:
Obſeſſuſque gerit (tanta eſt conſtantia mentis)
Expugnantis opus. piceo jubet unguine tinctas
Lampadas immitti junctis in bella carinis.
Nec piger ignis erat per ſtuppea vincula, perque
Manantes cera tabulas: & tempore eodem
Tranſtraque nautarum ſummique arſere ceruchi.
Jam prope ſemuſtæ merguntur in æquore claſſes,
Jam-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Jamque hoſtes , & tela natant. nec puppibus igni
Incubuit ſolis : ſed quæ vicina fuere
Tecta mari longis rapuere vaporibus ignem :
Et cladem fovere Noti, percuſſaque flamma
Turbine, non alio motu per tecta cucurrit ,
Quam ſolet ætherio lampas decurrere ſulco ,
Materiaque carens, atque ardens aëre ſolo.
Illa lues clauſam paulum revocavit ab aula
Urbis in auxilium populos. nec tempora cladis
Perdidit in ſomnos, ſed cæca nocte carinis
Inſiluit Cæſar, ſemper feliciter uſus
Præcipiti curſu bellorum, & tempore rapto. (dan
Tunc clauſtrum pelagi cepit Pharon. inſula quon
In medio ſtetit illa mari, ſub tempore vatis
Proteos : at nunc eſt Pellæis proxima muris.
Illa duci geminos bellorum præſtitit uſus :
Abſtulit excurſus & fauces æquoris hoſti ;
Cæſaris auxiliis aditus & libera ponti
Oſtia permiſit. nec pœnas inde Pothini
Diſtulit ulterius : ſed non qua debuit ira ,
Non cruce,non flammis, rabido non dente ferarũ
Heu facinus, cervix gladio male cæſa pependit :
Magni morte perit. nec non ſubrepta paratis
A famulo Ganymede dolis pervenit ad hoſtes
Cæſaris Arſinoë : quæ caſtra carentia rege
Ut proles Lagæa tenet, famulumque Tyranni
Terribilem juſto tranſegit Achillea ferro.
Altera, Magne , tuis jam victima mittitur umbris
Nec ſatis hoc Fortuna putat. procul abſit, ut iſta
Vindictæ ſit ſumma tuæ. non ipſe tyrannus
Sufficit in pœnas, non omnis regia Lagi.
Dum patrii veniant in viſcera Cæſaris enſes ,
Magnus inultus erit. ſed non auctore furoris
Sublato cecidit rabies : nam rurſus in arma
Auſpiciis Ganymedis eunt : ac multa ſecundo
Prœlia Marte gerunt. potuit diſcrimine ſummo
Cæſaris una dies in famam, & ſæcula mitti.
Molis in exiguæ ſpatio ſtipantibus armis ,
Dum parat in vacuas Martem transferre carinas
Dux Latius, tota ſubiti formidine belli
Cingitur : hinc denſæ prætexunt littora claſſes ,
Hinc tergo inſultant pedites via nulla ſalutis : (ſtæ
Non fuga , non virtus, vix ſpes quoq; mortis hone

Non

Non acie fuſa, nec magnæ ſtragis acervo
Vincendus tunc Cæſar erat, ſed ſanguine nullo.
Captus ſorte loci pendet, dubiuſne timeret,
Optaretne mori; reſpexit in agmine denſo
Scævam perpetuæ meritum jam nomina famæ
Ad campos Epidamne tuos; ubi ſolus apertis
Obſedit muris calcantem mœnia Magnum.

PHARSALIÆ LUCANI
FINIS.

JOANNIS SULPICII VERULANI CARMEN,

Pharſaliæ Lucani Appendicula.

ERexit *mentem trepidi jam fortis imago;*
Et facturus erat memorandi nobile lethi
Exemplum: ſed fata vetant, & fida ſalutis
Oſtendit fortuna viam. nam lætus amicas
Proſpexit puppes, nando quas auſus adire.
Ecquid ſtamus? ait. vel jam per tela, fretumque
Eripiar: juguli vel non erit ulla poteſtas
Eunucho conceſſa mei. tunc puppe relicta
Proſilit in Pontum, ſiccos fert læva libellos,
Dextra ſecat fluctus, tandemque illæſus amico
Excipitur plauſu clamantis ad æthera turbæ.

EJUS-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

EJUSDEM
SULPICII QUERELA
De interitu Poëtæ, opere nondum perfecto.

HÆc cecinit vates ſcripturus plura: ſed illum
In medio curſu juſſit mors dira ſilere.
Accidit ut cycno, qui fixus arundine, carmen
Mille modis querulum, quod cœperat, interrumpit.
Nec Phœnix aliter, cum ſeſe imponit in altum,
Quem ſtruit ipſe, rogum, cantus dulcedine mira
Nondum perfectos plaudenti morte relinquit.
Nec ſecus Iſmariis vates oppreſſus in oris,
A Ciconum nuribus, Superum dum cantat amores,
Brutaque cum ſilvis, & ſaxa ſequentia ducit,
Haud potuit moriens medios abſolvere cantus.
Pro ſcelera ! ô Superi ! cruciat quæ pœna Neronem ?
Num rota, num ſaxum, num ſtagna fugacia vexant ?
An vultur, pendenſve ſilex ? an fervet in unda ?
Illum comburat Phlegethon, lacerentque ceraſtæ :
Hydra voret, raptentque canes, ſemperque flagellis
Torva Megæra ſecet, nec ſit requieſque, moduſque.
Quanto fraudata eſt tua gloria plena nitore
Corduba ! quamque minus te Mantua docta veretur !
Mantua cui primæ fulget nunc gloria palmæ.
Sed contenta tribus longe lacteris alumnis.
Tu vero ô noſtrum vates divine laborem,
Quem pro te ſubii, non averſate probabis.

I. ANNÆI LUCANI

Ad Calpurnium Piſonem

POEMATION

Falsò Ovidio adſcriptum, Hadriani Junii beneficio auctori ſuo redditur & emendatur.

Unde prius cœpti ſurgat mihi carminis ordo,
Quoſve canam titulos, dubius feror. hinc tua Piſo
Nobilitas, veteriſque citant ſublimia Calpi
Nomina, Romanas inter fulgentia gentes:
Hinc tua me virtus rapit, & miranda per omnes
Vita modos: quæ, ſi deeſſet tibi forte creato
Nobilitas, eadem pro nobilitate fuiſſet.
Nam quid imaginibus, quid avitis fulta triumphis
Atria, quid pleni numeroſo Conſule faſti,
Profuerint, cui vita labat? perit omnis in illo
Nobilitas, cujus laus eſt in origine ſola.
Felix, qui tantis animum natalibus æquas,
Et partem tituli non ſummam ponis in illis.
Ipſe canendus eris: nam quid memorare neceſſe eſt,
Ut domus à Calpo nomen Calpurnia ducat?
Claraque Piſonis tulerit cognomina prima,
Humida calloſa cum pinſeret hordea dextra?
Nec ſi cuncta velim, breviter decurrere poſſim:
Et prius ætheriæ moles circumvaga flammæ
Annua bis ſenis revocabit menſibus aſtra,
Quam mihi priſcorum titulos, operoſaque bella
Contigerit memorare: manus ſed bellica patrum
Armorumque labor, veteres docuere Quirites,
Atque illos cecinere ſui per carmina vates.
Nos quoque pacata Piſonem laude nitentem,
Exæquamus avis. tamen etſi Bella quierunt,
Non periit virtus: licet exercere togatæ
Munera militiæ: licet & ſine ſanguinis hauſtu
Mitia legitimo ſub judice bella movere.
Hinc quoque ſervati contingit gloria civis,
Altaque victrices intexunt limina palmæ.

Quin

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Quin age majorum juvenis facunde tuorum
Scande ſuper titulos, & avitæ laudis honores:
Armorumque decus præcede forenſibus actis.
Sic etiam magno jam nunc Cicerone vigente
Laurea facundis ceſſerunt arma togatis.
Quæque patrum claros quondam viſura triumphos
Olim turba vias impleverat agmine denſo,
Ardua nunc eadem ſtipat fora, cum tua mœſtos
Defenſura reos vocem facundia mittit:
Seu trepidos ad jura decem citat haſta virorum,
Et firmare jubet centeno judice cauſſas,
Seu capitale nefas operoſa diluis arte,
Laudibus ipſa tuis reſonant fora. tu quoque Piſo
Judicis affectum, poſſeſſaque pectora ducis
Victor, ſponte ſua ſequitur quocunque vocaſti.
Flet, ſi flere jubes: gaudet, gaudere coactus:
Et te dante capit judex, quam non habet, iram.
Sic auriga ſolet ferventia Theſſalus ora
Mobilibus frenis in aperto flectere campo:
Qui modo non ſolum rapido permittit habenas
Quadrupedi, ſed calce citat, modo torquet in auras
Flexibiles rictus, & nunc cervice rotata
Incipit effuſos in gyrum carpere curſus.
Quis non attonitus judex tua reſpicit ora?
Quis regit ipſe ſuam, niſi per tua pondera, mentem?
Nam tu, ſive libet pariter cum grandine nimbos,
Denſaque vibrata jaculari fulmina lingua,
Seu juvat adſtrictas in nodum cogere voces,
Et dare ſubtili vivacia verba catenæ,
Vim Laërtiadæ, brevitatem vincis Atridæ.
Dulcia ſeu mavis, liquidoque fluentia curſu
Verba, nec incluſo, ſed aperto pingere flore,
Inclyta Neſtorei cedit tibi gratia mellis.
Nec te Piſo tamen populo ſub judice ſola
Mirantur fora; ſed numeroſa laude Senatus
Excipit, & meritas reddit tibi curia voces.
Quis digne referat, qualis tibi luce ſub illa
Gloria contigerit, qua tu, reticente Senatu,
Cum tua bis ſenos numeraret purpura faſceis,
Cæſareum grato ceciniſti pectore numen?
Huc etiam tota concurrit ab urbe juventus
Auditura virum, ſi quando judice feſſo
Turbida prolatis tacuerunt jurgia rebus:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

nc etenim levibus veluti præludit in armis,
mpoſitiſque ſuas exercet litibus artes.
in etiam facilis Romano profluit ore
æcia, Cecropiæque ſonat gravis æmulus urbi.
ſtis Acidalia quæ condidit alite muros,
boïcam referens fecunda Neapolis arcem.
alis io Superi, qualis nitor oris amœnis
cibus! hinc ſolido fulgore micantia verba
plevere locos: hinc exornata figuris
volat excuſſo velox ſententia torno.
gna quidem virtus erat, etſi ſola fuiſſet,
quio ſanctum modo permulcere Senatum,
onerare pios modo, nunc onerare nocentes:
d ſuper iſta movet plenus gravitate ſerena
ltus, & inſigni præſtringit imagine viſus.
lis ineſt habitus, qualem nec dicere mœſtum,
c fluidum; læta ſed tetricitate decorum
ſſumus. ingenitæ ſtat nobilitatis in illo
lcer honos, & digna ſuis natalibus ora.
ditur huc & juſta fides, & plena pudoris
bertas, animuſque mala ferrugine purus:
ſaque poſſeſſo mens eſt opulentior auro.
is tua cultorum juvenis facunde tuorum
mina pauper adit, quem non animoſa beatum
cipit, & ſubito juvat indulgentia cenſu?
uodque magis dono fuerit pretioſius omni,
ligis ex æquo: nec te fortuna clientum,
ataleſve movent: probitas ſpectatur in illis.
ulla ſuperborum patiuntur dicta jocorum:
ullius ſubitos adfert injuria riſus.
nus amicitiæ ſummos tenor ambit, & imos.
ara domus tenuem non aſpernatur amicum;
araque non humilem calcat faſtoſa clientem.
ic caſta licet mens, & ſine crimine conſtet
ita, tamen probitas cum paupertate jacebit.
d lateri nullus comitem circumdare quærit,
uem dat purus amor, ſed quē tulit impia merces:
ec quiſquam vero pretium largitur amico,
uem regat ex æquo, vicibuſque regatur ab illo:
d miſerum parva ſtipe munerat, ut pudibundos
xercere ſales inter convivia poſſit.
ta procul labes, procul hæc Fortuna refugit
iſo tuam venerande domum; tu mitis, & acri

Aſperitate carens, poſitoque per omnia faſtu;
Inter ut æquales unus numeraris amicos:
Obſequiumque doces, & amorem quæris amand
Cuncta domus varia cultorum perſonat arte,
Cuncta movet ſtudium. nec enim tibi dura clien
Turba rudiſve placet, miſero quæ freta labore
Nil niſi ſummoto novit præcedere vulgo:
Sed virtus numeroſa juvat. tu pronus in omne
Pectora ducis opus, ſeu te graviora vocarunt,
Seu leviora juvant. nec enim facundia ſemper
Adducta cum fronte placet: nec ſemper in armi
Bellica turba manet: nec tota claſſicus horror
Nocte dieque gemit: nec ſemper Cnoſſius arcu
Deſtinat, exemto ſed luxat cornua nervo.
Et galea miles caput, & latus enſe reſolvit.
Ipſa vices natura ſubit, variataque curſus
Ordinat, inverſis & frondibus explicat annum,
Non ſemper fluidis adopertus nubibus æther
Aurea terrificis obcæcat ſidera nimbis.
Ceſſat hyems, madidos & ſiccat vere capillos:
Ver fugit æſtates: æſtatum terga laceſſit
Pomifer autumnus, nimbis ceſſurus, & undis.
Ignea quin etiam Superum pater arma recondit,
Et Ganymedeæ repetens convivia menſæ,
Pocula ſumit ea, qua geſſit fulmina, dextra.
Temporibus ſervire decet: qui tempora certis
Ponderibus penſavit, eum ſi bella vocabunt,
Miles erit; ſi pax, poſitis toga geſtiet armis.
Hunc fora pacatum, bellantem caſtra decebunt.
Felix illa dies, totumque canenda per orbem,
Quæ tibi vitales cum primum traderet auras,
Contulit innumeras intra tua pectora dotes.
Mira ſubeſt gravitas inter fora: mirus omiſſa
Pauliſper gravitate lepos. ſi carmina forte
Nectere ludenti juvit fluitantia verſu,
Aonium facilis deducit pagina carmen.
Sive chelyn digitis, & eburno verbere pulſas,
Dulcis Apollinea ſequitur teſtudine cantus,
Et te credibile eſt Phœbo didiciſſe magiſtro.
Nec pudeat pepuliſſe lyram: cum pace ſerena
Publica ſecuris exſultent otia terris.
Nec pudeat, Phœbea chelys ſi creditur illis
Pulſari manibus, quibus & contenditur arcus.

Ip

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Ipſe fidem moviſſe ferox narratur Achilles ,
Quamvis mille rates Priameïus ureret heros ,
Et gravis obſtreperet modulatis buccina nervis.
Illo dulce melos Nereïus extulit heros
Pollice, terribilis quo Pelias ibat in hoſtem.
Arma tuis etiam ſi forte rotare lacertis ,
Inque gradum clauſis libuit conſiſtere membris ,
Et vitare ſimul, ſimul & captare petentem :
Mobilitate pedum celeres ſuper orbibus orbes
Flectis, & obliquis fugientem curſibus urges.
Et nunc vivaci ſcrutaris pectora dextra ,
Nunc latus adverſum nec opino percutis ictu.
Nec tibi mobilitas minor eſt, ſi forte volantem
Aut geminare pilam juvat, aut revocare cadentem ,
Et non ſperato fugientem reddere geſtu.
Hœret in hæc populus ſpectacula, totaque ludos
Turba repente ſuos jam ſudabunda relinquit.
Te ſi forte juvat ſtudiorum pondere feſſum ,
Non languere tamen, luſuſque movere per artem ,
Callidiore modo tabula variatur aperta
Calculus, & vitreo peraguntur milite bella ,
Ut niveus nigros, nunc & niger alliget albos.
Sed tibi quis non terga dedit ? quis te Duce ceſſit
Calculus ? aut quis non periturus perdidit hoſtem ?
Mille modis acies tua dimicat : ille petentem
Dum fugit, ipſe rapit : longo venit ille receſſu.
Qui ſtetit in ſpeculis, hic ſe committere rixæ
Audet, & in prædam venientem decipit hoſtem.
Incipites ſubit ille moras, ſimiliſque ligato
Obligat ipſe duos : hic ad majora movetur ,
Ut citus & fracto prorumpat in agmina mandra ,
Clauſaque dejecto populetur mœnia vallo.
Interea ſectis, quamvis acerrima ſurgant
Prœlia, militibus, plena tamen ipſe phalange ,
Aut etiam pauco ſpoliata milite vincis ,
Et tibi captiva reſonat manus utraque turba.
Sed prius emenſo Titan verſetur Olympo ,
Quam mea tot laudes decurrere carmina poſſint.
Felix, & longa juvenis digniſſime vita ,
Eximiumque tuæ gentis decus, accipe noſtri
Certus, & hoc veri complectere pignus amoris.
Quod ſi digna tua minus eſt mea pagina laude ,
At voluiſſe ſat eſt. animum, non carmina jacto.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Tu modo lætus ades, forſan meliora canemus;
Et vires dabit ipſe favor, dabit ipſa feracem
Spes animum: dignare tuos aperire Penateis.
Hoc ſolum petimus: nec enim me divitis auri
Imperioſa fames, & habendi ſæva libido
Impulerit, ſed laudis amor: juvat, optime, tecum
Degere, cumque tuis virtutibus omne per ævum
Carminibus certare meis, ſublimior ibo
Si famæ mihi pandis iter, ſi detrahis umbram.
Abdita quid prodeſt generoſi vena metalli,
Si cultore caret? quid inerti condita portu,
Si ductoris eget, ratis efficit, omnia quamvis
Armamenta ferat, teretique fluentia malo
Poſſit & excuſſo dimittere vela rudente?
Ipſe per Auſonias Æneïa carmina genteis
Qui ſonat, ingenti qui nomine pulſat Olympum,
Mœoniumque ſenem Romano provocat ore,
Forſitan illius nemoris latuiſſet in umbra,
Quod canit, & ſterili tantum cantaſſet avena,
Ignotus populis, ſi Mecœnate careret.
Qui tamen haud uni patefecit limina vati,
Nec ſua Virgilio permiſit numina ſoli.
Mecœnas tragico quatientem pulpita geſtu
Evexit Varium. Mecœnas alta Thoantis
Eruit, & populis oſtendit nomina Graiis.
Carmina Romanis etiam reſonantia chordis,
Auſoniamque chelyn gracilis patefecit Horati.
O decus, & toto merito venerabilis ævo
Piërii tutela chori, quo præſide tuti
Non umquam vates inopi timuere ſenectæ:
Quod ſi quis noſtris precibus locus, & mea vota
Si mentem ſubiëre tuam, memorabilis olim
Tu mihi Mecœnas tereti cantabere verſu.
Poſſumus æternæ nomen committere famæ:
Si tamen hoc ulli de ſe promittere fas eſt,
Et Deus ultor abeſt: ſupereſt animoſa voluntas,
Ipſaque neſcio quid mens excellentius audet.
Tu nanti protende manum: tu Piſo latentem
Exſere. nos humilis domus, & ſincera parentum,
Sed tenuis Fortuna ſua caligine celat.
Poſſumus impoſitis caput exonerare tenebris,
Et lucem ſpectare novam, ſi quid modo lætus
Annuis, & noſtris ſubſcribis candide, votis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

…t mihi, crede, meis animus conſtantior annis,
…uamvis nunc juvenile decus mihi pingere malas
…ceperit, & nondum viceſima venerit æſtas.
…uod ſi tam validæ mihi robur mentis ineſſet,
… ſolidus primos impleret ſpiritus annos,
…ſiderem voces per carmina noſtra referre
…ſo tuas: ſed feſſa labat mihi pondere cervix,
…t tremefacta cadunt ſucciſo poplite membra.
…d nec olorinos audet Pandionis ales
…rva referre ſonos, nec, ſi velit improba, poſſit.
…c & Aëdonia ſuperantur voce cicadæ,
…ridula cum rapido faciunt convicia Soli.
…uare age Calliope, poſita gravitate forenſi,
…mina Piſonis mecum pete: plura ſuperſunt,
…uæ laudare velis, inventa penatibus ipſis.

FINIS.

PETRONII
…RBITRI
Specimen Belli Civilis.

*E Cce, Belli civilis ingens opus quiſquis attigerit, niſi plenus litteris, ſub onere labetur. Non enim …s geſtæ verſibus comprehendendæ ſunt, quod longe …elius hiſtorici faciunt, ſed per ambages, deorumque …iniſteria, & fabuloſum ſententiarum tormentum præ…ipitandus eſt liber ſpiritus; ut potius furentis animi …aticinatio appareat, quam religioſæ orationis ſub te…ibus fides. * tanquam ſi placet hic impe…tus, etſi nondum recepit ultimam manum.*

ORbem jam totum victor Romanus habebat,
Qua mare, qua terræ, qua ſidus currit utrumque,
Nec ſatiatus erat, gravidis freta pulſa carinis
Jam peragrabantur. ſi quis ſinus abditus ultra,
Si qua foret tellus quæ fulvum mitteret aurum,
Hoſtis erat: fatiſque in triſtia bella paratis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Quærebantur opes. non vulgo nota placebant
Gaudia: non uſu plebeio trita voluptas:
Aſſyria concham laudabat miles in unda.
Quæſitus tellure nitor certaverat oſtro.
Hinc Numidæ cruſtas, illinc nova vellera Seres,
Atque Arabum populus ſua deſpoliaverat arva.
Ecce aliæ clades, & læſæ vulnera pacis.
Quæritur in ſilvis Mauri fera: & ultimus Ammo
Afrorum excutitur, ne deſit bellua dente
Ad mortes precioſa ſuas. premit advena claſſes
Tigris, & aurata gradiens vectatur in aula,
Ut bibat humanum populo plaudente cruorem.
Heu pudet effati, perituraque prodere fata:
Perſarum ritu male pubeſcentibus annis
Surripuere viros; exſectaque viſcera ferro
In venerem fregere: atque ut fuga mobilis ævi
Circumſcripta mora properantes differat annos,
Quærit ſe natura, nec invenit. omnibus ergo
Scorta placent, fractique enervi corpore greſſus,
Et laxi crines, & tot nova nomina veſtis,
Quæque virum quærunt. Ecce Afris eruta terris
Citrea menſa, greges ſervorum, oſtrumq; renidens
Ponitur, ac maculis imitatur vilibus aurum,
Quæ ſenſum turbant. hoſtile ac mobile lignum
Turba ſepulta mero circumvenit: omniaque orbis
Præmia correptis miles vagus extruit armis.
Ingenioſa gula eſt. Siculo ſcarus æquore merſus
Ad menſam vivus perducitur, inde Lucrinis
Eruta littoribus vendunt conchylia cœnas,
Ut renovent per damna famem. jam Phaſidos unda
Orbata eſt avibus: mutoque in littore tantum
Solæ deſertis adſpirant frondibus auræ.
Nec minor in campo furor eſt, emptique Quirites
Ad prædam ſtrepitumque lucri ſuffragia vertunt.
Venalis populus, venalis curia Patrum:
Eſt favor in precio, ſenibus quoque libera virtus
Exciderat, ſparſiſque opibus converſa poteſtas,
Ipſaque majeſtas auro corrupta jacebat.
Pellitur à populo victus Cato: triſtior ille eſt
Qui vicit, faſceſque pudet rapuiſſe Catoni.
Namque hoc dedecus eſt populi, morumque ruina.
Non homo pulſus erat; ſed in uno victa poteſtas
Romanumque decus. quare tam perdita Roma

Ipſa

a ſui merces erat, & ſine vindice præda.
æterea gemino deprenſam gurgite prædam
enoris illuvies, uſuſque exederat æris.
ulla eſt certa domus, nullum ſine pignore corpus:
d veluti tabes tacitis concepta medullis
tra membra furens curis latrantibus errat.
rma placent miſeris, detritaque commoda luxu
ulneribus reparantur. inops audacia tuta eſt.
oc merſam cœno Romam, ſomnoque jacentem
uæ poterant artes ſana ratione movere,
i furor, & bellum, ferroque excita libido?
res tulerat Fortuna duces; quos obruit omnes
rmorum ſtrue diverſa feralis Enyo.
raſſum Parthus habet: Libyco jacet æquore Ma-
gnus:
ulius ingratam perfudit ſanguine Romam.
t, quaſi non poſſet tot Tellus ferre ſepulcra,
Diviſit cineres. hos gloria reddit honores.
Eſt locus exciſo penitus demerſus hiatu,
Parthenopen inter, magnæque Dicarchidos arva,
Cocytia perfuſus aqua. nam ſpiritus extra
Qui furit effuſus funeſto ſpargitur æſtu.
Non hæc autumno tellus viret, aut alit herbas
Ceſpite lætus ager: non verno perſona cantu
Mollia diſcordi ſtrepitu virgulta loquuntur:
Sed chaos, & nigro ſquallentia pumice ſaxa
Gaudent ferali circumtumulata cupreſſu.
Has inter ſedes Ditis pater extulit ora,
Buſtorum flammis, & cana ſparſa favilla;
Ac tali volucrem Fortunam voce laceſſit:
Rerum humanarum, divinarumque poteſtas,
Fors, cui nulla placet nimium ſecura poteſtas,
Quæ nova ſemper amas, & mox poſſeſſa relinquis;
Ecquid Romano ſentis te pondere victam?
Nec poſſe ulterius perituram extollere molem?
Ipſa ſuas vires odit Romana juventus,
Et quas ſtruxit opes, male ſuſtinet. aſpice late
Luxuriam ſpoliorum, & cenſum in damna furentē,
Ædificant auro, ſedeſque ad ſidera mittunt:
Expelluntur aquæ ſaxis: mare naſcitur arvis;
Et permutata rerum ſtatione rebellant.
En etiam mea regna petunt. perfoſſa dehiſcit
Molibus inſanis tellus, jam montibus hauſtis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Antra gemunt, & dum varios lapis invenit uſus
Inferni manes cœlum ſperare jubentur.
Quare age, Fors, muta pacatum in prœlia vultum
Romanoſque cie, ac noſtris da funera regnis.
Jampridem nullo perfundimus ora cruore,
Nec mea Tiſiphone ſitientes perluit artus
Ex quo Sullanus bibit enſis, & horrida tellus
Extulit in lucem nutritas ſanguine fruges.
Hæc ubi dicta dedit, dextræ conjungere dextram
Conatus, rupto tellurem ſolvit hiatu.
Tunc fortuna levi defudit pectore voces:
O Genitor, cui Cocyti penetralia parent,
Si modo vera mihi fas eſt impune profari,
Vota tibi cedent: nec enim minor ira rebellat
Pectore in hoc, leviorque exurit flamma medullas.
Omnia, qui tribui Romanis arcibus, odi;
Muneribuſque meis iraſcor: deſtruet iſtas
Idem, qui poſuit, moles Deus. eſt mihi cordi
Quippe cremare viros, & ſanguine paſcere luxum.
Cerno equidē gemina jam ſtratos morte Philippos,
Theſſaliæque rogos, & funera gentis Iberæ.
Jam fragor armorum trepidantes perſonat aures.
Et Libyæ cerno tua Nile gementia clauſtra,
Actiacoſque ſinus, & Apollinis arma timentes.
Pande age terrarum ſitientia regna tuarum,
Atque animas arceſſe novas. Vix navita Porthmeus
Sufficiet ſimulacra virum traducere cimba,
Claſſe opus eſt. tuque ingenti ſatiare ruina,
Pallida Tiſiphone, conciſaque vulnera mande.
Ad Stygios manes laceratus ducitur orbis.
Vix dum finierat, quum fulgure rupta coruſco
Intremuit nubes, eliſoſque abſcidit ignes.
Subſedit pater umbrarum, gremioque reducto
Telluris, pavitans fraternos palluit ictus.
Continuo clades hominum venturaque damna
Auſpiciis patuere Deum. namque ore cruento
Deformis Titan vultus caligine texit.
Civiles acies jam tum ſpirare putares.
Parte alia plenos extinxit Cynthia vultus,
Et lucem ſceleri ſubduxit. rupta tonabant
Verticibus laſſis montis juga, nec vaga paſſim
Flumina per notas ibant morientia ripas.
Armorum ſtrepitu cœlum furit, & tuba Martem
Side-

Sideribus tranſmiſſa ciet; jamque Ætna voratur
Ignibus inſolitis, & in æthera fulmina mittit.
Ecce inter tumulos, atque oſſa carentia buſtis
Umbrarum facies diro ſtridore minatur.
Fax ſtellis comitata novis incendia ducit;
Sanguineoque recens deſcendit Juppiter imbre.
Hæc oſtenta brevi ſolvit Deus. Exuit omnes
Quippe moras Cæſar, vindictæque actus amore
Gallica projecit, civilia ſuſtulit arma.
Alpibus aëriis, ubi Graio nomine, pulſæ
Deſcendunt rupes, & ſe patiuntur adiri,
Eſt locus Herculeis aris ſacer. hunc nive dura
Claudit hyems, canoque ad ſidera vertice tollit.
Cœlum illinc cecidiſſe putes. non ſolis adulti
Manſueſcit radiis, non verni temporis aura:
Sed glacie concreta rigens, hyemiſque pruinis
Totum ferre poteſt humeris minitantibus orbem.
Hæc ubi calcavit Cæſar juga milite læto,
Optavitque locum, ſummo de vertice montis
Heſperiæ campos late proſpexit, & ambas
Intentas cum voce manus ad ſidera, dixit:
Juppiter omnipotens, & tu Saturnia Tellus,
Armis læta meis, olimque onerata triumphis:
Teſtor ad has acies invitum arceſſere Martem;
Invitas me ferre manus: ſed vulnere cogor,
Pulſus ab urbe mea, dum Rhenum ſanguine vinco:
Dum Gallos iterum Capitolia noſtra petentes
Alpibus excludo. vincendo, certior exul:
Sanguine Germano, ſexagintaque triumphis,
Eſſe nocens cœpi, quanquam quos gloria terret,
Aut qui ſunt, qui bella volunt? mercedibus emptæ,
Ac viles operæ; quorum eſt mea Roma noverca:
Ut reor, haud impune; nec hanc ſine vindice dextrã
Vinciet ignavus. victores ite ferentes,
Ite mei comites, & cauſſam dicite ferro.
Namque omnes unum crimen vocat: omnibus una
Impendet clades. reddenda eſt gratia vobis:
Non ſolus vici. quare, quia pœna trophæis
Imminet, & ſordes meruit victoria noſtra,
Judice fortuna cadat alea. ſumite bellum,
Et tentate manus. certe mea cauſſa peracta eſt.
Inter tot fortes armatus neſcio vinci.
Hæc ubi perſonuit, de cœlo Delphicus ales

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Omnia læta dedit, pepulitque meatibus auras.
Nec non horrendi nemoris de parte ſiniſtra
Inſolitæ voces flamma ſonuere ſequenti.
Ipſe nitor Phœbi vulgato lætior orbe
Crevit, & aurato præcinxit fulgure vultus.
Fortior ominibus movit Mavortia ſigna
Cæſar; & inſolito greſſu prior occupat hauſtus.
Prima quidem glacies, & cana juncta pruina
Non pugnavit humus, mitique horrore quievit:
Sed poſtquam turmæ nimbos fregere ligatos,
Et pavidus quadrupes undarum vincula rupit,
Incaluere nives, mox flumina montibus altis
Undabant modo nata: ſed hæc quoq; juſſa putares.
Stabant & vincta fluctus ſtupuere pruina:
Et paullo ante lues jam concidenda jacebat.
Tum vero malefida prius veſtigia luſit,
Deceptique pedes. paſſim turmæque virique,
Armaque congeſta ſtrue deplorata jacebant;
Ecce etiam rigido concuſſæ flamine nubes
Exonerabantur, nec rupti turbine venti
Deerant, aut tumida confractum grandine cælum:
Ipſæ jam nubes ruptæ ſuper arma cadebant,
Et concreta gelu Ponti velut unda ruebat.
Victa erat ingenti Tellus nive, victaque cœli
Sidera, victa ſuis hærentia flumina ripis;
Nondum Cæſar erat: ſed magnam nixus in haſtam
Horrida ſecuris frangebat greſſibus arva.
Qualis Caucaſea decurrens arduus arce
Amphitryoniades; aut torvo Juppiter ore,
Quum ſe verticibus magni demiſit Olympi,
Et periturorum disjecit tela Gigantum.
Cum Cæſar tumidas iratus deprimit arces:
Interea volucer motis conterrita pennis
Fama volat, ſummique petit juga celſa Palati:
Atque hæc Romano attonito fert omnia ſigna:
Jam claſſes fluitare mari, totaſque per Alpes
Fervere Germano perfuſas ſanguine turmas.
Arma, cruor, cædes, incendia, totaque bella
Ante oculos volitant. ergo pulſata tumultu
Pectora per dubias ſcinduntur territa cauſſas.
Huic fuga per terras, illi magis unda probatur;
Et patria eſt Pontus jam tutior. eſt magis, arma
Qui tentata velit: fatiſque jubentibus actus,

Quan-

Quantum quiſque timet, tantum fugit. ocyor ipſe
Hos inter motus populus, miſerabile viſu,
Quo mens icta jubet, deſerta ducitur urbe.
Gaudet Roma fuga, debellatique Quirites
Rumoris ſonitu mœrentia tecta relinquunt.
Illa manu trepida natos tenet: ille penates
Occultat gremio, deploratumque relinquit
Limen, & abſentem votis interficit hoſtem.
Sunt qui conjugibus mœrentia pectora jungant,
Grandævoſque patres; oneriſque ignara juventus
Id, pro quo metuit, tantum trahit. omnia ſecum
Hic vehit imprudens, prædamque in prælia ducit.
Ac velut ex alto quum magnus inhorruit Auſter,
Et pulſas evertit aquas, non arma miniſtris,
Non regimen prodeſt: ligat alter pondera pinus,
Alter tuta ſinu tranquillaque littora quærit:
Hic dat vela fugæ, Fortunæque omnia credit.
Quid tam parva queror? gemino cũ Conſule Magnus
Ille tremor Ponti, ſævi quoque terror Hydaſpis,
Et piratarum ſcopulus: modo quem ter ovantem
Juppiter horruerat; quem fracto in gurgite Pontus,
Et veneratus erat ſubmiſſa Boſporus unda,
Pro pudor! Imperii deſerto nomine fugit,
Ut Fortuna levis Magni quoque terga videret.
Ergo tanta lues Divum quoque numina vidit:
Conſenſitque fugæ cœli timor. ecce per orbem
Mitis turba Deum, terras exoſa furentes
Deſerit, atq; hominum damnatum avertitur agmen.
Pax prima ante alias, niveos pulſata lacertos
Abſcondit galea victum caput, atque relicto
Orbe fugax Ditis petit implacabile regnum.
Huic comes it ſincera Fides, & crine ſoluto
Juſtitia, ac mœrens lacera Concordia palla.
At contra, ſedes Erebi qua rupta dehiſcit,
Emergit late Ditis chorus, horrida Erinnys,
Et Bellona minax, facibuſque armata Megæra;
Letumque, Inſidiæque, & lurida Mortis imago.
Quas inter Furor, abruptis ceu liber habenis
Sanguineum late tollit caput, oraque mille
Vulneribus confoſſa cruenta caſſide velat.
Hæret detritus lævæ Mavortius umbo,
Innumerabilibus telis gravis: atque flagranti
Stipite dextra minax terris incendia portat.

Sentit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Sentit terra Deos, mutataque ſidera pondus
Quæſivere ſuum; namque omnis Regia cœli
In partes diducta ruit: primumque Dione
Cæſaris acta ſui ducit. comes additur illi
Pallas, & ingentem quatiens Mavortius haſtam;
Magnaque cum Phœbo ſoror, & Cyllenia proles
Excipit, ac totis ſimilis Tirynthius actis.
Infremuere tubæ, ac ſciſſo Diſcordia crine
Extulit ad ſuperos Stygium caput, hujus in ore
Concretus ſanguis, contuſaque lumina flebant.
Stabant ærati ſcabra rubigine dentes;
Tabo lingua fluens, obſeſſa draconibus ora,
Atque intertorto laceratam pectore veſtem
Sanguineam tremula quatiebat lampada dextra.
Hæc ut Cocyti tenebras, & Tartara liquit,
Alta petit gradiens juga nobilis Appennini,
Unde omnes terras, atque omnia littora poſſet
Aſpicere, ac toto fluitantes orbe catervas:
Atque has erumpit furibundo pectore voces:
Sumite nunc gentes accenſis mentibus arma;
Sumite, & in medias immittite lampadas urbes.
Vincetur quicunque latet: non femina ceſſet,
Non puer, aut ævo jam deſolata ſenectus.
Ipſa tremat Tellus, lacerataque tecta rebellent.
Tu legem Marcelle tene: tu concute plebem
Curio, tu fortem ne ſupprime Lentule Martem.
Quid porro tu Dive tuis cunctaris in armis?
Non frangis portas? non muris oppida ſolvis,
Theſauroque rapis? neſcis tu Magne tueri
Romanas acies? Epidauria mœnia quære,
Theſſalicoſque ſinus humano ſanguine tinge.
Factum eſt in terris, quicquid Diſcordia juſſit.

H U-

HUGONIS GROTII
IN
LUCANI PHARSALIAM
NOTÆ

Ex binis antehac editis junctæ, auctæ, correctæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Fratri Cariſſimo

WILHELMO GROTIO

Juriſconſulto & Advocato

H. GROTIUS S.

REdit ad te, mi Frater, libellus ad Lucanum noſter, pridem tibi dictus, aliquanto nunc auctior. Æquum enim fuit, cum tua in me creverint benefacta, fraterna pro rebus meis, pro liberis autem meis paterna ſollicitudine, creſcere etiam hoc qualecunque grati adverſum te animi teſtimonium. Conferent plura in magni ſpiritus latéque patentis doctrinæ poëtam, quibus plus erit otii. Nobis ſatis fuit negotia lectione, etiam Politicis non inutili, diſtinguere. Deus optimos parentes noſtros, te ac ſuaviſſimam conjugem liberoſque veſtros, & omnes qui nos ſanguine, affinitate, amicitia, aut etiam horum ſtudiorum communione contingunt, incolumes diu ſervet. Lutetiæ, Calendis Novembrib. anni M. DC XXXIX.

HU-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

HUGONIS GROTII IN LUCANI PHARSALIAM NOTÆ,

Ex binis antehac editis junctæ, auctæ, correctæ.

IN LIBRUM I.

PAgina 1. lin. 2. *Juſque datum ſceleri*] jus hic figurate pro licentia, quomodo ſæpe jus belli apud bonos ſcriptores. Apertum illud Senecæ epiſtola XVIII: *jus luxuriæ publicæ datum*. ipſe Lucanus fine lib. III:

Jus licet in noſtros jugulos ſibi fecerit enſe
Sylla potens Mariuſque ferox.

Papinius III Thebaïdos: *daret armis jura.* Senſus ferme idem qui infra, ubi belli civilis licentia deſcribitur:

ſemel omnia victor
Juſſerat.

De bello quidem civili præcipue, ſed & de aliis bellis non male dictum Senecæ, hujus poëtæ patruo: *Ex Senatus conſultis plebiſque ſcitis ſæva exercentur, & publice jubentur vetita privatim.* Quod chriſtiane dictum probat chriſtianus martyr Cyprianus: *Homicidium cum admittunt ſinguli, crimen eſt: virtus vocatur, cum publice geritur.*

P. 1. l. 13. *Heu quantum potuit terræ pelagique parari*
Hoc, quem civiles hauſerunt ſanguine dextræ!] Sumtum ex Ageſilaï dicto, quod apud Xenophontem & Plutar. legas: φεῦ τῆς Ἑλλάδος, τοσούτους ἄνδρας ἀπολωλεκυίας ὑφ' αὐτῆς ὅσοι ζῶντες ἐδύναντο νικᾶν ὁμοῦ σύμπαντας τοὺς βαρβάρους μαχόμενοι. De eodem Ageſilao ſic Latinus vitarum ſcriptor: *Tantum abfuit ab inſolentia gloriæ, ut commiſeratus ſit fortunam Græciæ,* quod

quod tam multi à ſe victi vitio adverſariorum concidiſſent. Nanque illa multitudine, ſi ſana mens eſſet, Græciæ ſupplicium Perſas dare potuiſſe.

P. 2. l. 11. *Non tu Pyrrhe ferox.*] Ex Horatio adumbratum:

Quos neque finitimi valuerunt perdere Marſi,
Minacis aut Etruſca Porſenæ manus.

Et quæ ſequuntur.

P. 2. l. 12. *Nec tantis cladibus auctor Pœnus erit*] ita rectius, quam erat. Loquitur enim tanquam in re præſente.

P. 2. l. 14. *Quod ſi non aliam venturo fata Neroni Invenere viam*] ſubtilis adulationis hoc, cum nondum acres illos ſpiritus Lucano proceſſus ætatis atque opus adblandiens, forte & privatæ offenſæ, indidiſſent. Nec piguit Plinium hoc imitari Panegyrico ad optimum Principem: *Magnum quidem illud ſæculo dedecus, magnum reipublicæ vulnus impreſſum eſt, Imperator & parens humani generis obſeſſus, captus, incluſus: ablata mitiſſimo ſeni ſervandorum hominum poteſtas, ereptumque principi illud in principatu beatiſſimum, quod nihil cogitur. Si tamen hæc ſola erat ratio, quæ te publicæ ſalutis gubernaculis admoveret, prope eſt ut exclamem, tanti fuiſſe.* Adde quæ ibi ſequuntur huic loco lucem ferentia.

P. 2. l. 25. *Multum Roma tamen debet civilibus armis, Quod tibi res acta eſt*] Pergit ad Neronem loqui eique blandiri. Quare nihil vident qui hic putant, *debes* legi poſſe, quaſi ad Romam ſermo ſit.

P. 2. l. 35. *Nec polus adverſi calidus qua mergitur Auſtri.*] Prætuleram *mergitur*. quia finitor circulus poëtis eſt Oceanus, ac proinde quod inconſpicuum eſt, mergi dicitur. Et ſic locutus Germanicus Cæſar Arateis, *pars merſa ſub undas Oceani*, de polo Antarctico & ipſe loquens: ut & de eodem Avienus: *Subit altera merſa ſub undas Pars Erebum.* Sed video eundem ſenſum eſſe poſſe in recepta lectione. Nam *mergi* paſſiva terminatione ſic dixere Lucretius, multoque poſterior Papinius. Priſcianus denique hunc ipſum Lucani locum adducit, ut oſtendat Latine ſic dici. Graviter autem hic in Sphæram delinquit Lucanus, cum Polum Auſtrinum calidum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

ũm dicit. Et quidem Auſter calidus Arcticum
rum ſpectantibus. At polus Auſtrinus non mi-
r frigidus Arctico. Addatur hoc cæteris, quæ à
icano pompatice magis quam ex vero dicta.

P. 3. l. 19. *In ſe magna ruunt*] Seneca: *Ut nihil*
ra laceſſat aut quatiat, in ſe ipſa Fortuna ruit.

P. 3. l. 23. *Nec unquam*
urbam miſſi feralia fœdera regni] Peiraredus a-
æus meus vir elegantis ingenii ſenſum meliorem
it ſcribendo, *felicia.*

P. 3. l. 33. *Nec pretium tanti tellus pontuſque fu-*
roris
c erat: exiguum dominos commiſit aſylum] valde
cuit Papinio hoc ἐννόημα. Inde enim illud de-
nſit, nihilo deterius:

Et nondum craſſo laquearia fulva metallo,
Montibus aut alte Graiis ſuffulta nitebant
Atria, congeſtos ſatis explicitura clientes.
Non impacatis regum advigilantia ſomnis
Pila, nec alterna ferri ſtatione gementes
Excubiæ, nec cura mero committere gemmas,
Atque aurum violare cibis: Sed nuda poteſtas
Armavit fratres: pugna eſt de paupere regno.

le & quæ ſequuntur ſane egregia.

P. 3. l. 37. *Craſſus erat belli medius mora*] Plu-
ch. Pompeio: Κρᾶσσος ἐν Πάρθοις ἀπολωλὼς ἠγ-
γελ̃το. κ̀ τοῦτο κώλυμα ὂν μέγα τοῦ συμπεσεῖν τ̃ ἐμφύ-
ν πόλεμον ἐκ ποδῶν ἐγεγόνει.

P. 3. l. 40. *Ionium Ægæo frangat mare*] id re-
us quam *franget*. Eſt enim δυνητικὸν, ut loquun-
r Græci.

P. 4. l. 14. *Morte tua diſcuſſa fides, bellumque mo-*
vere
rmiſſum eſt ducibus] ſic & Velleius: *Cum medium*
a ex invidia potentiæ male cohærentis inter Cn.
mpeium & C. Cæſarem concordiæ pignus, Julia uxor
agni, deceſſit. Annæus Florus multum hujus An-
i æmulator: *Craſſi morte apud Parthos, & morte*
liæ Cæſaris filiæ, quæ nupta Pompeio, generi ſoceri-
e concordiam matrimonii fœdere tenebat, ſtatim
ulatio erupit. Plutarchus: ὡς τὴν ἐν εἰρήνῃ κ̀ ὁμο-
ᾳ τᾶλλα νοσοῦσαν τὴν πολιτείαν φυλαττούσης οἰκειότητος
λυμένης.

P. 4. l. 19. *Impatienſque loci fortuna ſecun*[…] ſumſit hinc illud Papinius:

Juriſque ſecundi
Ambitus impatiens.

P. 4. l. 20. *Nec quenquam jam ferre poteſt,* […] *ſarve priorem,*

Pompeiuſve parem] Salluſtius dixerat de Pompe[…] *Nam particeps dominationis neque fuit quiſquam:* […] *que, ſi pati potuiſſet, orbis terrarum bello concuſſu*[…] *ret.* Velleius: *neque Pompeius, ut primum ad r*[…] *publicam aggreſſus eſt, quenquam omnino parem tu*[…] *& in quibus rebus primus eſſe debebat, ſolus eſſe cu*[…] *bat.* Idem de eodem: *civis in toga (niſi ubi ver*[…] *tur ne quem haberet parem) modeſtiſſimus, amici*[…] *rum tenax, in offenſis exorabilis, in reconciliata* […] *tia fideliſſimus, in accipienda ſatisfactione facillim*[…] *potentia ſua nunquam aut raro ad impotentiam u*[…] *pene omnium vitiorum expers, niſi numeraretur i*[…] *maxima, in civitate libera dominaque gentium i*[…] *gnari, cum omnes cives jure haberet pares, queng*[…] *æqualem dignitate conſpicere.* Nec abit hinc Plu[…] chus de hoc ipſo Pompeio: ἐδὲ ἐβέλετο δοκεῖν […] ςῶν, ἀλλ’ ὑπερορᾷν μᾶλλον καὶ καταφρονεῖν. Alibi ta[…] is ipſe Pompeio æquior, cum de Cæſare primu[…] deinde de Pompeio ſic loquitur: ἀπελείπετο τῷ […] ὑπὲρ τῷ γενέσθαι μέγιςον τὸν ὄντα καταλύειν, τῷ δ’ ἵν[…] πάθῃ τῦτο προαναιρεῖν ὃν ἐδεδοίκει. Hinc non abit […] verſus Dion: Πομπήϊος μὲν ἐδενὸς ἀνθρώπων δεύτερ[…] Καῖσαρ δὲ καὶ πρῶτος πάντων εἶναι ἐπεθύμει. Et nota […] ctor primos illos duos, unde teſtimonia attuli, f[…] ſe Cæſarianos: credo & Lucanum, cum hæc ſ[…] beret. mutavit enim inter ſcribendum, ut jam […] nui. Nec tamen Pompeium ego culpa omni ab[…] verim, non magis quam M. Tullius, ubi liber[…] amicos ſcribit: aut Cratippus, qui in Lesbo in[…] Pompeio de divina providentia ob caſum Pha[…] licum dubitanti, reſpondit interrogando, qu[…] ſponſorem haberent homines, Pompeium, ſi pr[…] cecidiſſet alea belli, melius ea fuiſſe uſurum? […] ille quidem cunctanter ut Peripateticus. Abſ[…] tius & ſtoïca firmitate Cato apud hunc ipſum L[…] canum de Pompeio:

nec, ſi fortuna favebit,

H[…]

Hunc quoque totius ſibi jus promittere mundi
Non bene compertum eſt.

P. 4. l. 36. *At quamvis primo nutet caſura ſub Euro*] Multo id melius quam *Et*.

P. 5. l. 18. *Fæcunda virorum Paupertas fugitur*] Palladas:

Μισοῦνται πενίην μητέρα σωφροσύνης.

P. 6. l. 27. *atque auxerat undas*
Tertia jam gravido pluvialis Cynthia cornu] ſic omnino legendum, non, *hauſerat*, quod eſſet, ad ſe traxerat. Cauſas enim explicat, cur Rubico ſolito eſſet aquoſior, longos imbres, & nives Alpinas.

P. 6. l. 41. *Vicinumque minax invadit Ariminum, ut ignes*
Solis Lucifero fugiebant aſtra relicto] Pro & poſuimus *ut*, connectendæ concinnius ſententiæ. Neque tamen refrager, ſi quis & hanc voculam ejiciat, ſcribatque Græca terminatione *Ariminon*, ut infra *Auximon*, & *Rhegion* apud Ovidium.

P. 7. l. 35. *Victo jure minax jactatis curia Gracchis*] Tenue nimis hoc, *jactatis*, cum trucidati fuerint uterque, itaque Peiraredus levi mutatione ſcribit, *mactatis*:

P. 8. l. 38. *& nomina vana Catones*] id eſt, Cato & ei ſimiles. Male qui aut *Catonis* aut *Catonum* ſcripſere.

P. 9. l. 1. *At juſſam ſervire famem*] Amplius erat quod dicebat Clodius, non propter famem ſcriptam eſſe legem, ſed ut lex ſcriberetur factam famem. Vide Plutarchum Pompeio.

P. 9. l. 8. *Et docilis Syllam ſcelerum viciſſe magiſtrum*] A Sertorio ſumptum hoc dictum, qui Pompeium appellabat Syllæ diſcipulum. Docet Plutarchus.

P. 9. l. 23. *His ſaltem longi, non me duce, præmia belli*
Reddantur.] Vera hæc lectio. male vulgata, *cum duce*. Accipiat miles præmia vel alio imperatore. cui convenit quod ſequitur: *ſub quolibet*.

P. 9. l. 31. *nec numina deſunt*] Melius manuſcriptus nobiliſſimorum fratrum Puteanorum, *deerunt*. Eſt enim ſperantis. Mutarunt quibus inſolita iſta Synalœphe.

P. 10. l. 2. *Dum movet hic calidus ſpirantia cor-ra ſanguis*] Ex Empedoclis ſententia, quam Virgilius ſequitur:

-- *& vitam multo cum ſanguine fudit.*

Et alibi:

Una eademque via ſanguiſque animuſque ſequun-tur.

P. 10. l. 26. *Elataſque alte quæcunque ad be-vocaret*

Promiſere manus] χειροτονία militaris.

P. 10. l. 36. *Caſtraque quæ Vogeſi curvam ſu-ardua rupem*] Non *ripam*. Mons enim Vogeſus, in monte caſtra. Vide Tacitum Hiſtoriarum prim Rupem autem pro monte dicere frequens poëtis.

P. 10. l. 43. *Finis & Heſperiæ promoto limite V-rus*] ita legendum, pro *milite*, quod ex conjectu monueramus, firmat is quem dixi manuſcript Puteanorum. Mutatio eadem ſæpe occurrit Frontini libris. Rem ſic eſſe docet Strabo init libri quinti.

P. 11. l. 17. *Claudit Tarbellicus æquor*] *Anc* emendat magnus Scaliger.

P. 11. l. 18. *Sueſſones in armis*] Notus Galli populus, Sueſſiones Cæſari. Veſtigia vocis manu ſcripti præferunt *Sexones*. vulgo *Axones*, male.

P. 11. l. 31. *Pictones immunes*] Quinque hos ve ſus manuſcripti omnes non habent. itaque omni adducor ut adjectitios credam.

P. 11. l. 32. *Turonas*] ita poſuimus ex manuſcr pto quo uſus Canterus, in quo *Turonos*. quanqua non neſcio apud Tacitum legi *Turonios*. Sed *Turon* ſemper Cæſar, quem ſecutus, puto, Lucanus. Eju dem manuſcripti fide hunc verſum illi *In nebu* præpoſuimus, aliquo nunc ſenſu, qui nullus alias.

P. 11. l. 34. *Andus*] Malim *Andis*. nam plura eſt *Andes* apud Cæſarem.

P. 11. l. 35. *Genabos*] Eadem urbs quæ Gena bum aliis, ut facile genera mutantur in peregrin vocibus. ita autem reſcripſimus pro *Menabos*.

P. 12. l. 9. *regit idem ſpiritus artus*

Orbe alio] citat Servius ad Georgicon 1, aitqu congruere cum philoſophis, qui recedentes hin animas illic alia corpora aiunt ſortiri.

P. 12

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

P. 12. l. 15. *ignavum rediture parcere vitæ*] Ap-
anus Celtico: Γερμανοὶ θανάτου καταφρονητῶν δι' ἐλπί-
ἀναβιώσεως.

P. 14. l. 16. *confectas flamma Latinas*] ſic & Ci-
ero ſæpe tum in orationibus, tum in verſibus, ſub-
cens vocem facile intellectu, *ferias*.

P. 14. l. 32. *crinemque rotantes Sanguinei populis
ulularunt triſtia Galli*] Fuerat *Sanguineum*. mutavi-
us, & mutationem noſtram probant duo manu-
ripti ex Bibliotheca, quam magnus Thuanus ni-
lo minori filio reliquit: regiorum quoque unus.
on enim crinis ſanguineus, ſed ipſi
Quos circumtonuit gaudens Bellona cruentis.

P. 15. l. 5. *& medio viſi conſurgere Campo
triſtia Syllani cecinere oracula manes*] in campo e-
im Martio ſepultus Sylla. Vide Appianum & Plu-
archum. Sic Marius, de quo ſunt ſequentia, ad A-
ienem ſepultus.

P. 15. l. 13. *Monſtra jubet primum, quæ nullo ſe-
-mine diſcors
rotulerat natura, rapi*] Dubitavi an, *nullo ſemine*,
uaſi ſponte nata dicat, an, *miſto ſemine*: ut melius
ohæreat illud *diſcors natura*. Adduxi locum Ari-
totelis de Gen. Anim. lib. IV. cap. IV: Δημόκριτος
φησὶ γίγνεσθαι τὰ τέρατα διὰ τὸ δύο γονὰς πίπτειν. Ad-
o jam alterum locum Problem. Sect. x: τὰ τέρατα
ίνεται ἐπαλλαττόντων τῶν σπερμάτων ἀλλήλοις καὶ συγ-
εομένων. Et tertium Plinii lib. 11: *Inde deciduis re-
um omnium ſeminibus innumeræ, in mari præcipue, ac
lerumque confuſis monſtrificæ gignuntur effigies.* Quæ
Ariſtotelis & Plinii plane illud *miſto* confirmant.

P. 15. l. 17. *& feſto purgantes mœnia luſtro*] Am-
urbialibus hoſtiis. vide Feſtum.

P. 15. l. 22. *Trojanam ſoli cui fas vidiſſe Miner-
vam*] Servius ad 11 Æneidos: *quod colitur breve
ſt, & latet, ſicut Palladium fuerat.*

P. 15. l. 25. *Et doctus volucres augur ſervare ſini-
ſtras*] Et ſervare, vox auguralis, & ſiniſtra auſpi-
cia felicia à ſinendo. vide Feſtum.

P. 15. l. 26. *Septemvirque epulis feſtis*] Recte me
hoc repoſuiſſe pro *feſtus*, docet MS. P.

P. 15. l. 28. *Et tollens apicem generoſo vertice Fla-
men*] *Apex pileum ſutile circa medium virga eminente,*

Ait Servius ad IX Æneidos.

P. 15. l. 30. *diſperſos fulminis ignes Colligit*] *diſperſos ignes in unum redigit*, aiunt Scholiaſtæ ad Juvenalem & ad Perſium.

P. 15. l. 31. *& terræ mœſto cum murmure condi*[t] Mœſto cum murmure, id eſt tacita ignorataq[ue] prece, ut ait ad Juvenalem Scholiaſtes. Conde[re] autem vox huic rei propria, ſepelire dixit Horat[ii] interpres, infra terram abſcondere Scholiaſtes a[d] Perſium, qui addit, ut id fieret, fulmina in lapid[es] transfigurata, id eſt, lapides ſumtos pro fulminibu[s].

P. 15. l. 32. *Datque locis nomen*] Nempe ex cœ[li] regionibus. Cicero: *Cæli fulgura regionibus rat[a] temperanto*. Plinius lib. XII: *In ſexdecim partes cæ[lum] eo reſpectu* (nempe fulminum) *diviſere Thuſc[i]*. Nomina autem fuiſſe auguralia iis regionibus Ser[vius] nos doceat ad Eclog. IX: *Augures deſigna[nt] ſpatia lituo, & eis dant nomina, ut proprie prima pa[rs] dicitur antica, poſterior poſtica*.

P. 15. l. 41. *Atque iram ſuperum raptis quæſiv[it] in extis*] Signanter *raptis*. Eſt enim vox propri[a] extiſpicio. Seneca OEdipo:

Nec fibra vivis rapta pectoribus poteſt
Ciere nomen.

Virgilius XII Æneidos:

In flammam jugulant pecudes & viſcera vivis
Eripiunt.

P. 16. l. 19. *venaſque minaces Hoſtili de parte vi[det]*] id hoſtile latus in extis Senecæ OEdipo, ini[mici] pars Ciceroni lib. II. de divinatione. contra[ria] pars familiaris Ciceroni ac Livio.

P. 16. l. 25. *Ecce videt capiti fibrarum increſce[re] molem*

Alterius capitis] τῷ ἀκρηπάτῳ. Eſt vox capitis eo[dem] dem ſenſu apud Ciceronem ſecundo de divinatio[ne]. Plin. lib. 11. cap. 37. & lib. 28. cap. 2. Liviu[s] lib. 8. Sed nota eadem, eademque ſignificatio i[n] OEdipo Senecæ:

Ac ſemper omen unico imperio grave,
En capita paribus bina conſurgunt toris.

P. 17. l. 13. *Edonis Ogygio decurrit plena Lyæo.*] it[a] legit Servius aitque eſſe συστολήν. At ſummæ erudi[tionis] tionis Salmaſius in Plinianis exercitationibus vu[lt]

leg

ſi Odenis, quia apud Periegeten Dionyſium ſunt
ονες.

P. 17. l. 19. *Quis furor hic, ô Phœbe, dece, quæ tela, manuſque*
manæ miſcent acies] Multo melius in MS. P.
quod tela.

P. 17. l. 33. *Laſſo jacuit defecta furore*] ita le-
ndum dixeramus, non *laxo* aut *lapſo*. Probant
od diximus Manuſcripti P. & T.

Ad Lib. II.

) Ag. 18. l. 4. *Indixitque nefas*] Verbum Feciale.

P. 18. l. 10. *Se quoque lege tenens*] ſic & de
eo Seneca: *Ille ipſe omnium conditor ac rector ſcri-
it quidem fata, ſed ſequitur. Semper paret, ſemel
ſſit*: ex Stoïcorum ſententia. Idem alibi: *Ordinem
rum fati æterna ſeries rotat, cujus hæc prima lex eſt,
are decreto.*

P. 18. l. 22. *cum corpora nondum*
onclamata jacent] Conclamari ſolebat ubi ad vita-
a lavanda deventum erat. Hinc res perditæ, con-
lamatæ. Servius ad II Æneidos.

P. 18. l. 25. *Oculoſque in morte jacentes*] ita ma-
luſcripti, non *minaces*, quod huic loco minime
onvenit.

P. 18. l. 36. *Invidiam factura parens*] Invidiam
acere eſt in odium adducere: ſic lib. IX:

Pompeio contigit ignis
Invidia majore deum.

Tertullianus de jejuniis: *Apud quaſdam vero colo-
ias præterea annuo ritu ſaxis velati & cinere con-
perſi, idolis ſuis invidiam ſupplicem objiciunt.*

P 19. l. 31. *tantone novorum Proventu ſcelerum
uærunt uter imperet urbi?*] Seneca epiſt. XV: *Hæc
mnia paſſi ſunt pro regno (quo magis mireris) alieno.*

P. 19. l. 42. *Stagna avidi texere ſoli*] *uvidi* eſt in
MS. P. unde recte emendavi,

Stagna udi texere ſoli.

Sic lib. III:

Et qua Pomtinas via dividit uda paludes.

P. 20. l. 14. *Ingenti ſuperum protectus ab ira*] Ma-
lueram, *at ira*, ut plena eſſet oppoſitio. Sed *ab ira*

citat Servius ad 11 Æn. & explicat *voluntate nu* *minum illis propitia, ſed in nos iniqua.*

P. 21. l. 4. *Vix te ſparſum per viſcera Bæbi*] Bæbiorum unus à Sullanis laceratus eſt: alter à Marianis interfectus, non laceratus. itaque confunduntur duæ hiſtoriæ.

P. 21. l. 6. *Diſceſſiſſe manus*] ita poſuimus pr diſcerpſiſſe, & poſtulat ſenſus. ita Cic. off. 111 *cum terra diſceſſiſſet*. Infra l. 111:

Diſceſſit medium tam vaſtos pectus ad ictus.

Confirmat hanc noſtram emendationem MS. P.

P. 21. l. 8. *Ora ferens miles feſtæ rorantia menſ* *Impoſuit*] Valerius Maximus de crudelitate C. Marii: *idem caput M. Antonii abſciſſum lætis manibu* *inter epulas per ſummam animi ac verborum inſolen* *tiam aliquamdiu tenuit.*

P. 21. l. 11. *Te quoque neglectam violatæ Scævol* *dextræ*] Imo *violentæ*, Marii ſcilicet. Neglectum vero, quia dextram Scævolæ oſculandam Mariu non dederat. nam ſupra habuimus:

ſpes una ſalutis
Oſcula pollutæ fixiſſe trementia dextræ.

Apud Florum locus ſimilis: *Ancharius ipſo viden* *te Mario confoſſus eſt, quia fatalem ſcilicet illam ma* *num non porrexerat ſalutanti.* Plutarchus Mario ὅσυς ἀσπασαμένυς μὴ προσηγόρευε, μηδὲ ἀντησπάσατο τῦτο αὐτὸ σύμβολον ἦν ἀποσφάτῖειν εὐθὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς Auguſtinus de civitate Dei 111. 27: *In ipſius Mar* *oculis continuo feriebantur, quibus ſalutantibus dex* *teram porrigere noluiſſet.*

P. 21. l. 18. *Menſoque, homini quid fata pararent* Emendo ex conſenſu Manuſcriptorum,

menſoque hominis quid fata paterent.

id eſt, menſo experimentis vitæ, quæ ſumma eſſe fatorum diſtantia à maxima felicitate ad maximam miſeriam.

P. 21. l. 19. *Jam quot apud Sacri cecidere cada* *vera portum*] videndi de hac connexiſque rebu Appianus bello civili, Velleius, Plutarchus C. Mario, Florus, Breviator Livii, & ſcriptor de viri Illuſtribus in Mario.

P. 21. l. 22. *Romanaque Samnis Ultra Caudina* *ſperavit vulnera Furcas*] Samnites pertinaciſſim

adver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

adverſus Sullam Romæ arma admoverunt, majus malum Romanis illaturos ſe ſperantes quam ad Furculas Caudinas olim intulerant. Vide Strabonem lib. v. Frequens poëtis populi nomen unitatis numero ponere. Alioqui ſi unus hic intelligendus eſſet, non iis eſſet Damaſippus, ut vult manuſcriptus Scholiaſtes, ſed Pontius Teleſinus dux Samnitium eo bello, cujus hoc dictum nobis ſervavit Velleius, nunquam defuturos raptores Italicæ Libertatis lupos, niſi ſilva, in quam refugere ſolerent, eſſet exciſa.

P. 21. l. 28. *Exceſſit medicina modum*] Hinc illud Claudiani ad Adrianum: *Exceſſit jam pœna modum*. de eodem hoc Sylla, Seneca dixerat: *Ingratus L. Sylla, qui patriam durioribus remediis, quam pericula erant, ſanavit.*

Ibidem: *nimiumque ſecuta eſt*
Qua morbi duxere manus] contra quam mos peritis medicis. Claudianus bello Getico:

Cautius ingentes morbos, & proxima cordi
Viſcera Pæoniæ tractat ſollertia curæ,
Parcendoque ſecat, ferro ne longius acto
Irrevocandus eat ſectis vitalibus error.

P. 22. l. 17. *cui victima triſtes Inferias Marius, forſan nolentibus umbris*
Pendit] Nam Marium filium quidam non à famulo in id rogato, ſed à diſpoſitis in hoc hoſtibus interemptum narrant. vide Velleium.

P. 22. l. 36. *cunctos ſimul enſe reciſos*] Fuit hæc noſtra conjectura, pro *receptos*. ſed tutius manuſcriptos ſequi, qui habent, *recepto*, id eſt in corpora admiſſo.

P. 22. l. 39. *& miſeræ maculavit ovilia Romæ*] ita vocabantur ſepta in Campo Martio. vide Servium ad Ecl. 11.

P. 22. l. 42. *aut bellica clades*] *cædes* habent manuſcripti duo.

P. 22. l. 43. *Nunquam pœna fuit*] tot hominum mors morbis aliiſve malis ἐπιδημικοῖς antehac forte imputata eſt, at non ſuppliciis. Seneca lib. 11. de ira: *In ſingulos ſeveritas Imperatoris deſtringitur: at neceſſaria eſt venia, ubi totus deſeruit exercitus quid tollit iram ſapientis? Turba peccantum.* Alio-

qui, ut Salluſtius ait, civitas vaſtatur magis quam corrigitur.

P. 23. l. 13. *nam ſanguinis alti Vis ſibi fecit iter*] Puto pro *nam*, ſcribi *dum* debere. ſtetit flumen obſeſſum cadaveribus, donec ſanguinis rivi viã fecere.

P. 23. l. 17. *redeuntque cadavera campo*] MS. P. *redditque*. recte. ut ad amnem referatur, ut & quod ſequitur verbum *dividit*. Solenne autem Lucano eſt *que* ponere pro *ſed*, & tacite tranſire de caſu in caſum. Senſus ergo eſt: Amnem non retinent aut alveus aut ripæ, ſed ipſe exundans campo reddit cadavera, & mare dividit ſanguine.

P. 24. l. 10. *mundique ruinæ Permiſcenda fides*] De obæratis loquitur, qui privatam fidei ſuæ ruinam permiſcere publicæ cupiebant.

P. 24. l. 20. *quis nolet ab iſto Enſe mori?*] Multo eſt efficacius quod habet MS. P. & R.

in iſto

Enſe mori. ſicut induere enſem aliquis dicitur.

P. 24. l. 28. *minimas rerum diſcordia turbat: Pacem ſumma tenent.*] Seneca epiſtola LIX: *Talis eſt ſapientis animus, qualis mundi ſtatus ſupra Lunam. Semper illic ſerenum eſt.*

P. 24. l. 36. *toto jam liber in orbe*
Solus Cæſar erit] Æſchylus Prom.

ἐλεύθερος γὰρ ἐστὶν οὐδεὶς πλὴν Διός.

Euripides:

τῶν βαρβάρων γὰρ δοῦλα πάντα πλὴν ἑνός.

P. 25. l. 5. *Comploſas tenuiſſe manus*] ita manuſcripti.

P. 25. l. 9. *motura Dacas ut clade, Getaſque*] ſcribe cum manuſcriptis *Dacos*, ut ſæpe apud poëtas. Nam Daci vox priorem producit.

P. 25. l. 35. *Ne niſi ſe viciſſe putet*] ſic emendavimus pro *Nec*. Rectam eſſe emendationem docent MSS. P. & T. Hæc quoq; inquit, juſta cauſa eſt cur Pompeio militem, ut vel hinc intelligat cauſam agi non ſuam, ſed publicam: & ſi eadem quæ Cæſar cogitat, eundem me ipſi futurũ qui nunc ſum Cæſari.

P. 26. l. 5. *concuſſaque pectus*] MSS. rectius *contuſaque*.

P. 26. l. 8. *Dum ſanguis inerat*] Producit ſyllabam poſteriorem vocis *ſanguis*, ut & alibi: *ſanguis*

ibi

i fluxit Achæus. & Valerius Flaccus : *juſſu ſanguis* *xuberet ulna.*

P. 26. l. 29 *Tralata vetuit contingere limina plan-* *ta*] citat Servius ad Æn. 11: *Tranſlataque vetat.* At nanuſcripti tres P. T. & regiorum antiquior, *Tra-* *ata vitat.* Quam lectionem in textum recipiendam enſeo, ut matrona intelligatur, non pronuba, ſed nova nupta. Veſtæ conſecratum eſt : unde nubentes puellæ limen non tangunt. Servius ad Æn. 11.

P. 26. l 42. *Ille nec horrificam ſancto dimovit ab ore* *Cæſariem*] Plutar. de eodem Catone: ἀπ' ἐκείνης δὲ λέγεται ἡμέρας, μήτε κεφαλὴν ἔτι κείρασθαι, μήτε γένεια, μήτε στέφανον ἐπιθέσθαι, πένθους δὲ καὶ κατηφείας καὶ βαρύτητος, ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς τῆς πατρίδος, ἓν σχῆμα νικώντων ὁμοίως καὶ νικωμένων, ἄχρι τελευτῆς διαφυλάξαι.

P. 27. l. 4. *Uni quippe vacat*] Aliis quos partium ſtudia occuparant, non vacat cogitare de communi malo humani generis & hoc ſerio deplorare.

P. 27. l. 15. *Urbi pater eſt, Urbique maritus*] citat Servius ad XI Æn. illud, *generumque adſciverat* *Urbi*, id eſt, propter urbem.

P. 27. l. 33. *& junctis Iſapis Iſauro*] Eſt in Strabonis libris Ἴσαπις, ſed *Sapis* hic habent MS. P. & R. A. Et ſic ſcribit Plinius lib. III, & ne quid de lectione dubites, Silius :

Hos Æſus Sapiſque lavant.

P. 28. l. 24. *quod non terat*] Gaudet hoc ipſo quod vacuam non invenit Italiam.

P. 28. l. 26. *non perdat iter*] Perit iter Cæſari in quo non vincit. ita infra :

Sic hoſtes mihi deeſſe nocet, damnumque putatur
Armorum, niſi qui vinci potuere rebellent.

P. 28. l. 43. *cum ceſſerit*] ita emendavimus. ante fuit, *conceſſerit.*

P. 29. l. 11. *Devertitque acies*] A duce ad ſe avocat.

P. 30. l. 3. *turres*] Nam è turribus miſſilia librabantur.

P. 30. l. 17. *civi*] vera lectio ex manuſcripto. Romano homini maximum eſt ſupplicium, venia opus habere quod publica arma privatis prætulerit. Antea fuit, *cui ſit.*

P. 35. l. 11. *Deſcivit*] ita ſcribi convenit, non *deſeruit.* Nullus enim ſequitur accuſativus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

AD LIB. III.

PAg. 36. l. 14. *Innupſit*] ita ſcribendum, non *enupſit*. vide Nonium voce *innubere*.

P. 37. l. 6. *Neſcit plebes jejuna timere.*] Ex eodem fonte prudentiæ illud Severi imperatoris: *Miles non timet niſi veſtitus, calceatus, ſatur, & habens aliquid in zonula.*

P. 37. l. 33. *Et qua Pontinas*] Scribendum *Pomtinas*. Eſt enim à Pometia, omiſſa vocali.

P. 38. l. 29. *niſi ſanguine ſacro Sparſas, raptor, opes*] Aſperſas tribunitio ſanguine.

P. 39. l. 12. *Ocyus avertant diri mala ſemina belli*] Abeant in rem malam iſta belli irritamenta. Ante *avertat*, incongrue.

P. 39. l. 27. *ultima gaza*] Noviſſima præda de regibus parta.

P. 39. l. 42. *Sellæ*] ſic ſcribendum ut apud Plautum Clerumenœ, Terentium Adelphœ, apud Ciceronem V. Verrina Tanephorœ, apud Gellium Italœ, in Germanico arctœ. Σελλοὶ ſunt Homero, Straboni, Stephano.

P. 40. l. 1. *Exiguæ Phœbea tenent*] cum veteres editiones habeant Pirenæ, probo doctiſſimi Gronovii emendationem Piræa. vide ipſum capite III obſervationum.

P. 40. l. 2. *Treſque petunt veram credi Salamina carinæ*] vera Salamin illa prope Athenas, oppoſita ad eam quam in Cypro condidit Teucer, quæ ambigua Horatio. Tres autem naves parum præ vetere copia. Nam in bellum ad Troiam tredecim miſerat Telamo. Hoc dicit, olim ingentes claſſes exibant Athenis, nunc pars inde ſumta, more dilectus, totam urbem exhauſit. & Salaminis nomen antiquæ illius, non Cypriæ, ſervatum in tribus navibus.

P. 40. l. 7. *Enchéliæ verſi teſtantes funera Cadmi*] vide Apollodorum lib. III.

P. 40. l. 8. *Colchis & Adriacas ſpumans Abſyrtos in undas*] Tolle comma, & ſcribe *Abſyrtis*, quomodo id nomen Plinio ſcribitur III, 26. Nec aliter apud Strabonem & Stephanum. Hæc autem Ab-

ſyrtis

ſyrtis Colchis, id eſt, Colchica vocatur, quia Medea, & frater ejus Abſyrtus ibi laceratus, ex Colchis erant.

P. 40. l. 9. *Et Penei qui rura colunt*] Putavi delendum *Et*; quia rectus caſus eſt πηνειὸς, non πηνεὺς; ſed etiam Georgicon IV, *Penei* eſſe diſſyllabum notat Servius. Virgilium ergo ſecutus Lucanus duram contractionem aut abſciſſionem fecit.

P. 40. l. 11. *Inde laceſſitum primo mare*] Præferam quod in MS. P. eſt, *unde laceſſitum*.

P. 40. l. 25. *Qua celer erectis deſcendens Marſya ripis*] *& rectis* mavult Salmaſius.

P. 41. l. 1. *Perſeaque Tarſos*] quia à Perſei talaribus nomen habere Græcis creditur.

P. 41. l. 20. *Duri populus nunc cultor Amani*] Emenda ex MSS. P. & T. *non cultor*. Hoc dicit, Amanum ita durum eſſe ut habitari poſſit, coli non poſſit. Eſt ejus montis deſcriptio, tum apud Geographos, tum in Ciceronis epiſtola ad Catonem.

P. 41. l. 22. Melius *Coatræ*. MS. P. & R. recentior. Populus eſt ad Mæotim, Plinio memoratus libro VI.

P. 41. l. 25. *Oloſtras*] ſic quidam. Gens eſt Indiæ Plin. l. VI, cap. 20. At quos vidi Manuſcriptos habent *Oreſtas*. unde credas ſcribendum *Oretas*. Straboni ſunt ὠρεῖται. Sed non mirum mutari vocales inter ſe longam & brevem. Sic ὠρίων & ὀρίων: σωφήνη & σοφήνη. Et in Edonis ſyſtolen à Lucano factam vult Servius.

P. 41. l. 29. *Æthiopumque ſolum quod non premeretur ab ulla ſigniferi regione poli*] Servius ad VI Æneidos: *Nulla terra eſt quæ non ſubjaceat ſideribus: unde perite addit: Extra anni ſoliſque vias, ut oſtenderet* XII *ſigna in quibus eſt circulus ſolis. Significat autem Maurorum Æthiopiam, ubi eſt Atlas, de quo ait Lucanus:*

Æthiopumque ſolum, &c.

P. 41. l. 32. *Quaque caput rapido tollit cum Tigride magnus Euphrates*] Salluſtius ita tradidit Tigrim & Euphratem uno fonte manare in Armenia, qui per diverſa euntes longius dividantur ſpatio medio relicto multorum millium. Ex eodem Tauri monte eos circa Armeniam oriri tradit Strabo.

Vide

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Vide & Xenophontem Ambaſeos IV, & Philoſtra-
tum vita Apollonii lib. I, cap. 14. Boëtius Sallu-
ſtium ſecutus:

Tigris & Euphrates uno ſe fonte reſolvunt.

Plura qui volet adeat Pliniana Salmaſii.

P. 42. l. 9. *Nunc hunc, nunc illum*] Nunc enim Aſiæ nunc Europæ largius indulget.

P. 42. l. 18. *Deſcendit Perſes*] omnino legendum *Xerxes* ut in manuſcriptis. Nam & Cyrus Perſa erat. Tres hic referuntur magnorum exercituum duces, Cyrus, Xerxes, Agamemnon.

P. 42. l. 22. *miſtura ruinæ*] Præferendum *miſſura* conſentiente manuſcriptorum auctoritate.

P. 43. l. 18. *ſi non committitis illis*
Arma, quibus fas eſt] id eſt, his qui putant ſibi licere bellum gerere civile: ſine quibus neceſſario bellum civile interibit.

P. 43. l. 38. *carpere morſu*] ita ſubſtituimus pro *Corpora.* verbum enim deſideratur. Accedit prope ad noſtram emendationem MS. R. recentior, qui habet *corpore.* MS. T. *attingere*, quod gloſſema putem.

P. 45. l. 15. *Arboribus ſuus horror ineſt*] utitur ad I. Æneidos Servius, ut probet horrorem ad religionem pertinere. Idem ad Æn. II. *connexa ſunt metus & religio.*

P. 45. l. 36. *Implicitas magno Cæſar terrore cohortes Ut vidit*] Recte *terrore*, non, ut alii, *torpore*. cauſſam habes in his quæ jamjam dicta. Adde Virgilium,

Jam tunc relligio pavidos terrebat agreſtes.

P. 46. l. 36. *armiſque innexa priores*
Arma ferunt] de teſtudine oppugnatoria hic agitur. Ejus hic mos, ut alii ſuper aliorum ſcuta acclivia ſcanderent. Tacitus hiſtoriarum III: *Innixi humeris & ſuper iteratam teſtudinem ſcandentes.* Et hiſtoriarum IV: *invaſere vallum appoſitis plerique ſcalis alii per teſtudinem ſuorum; ſcandebantque jam quidam.* Quare MS. P. recte habet, *prioris*, dum & pro *innexa* ſcribatur, *innixa*.

P. 46. l. 38. *Quæ prius ex longo nocuerunt miſſa recuſſu*] MS. P. & T. *receſſu.* quod recipiendum. Subierant mœnia, ita ut jam telis impeti non poſſent, ſicut ante eminus impetebantur.

P. 47

P. 47. l. 3. *Perpetuam rupit defeſſo milite cratem*] citat Servius ad illud IX Æn. *armorumque reſolvit Tegmina.* addens armorum connexionem eſſe teſtudinem. Tacitus hiſtoriarum III: *pondera ſaxorum Vitelliani provolvunt, disjectam fluitantemque teſtudinem lanceis contiſque ſcrutantur, donec ſoluta compage ſcutorum exſangues aut laceros proſternerent.*

P. 48. l. 28. *pugnamque laceſſere*] ita rectius quam *capeſſere*, ob id quod ſequitur.

P. 48. l. 33. *Tunc in ſignifera reſidente puppe magiſtro*] in nave prætoria.

P. 48. l. 39. *percuſſæ capta cohæſit*] Emendatio eſt viri præluſtris Johannis Rutgerſii, regis Sueonum ad Batavos legati, probata à MS. P. cum ante legeretur, *percuſſa & capta.* Naves invectæ in prætoriam Bruti cohæſerunt, velut captæ, ipſo ictus ſui impetu. ita Curtius lib. IV: *In quarum alteram quinqueremis eadem concitata & ipſa roſtro icta eſt, & illam invicem tenuit.*

P. 49. l. 3. *multique peremti*
In ratibus cecidere ſuis] Imo lege cum MS. P.
nullique peremti
In ratibus cecidere ſuis.
Quomodo & à priori manu habuiſſe videtur MS. T. ſenſus eſt: De puppe ita prominentes pugnabant, ut qui caderent, non in navim ſuam caderent, ſed in hoſtilem, vel in mare.

P. 49. l. 4. *cruor altus in undis Spumat & obducto concreſcunt ſanguine fluctus*] Antea erat, *obducto concreto.* Sed ita, ut nos, MS.

P. 49. l. 37. (*Diſcrevit mors ſæva viros*) omnino parentheſi hic opus, quam viſum eſt addere.

P. 49. l. 42. *Auſus Romanæ Graia de puppe carinæ*
Injectare manum: Sed eam gravis inſuper ictus
Amputat] quædam interdum de hiſtoria ex affectu, aut quia ſic poëma melius fluit, immutat Lucanus, ut hîc. nam Acilius Cæſarianus miles X legionis dextra amiſſa lævam in Maſſilienſium navem injecit, nec prius deſtitit quam eam mergeret. Vide Valerium Maxim. l. III, cap. XII. Eſt eadem apud Plutarchum hiſtoria.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

P. 51. l. 20. *In pugnam fregêre rates*] Pro quibus pugnabant, ut acute notat Servius hoc loco utens ad Æneidos II.

AD LIB. IV.

PAg 54. l. 38. *Cædunt enſe viam*] Cædendo viam ſibi per invia faciunt.

P. 55. l. 30. *Quamvis crebra micent*] verſus hic jam olim mihi ſuſpectus fuit. Et certe deeſt in MS. P. & in MS. T. aſſcriptus demum manu recentiore.

P. 55. l. 34. *Et cœlo defuſum reddidit æquor*] ita emendavimus pro *diffuſum*. Aquas è cœlo lapſas cœlo reddidit.

P. 56. l. 6. *Non deeſt prolato jejunus venditor auro*] ſimile illud quod de obſidio Caſilini narrant Plin. lib. VIII, cap. 57. & Frontinus, venditorem muris fame periſſe, emtorem autem vixiſſe. Strabo: ὁ μὲν πωλεύτης ἀπέθανεν, ἐσώθη δ' ὁ πριάμενος. Narrat idem diſerte ſuo morte Val. Max. lib. VII, cap. 6. ubi verba Lucani verbis paria: *evenit, ut ex his quidam murem captum ducentis potius denariis vendere, quam ipſe leniendæ famis gratia conſumere vellet.*

P. 56. l. 34. *noctes ventura luce rubebant*] longæ tenebræ adventante luce paulatim fugabantur, ea ferme facie quæ eſt diei illuceſcentis primulum.

P. 57. l. 4. *Succiſum curvare nemus*] Materiam quærere ponti faciendo.

P. 58. l. 9. *Claſſica det bello*] ita emendandum pro *dent bellum*. Cæſar claſſicum canere jubeat: tu ne audi: ſigna moveat: ne ſequere: jam pax erit.

P. 58. l. 15. *venturi diſcrimen habent*] Loquitur, ut ſæpe, tanquam in re præſenti. Hactenus quæ facta ſunt, excuſari aliquo modo poſſunt. in poſterum vero magnum imminet periculum. nam, niſi abſtinetur à bello, omnes manifeſto ſcelere contaminari neceſſe eſt. Pugnabunt in cives jam non ignotos.

P. 58. l. 41. *nullo diſcrimine*] Ex illo Virgilii:

Tros Tyriuſque mihi nullo diſcrimine agetur.

Hoc ne, inquit, orandus eſt Cæſar, ut vos ſibi ſervire

ire patiatur, hac ſola lege ne durius vos Pompeianos habeat, quam Cæſarianos ſuos? Nam alioqui, t Tacitus inquit, recentiſſimus quiſque ſervorum t conſervis ludibrio eſt.

P. 59. l. 10. *quod pro cauſa pugnabitis æqua*] ita ecte MS. Non alia cauſa vos hoſtibus ignaviores ſtis, quam quod juſtum bellum geritis. Nam illos celera obdurant.

P. 59. l. 11. *Sed veniam*] ita emendavimus pro *t.* Eſt enim ἀνθυποφορά.

P. 59. l. 25. *Fecit noſtra fides*] ſic emendavimus pro *monſtra*, quod ſane monſtro erat ſimile. adeo nullus inde commodus elici poterat ſenſus. Hoc ult: Potuerat bellum civile Deorum & fati iniquioris videri culpa, præſertim ſi fortuita prælia ignotos ignotis implicuiſſent. nunc profecto noſtra eſt, quia alter alterum novimus, ejuſque rei certi & nobis conſcii ſumus. Nam quæ aut ignorantia aut impetu fiunt, eorum culpa facile fato aſſignatur: quæ deſtinato καὶ ἐκ προαιρέσεως aguntur, ea non ἀτυχήματα ſunt, ſed ἀδικήματα.

P. 59. l. 35. *Agnoſcis ſuperos*] Deos tibi faventes cognoſcis, qui cauſam tuam non tantum felicem, ſed & favorabilem faciunt.

P. 60. l. 20. *miſcendæ copia mortis*] ita quidam MSS. efficacius quam alii libri *miſcendi Martis*. in Septimo ſimiliter.

morteſque ſuorum
Permiſcere meis.

P. 61. l. 43. *Conſiliis inimica tuis*] Tuis rebus, tuæ dignitati adverſantia.

P. 62. l. 2. *nil fata moramur*] videmus hoc agere Fortunam, ut te Orbi imponat. nos ei moram injicere nolumus.

P. 63. l. 5. *Et non deductos recipit ſua terra colonos*] Antequam deducerentur: quod non contingebat, niſi veteranis & victoribus.

P. 63. l. 7. *quod abeſt favor*] ita rectius MS. quam *pavor*. Liberavit illos fortuna ab una maxima moleſtia, partium ſtudio. Utercumque vicerit, ferent facile, alteri parti ob ſacramentum vetus, alteri ob recens beneficium benevolentes.

P. 63. l. 11. *in partes aliquid ſed Cæſaris auſa eſt*] Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

hoc,ut alia quædam,de Lucano ſumſit Florus: *Al*
quid tamen adverſus abſentem ducem auſa Fortuna e
in eadem hiſtoriæ parte.

P. 63. l. 14. *Illic bellaci confiſus gente Curetum*
omnino cum MSS. legendum *Curictum.* Curict
vocat Plin. l. III, c. 21. Κουρητικὴ hæc pars Strabon

P. 63. l. 27. *Namque ratem vacuæ ſuſtentant un-*
dique cuppæ] confer cum hoc loco ſimiles Herodia-
ni & Capitolini in Maximino.

P. 64. l. 24. *Reſtituit rupes tectum mare*] ſenſu
erat commodus,niſi refragarentur manuſcripti,qu
raptus habent. Raptus igitur intellige rapinas , r
ipſas raptas, corpora , naves , quæ pertracta ad h
cavernas, deinde iterum evomuntur.

P. 65. l. 2. *admoto occurrere fato*] Non ideo mi-
nor noſtra laus erit,quod mortem nobis inferemus
quæ vitari jam aut diu differri ob vim hoſtium no
poteſt.Quamdiu enim victurus ſit, nemo ſcit.

P. 65. l. 9. *metus hinc abſit*] ita rectius quidam
libri, quam *Omnis abeſt.* Hortantis enim eſt oratio

P. 65. l. 11. *Ut cum*] ita reſtituimus, pro *Aut.*

P. 65. l. 40. *Victuroſque Dei celant ut vivere du-*
rent.

Felix eſſe mori] vide locum Ariſtotelis quem ad-
fert Plutarchus conſolatione ad Apollonium , ub
hoc, velut arcanum, prodit Silenus.

P. 66. l. 2 *flexoque Urſæ temone paverent*] Quo
ſignum erat præcipitantis noctis. Anacreon :

μεσονυκτίοις ποθ' ὥραις
στρέφεται ὅτ' ἀρκτὸς ἤδη
κατὰ χεῖρα τὴν βοώτεω.

P. 66. l. 36. *minimumque in morte virorum eſt*
ita ex MS. reſtituimus. Antea fuit *nimiumque.* Sen
ſus hic : Minima pars fortitudinis erat mortem op
petere. in ipſa morte militariter pugnare, id ver
plus erat.

P. 66. l. 41. *cum ſorte cruenta Fratribus incurran*
fratres] ita ſcribendum, non, *incurrunt.*

P. 67. l. 21. *Inter ſemirutas magnæ Carthagini*
arces

Et Clupeam] Locum *Aquilariam* vocant Cæſari
commentarii. ſed in manuſcripto Lucani Scholia
ſte ſcribi video, *Anguillariam.*

P. 67

P. 67. l. 34. *Hoc quoque tam vaſtas cumulavit munere vires*
Terra ſui fœtus] Quid veri in hac fabula lateat, qui ſcire volet, conſulat Solinum cap. XXIV, quæque ibi ex Hieronymo & ex Euſebio adfert Salmaſius.

P. 69. l. 6. *Sed majora dedit cognomina collibus iſtis,*
Pœnum qui Latiis revocavit ab arcibus hoſtem
Scipio] vocatur enim locus caſtra Corneliana.

P. 69. l. 19. *Excivit Libycæ gentis*] omnino rectius *Libyæ gentes*, ut ſit expoſitio ejus quod præceſſit, *regis vires*, & cohæreat cum ſequentibus.

P. 6 . l. 44. *Sceptri fructum putat eſſe retenti*] Retinuiſſe regnum vel ob hoc gaudet, ut Curioni poſſit malefacere.

P. 70. l. 12. *Eripe conſilium pugna*] ſic nos emendavimus, cum legeretur *pugnæ*. Probat MS. P. etiam MS. T. manu ſecunda. Sequentia quoque aliter quam habebant diſtinximus. Vult enim à vacuo milite expendi cauſarum juſta, ducum merita: Ubi in acie ſteterint, hæc ceſſare.

P. 70. l. 26. *metuens incautus ab hoſte timeri*] Improviſus hoſti hactenus, hoc ſolum timebat ne ab hoſte timeretur, atque ita prœlii negaretur occaſio. Sic Latinus Pacatus: *Quo quidem tuus maxime gaudebat exercitus, cum ſe videret ultro laceſſi, qui nihil magis timuerat, quam timeri.*

P. 70. l. 31. *cauda ſolertior hoſtis*] Ichneumon cui internecinum cum aſpide bellum intercedere ait Plin. l. VIII, cap. 24. & modum gerendi addit: *in caudam attollens ictus irritos averſus excipit, donec obliquo capite ſpeculatus invadat in fauces.* Adde Nicandrum, Strabonem, Oppianum de Venatu.

P. 71. l. 9. *projecit in agros*] magis probem, quod eſt in MSS. *dejecit*, ex colle ſcilicet in planitiem.

P. 72. l. 1. *Denſaturque globus*] citat Servius *denſeturque*. Et ait ſimiliter ſcriptum Virgilio: *Extremi addenſent aciem*, ſecunda conjugatione, quod apertum ex Lucretio:

quia ſe condenſeat aër.

Quod autem idem Servius in fine hujus verſus *relicto* habet pro *relato*, aut memoriæ ipſius, aut exſcribentis eſt culpa.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

P.72. l.30. *Quam vindicta placet*] Tacitus : *N*
unquam atrocioribus Populi Romani cladibus , magi
ve juſtis judiciis approbatum eſt , non eſſe curæ Deis ſ
curitatem noſtram, eſſe ultionem. Vide & Ciceronei
III, de natura Deorum, ubi de Cinna Sermo.

P.72. l. 37. *Perdita tunc Urbi nocuerunt ſæcula*
id rectius quam *Orbi*, ob ea quæ præcedunt.

P.72. l. 42. *Jus licet in jugulos noſtros ſibi fecer*
enſe] Non improbanda hæc lectio : At MS. P.

Jus licet in jugulos noſtro ſibi fecerit enſe
Sylla potens.

Quaſi dicat, Romanos Romanis armis ſubacto
ſicut alius dixit, provincias provinciarum ſanguin
vinci.

AD LIB. V.

PAg. 73. l. 6. *Gelidoque cadens Atlantis Olympo*
Cave illud *Atlantis* ſecundo caſu accipias. Si
gnificat enim ex occaſu Virgiliarum menſem De
cembrem.

P.76. l.21. *barbarica cum lampade Pytho*
Arſit] Quo tempore templum Delphicum, cui Py
tho nomen, à Brenno incenſum eſt.

P.76. l.26. *Seu Pæan ſolitus templis arcere no*
centes] Et hanc cauſam & alias quaſdam apud Plu
tarchum habes libro cur ceſſaverint oracula.

P.78. l. 9. *tum pectore vatis*] ita ſcribendum
non *fatis*. Poſt *ille*, id eſt Phœbus.

P.78. l.10. *excluſaque templis*] Melius MSS. *ex*-
pulſaque templis. ejecta vi numinis.

P.78. l. 15. *Stat nunquam facies*] Adfert Ser-
vius ad illud VI Æneïdos : *non color unus.*

P.78. l. 17. *Terribilis ſed pallor ineſt*] Pallor eſt
non territæ, ſed terrentis.

P.78. l. 27. *ſubſidere regnum*]
Servius ad V Æneïdos : *Subſeſſores vocantur qui oc-*
ciſuri aliquem deliteſcunt. Et libro XI : *Subſedit ad-*
ulter , dolo poſſedit. Lucanus : ſubſidere regnum
Chalcidos Eubææ. Unde & ſubſeſſores dicuntur qui
in inſidiis tauros interimunt , & hoſtium dolos ſubſeſ-
ſas vocamus.

P.79. l. 13. *ſtrictos, ſed militis, enſes*] Enſes qui
ſtrin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

ſtringuntur, videt eſſe in militũ poteſtate, nõ in ſua.

P. 80. l. 5. *facinus quos inquinat, æquat*] Imperatores Leo & Anthemius in conſtitutione quæ eſt xxi, Codice Juſtinianeo, de Epiſcopis & Clericis: *Vt eos quos par facinus coinquinat & æquat, utroſque ſimilis pœna comitetur.*

P. 80. l. 28. *diſce ſine armis Poſſe pati*] Diu eſt quod loquendi genus hoc annotavimus in tragœdia Senecæ:

Immane regnum eſt poſſe ſine regno pati.

Seneca pater controverſia nona libri II: *Patrem putas pati ſine liberis poſſe?* & paulo poſt: *non poſſum ſine te pati.* & controverſia decima libri ejuſdem: *Potes ſine viro pati.* quod & in excerptis legitur eodem modo. Ipſe infra Lucanus:

Et neſcis ſine rege pati.

Hæc omnia ſunt uniuſmodi.

P. 81. l. 13. *nunquam ſic cura deorum Se premit*] ut Græcus dixerat:

τῶν ἄγαν γὰρ ἅπτεται
θεὸς· τὰ μικρὰ δ' εἰς τύχην ἀνεὶς ἐᾷ.

diſce ferire, Diſce mori] Diſce in pœna quod in prœlio uſurpes, ferire & mortem contemnere.

P. 81. l. 42. *Ad ſcelus hoc*] Ad occidendos eos qui pacem optaverant.

P. 82. l. 7. *Quas recipit Salapina palus*] variant hìc manuſcripti: Sed quam recipimus vera lectio eſt; Salapia enim paludi nomen. Plin. III, 2.

P. 83. l. 17. *Ut primum*] Melius MS. P. *Et primum.* Sequitur enim *mox*. Et primum quidem, inquit, furens fuit ventus, mox elanguit.

P. 84. l. 4. *Palæſtinas uncis confixit arenas*] Eſt in Epiri ora Palæſte.

P. 84. l. 17. *mortemque nepotis*] Velleius: *Filius quoque parvus Pompeii Julia natus, intra breve ſpatium obiit.* At *nepotum* habet MS. P. An quod filia ante interiiſſet? de ejus enim ſexus prole loqui videas Plutarchum & Dionem.

P. 84. l. 22. *meditatus Leucada bello*] Meditatus ſuum proprie bellum civile, quod poſtea ad Actium geſſit.

P. 84. l. 31. *venire Te Cæſar, non ire jubet*] Veni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

venitur ad amicos. itur in hoſtes aut in vacua

P 85. l. 40. *Indocilis privata loqui*] Ariſt. 11. Politicorum 4. de Jaſone Pheræo: ὡς οὐκ ἐπιστάμενος ἰδιώτης εἶναι.

P. 86. l. 30. *Cori verrent mare*] conjectura vera ducentibus MSS. qui non, *venient Cori in mare*, ſed, *Cori venient mare*, præferunt. Virgilius Æn. 1

Ni faciat, maria ac terras cælumque profundum
Quippe ferant rapidi ſecum, verrantque per auras.

P. 87. l. 17. *vento cui concidat*] ita MS. id eſt ſuccumbat.

P. 87. l. 35. *Monſtriferos agit unda ſinus*] Pleno belluis.

P. 87. l. 37. *regnoque acceſſit terra ſecundo*] Terra acceſſio facta eſt ejus ſortis quæ Neptuno obvenerat.

P. 88. l. 11. *nautæ videre trementes*] nempe qui tum in mari erant.

P. 88. l. 19. *fluctuſque evertere puppim*
Non valet in fluctus] Mutavimus diſtinctionem, & colon duabus vocibus poſterius poſuimus, ſenſu non conſtante aliter. Quo minus fluctus quis evertat navem, obſtant fluctus alii. Probat hanc interpunctionem MS. T. Etiam in aliis MSS. eadem interpunctio. Sed pro *fluctus* eſt *fluctum*.

P. 88. l. 27. *parva quem puppe ſedentem*
Tam magno petiere mari?] Imitatur Papinius, cum Choræbum hæc facit Apolloni dicentem:

nigra quem tabe ſiniſtri
Quæris, inique, poli.

P. 88. l. 37. *Neſciat*] Non, *Neſciet*. eſt enim optantis.

P. 88. l. 40. *Privatum, Fortuna, mori*] Meo judicio privatum me mori. quanquam enim ſum & Dictator & Conſul, nihil tamen iſta mihi ſunt, qui regiam poteſtatem ſperavi, nec ulla minore contentus eſſe poſſum. Hanc nondum adeptus, privatus mihi videor. Ita in Secundo:

Non privata cupit, Romana quiſquis in urbe
Pompeium tranſire parat.

Non privata, id eſt, regnum. Hic *privatum* eſt nondum regem. Similis eſt apud Plutarchum locus de Mario: ὕπατος πρῶτον ἀνθρώπων ἑπτάκις ἀνηγορευμένος,

μένος, οἶκόν τε καὶ πλοῦτον ἀρκοῦντα βασιλείαις ὁμοῦ πολλάκις κεκτημένος, ὠδύρετο τὴν αὑτοῦ τύχην, ὡς ἐνδεὴς καὶ ἀτελὴς ὢν ἐπιθῆς προαποθνήσκων.

P. 90. l. 6. *Nudas aquilonibus undas*] Imo Nymphæum ab auſtro tutum non eſt. Dicendum ergo, quod Servius ait ad III Æneidos: *Auſter quivis ventus. nam ad Thraciam Aquilone navigatur.* Sed nec ſequentia cum Cæſaris commentariis concilies. Nam eo teſte certo, incredibili felicitate Auſter, qui per biduum flaverat, in Africum ſe vertit, non Boreas in Auſtrum.

P. 90. l. 13. *mentes dominatur in æquas*] bonas, pias, faciles.

P. 90. l. 27. *nimiumque parumque Diſtulimus*] Bene explicat vetus Scholiaſtes: *nimium ad belli rationem: parum ad effectum.*

P. 90. l. 39. *vereor civilibus armis Pompeium nullo triſtem committere damno*] Pudet me in hoc civili bello, quo omnes conjugibus ac liberis carere debent, lætum ob uxoris præſentiam conſpici.

P. 91. l. 7. *ſorte frequenti*] Vulgari admodum ſorte, hoc eſt, divortio: cum alioqui vere amantes mors ſola ſeparet. Speciem autem divortii habet iſta ſeparatio. Ideo dicit *dimiſſa*, quæ vox divortio convenit.

P. 91. l. 15. *cum facias etiam nunc vota periſſe, Ut nolim ſervire malis*] Aliter hæc diſtinguenda hunc in modum:

ſecura videtur
Sors tibi, cum facias etiamnunc vota periſſe?
Ut nolim ſervire malis, ſed morte parata
Te ſequar ad Manes, feriat dum mæſta remotas
Fama procul terras, vivam tibi nempe ſuperſtes.
Adde quod aſſueſcis fatis, &c.

Dixerat Pompeius:

Tutior interea populis, & tutior omni
Rege late.

Regerit Cornelia, quomodo fieri poſſit, ut ipſa ſecura ſit, cum Pompeius ipſe eo loco poſitum ſe ſentiat, ut mortuum ſe quam vivum malit. Nam & hoc dixerat:

non nunc vita mihi dulcior, inquit,

Cum tædet vitæ, læto ſed tempore conjunx.

Quomodo ergo, ait Cornelia, ego ſecura ero, cum tibi mors in voto ſit? Deinde fac me ſatis fortem futuram, ut tibi ſupereſſe nolim, tamen tamdiu ſaltem ſuperero, donec nuntius cladis ad me advenerit. Jam vero & hoc ipſum metuo, ut ſatis fortis ſim ad mortem capeſſendam, poſtquam à te ſepoſita didicero te carere. Illud autem *aſſueſcis*, ſitne erratum ſcribarum pro aſſuefacis, an hic, ut alibi, Hiſpanienſis poëta à puritate Latini ſermonis deſciverit, in medio relinquam.

P. 92. l. 13. *caruiſſe timebat*] Metuebat ne Pompeium non reciperet. Atqui recepit, ſed victum: quod pejus quam non recipere.

AD LIB. VI.

PAg. 92. l. 18. *Parque ſuum videre Dei*] Sic Plinius ubi de Elephanto agit & Dracone, naturam ait ſpectaculum ſibi ac paria compoſuiſſe. Metaphora ab arena. Spectatores & fautores dii: Arena Pharſalia: Par gladiatorum Cæſar & Pompeius. Sic alibi:

. ſed par quod ſemper habemus
Libertas & Cæſar erunt.

P. 93. l. 6. *Ephyreaque mœnia ſervat*] Dyrrachium conditum à Corcyræis. Corcyra à Corinthiis. Vide Strabonem & Thucydidem.

P. 93. l. 12. *Undique præcipiti ſcopuliſque vomentibus æquor*] MS. P.

nam clauſa profundo
Undique & illiſum ſcopulis removentibus æquor.

Pro *removentibus*, rectius forte, *revomentibus* legas.

P. 94. l. 32. *Advectos cum plena ferant præſepia culmos*] Senſus videtur eſſe, culmorum aridorum ſatis fuiſſe in præſepibus, sed ab equis deſideratas herbas virides.

P. 95. l. 29. *Quam Minuti caſtella vocant*] Minutii cujuſdam in hac hiſtoria meminit Appianus. Si id nomen rectum eſt, fecit & hic in ſecunda ſyſtolen Lucanus. Ita enim peccata poëtarum ſolemus ὑποκορίζεσθαι. At MS. P. & T. *Numici* habent.

P. 95.

P. 95. l. 42. *jam mundi jura petebant*] MSS. omnes *patebant*, ut ſenſus ſit: Jam aditus erat ad libertatem.

P. 96. l. 29. *An plus quam mortem virtus daret*] An poſſet virtus iniquo loco & certamine amplius aliquid dare quam mortem: hoc eſt, an etiam victoriam dare poſſet.

P. 97. l. 5. *Percuſſum Scævæ frangit, non vulnerat hoſtem*] Vel ſola vox *frangit* repetita ſatis oſtendit horum duorum verſuum alterum vacare. MS. T. ex prima manu verſum duntaxat priorem habet: poſteriorem ad marginem aſſcriptum. Contra in MS. P. annotatum eſt priorem verſum abundare. Puto hunc locum unum eſſe ex iis quos in ſecunda editione, ut fieri ſolet, mutavit Lucanus: & priorem verſum prius ſcriptum: poſtea ejus loco ſubſtitutum alterum, hunc in modum:

Jamque hebes & craſſa non aſper vulnere mucro
Perdidit enſis opus: frangit ſine vulnere membra.

Eſt enim hoc acutius.

P. 97. l. 16. *Hunc aut tortilibus vibrata phalarica nervis*] Falarica ſcribe à falis id eſt turribus. Notat Servius apud Virgilium oſtendi robur Turni qui talem haſtam jaculatus ſit. Sed ipſum vide. Locus autem hic Lucani ex illo Æneïdos VIII, de Bitia expreſſus eſt.

P. 97. l. 24. *Par pelagi monſtris*] Et hoc quoque libri nonnulli agnoſcunt. At MS. P. ſic habet:

in quem cadat, eligit hoſtem,
Sic Libycus denſis Elephas oppreſſus ab armis.

Quod & ipſum puto eſſe ex ſecunda & meliore Lucani editione. Neque immerito repudiavit illud de pelagi monſtris, ut alienum hoc loco.

P. 98. l. 7. *Non eget in geſtis, ſed vulſis corpore telis*] Adducit hoc Servius ad illud Virgilianũ XI Æneïd.

Eduxit corpore telum.

Quo facilius poſſit perire, inquit.

P. 98. l. 37. *Infelix quanta dominum virtute paraſti!*] Ex Salluſtio qui Hiſtor. I dixerat: *Victor exercitus, cui per tot labores & vulnera nihil præter tyrannum quæſitum eſt.* Nec abit illud Dionis: πολλὴν σπουδὴν ὥσπερ ποτὲ ὑπὲρ τῆς σφετέρας ἐλευθερίας, οὕτω τότε κατὰ τῆς τῶν Ῥωμαίων δουλείας ποιούμενοι.

P. 98. l. 41. *aut latus alti Montis adeſt*] id eſt, adedit.

P. 100. l. 36. *Dant aditus pelago*] Imo *pelagi*, ut habet MS. P. & R. A. Maris aditus erant interclufi.

P. 101. l. 4. *veteres ubi fabula Thebas Monſtrat Echionias*] Hoc vult, Thebas Phthioticas dictas à Thebis Bœoticis, ex eo quod Agave ibi exſilii ſui ſedem inveniſſet.

P. 101. l. 7. *Æas*] Variant MSS. Sed veram hanc eſſe lectionem docent Strabo & Plinius.

P. 101. l. 27. *Defendit Titareſus aquas*] Titareſius Homero in Bœotia, unde hæc fluminis ſumta deſcriptio: & ea quæ apud Plinium eſt in Theſſalia.

P. 101. l. 28. *Pinguis Bœbicio*] Reſcribe *Bebrycio* cum MSS.

P. 101. l. 29. *Mox Lelegum dextra preſſum deſcendit aratrum*] Citat Servius ad VIII Æn.

P. 102. l. 6. *Primis Theſſalicæ rector telluris Itonus*] Scholiaſtes Apollonii lib. I : Ἀρμενίδας ἐν τοῖς Θηβαϊκοῖς, Ἀμφικτύονος υἱὸν Ἴτωνον ἐν Θεσσαλίᾳ γεννηθῆναι, ἀφ' οὗ Ἴτων πόλις καὶ Ἰτωνὶς Ἀθηνᾶ. Itonis urbis meminit Homerus Bœotio, Apollodorus lib. II. Montem Itonum vocant Strabonis libri MSS. Apud Plinium : *Auri metalla & conflaturam Cadmus Phœnix ad Panchæum montem, ut alii Thoas*. legam *Itonus*. Caſſiodorus lib. III, epiſtola 31. *Æs enim Ionas* (ſcribe *Itonus*) *Theſſaliæ rex, plumbum Midas regnator Phrygiæ repererunt.*

P. 102. l. 12. *ad Pythia*] Certamina ſcilicet, quorum præmium Laurus.

P. 102. l. 36. *Moverat.*] ita reſcripſi pro *Noverat*. Non enim vult Sexto cognitas artes magicas, ſed imploraſſe eum τὴν νεκυομαντείαν, ut omnibus aliis divinationibus certiorem.

P. 102. l. 40. *licentia monſtri*] Nihil tam licenter fingitur quod non illæ ſuperent. Simile illud Claudiani :

Sed quamvis variis miracula monſtris
Ingeminent teneras vincturi carmine mentes,
Nil veris æquale dabunt.

P. 103. l. 16. *Pocula perficiunt*] Neque hoc præſtant venena, ſed ſola carmina.

P. 103.

P. 103. l. 32. *turbante Noto*] In tempeſtate malaciam faciunt: in ſereno iratum mare.

P. 104. l. 2. *Proſpectumque dedit*] Terra in medio obſtans vetat uno in loco videri ſupera cœli, atque infera: quæ ſimul appareant, ſi illam è medio dimoveris.

P. 104. l. 22. *cantu deprenſa*] Lectio non mala & è MS. Sic Catullus: *Velut minuta magno Deprenſa navis in mari.* Sed cum Manuſcripti quos poſtea vidi omnes *depreſſa* habeant, quid ni ſequamur, ut vi de cœlo deductam ſignificet.

P. 105. l. 12. *ubi ſervantur ſaxis*] Quibus in locis corpora non cremantur, ſed conduntur, ut apud Ægyptios & Judæos. Vide Tacit. hiſt. v. ſequentia ſaniem deſcribunt conditis effluentem corporibus.

P. 105. l. 21. *Inſertum manibus chalybem*] clavos ferreos quibus fixi qui in cruce pendebant, quod eſt προσηλῶσθαι in Evangelio Johannis xx, 25. atque inde τύπος ἥλων ibidem.

P. 105. l. 24. *quacunque jacet nudum tellure cadaver*] ita emendavimus pro *quodcunque.*

P. 105. l. 30. *Nec refugit cædes*] Hic verſus cum ſequente deeſt in MS. P. Forte & hoc ex emendatione Lucani aut Argentariæ Pollæ.

P. 105. l. 34. *quoties ſævis opus eſt ac fortibus umbris*] Ubi opus eſt cruentis umbris, ibi ipſa dat morti, quos ſuſcitet.

P. 106. l. 30. *Certos ferre metus*] Paratus ſum ferre quævis mala, dum certa mihi prius explorataque ſint.

P. 106. l. 34. *Mortem tibi coge fateri*] Mors hic Dea, ut notatum Servio ad illud xi Æn.

mactantes corpora Morti.

Papinius:

In ſcopulis Mors ſæva ſedet.

P. 106. l. 38. *ſi fata minora moveres*] τὰ ἐκ τῶν συναιτίων. Vide Plutarchum de Fato.

P. 106. l. 44. *At ſimul à prima deſcendit origine Mundi*] τὰ ἐκ τῶν αἰτίων· τὰ εἱμαρμένα προηγουμένως. Vide Plutarchum dicto libro.

P. 107. l. 25. *trajecto gutture*] Cujus ipſa guttur unco trajecerat.

P. 108. l. 1. *vultuſque operitur crine ſoluto*] MSS. P. & T.

vultuſque aperitur crine remoto.

Hactenus velaverat vultum crine, nunc eum nudat quo ſit terribilior. nam ſequitur :

Et coma vipereis ſubſtringitur horrida nodis.

P. 108. l. 8. *Si me præſente videri*] *me præſtante* reſcriptum erat in MS. T. quod probo.

P. 108. l. 16. *non ſpuma canum*] Cum hoc apparatu inſtrumentoque magico confer Ovidium Metam. VII. Senecam Medea: Horatium Epodon V.

P. 108. l. 21. *Quæque ſonant fœta tepefacta ſub alite ſaxa*] Ætites.

P. 108. l. 23. *cuſtos pretioſæ vipera conchæ*] Chelonites.

P. 108. l. 36. *& planctus illiſæ cautibus undæ*] Hanc lectionem noſtram probant MSS. omnes. Sonum inter alios illum dicit, quem fluctus edunt impacti ſcopulis. Et proprie hic ponitur planctus: ut, *plangunt littora fluctus.*

P. 109. l. 5. *qui viſcera ſævo Spargis noſtra cani*] Servius ad VI Æneïdos : *Et quia de animo dicturus eſt, bene facit ante Cerberi commemorationem, conſumtoris corporum. Lucanus: qui viſcera ſævo Spargis noſtra cani. Tunc enim animæ locum ſuum accipiunt, cum fuerit corpus abſumtum.* Nimirum κέρβερον Græci dictum putant, velut κρεῶν βορὰν.

P. 109. l. 6. *repetitaque fila ſorores Fracturæ*] Rectum eſt *Tracturæ*. iterum neturæ fila, quæ ſemel abſolveratis: id dicit, quia revocatura eſt cadaver ad vitam.

P. 109. l. 15. *modo luce fugata Deſcendentem animam*] citat & explicat Servius ad VI Æneïd.

P. 109. l. 19. *noti modo militis umbra*] MS. P. & Th. & R. A. *noſtri modò militis umbra.* recte.

P. 109. l. 29. *cui mortis munus iniquæ Eripitur non poſſe mori*] lege *iniquè.*

P. 110. l. 2. *quæ te contagia paſſam Noluerit revocare Ceres*] Contagia ciborum infernalium, malorum ſcilicet Punicorum acinos. Apollodorus lib. I. Ovid. Met. V. & Faſt. IV. Serv. ad I Georg. ubi hoc Lucani loco utitur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

P. 110. l. 4. *an ille*
Compellandus erit] Papinius :
Scimus enim & quicquid dici noſcique timetis.
Et quæ ſequuntur lib. IV Thebaïdos, ubi ſimilis νεκρομαντεία deſcribitur. ad quem locum videndus Scholiaſtes vetus.

P. 110. l. 18. *Jam morientis erat*] ita legendum ex MS. oppoſita ſunt *nondum* & *jam*.

P. 111. l. 1. *triſtis felicibus umbris*
Vultus erat] Hinc illud Papinii in loco ſimili Thebaïdos IV,
Mœrent Argolici dejecto lumine manes.
Et quæ ſequuntur.

P. 111. l. 4. *Syllam de te Fortuna querentem*] Nunc primum poſt mortem, qui in vita fortunam adeo obſequentem habuit, ut Felix ideo diceretur. Queritur autem Sulla ob proſtratas partes patricias, quas ipſe foverat. Simile eſt illud Taciti : *Curam victor Sulla ſuſcepit : neque tamen dedicavit.* (de Capitolio ſermo eſt) *id ſolum felicitati ejus negatum.*

P. 111. l. 27. *abluat unda*] *alluat unda* MS. P. rectius.

P. 111. l. 31. *Siculis genitor Pompeius in arvis*] *oris* MS. P. quod rectum puto. *undis* habet MS. R. A.

P. 111. l. 34. *Europam miſeri, Libyamque, Aſiamque timete :*
Diſtribuit tumulos veſtris Fortuna triumphis] Martialis V.
Pompeios juvenes Aſia atque Europa : ſed ipſum
Terra tegit Libyæ, ſi tamen ulla tegit.
Quid mirum toto ſi ſpargitur orbe? jacere
Uno non poterat tanta ruina loco.
Petronius :
Et quaſi non poſſet tot tellus ferre ſepulchra,
Diviſit cineres.

AD LIB. VII.

PAg. 113. l. 4. *Unde pares ſomnos populi*] Eſt optantis, ut illud Syrorum, *Quis dabit?* in epiſtola Medeæ :
Sed mihi tam faciles unde, meoſque deos?
Seneca pater controv. XI. *Unde talem patrem?*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

ſenſus eſt: Utinam populo Romano ſimilis ſomnu contingeret, &, ſicut tu illum, ita ille te viciſſim vel hoc ſaltem modo aſpiceret.

P. 113. l. 14. *Injuſſuſque puer*] ſponte ſua, non imperio parentum, aut aliorum. Scaliger malebat *Inveſtiſque puer.*

P. 113. l. 26. *Mortis vicinæ properantes admove horas*] MS. T. ſic habet, quomodo hunc locum e mendatum video ab eodem, cujus ante & honori & amicitiæ cauſa memini, Rutgerſio:

Morti vicinæ properantes admovet horas.

P. 113. l. 34. *Hoc placet ô Superi*] ſic Martialis *Hoc Fortuna placet?* Et Statius: *placet hoc tibi ful minis auctor?*

P. 114. l. 12. *Si duce te juſſo*] Non jubente. S tibi Senatus, non tu Senatui imperas. Poſſe & *juſto* ſcribere, id eſt, legitimo.

P. 114. l. 13. *Si juris quocunque velint concurrere campo*] Imo *velim*, ut habent MSS. loquitur autem Cicero non ex ſua tantum, ſed & ex Senatus perſona.

P. 116. l. 3. *Et trabibus mixtis avides typhona aquarum*] lege *Siphonas*. Olympiodorus in meteoris: καλοῦνται δὲ σίφωνας (vocant) διὰ τὸ δίκην τοῦ σίφωνος ἀνασπᾶν τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης. Plin. 11, 49.: *Ex eodem genere & in longam veluti fiſtulam nubes aquam trahit.*

P. 116. l. 11. *Uſque ad Theſſaliam Romana & publica ſigna*] Α'ναφορὰ eſt. nam vox *ſigna* præceſſit verſu ante quarto. Dicit autem illa ſigna fuiſſe publica populi Romani, uſq; ad pugnam Pharſalicam. Poſtea enim nulla in Cæſarem, niſi privata arma. Similis locus Taciti: *Poſtquam Bruto & Caſſio cæſis nulla jam publica arma.*

P. 116. l. 12. *Admotus ſuperis diſcuſſa fugit ab ara Taurus*] citat Servius ad IX Æn. additque, *Quoties victima reluctabatur, oſtendebat ſe improbari.*

P. 116. l. 23. *Ire per Oſſæam rapidus Bæbeïdos ſanguis*] Variant in penultima voce MSS. ſed veram eſſe hanc lectionem oſtendit Homerus Bœotia Propertius l. II. eleg. II. Strabo l. IX.

P. 116. l. 23. *Vultus tenebris mirantur apertos*]

Imo

Imo *opertos*, ut habet MSS. conſenſus. vident alter alterius ora, ſubitis tenebris obducta.

P. 116. l. 37. *Augur*] Cornelius Sacerdos Gellio. XVI, 18, Hiſtoriarum ex Livio, cui familiaris is Cornelius, narrat Plutarch.

P. 117. l. 3. *Proſpexitque polos*] *Perſpexitque* habent omnes MSS.

P. 117. l. 20. *cornus tibi cura ſiniſtri*] Antiquus genitivus erat *cornuis*, inde contractum *cornus*. Et ita hunc locum, ne quis errorem ſuſpicetur, producit ad 11 Æneida Servius. Sic & in Arateis Ciceroni genitivus à *genu* eſt *genus*. ſic & *cervini cornus* dixere Plinius & Celſus.

P. 118. l. 5. *Caſuram & fati ſenſit nutare ruinam*] ita repoſuimus pro *fatis*, ſenſu manifeſto.

P. 118. l. 10. *Proſilit hortando melior fiducia vulgo*] *Dubius erat ſpei metuſque: ſed metu ſuppreſſo ſpem aperit, ut quæ utilior incitandis militum animis.* Dux ſecum metuere omnia debet: coram milite nihil.

P. 111. l. 19. *& emerito faciat vos Marte colonos*] ita melius quam *emeritos*. Hæc dies bello debellato colonos vos faciet.

P. 118. l. 24. *Nulla manus belli mutato judice pura eſt*] Λύσανδρος καλέσας Φιλοκλέα τὸν στρατηγὸν, ἠρώτησεν αὐτὸν, τίνα τιμᾶται δίκην ἑαυτῷ τοιαῦτα περὶ Ἑλλήνων συμβεβουλευκὼς τοῖς πολίταις, ὁ δ', οὐδὲν τι πρὸς τὴν συμφορὰν ἐνδοὺς, ἐκέλευσε μὴ κατηγορεῖν, ὧν οὐδείς ἐστι δικαστὴς, ἀλλὰ νικῶντα πράττειν, ἅπερ ἂν νικηθεὶς ἔπασχεν. Plutarchus hæc. At Tacitus tribuit Civili Batavo hoc dictum: *Victoriæ rationem non reddi.*

P. 118. l. 42. *Armenioſne movet, Romana potentia cujus*
Sit ducis, aut emtum minimo vult ſanguine quiſquam
Barbarus Heſperiis Magnum præponere rebus?] *Minimo* poſuimus ex MS. non *nimio*. An externi vel minimum ſanguinis impendere velint rei ad ſe non pertinenti? Sapiens ſententia & multis experimentis probata, quæ & ad ſubditos pro regum potentia, non pro ſua ſalute aut commodis pugnantes, pari ratione extenditur. Demoſthenes Olynthiaca II: μὴ γὰρ οἴεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς αὐτοῖς Φίλιππόν τε χαίρειν καὶ τοὺς ἀρχομένους. ἀλλ' ὁ μὲν δόξης ἐπιθυμεῖ,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

ἐπιθυμεῖ, καὶ τοῦτο ἐζήλωκε, καὶ προῄρηται πράττων καὶ κινδυνεύων, ἂν συμβῇ τι παθεῖν, τὴν τοῦ διαπράξασθαι ταῦτα ἃ μηδεὶς πώποτε ἄλλος Μακεδόνων βασιλεὺς, δόξαν ἀντὶ ζῆν ἀσφαλῶς ᾑρημένος· τοῖς δὲ τῆς μὲν φιλοτιμίας τῆ ἀπὸ τούτων οὐ μέτεστι· κοπτόμενοι δὲ ἀεὶ ταῖς στρατείαις ταύταις ταῖς ἄνω τε καὶ κάτω λυποῦνται, καὶ συνεχῶς ταλαιπωροῦσιν. & quæ ſequuntur. Idem in reſponſo ad epiſtolam Philippi: μὴ γὰρ οἴεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖ αὐτοῖς χαίρειν Φίλιππόν τε καὶ τοὺς ἀρχομένους· ἀλλ' ἐννοεῖσθε, ὡς ὁ μὲν ἐπιθυμεῖ δόξης, οἱ δὲ ἀσφαλείας. αὐτῷ μὲν οὐκ ἔστι τυχεῖν ταύτης ἀκινδύνως, οἱ δ' οὐδὲν δέονται καταλιπόντες οἴκοι τέκνα, γονεῖς, γυναῖκας φθείρεσθαι καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν κινδυνεύειν ὑπὲρ αὐτοῦ. Tacitus in oratione Galgaci: *Niſi ſi Gallos & Britannos, & (pudet dictu) Britannorum pleroſque dominationi alienæ ſanguinem commodantes, diutius tamen hoſte quam ſervos, fide & affectu teneri putatis.* Frontinus de Hiſpanis qui Pœno militabant: *Robuſtus quidem miles ſed qui alienum negotium ageret.* Sic Lazi apud Procopium Gotthicorum IV: ὅτι δὴ Ῥωμαῖοι μὲν οὔτε πατρίδος, οὔτε τῶν ἀναγκαίων προκινδυνεύοντες εἰς τὸν ἀγῶνα καθίστανται. & quæ ibi ſequuntur.

P. 119. l. 18. *Quone poli motis*] Hic *ne* breve eſt, adjectio ſupervacua ad vocabulum interrogativum. Sic libro X:

quantoſne tumores
Mente gerit famulus?

Neque vero ſine veterum exemplo. Nam & Horatius in Satyris dixerit:

Quo-ne malo mentem percuſſa?
timore deorum?

Et mox: *illa rogare*
Quanta ne.

Sic & apud Virgil. lib. XI Æn. Aſper legebat: *Quoſne nefas.*

P. 119. l. 21. *Cæſareas ſpectate cruces*] Plutarchus Cæſari hæc verba tribuit: τοῦτο ἐβουλήθησαν, εἰς τοῦτό με ἀνάγκης ὑπήγαγον, ἵνα Γάϊος Καῖσαρ ὁ μεγίστους πολέμους κατορθώσας, εἰ προηκάμην τὰ στρατεύματα κἂν κατεδικάσθην. Quæ Suetonius ſic Cæſaris verbis extulit auctore Aſinio Pollione: *Hoc voluerunt: tantis rebus geſtis C. Cæſar condemnatus eſſem, niſi ab exercitu auxilium petiſſem.*

P. 119

P. 119. l. 23. *Septorumque nefas*] Hoc dicit ob quatuor legiones in Campo Martio trucidatas imperio Sullæ, cujus imitator erat Pompeius. vide quæ ſupra libro II.

P. 119. l. 42. *Ignoti jugulum tanquam ſcelus imputet hoſtis*] lectio ex MS. ſenſus: Etiam ſi quis in adverſa acie propinquum nullum invenerit quem occidat, cædem ignoti cujuſvis tanto in beneficio accipiam, quaſi mea cauſa parricidium feciſſet. Narrat Tacitus bello civili quod inter Vitellium & Veſpaſianum fuit, militem occiſi à ſe fratris præmium petiiſſe.

P. 120. l. 9. *funeſto in Marte locaſſes*] Erat in editis, *locaſſet*. Repoſuimus *locaſſes*, id eſt, ſi quis locaſſet: quale: *In cælum, juſſeris, ibit*. Si quis vulgatam præfert, ſubaudiendum erit, Cæſar.

P. 121. l. 17. *metus hos regni, ſpes excitat illos*] ita diſtinximus. Non enim quovis metu vult pugnaſſe Pompeianos, ſed metu tyrannidis: at Cæſarianos contra tyrannidem ſperaſſe.

P. 112. l. 28. *monumentaque rerum Patria deſtituit*] vera hæc diſtinctio: Italiæ ædificia non ætas deſtituit, ſed jacent culpa belli civilis. Vide procemium Pharſaliæ.

P. 122. l. 21. *Libertas ultra Tigrim Rhenumque receſſit*] Quaſi dicat, ultra terminos Imperii Romani. Sed cum infra dicat Germanis & Scythis conceſſam libertatem, vereor ne *Tanaim* ſit legendum, quem ultra Scythæ, ut trans Rhenum Germani. Ultra Tigrim certe Parthi regnabantur, non autem liberi erant. Itaque opponit Tacitus: *acrior Arſacis regno Germanorum libertas*.

P. 122. l. 27. *quid tempora legum Egimus aut annos à conſule nomen habentes*] Liv. initio lib. II: *Liberi jam hinc populi Romani res pace belloque geſtas, annuos magiſtratus, imperiaque legum potentiora quam hominum peragam*.

P. 123. l. 7. *Inde manum ſpectant*] Multis è diverſis lectionibus hanc concinnavimus. ubi propius hoſtem ventum eſt, aſpiciunt quos petant vultus, quæ ipſis minentur manus, quæ denique facturi eſſent ſcelera.

P. 123. l. 16. *Sed ſenſus poſt fata tuæ dent, Craſtine,*

ſtine, morti]Emendandus hinc Plutarch.apud quem hic prœlii Pharſalici inchoator mendoſe ſcribitur Κερασιανός.

P. 124. l. 7. *Nec Fortuna diu rerum tot ponder vergens*] Ex MS. eſt hæc lectio. Vergens, id eſt librans velut dubio eventu.

P. 125. l. 17. *ſtimuluſque furoris*] Oeſtrum Bellonæ.

P. 125. l. 39. *quæ viſcera legum*] Emendatio e noſtra, eleganti, ni fallor, metaphora. Ante *regum*. Atqui regibus nihil cum Senatu de quo hic ſerme illi enim ſeorſim apud ſua quiſque auxilia.

P. 126. l. 1. *Torquataque nomina legum Sæpe duces ſummoſque hominum*] ſenſum feceramu commodum. Sed quid opus? cum ſola interpunctione mutata nihilo pejorem faciat Rutgerſius:

Torquataque nomina, regum
Sæpe duces.

Nempe ut olim Agamemnon, ὕπατος κρειόντων.

P. 126. l. 25. *Succeſſor Domiti*] Quia ſucceſſu-rum ſe Cæſari in bellum Gallicum ſperaverat.

P. 126. l. 41. *qui pectora telis Transmittant*] MSS.

quis pectore tela
Transmittat.

P. 128. l. 8. *fatiſque probatum Te præſente mori*] Miror MSS. omnes habere, *fati que negatum*, quod rei contrarium. Forte ſcripſer Lucanus *rogatum*, ut alluſio ſit ad legum rogatione

P. 128. l. 24. *Sic & Theſſalicæ poſt te pars maxima pugnæ*] Major pars cladis Theſſalicæ evenit ab ſente jam Pompeio: ideoque illi non magis imputari poteſt, quam quæ poſt mortem ipſius accide runt.

P. 128. l. 36. *crede deis*] Perpetuus in te deorum favor fidem tibi faciat, è duobus malis id tibi eve niſſe, quod erat minus. Minus malum eſt bello civili vinci quam vincere. Ni ita eſſet, victorem fecissent Dii, quos tibi bene velle dubitare no debes.

P. 129. l. 23. *Marte ſubactis*] defatigatis.

P. 129. l. 34. *A victis rapiantur opes*] *Nec plura locutus*] Scribendum ex fide MSS. *rapiuntu*

Ni

Niſi præcedis Pompeianos, jam illi rapient ſupellectilem quæ in caſtris eſt, quæque nobis victoriæ jure debetur. Pro tribus poſtremis hujus verſus vocibus prior Lucani editio habuit: *Sic milite juſſo.* quod MSS. teſtantur.

P. 129. l. 42. *Implerunt*] ita rectius quam *implevit*. Eſt enim in hoc verſu expletus ſenſus.

P. 130. l. 2. *Vt rapiant*] Quamvis rapiant hæc omnia, non tamen putabunt præmia meritis reſpondere.

P. 130. l. 5. *quod caſtra rapit*] caſtra, non Romam.

P. 130. l. 25. *aut cum deſiſſet Agave*] ita reſcripſimus pro *deſciſſet*. Non magis externati erant, aut Pentheus cum Agave fureret, aut ipſa Agave cum furere deſiiſſet & ſcelus ſuum agnoſceret. Probat hanc noſtram emendationem MS. P. Probat & ſecutus ut ſæpe Lucani ἐννόημα Papinius:

cum laſſa furorem
Vicit & ad comitum lachrymas expavit Agave.

Et alibi:

Penthea jam fractis genitrix Cadmeïa thyrſis,
Jam dimiſſa deo, pectuſque adoperta cruentum
Inſequitur planctu.

Quare & quod præceſſit, *cum fureret*, eſt ὑπόζευγμα & ex poſteriori ſupplendum *Agave*.

P. 131. l. 21. *cœlo tegitur, qui non habet urnam*] Mecœnas, mollis ille, ſatis fortiter dixerat:

Nec tumulum curo: ſepelit natura relictos.

P. 132. l. 15. *Et ſtantes tumulos*] Tam integros adhuc tumulos, quam vetuſtate collapſos.

AD LIB. VIII.

S*Timuliſque negantem*] ſic Statius Hercule Sarrentino:

& ſaxa negantia ferro.

Et 11 Thebaidos: *attamen illi Membra negant.*

P. 134. l. 1. *niſi ſumma dies cum fine bonorum*
Affuit, & celeri prævertit triſtia leto.
Dedecori eſt fortuna prior] ita poſtremum comma cum præcedentibus cohærere fecimus. Sententia eſt, felicitatem, ni adſit matura mors, ludibrio fere homines exponere.

P. 134. l. 8. *Flumineis vix tuta vadis*] Navis non bellica, ac ne oneraria quidem, ſed fluvialis.

P. 134. l. 25. *quid perdis tempora luctus?*] Non debes lugendi tempora metu conſumere. Times, cum jam ſit quod lugeas. Victus maritus ſcilicet.

P. 134. l. 36. *Non ultra gemitus*] Non auſæ palam lamentari, aut ipſum Pomp. veritæ, aut ne Corneliæ dolorem accenderent.

P. 135. l. 17. *O utinam in thalamos invisi Cæsaris iſſem*] Habet hanc Corneliæ orationem etiam Plut. in Pompeio, ut appareat ex hiſtoria deſumtam. Et digna eſt tenerrimo ejus in maritum amore.

P. 136. l. 14. *& mundi nomine gaudens Eſſe fidem*] Non ſui cauſſa gaudet, ſed generis humani nomine, quod tam profligato ſæculo fides aliqua ſupereſſet, ipſe alioqui beneficio non uſurus.

P. 137. l. 1. *ſtantis adhuc fati*] Cornelia *ſtantis fati*, ut, *æterni Martis Alanos.*

P. 137. l. 6. *nunc invia mundi. Arva ſuper nimios Soles, Auſtrumque jacentis*] Male erat *jacentes.*

P. 137. l. 22. *quicquid deſcendet ab arbore ſumma*] Non, *deſcendit.* nam ſequitur, *feretur.* Quare & mox, *tendit* in *tendet* mutavimus.

P. 138. l. 18. *Et totum mutare diem*] Aliud ſubire cœlum, cujus dies aliter ſe habent.

P. 138. l. 29. *Phœbi ſurgentis ab igne Jam propior, quam Perſis, eram*] Diſtinctionem mutavimus, ut ſenſus ſit, Propior Orienti eram quam Perſæ ipſi.

P. 138. l. 33. *Ex æquo me Parthus adit*] ſic Plinius de Parthis: *Ad Scythas pertinent, cum quibus ex æquo degunt.* Et ante de Scythis: *Multitudo populorum innumera, & quæ cum Parthis ex æquo degat.*

P. 139. l. 6. *Telmeſſidos undæ*] Variant nonnihil MSS. Sed vera hæc lectio. Telmeſſus urbs apud Plinium: apud Strabonem & Stephanum Τελμισσὸς. Eſt in confinio Lyciæ & Cariæ.

P. 139. l. 7. *Compenſat medio pelagi*] Duas has voces ſequentibus ablatas addidimus prioribus. Sunt enim oppoſita, *medium pelagi*, &, *magni ſinus.*

P. 139. l. 9. *te primum parva Phaſelis*] *Phaſe-*

vocante caſu MS.P. rectius. Hanc alii Lyciæ, alii Pamphyliæ aſſignant.

P. 139. l. 17. *parviſque Synedris*] legi debere Syedris monuit ad Florum pridem Salmaſius, pariterque corrigendum Strabonem, ubi Συδρή· Σύεδρα ſunt apud Stephanum, Ptolemæum, Acta Synodia ſub Mena.

P. 139. l. 18. *Selinus*] Variant & hic MSS. ſed rectum hoc eſſe monſtrat Strabo Fluvius eſt Ciliciæ.

P. 140. l. 1. *Obliquo maculat qui ſanguine regnum*] Sic Papinius v Thebaïdos: *obliquumque à patre genus.*

P. 140. l. 2. *Et Numidas contingit avos*] *contingit* hic valet contagione polluit.

P. 140. l. 15. *Aſſyrias Babylona domos*] *Aſſyriam* pro Syria veteres dixiſſe, tum alii monuere, tum Strabo lib. XVI. Sic Seneca Hippolyto:

quicquid Aſſyria tenus
Tellure Nerei pervium roſtris jacet.

Ut nos ibi legendum conjecimus.

P. 140. l. 25. *Excitoſque ortus*] Parthos, alioſque Orientis populos.

P. 141. l. 9. *Chaldæos culture focos*] Ignem deûm Chaldæorum.

P. 141. l. 10. *quid cauſa obtenditur armis Libertatis amor?*] cur libertatis tutelam belli cauſſam dicimus, ſi externa imperia pati poſſumus?

P. 141. l. 21. *clades ut Parthia vindicet ante Heſperias, quam Roma ſuas?*] clades acceptas Pharſalica aliiſque prœliis prius Parthi vindicent, quam nos cladem ad Charras?

P. 142. l. 2. *& gens quæcumque virorum eſt Bella gerit gladiis*] Parthos notat ut effeminatos, imbelles. Sic rex Epiri Alexander ſe in viros incidiſſe dicebat, Alexandrum Philippi Macedonis filium in feminas.

P. 142. l. 19. *non ullos exceptos legibus horret Concubitus*] ita reſcripſimus pro *ullis*. Nullos horret concubitus eorum quos leges interdicunt, ne matrum quidem.

P. 145. l. 10. *Theſſalia*] Non *Theſſaliæ*. Deeſt *in* præpoſitio.

P. 143. l. 38. *ne jura fidemque Reſpectum-*

que deûm veteris ſperaveris aulæ] ita maluimus quam *nec*. Senſus eſt : regnandi veteribus haud tuto credi : meliores eſſe reges juvenes.

P. 144. l. 5. *Inde maris vaſti transfuſo vertitur æſtu*] Eo mari quod Cyprum & Ægyptum interfunditur.

P. 144. l. 6. *Nec tenuit Caſium nocturno lumine montem*]
Nullus hic locus Caſio monti, qui poſt aliquanto memoratur. MSS. habent:

Nec tenuit gratum nocturno lumine montem.

Chimæram intelligit, montem noctibus flagrantem, ut loquitur Plinius.

P. 144. l. 26. *Pothinus*] ita ubique ſcribendum hoc nomen, non, ut ante fuit, *Photinus*. Eſt enim Græcum Ποθεινὸς apud Plutarchum, Appianum, alios, non Φωτεινὸς, quod & lex verſuum repudiat.

P. 144. l. 27. *Jus & fas multos faciunt Ptolomæe nocentes*] id eſt, *pœnæ multos ſubdunt*.

P. 144. l. 35. *facere omnia ſæve*
Non impune licet, niſi dum facis]
Noſtra eſt emendatio, pro *cum facis*. continuanda enim ſcelera docet, juxta illud:

Per ſcelera ſemper ſceleribus tutum eſt iter.

P. 145. l. 10. *Theſſaliæque reus*] In accuſationes & querelas omnium illapſus per cladem Pharſalicam.

P. 145. l. 23. *Tene mihi dubitas an ſit violare neceſſe,*
Cum liceat?] oſtendo neceſſe eſſe, quia licet, quia poſſum. Neque enim poſſem te lædere ſi Romanarum rerum potireris. nunc, quia non potiris, ob hoc ipſum neceſſe quoque eſt id faciam, ne videar tui tutelam ſuſcipere. Simplicior tamen ſenſus eſſet vocibus tranſpoſitis:

Tene mihi dubitas cum ſit violare neceſſe,
An liceat?

Seneca pater: *Neceſſitas, magnum humanæ imbecillitatis patrocinium, quicquid cogit, defendit.*

P. 145. l. 28. *Tu, Ptolemæe, potes Mundi fulcire ruinam,*
Sub qua Roma jacet?] Sic Curtius lib. VI: *ruina rerum eos ſubdere capita.*

P. 146.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

P. 146. l. 6. *ſi meruit tam claro nomine Magnus Cæſaris eſſe nefas*] Ab ipſo Cæſare occidi.

P. 147. l. 41. *ne cede pudori?*] Ne te pudeat, quod juſſu pueri, decreto ſpadonum, manu deſertoris occideris. Non illis aſſcribenda mors tua, ſed Cæſari.

P. 149. l. 5. *operæ miles Romane ſecundæ*] τῶν δευτερείων, partium ſecundarum. A fabulis ductum. Major enim Achillæ dignitas qui caput Pompeii geſtavit, quam Septimii qui à ſe abſciſſum geſtare ipſe non potuit.

P. 149. l. 31. *cladeſque omnes exegit in uno Sæva die, quibus immunes tot præſtitit annos*] Recta lectio, ut patet ex oppoſitione. Opponitur enim unus dies infelix tot annis felicibus.

P. 153. l. 3. *Infauſtus Magni fuerat comes*] MS. P. *Infauſtus fugæ.* unde ſcribere liceat:

P. 150. l. 27. *munere buſti*] ita MS. non, *funere.* Dolet enim Corneliam ultimum marito officium ſubjiciendi facem non præſtitiſſe.

P. 151. l. 38. *temeraria dextra*] Poëtæ eſt increpatio.

P. 152. l. 24. *Noxia civili tellus Ægyptia fato*] Propertius:

Noxia Alexandrea dolis aptiſſima tellus.

P. 152. l. 25. *Haud equidem immerito Cumanæ carmine vatis*
Cautum, ne Nili Peluſia tangeret ora
Heſperius miles] Appianus de Gabinio: ὑπὸ τῆς τῶν Ρωμαίων βουλῆς ἔφυγεν, ἐπὶ τῷ ἄνευ ψηφίσματος εἰς Αἴγυπτον ἐμβαλεῖν ἐπὶ πολέμῳ, Ρωμαίοις ἀπαισίῳ νομιζομένῳ. ἦν γάρ τι Σιβύλλειον αὐτοῖς ἀπαγορεῦον.

P. 152. l. 34. *Et quem tu plangens hominum teſtaris Oſirim*] Ex Xenocratis dicto ad Ægyptios: ἤτοι εἰ μὲν θεοί εἰσι μὴ θρηνεῖτε αὐτούς· εἰ δ' ἄνθρωποι, μὴ θύετε αὐτοῖς. Pari modo Xenophanes Eleates Græcis de Leucothea. εἰ μὲν θεὸν ὑπολαμβάνουσι μὴ θρηνεῖν. εἰ δ' ἄνθρωπον, μὴ θύειν.

P. 153. l. 15. *Advertet*] ita recte MS.

P. 153. l. 19. *Hoc tumulo Fortuna jacens*] Fortuna quodammodo cum ipſo Pompeio ſepulta, cui ſemper adfuerat.

P. 153. l. 22. *Incluſum fuſco venerantur ceſpite fulmē*]

Thuſco MSS. *Thuſco ceſpite*, id eſt aggeſtione facta ex Ethruſca diſciplina. Scholiaſtes ad Perſium: *in uſu fuit ut aruſpices adducti ex Ethruria fulmina transfigurata in lapides infra terram abſconderent. Venerantur*, cæſis bidentibus, unde bidental dictus locus. vide interpretem & artem Horatii & quæ nos ſupra circa finem libri primi. Vide & Feſtum in voce Scribonianum puteal: ubi integi dicit quod hic eſt includi. Sopiri dixit Varro, ubi de Curtio lacu agit.

AD LIB. IX.

PAg. 154. l. 42. *Nec ſervire timens*] quippe paratus mori:

τίς ἐστι δοῦλος τοῦ θανεῖν ἄφροντις ὤν;

P. 155. l. 11. *ae ſævas meritum Phycunta rapinas*] Oppidum eſt Cyrenaïcæ, contra Tænarum. Meminere Strabo libro XVII. Plinius lib. IV. Solinus & Stephanus. Conſtruitur autem cum maſculino quia illa in οῦς contracta ſunt ex όεις, ut ὀποῦς fuit ὀπόεις. κερασοῦς κερασόεις, ῥαμνοῦς ῥαμνόεις, & additum olim χῶρος. Sic φυκοῦς, φυκόεις χῶρος. Pari conſtructione in quinto dixit *quas avius Hydrus* ὑδροῦς. Similia ſunt πυξοῦς, σιποῦς, πεοσινοῦς, σελινοῦς, δαφνοῦς.

P. 155. l. 13. *In littus Palinure tuum* (*neque enim æquore tantum*) Parentheſin neceſſario hic addidimus.

P. 155. l. 15. *Teſtatur Lybie*] Ante fuit *Lybiæ*, male Non Italia ſola, ſed & Africa teſtatur tutos portus Palinuro placuiſſe, & ab ipſo dictos.

P. 156. l. 3. *Jam flamma reſedit*] Rectius MS. P. *reſidit*. ſequitur enim *vaneſcit*.

P. 157. l. 22. *geſtata per urbes*] *per urbem* MSS. omnes: Alexandream ſcilicit.

P. 157. l. 43. *Evolvam buſto jam numen gentibus Iſin*,
Et tectum lino ſpargam per vulgus Oſirim] Minæ exorciſtarum apud Ægyptios. Euſebius in præparatione ſic ponit: τὰ κρυπτὰ τῆς Ἴσιδος ἐκφανῶ, τὰ μέλη τοῦ Ὀσίριδος διασκεδάσω τῷ τύφωνι. Habet & Jamblichus VI, 5.

P. 158. l. 27. *buceta Matini*] Sic legendum: non *buxeta*.

P. 158.

P. 158. l. 38. *Quæque dari voluit, voluit ſibi poſſe negari*] Velleius de eodem hoc Pompeio: *potentiæ quæ honoris cauſſa ad eum deferretur, non ut ab eo occuparetur, cupidiſſimus*. Et de eodem Dion: ὁ μὲν Πομπήϊος παρ' ἑκόντων τε τιμᾶσθαι καὶ ἐθελόντων προςατεῖν, φιλεῖσθαί τε ἐσπούδαζε. τῷ δὲ (Cæſari) οὐδὲν ἔμελλεν εἰ καὶ ἀκόντων ἄρχοι καὶ μισοῦσιν ἐπιτάσσοι, τάς τε τιμὰς αὐτὸς ἑαυτῷ διδοίη. Cic. de Finibus II: *Ut hodie eſt noſter Pompeius, cui recte facienti gratia eſt habenda: eſſe enim, quamvis vellet juſtus, iniquus poterat impune*. Sic & epiſtola quæ Ciceronis nomine ad Octavium legitur, Antonium Octavio conferens: *Ille ea tamen exorabat, quæ volebat auferre: tu extorques*.

P. 158. l. 40. *ſed plura retentis Intulit*] Hoc verius puto quam quod nimis liberaliter de eo Velleius: *Pecunia Tigranis, ſicut Pompeio moris erat, redacta in quæſtoris poteſtatem, ac publicis deſcripta litteris*.

P. 158. l. 41. *invaſit ferrum, ſed ponere norat*] Conſentit & in hac re Velleius: qui ſic de Pompeio: *In appetendis honoribus immodicus, in gerendis verecundiſſimus, ut qui eos, ut libentiſſime iniret, ita finiret æquo animo, & quod cupiſſet arbitrio ſuo ſumere, alieno deponeret*.

P. 159. l. 6. *Nec color imperii*] Cic. l. IV. epiſt. 15, ad Atticum: *Amiſimus, mi Pomponi, non omnem modo ſuccum & ſanguinem, ſed etiam colorem & ſpeciem priſtinam civitatis*.

P. 159. l. 10. *Cum Tarcho in motu linquendi ſigna Catonis*] Fuerat *Tarchon motus* in vulgatis. At in MS. P. in margine aſſcriptum, *dimotus*: quod viam præit ad veram lectionem *Tarcondimotus*. ita enim nominatur hic Cilicum princeps Ciceroni ad Atticum lib. XV, ep. I, & Floro, ac Græce Dioni Ταρκονδίμοτος. Corrupte apud Cæſarem, *Tarcundarius*, apud Strabonem Ταρκοδήμοτος, apud Plutarch. *Antonio* Ταρκόνδημος.

P. 160. l. 12. *Ergo pari voto geſſiſti bella, juventus*] Eodem voto quo Cæſariani, pro domino, non contra dominatum.

P. 160. l. 36. *ſciat ipſa juventus*] Probo quod habent MSS. P. & T. *ſciet*, ut congruat cum *dabit*.

P. 161. l. 12. *Pœnaque de victis ſola eſt viciſſe*, Ca-

Catoni] Antea ubique fuit *devictis*. Catoni autem habent & MSS. Cato non aliam, inquit, pœnam ſumſit de hoſtibus, præter ipſum vincere. contentus fuit ſola victoria. id illi ſupplicii ſatis viſum.

P. 161. l. 20. *Ut primum remis actum mare*] *ictum mare* non male MS. P.

P. 161. l. 24. *& illato confregit littore pontum*] Scholiaſtes manuſcriptus videtur legiſſe *contraxit*. Sed & confringi, id eſt, interrumpi mare non male dicitur, illatis eo arenarum aggeribus, quos poëtice littus vocat, quia à littore veniebant.

P. 161. l. 34. *Abſtulit has ventis liber contraria volvens*

Æſtus] MS. P. melius:

Abſtulit has liber, ventis contraria volvens.

P. 163. l. 42. *& littora flux ut Oceano fecere locum*] Malim, *flexa*.

P. 164. l. 6. *Arctoos raris*

Aquilonibus imbres

Accipit] Hinc illud Papinii:

Cum Libyæ Boreas Italos niger attulit imbres.

P. 164. l. 35. *& liquidas è turbine ſolvit in auras*] ita maluimus quam *ſe*.

P. 164. l. 39. *At non imbriferam*] Hic non imbriferam ὑφ' ἓν legi debet. Nubem enim non imbriferam vult intelligi eam quæ ex arenis conſtat.

P. 165. l. 41. *Incenſuſque dies*] verſus heic aliquos omiſimus inepte ex loco inferiore repetitos: qui & in MS. deerant.

P. 166. l. 24. *Solus nemus extulit Ammon*] Male libri *abſtulit*, aut *attulit*. Sola Ammonitis arbores erigit.

P. 167. l. 23. *Effudit dignas adytis è pectore voces*] Seneca pater contr. lib. 1: *Erratis, niſi illam vocem non M. Catonis, ſed Oraculi creditis. Quid enim eſt oraculum? Nempe voluntas divina hominis ore enuntiata. Et quem tandem antiſtitem digniorem invenire ſibi divinitas potuit, quam Catonem?*

P. 167. l. 23. *An ſit vita nihil, ſed longam differat ætas*] vita nihil eſt, id eſt, ἀδιάφορον. Longam differt ætas, id eſt, producit. Aut potius, *longæ differat ætas*. Longæ vitæ ætas differt, non bonitas. Cicero de Finibus II latius explicat quod hic breviter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

viter ex Stoïcorum ſcito dicitur: *qui bonum omne in virtute ponit, is poteſt dicere perfici beatam vitam perfectione virtutis. Negat enim ſummo bono afferre incrementum diem. Et* III: *Stoicis non videtur optabilior nec magis expetenda beata vita, ſi ſit longa, quam ſi brevis.* Chryſippus dixerat: καίπερ κατὰ τὸν πλείονα χρόνον οὐδὲν μᾶλλον εὐδαιμονούντων, οὐδὲ γῆς αἰδίου εὐδαιμονίας αἱρετωτέρας γενομένης τῆς ἡμεραίας. Alibi: ἀγαθὸν ὁ χρόνος οὐκ αὔξει προσγινόμενος. Libet illuſtrare hæc Senecæ verbis. Is libro de brevitate vitæ: *Quomodo fabula, ſic vita, non quamdiu, ſed quam bene acta ſit, refert.* Idem epiſtola LXXIII: *Non eſt virtus major quæ longior.* ubi & hoc nimis ſuperbum, qualia Stoïcorum non pauca: *Deus non vincit ſapientem felicitate, etiamſi vincit ætate.* Et epiſtola LXXIV: *Utcunque fortuna ſe geſſit, ſive illi ſenectus longa contigit, ſive citra ſenectutem finitus eſt, eadem menſura ſummi boni eſt, quamvis ætatis diverſa ſit.* Et LXXVIII: *Scit tempore honeſta non creſcere.* Et XCIII: *Longa eſt vita, ſi plena eſt. Impletur cum animus ſibi bonum ſuum reddidit.* Unde hoc infert egregium: *hoc agamus, ut quemadmodum pretioſa rerum, ſic vita noſtra non pateat multum, ſed multum pendat.* Apud Curtium Alexander: *Ea ſum ſtirpe genitus, ut multam prius quam longam vitam debeam optare.*

P. 167. l 27. *Scimus, & hoc nobis non altius inſeret Ammon*] Conveniunt cum his illa quæ ad locum Epicteti, ἔστω μαντικῇ ait Simplicius: περὶ γὰρ τῶν ἐφ' ἡμῖν οὐ χρεία μαντείας. τίς γὰρ μαντεύσεται εἰ χρὴ τὰ κατὰ φύσιν ὀρέγεσθαι, τὰ δὲ παρὰ φύσιν ἐκκλίνειν. Et mox: ἃ γὰρ ὀρθὸς λόγος ὑπαγορεύει δεῖν πράττεσθαι, ταῦτα δεῖ ποιεῖν καὶ μὴ ἐρωτᾷν. Arrianus II, 7. οὐκ ἔχω τὸν μάντιν ἔσω, τὸν εἰρηκότα μοι τὴν οὐσίαν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ.

P. 167. l 33. *Eſtne dei ſedes niſi terra, & pontus, & aër,*
Et cælum, & virtus] ita recte MS. non, *Eſque.* Ullane alia dei ſedes eſt, quam univerſum & mens ſapientis? Hierocles: Ψυχῆς καθαρᾶς τόπον οἰκειότερον ἐπὶ γῆς θεὸς οὐκ ἔχει οἷς καὶ ὁ Πύθιος συμφέρεται λόγων.

Εὐσεβέσιν δὲ βροτοῖς γάννυμαι τόσον, ὅσον ὀλύμπῳ.

P. 167. l. 39. *Hoc ſatis eſt dixiſſe Jovem*] Arrianus l. 25: τί σοι ἐντείλωμαι; ὁ ζεύς σοι οὐκ ἐντέταλται.

P. 167. l. 43. *tolerare labores*] *vapores* MSS.

P. 169. l. 5. *Hoc habet infelix, cunctis impune, Meduſa.*

Quod ſpectare licet] Hoc unum eſt Meduſæ, quod impune ſpectatur. Crinis ſcilicet; nam vultum nemo impune aſpexerit.

P. 169. l. 15. *Cetoſque parens*] lege *Cetoque* cum MSS. Appollodorus lib. I: φόρκου δὲ καὶ κήτους φορκύαδες γοργόνες. & libro II: κήτους δὲ καὶ φόρκου γοργόνων ἀδελφαί. Heſiodus Theogonia:

φόρκυϊ δ' αὖ κητῶ γραίας τέκε.

Deinde:

Γοργούς θ' αἳ ναίουσι πέρην κλυτοῦ ὠκεανοῖο.

Unde & hoc apparet, *genitor* & *numen ſecundum aquis*, utrumque de patre Phorco dici.

P. 169. l. 25. *Cæloque timente*
Olim Phlegræo ſtantes ſerpente gigantes] Male comma poſt *timente* ponebatur. cohærent hæc jam ſequentibus. Quo tempore cœlum gigantes timuit, auxit ipſa montes, mutatis in ſaxa gigantibus.

P. 170. l. 4. *lunati vulnere ferri*] ita MS. Harpes deſcriptio, quæ falcata.

P. 170. l. 12. *ſi medias Europæ ſcinderet urbes*] ita MS. hoc eſt, tranſvolaret.

P. 170. l. 39. *Pluribus ille notis variatam pingitur alvum*] περίστικτον φολίδεσσι dixit Nicander.

P. 170. l. 42. *Ammodyes*] MSS. recte *Ammodytes*.

P. 171. l. 4. *Parcas*] Variant MSS. ſed vera hæc eſt lectio Παρκάς Ariſtophani, Hyperidæ & aliis.

P. 171. l. 31. *quin ſpargere ſigna*
Auderet] MSS.

ne ſpargere ſigna
Auderet.

P. 172. l. 1. *diſcere nulli*
Permiſſum eſt hoc poſſe ſitim] Id melius putavimus quam *dicere*. Noluit quenquam hoc ſcire, ne ſitim nimium timerent. Et ſic ut emendavimus habent MSS.

P. 172. l. 22. *Nix reſoluta cadet*] Melius quam *cadit*, ut cohæreat cum *ſequetur*.

P. 173. l. 13. *At tibi Leve*] *Vele* habent MSS.

P. 173.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

P. 173. l. 18. *Stipite quæ nigro virgas mentita Sabinas.*

Toxica fatilegi carpunt matura Sabæi] Scaligeri eſt emendatio. Ante fuit, *Sabæas*, inepte, cum verſu altero ſequatur vox *Sabæi*. Virgæ Sabinæ, herbæ Sabinæ Ovidio ſæpe Herbæ quanquam dicebantur, arbuſculæ erant, quibus Græcum nomen βρᾶθυς apud Plinium.

P. 173. l. 25. *Quam ſegnis Scythica ſtrideret arundinis aër*] Quam ſegnis ſit ſagitta ſi jaculo ſerpenti comparetur.

P. 173. l. 35. *Quis calcare tuas metuat Solpuga latebras*] Recte ſic ſcribitur & ἀναλογικῶς à ſolo pungendo. Libri tamen quidam *Salpuga*, quomodo Bœticos pronuntiaſſe ait Plinius lib. XXXIX. c. 4.

P. 173. l. 38. *Suſpecta eſt miſeris*] MS. T. rectius connectit cum ſuperioribus,

Suſpecta miſeris in qua tellure jacebant.

Ut ſit trajectio, Lucano frequens: ſuſpecto miſeris ipſo in ſolo cui incubabant.

P. 174. l. 8. *Juvat æthereis aſcribere cauſis*] Eamus potius ad loca torridiora, ut cœlo, non ſerpentibus, mortem debeamus.

P. 174. l. 20. *Clauſtra petit mundi*] *ferit* habent MSS. quod efficacius, ab oppugnatoribus urbium tracta ſimilitudine.

P. 174. l. 43. *caſus alieno in pectore vincit*] Ipſe in militum cordibus vincit malum, dum conſtantiam ipſis aſpirat.

P. 175. l. 1. *nil poſſe dolores*] MS. P. *labores*.

P. 175. l. 39. *nec dat ſuſpiria curſus*

Vulneris, aut minimum patiuntur fata tacere] Non ut ante *dant*, &, *haud*, ne dari negetur curſus, cum ſit ſenſus, celeritatem vulneris non permittere Pſyllo ut reſpiret, aut tantillum taceat.

P. 178. l. 21. *lacrymas non ſponte cadentes*] De hoc fletu Cæſaris vide Dionis verba cum his Lucani valde conſentientia. Nec diſſimile quod poſt narratam Agricolæ mortem de Domitiano ait Tacitus: *Speciem tamen doloris animo vultuque præ ſe tulit, ſecurus jam odii, & qui facilius diſſimularet gaudium quam metum.*

P. 179. l. 3. *Acquiriſque fidem ſimulati fronte*

dolo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

doloris] Perſuades te ſerio dolere, cum id vultu tantum ſimules.

P. 179. l. 28. *ſciat hac pro cæde tyrannus Nil venia plus poſſe dari*] Curtius lib. VIII: *Ille facto impunitatem dedit, honorem denegavit exemplo.*

AD LIB. X.

PAg. 180. l. 11. *Tua profuit umbra*] Pompeii honori hoc dii dederunt, ne populi Romani eſſet Ægyptus poſt ipſius mortem. Populi autem Romani fuiſſet Ægyptus, niſi Cæſar populo Romano imperium omne cum libertate eripuiſſet.

P. 180. l. 15. *ſecutus*] Scribe auctore MS. P. *ſecutam*, & refer ad urbem, Alexandream nimirum, quæ Cæſarianam ſe Pompeii cæde probaſſe videri volebat.

P. 180. l. 24. *deſcendit in antrum*] Σῶμα dictum, ut nos docent Strabo & Suetonius Auguſto. Apud Dionem Severo perperam Σῆμα legitur.

P. 181. l. 11. *fulmenque quod omnes Percuteret pariter populos*] Plutarchus de hoc ipſo Alexandro: ὥσπερ ἄστρου φερομένου καὶ διάττοντος ἐπὶ δυσμὰς ἐξ ἀνατολῶν. Et alibi: τίνι ἄν τις εἰκάσειεν, ἢ πυρὶ κεραυνίῳ ῥαγέντι; Appianus in præfatione: ἐπὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου. μεγέθει τε καὶ πλήθει καὶ εὐτυχίᾳ καὶ ταχυεργίᾳ διαλάμψασα ἡ ἀρχὴ, καὶ ὀλίγου δεῖν εἰς ἄπειρον καὶ ἀμίμητον ἐλθοῦσα, διὰ τὴν βραχύτητα τοῦ χρόνου προσέοικεν ἀστραπῇ λαμπρᾷ, ἧς γε καὶ διαλυθείσης εἰς πολλὰς σατραπείας, ἐπιπλεῖστον ἐπίλαμπε τὰ μέρη. idque præſignificatum Olympiadis ſomnio, quæ Plutarcho teſte videre ſibi viſa ἐμπεσεῖν αὐτῆς τῇ γαστρὶ κεραυνόν· ἐκ δὲ τῆς πληγῆς πολὺ πῦρ ἀναφθὲν, εἶτα ῥηγνύμενον εἰς φλόγας πάντη φερόμενον διαλυθῆναι: nec minus clare divino apud Danielem viſo & oraculo VIII, 5, & 21. ubi digna lectu quæ notat Hieronymus Hiſtoriarum diligens lector. pares ferme notabitis proceſſus & exitus in Attila & Temirlano.

P. 181. l. 20. *invidia qua totum ceperat orbem.*] Alexander ſicut ſe vivo alium quam ſe orbi imperare paſſus non eſt, quo illud ſpectat, quod negaverat cœlum duos ſoles pati poſſe, ita moriens quoque uni non reliquit imperium, velut invidens alteri tantam magnitudinem.

P. 181.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

P. 181. l. 21. *nulloque hærede relicto Totius fati lacerandas præbuit urbes*] Curtius: *ſine certo regis hærede, ſine hærede regni, publicas vires ad ſe quemque tracturum.*

P. 181. l. 28. *Exiguæ ſecura fuit provincia Pellæ*] Parthia, quæ de Craſſis triumphavit, Macedonibus paruit, quorum oppidum Pella.

P. 181. l. 34. *Intulit Emathiis ignaro Cæſare tectis*] Alexandrea à Macedone condita & dicta. Pari metalepſi mox Pellæi muri eandem urbem ſignificant.

P. 181. l. 36. *Romano non caſta malo*] Propertius dicitur

inceſti meretrix regina Canopi:

In elegia, qua Mecœnatis defletur obitus, eſt:

Hic modo miles erat, ne poſſet fœmina Romam
Dotalem ſtupri turpis habere ſui.

P. 182. l. 17. *ſimulatum comta dolorem, Quem decuit,*] ita rectius. alii habent, *Quam.*

P. 183. l. 8. *ebenus Mareotica*] Atqui non à Mareotide, ſed à Meroë ebenus. infra:

nigris Meroë fœcunda colonis
Læta comis ebeni.

Idem teſtatur Plinius lib. XII: itaque *Meroëtica*, aut potius *Meroïtica*, (eſt enim à Meroë μεροίτης, ab hoc μεροϊτικὸς) legendum hic cenſet decus ſeculi Salmaſius, quanquam, ut is ipſe recte obſervat, jam Servii ætate hæc menda Lucani codices obſedit.

P. 184. l. 11. *Indomitum Meroë cogens ſpumare Falernum*] Hoc dicit, tantum ibi calorem eſſe ut minimo tempore nobiliſſima vina decoquantur.

P. 184. l. 35. *nec meus Eudoxi vincetur faſtibus annus*] Accuſat hic Lucanum Servius mutatæ declinationis. At defendit eum Priſcianus Varronis hoc adferens, *qui faſtus correxit.* Quin idem Priſcianus oſtendit ſuo tempore & in Horatio lectum:

Per memores genus omne faſtus.

Sic & Columella: *antiquorumque faſtus aſtrologorum.* Et in Claudiano habent MSS.

Inter Arinthæi faſtus.

Hæc, ut multa alia reconditæ eruditionis, notavit de Analogia ſecundo, vir neſcio ſumma bonitate ac fide,

fide, an exquiſita rerum verborumque cognitione commendabilior Gerardus Johannis Voſſius.

P. 185. l. 18. *quæ cum Dominus percuſſit aquarum*] Mercurius, qui modo dictus

Immenſæ Cyllenius arbiter undæ.

Avienus: *Ceſſit Mercurio locus imbriſer.*

P. 185. l. 24. *Nilo quo creſcat in arva*
Æthiopum prodeſſe nives] Hæc media lectio inter vulgatam, habentem *quod*, & manuſcriptam, habentem, *quæ*. Veteres autem quos hic dicit ſunt Anaxagoras & Anaxagoræ diſcipulus Euripides Archelao tragœdia. Hac ſententia nihil verius, ſi modo pro nivibus ponas imbres Æthiopiæ. Cætera ingeniorum non inelegantium feſtiva commenta, de quibus videri poſſunt Herodotus, Strabo, Diodorus Siculus, Plutarchus, Liber incerti ſcriptoris de Nilo.

P. 185. l. 35. *Officiis caret unda ſuis*] officium Nili eſt arva irrigare. hoc autem præſtare non poteſt, niſi à Sole excitetur, ideo hyeme ſe ripis tenet.

P. 186. l. 1. *Zephyros*] Eteſias.

P. 186. l. 4. *Vel quod ab Occiduo depellunt nubila cælo*] Democriti placitum.

P. 186. l. 6. *Vel quod aquas toties rumpentis littore Nili*
Aſſidue feriunt] Thaletis.

P. 116. lin. 7.] *coguntque reſiſtere flatus*] *flatu* MS. P.

P. 186. l. 11. *Commeat hac penitus tacitus diſcurſibus unda*
Frigore ab Arctoo] ita ferme tradebant Memphitici ſacerdotes; quos ſecutus Diogenes Apolloniates.

P. 186. l. 2. *hunc, calidi tetigit cum brachia Cancri,*
Sol rapit] Herodoti ſententia.

P. 187. l. 9. *Curſus in occaſum flexu torquetur, & ortus*] Scribe aut *Occaſus* cum MS. R. A. & T. aut *Ortum* cum MS. P.

P. 187. l. 25. *Linea tam rectum mundi ferit illa Leonem*] Præferam quod Salmaſio placuit, *fert illa.*

P. 185. l. 32. *Regni clauſtra Philæ*] Sumtum ex Senecæ libro de ſitu & ſacris Ægyptiorum, unde haud dubie & alia multa huc tranſtulit Lucanus.

Lo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Pocum Senecæ de Philis apud Servium ad IV Æneïd. Vide eundem Senecam Naturalium quæſtionum lib. IV. cap. 2. ubi itidem Philarum mentio, multaque alia ad illuſtranda quæ de Nilo Lucanus dixit pertinentia.

P. 187. l. 43. *Terra potens*] Non diſplicet quod idem reponit Salmaſius, *Petra patens. Petra dividitur*, ait Seneca.

P. 188. l. 3. *Hinc montes*] Imo, ut idem vir in his rebus exercitatiſſimus, *Hos montes*. Pergit enim de ſcopulis illis loqui.

P. 188. l. 4. *quos inter ut alta*
In convalle jacens ſtat maribus unda receptis] MSS rectius

quos inter in alta
It convalle tacens jam moribus unda receptis.

Non jam cum tumultu ruit, ſed ſilentii & modeſtiæ retinens labitur. Eadem tralatio apud Plinium XXXVI: *quid ferri duritia pugnacius? ſed cedit & patitur mores*. Papinius:

Ut leo materno cum raptus ab ubere mores
Accepit.

P. 188. l. 33. *nubet ſoror impia fratri*] ita feci ex MSS. in quibus *nubit*. Vulgati pejus *nupſit*. Non eſt dubium quin Cleopatra nuptura ſit Ptolemæo. Efficiet hoc Cæſar cui illa jam vice uxoris eſt.

P. 188. l. 37. *Crede miſer puero*] MS. *puerum*. Crede jam Cleopatræ Ptolemæum, illi inquam, quæ ſenem Cæſarem potuit in amorem ſui pellicere.

P. 189. l. 17. *Ad ſcelus ingentis fati ſumus*] ita MS. Magnum eſt fatum noſtrum & potens ad ſcelera.

P. 191. l. 19. *orator regis paciſque ſequeſter*
Æſtimat in numero ſcelerum ponenda tuorum.
Tot monſtris Ægypte nocens] Aut aliquid deeſt, aut ſequenda noſtra conjectura, *Res minima*, aut, *Res ima*. Et ſic quoque aliquid ſubaudiendum eſt, ut ſenſus ſit, Legatus occiſus apud alias gentes maximum eſt ſcelus: ſed inter Ægypti ſcelera minimum. Exſtat hiſtoria in libro de bello Alexandrino, ubi & nomina legatorum ponuntur Dioſcorides & Serapio, quæ & ex Livio hic poſuit Scholiaſtes MS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

P. 192. l. 16. *illa duci geminos bellorum præſtitit uſus*] Explicando hoc loco ſerviunt quæ ſunt apud Strabonem de Pharo.

P. 192. l. 38. *Moles in exiguo ſpatio ſtipantibus armis*] Molem dicit quæ ad inſulam pertinebat. Vide lib. de bello Alexandrino. χῶμα vocat Plut. quæ vera Latinæ illius vocis ſignificatio.

FINIS.

M. AN-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

M. ANNÆI LUCANI
V I T Æ
FRAGMENTUM;

Ex C. Suetonii Tranquilli (ut videtur) libro de Claris Poëtis.

MArcus Annæus Lucanus Cordubenſis prima ingenii experimenta in Neronis laudibus dedit quinquennali certamine. Dein Civile bellum, quod cum Pompeio à Cæſare geſtum eſt, recitavit. (Qui tantæ levitatis & immoderatæ linguæ fuit,) ut in præfatione quadam ætatem & initia ſua cum Virgilio comparans, auſus ſit dicere, *Et quantum mihi reſtat ad Culicem?* Hic initio adoleſcentiæ, cum ob infeſtum matrimonium patrem ſuum ruri agere longe cognoviſſet, revocatus Athenis à Nerone, cohortique amicorum additus, atq; etiam quæſtura honoratus. Non tamen permanſit in gratia. Siquidem ægre ferens recitante ſe, ſubito, ac nulla niſi refrigerandi ſui cauſſa, indicto Senatu, Neronem receſſiſſe; neque verbis adverſus Principem, neque factis extantibus poſthæc temperavit. Adeo ut quondam in latrinis publicis, clariore cum ſtrepitu ventris emiſſo, hemiſtichium Neronis, magna conſeſſorum fuga, pronuntiarit; *Sub terris tonuiſſe putes.* Sed & famoſo carmine cum ipſum, tum potentiſſimos amicorum, graviſſime proſcidit. Ad extremum pene ſignifer Piſonianæ conjurationis extitit, multus in gloria tyrannicidarum palam prædicanda; ac plenus minarum; uſque eo intemperans, ut Cæſaris caput proximo cuiq; jactaret. Verum detecta conjuratione, nequaquam animi conſtantiam præſtitit. Facile enim confeſſus, & ad humillimas devolutus preces; matrem quoque innoxiam inter ſocios nominavit, ſperans impietatem ſibi apud (parricidam) Principem profuturam. Impetrato autem mortis libero arbitrio, codicillos ad patrem corrigendos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

quibuſdam verſibus (ſuis) exaravit, epulatuſque largiter, brachia ad ſecandas venas medico præbuit. Poëmata ejus prælegi memini: confici vero ac venalia proponi, non tantum operoſe ac diligenter, ſed inepte quoque.

EJUSDEM
VITA;
Ex Commentario antiquiſſimo.

MArcus Annæus Lucanus patrem habuit M. Annæum Melam, ex provincia Bætica Hiſpaniæ interioris Cordubenſem Equitem Rom. illuſtrem inter ſuos; notum Romæ, & propter Senecam fratrem, clarum per omnes virtutes virum, & propter ſtudium vitæ quietioris; quod ſequens, magis à turba recedebat, minus latebat. Matrem habuit & regionis ejuſdem & urbis, Aciliam nomine, Acilii Lucani filiam, oratoris operæ apud proconſules frequentis, & apud clariſſimos viros non nullius ingenii; adeo non improbandus, ut in ſcriptis aliquibus hodie quoque duret ejus memoria: cujus cognomen huic inditum apparet. Natus eſt 3. Non Novemb. Cæſare Auguſto Germanico 2. L. Cæſiano 1. Coss. Sed in patria ſua non valuit educari: fatorum, credo, decretis, ut id ingenium quod Orbem fama ſui impleturum creſceret, in domina mundi aleretur urbe. Octavum enim menſem agens Romam tranſlatus eſt. ac ne diſpar eventus in eo narraretur ejus qui in Heſiodo refertur, cum opinio tunc non diſſimilis maneret, cunas infantis, quibus ferebatur, apes circumvolarunt, oſque inſedere complures, aut dulcem jam tum ſpiritum ejus inhaurientes, aut fœcundum, & qualem nunc exiſtimamus, futurum ſignificantes. Præceptoribus tunc eminentiſſimis eſt eruditus, eoſque intra breve temporis ſpatium ingenio adæquavit: una vero ſtudentes ſuperavit profectibus. Declamavit & Græce & Latine cum magna admiratione audientiæ.

Ob

Ob quod puerili mutato in Senatorium cultum, & in notitiam Cæſaris Neronis facile pervenit, & honore vix dum ætate debito dignus judicatus eſt. Geſſit autem Quæſturam: in qua cum collegis, more tunc uſitato, munus gladiatorium edidit, ſecundo populi favore, Sacerdotium etiam accepit auguratus. Equidem hactenus tempora habuit ſecunda. Quæ autem ſequuntur, mutata invidia & odio Neronis, ipſi exitium, domeſticis luctum miſerabilem attulerunt. Inter amicos enim Cæſaris, quod tam conſpicuus fieret profectus in poëtica frequenter offendebatur. Quippe & certamine pentaterico acto, in Pompeii theatro laureis, recitante Nerone, fuerat coronatus, & ex tempore Orphea ſcriptum in experimentum ingenii ediderat; & tres libros quales videmus. Quare inimicum ſibi fecit Imperatorem, quo ambitioſe imitante, non hominum tantum, ſed & artium ſibi principatum vendicante, interdictum eſt ei poëtica, interdictum eſt etiam cauſarum actionibus. Hoc factum Cæſaris juvenili æſtimans animi calore, ſperanſque ultionem, à conjuratis in cædem Neronis ſocius aſſumtus eſt: ſed parum fauſte. Deceptus eſt enim à Piſone & conſularibus, aliiſque prætura perfunctis illuſtribus viris. Dum vindictam expetit, in mortem irruit. Nam ſua ſponte coactus vita excedere, venas ſibi præcidit; periitque prid. Kal. Maias, Attico Veſtino & Nerva Syllano Coss. 27. ætatis annum agens: non ſine jactura utilitatis, cum patriæ, quæ tantam immature amiſit indolem, tum ſtudiorum quoque. reliqui enim VII. Belli Civilis libri locum calumniantibus, tanquam mendoſi non darent. qui tametſi ſub vero crimine non egent patrocinio, de iiſdem dici, quod in Ovidii libris præſcribitur, poteſt; Emendaturus, ſi licuiſſet, erat. Extant ejus & alii complures; ut, * Iliacon. Saturnalia. Cataſcomum: Silvarum X. Tragœdia Medea imperfecta. Salticæ Fabulæ XIV. & Hippamata proſa oratione in Octavium Sagittam: & pro eo, de incendio Urbis. Epiſtolarum ex Campania. Non faſtidiendi quidem omnes: tales tamen, ut Belli Civilis videatur acceſſio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

ANNOTATIUNCULA
ad præcedentem Vitam.

* *In hoc Indiculo Operum Lucani pleraque ſunt aut corrupta, aut obſcura. Forte lucis aliquid attulerit Crinitus, cujus hæc verba:* Enumerantur à Grammaticis noſtris, præter opus de bello Cæſaris & Pompeii, complura alia ab eodem Lucano compoſita. Scripſit enim Saturnalia, Silvarum lib. x. Tragœdiam Medeam, quam non abſolvit: de Incendio Urbis: de Incendio Trojæ, cum Priami calamitate: Orpheum: Fabulas complures, & Epiſtolas. *Libri qui Iliacon inſcribitur, (ita enim hic emendat. v. c. P. S. cum ante male ſcriptum eſſet,* ut illa: Conſaturnalia) *meminit Luctatius vel Luctantius vetus interpres Statii Papinii, qui hæc ex eo citat ad verſ. 641. lib. 3. Thebaid.*

Atque Helenæ timuiſſe Deos. ----

Item ad verſum 322, libri 6, hæc:

Haud aliter raptum tranſverſo limite cœli,
Flammati Phaëthonta poli videre, Deique
Tum vice mutata totis in montibus ardens
Terra dedit cœlo * naturaque verſa.

Idem interpres ad verſum 424. libri noni, ex Lucani Catagonio citat hæc:

Thebaïs Alcmene, qua dum frueretur Olympi
Rector, Luciferum ter juſſerat Heſperon eſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

TESTIMONIA ET JUDICIA DE LUCANO.

Lucanus ipſe de opere ſuo in VII.

HÆc & apud ſeras gentes, populoſque nepotum,
Sive ſua tantum venient in ſæcula ſama;
Sive aliquid magnis noſtri quoque cura laboris
Nominibus prodeſſe poteſt, cum bella legentur,
Speſque metuſque ſimul, perituraque vota movebunt:
Attonitique omnes veluti venientia fata,
Non tranſmiſſa, legent, & adhuc tibi, Magne, fave-
bunt.

& in X.

Invidia ſacræ, Cæſar, ne tangere famæ:
Nam, ſi quid Latiis fas eſt promittere Muſis,
Quantum Smyrnæi durabunt vatis honores,
Venturi te meque legent: PHARSALIA *noſtra*
Vivet, & à nullo tenebris damnabitur ævo.

Tacitus *Annal. XVI.*

Mella quibus Gallio & Seneca parentibus natus, petitione honorum abſtinuerat, per ambitionem præpoſteram, ut Eques Romanus Conſularibus potentia æquaretur. Simul acquirendæ pecuniæ brevius iter credebat per procurationes adminiſtrandis Principis negotiis. Idem Annæum Lucanum genuerat grande adjumentum claritudinis.

Idem XV.

Et Lucanus Annæus, Plautiuſque Lateranus Conſul deſignatus, vivida odia intulere (*conjurationi in Neronem.*) Lucanum propriæ cauſæ accendebant, quod famam carminum ejus premebat Ne-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

ro, prohibueratque oſtentare, vanus æmulatione. *Mox:* Lucanus, Quinctianuſque & Senecio diu abnuere. Poſt promiſſa impunitate corrupti, quo tarditatem excuſarent, Lucanus Atillam matrem ſuam, Quinctianus Glicium Gallum, Senecio Annium Pollionem, amicorum præcipuos, nominavere. *Deinde*: Non enim omittebant Lucanus quoque & Senecio paſſim conſcios edere. *Poſtea*: Exin M. Annæi Lucani cædem imperat (*Nero.*) Is profluente ſanguine, ubi frigeſcere pedes manuſque, & paulatim ab extremis cedere ſpiritum, fervido adhuc & compote mentis pectore intelligit, recordatus carmen à ſe compoſitum, quo vulneratum militem per ejuſmodi mortis imaginem obiiſſe tradiderat, verſus ipſos rettulit; eaque illi ſuprema vox fuit. *Poſtea*: Atilla ſine abſolutione, ſine ſupplicio diſſimulata. *Iterum* ANN. XVI. Interfecto (*Lucano.*) dum rem familiarem ejus acriter requirit (*Mella pater*,) accuſatorem concivit Fabium Romanum, ex intimis Lucani amicis. Mixta inter patrem filiumque conjurationis ſcientia fingitur, aſſimulatis Lucani litteris.

Verſus quos morientem Lucanum pronunciaſſe ait Tacitus, ſunt qui hos eſſe exiſtiment:

Scinditur avulſus, nec ſicut vulnere ſanguis
Emicuit lentus; ruptis cadit undique venis;
Diſcurſuſque animæ diverſa in membra meantis
Interceptus aquis. -----

Alii hos:

Sanguis erant lacrymæ: quæcunque foramina novit
Humor, ab iis largus manat cruor: ora redundant,
Et patulæ nares: ſudor rubet: omnia plenis
Membra fluunt venis, totum eſt pro vulnere corpus.

STATIUS PAPINIUS

Præfatione ad Librum ſecundum Silvarum.

Excludit volumen Genethliacon Lucani, quod Polla Argentaria cariſſima uxorum, cum hunc diem forte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

forte conſecraremus, imputari ſibi voluit. Ego non potui majorem tanti autoris habere reverentiam, quam quod laudes ejus dicturus Hexametros meos timui.

Ejuſdem Genethliacon Lucani.

LUcani proprium diem frequentet,
Quiſquis collibus Iſthmiæ Diones
Docto pectora concitatus œſtro,
Pendentis bibit ungulæ liquorem.
Ipſi, quos penes eſt honor canendi,
Vocalis citharæ repertor Arcas,
Et tu Baſſaridum rotator Evau,
Et Pæan, & Hyantiæ ſorores,
Lætæ purpureas novate vittas.
Crinem comite; candidamque veſtem
Perfundant ederæ recentiores.
Docti largius evagentur amnes,
Et plus Aoniæ virete ſilvæ,
Et ſi qua patet, aut diem recepit,
Sertis mollibus expleatur umbra.
Centum Theſpiacis odora lucis
Stent altaria, victimæque centum,
Quas Dirce lavat, aut alit Cithæron.
Lucanum canimus, favete linguis.
Veſtra eſt iſta dies, favete Muſæ,
Dum qui vos geminas tulit per artes
Et junctæ pede vocis, & ſolutæ,
Romani colitur chori Sacerdos.
Felix heu nimis & beata tellus,
Quæ pronos Hyperionis meatus
Summis Oceani vides in undis,
Stridoremque rotæ cadentis audis,
Quæ Tritonide fertiles Athenas
Unctis Bætica provocas trapetis.
Lucanum potes imputare terris.
Hoc plus quam Senecam dediſſe mundo,
Aut dulcem generaſſe Gallionem.
Attollat refluos in aſtra fontes
Graio nobilior Melete Bætis.
Bætin Mantua provocare noli.
Natum protinus, atque humum per ipſam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Primo murmure dulce vagientem
Blando Calliope ſinu recepit.
Tum primum poſito remiſſa luctu
Longos Orpheos exuit dolores:
Et dixit: puer ô dicate Muſis,
Longævos cito tranſiture vates,
Non tu flumina, nec greges ferarum,
Nec plectro Geticas movebis Ornos:
Sed ſeptem juga, Martiumque Tybrim,
Et doctos equites, & eloquente
Cantu, purpureum trahes Senatum.
Nocturnas alii Phrygum ruinas,
Et tardi-reducis vias Ulyſſi,
Et puppem temerariam Minervæ
(Trita vatibus orbita) ſequantur.
Tu carus Latio, memorque gentis
Carmen fortior exeris togatum.
Ac primum, teneris adhuc in annis
Ludes Hectora, Theſſaloſque currus,
Et ſupplex Priami potentis aurum,
Et ſedes reſerabis Inferorum.
Ingratus Nero dulcibus theatris,
Et noſter tibi præferetur Orpheus.
Dices culminibus Remi vagantis,
Infandos domini nocentis ignes.
Tu caſtæ titulum, decuſque Pollæ
Jucunda dabis allocutione.
Mox cœpta generoſior juventa
Albos oſſibus Italis Philippos,
Et Pharſalica bella detonabis.
Et fulmen ducis inter arma divi,
Libertate gravem pia Catonem,
Et gratum popularitate Magnum.
Tu Peluſiaci ſcelus Canopi
Deflebis pius, & Pharo cruenta
Pompeio dabis altiùs ſepulchrum.
Hæc primo juvenis canes ſub ævo
Ante annos Culicis Maroniani:
Cedet Muſa rudis ferocis Ennî,
Et docti furor arduus Lucretî,
Et qui per freta duxit Argonautas,
Et qui corpora prima transfigurat.
Quin majus loquor, ipſa te Latinis

Æneis

Æneis venerabitur canentem.
Nec ſolum dabo carminis nitorem,
Sed tædis genialibus dicabo
Doctam, atque ingenio tuo decoram:
Qualem blanda Venus, daretque Juno:
Forma, ſimplicitate, comitate,
Cenſu, ſanguine, gratia, decore.
Et veſtros Hymenæon ante poſtes
Feſtis cantibus ipſa perſonabo.
O ſævæ nimium, graveſque Parcæ,
O nunquam data feſta longa! ſummis
Cur plus ardua caſibus petatis?
Cur ſæva vice magna non ſeneſcunt?
Sic natum Naſamonii Tonantis
Poſt ortus, obituſque fulminatos,
Auguſto Babylon premit ſepulchro.
Sic fixum Paridis manu trementis
Peliden Thetis horruit cadentem.
Sic ripis ego murmurantis Hebri
Non mutum caput Orpheos ſequebar.
Sic & tu rabidi (nefas) Tyranni
Juſſus præcipitem ſubire Lethen,
Dum pugnas canis, arduaque voce
Das ſolatia grandibus ſepulchris.
O dirum ſcelus! ô ſcelus! tacebis.
Sic fata eſt, leviterque decidentes
Abraſit lachrymas nitente plectro.
At tu, ſeu rapidum poli per axem
Famæ curribus arduis levatus,
Qua ſurgunt animæ potentiores,
Terras deſpicis, & ſepulchra rides:
Seu pacis meritum nemus recluſæ
Felix Elyſiis tenes in oris.
Quo Pharſalica turba congregatur,
Et te nobile carmen inſonantem
Pompeii comitantur, & Catones:
Tu magna ſacer & ſuperbus umbra
Neſcis Tartaron, & procul nocentum
Audis verbera, pallidumque viſa
Matris lampade reſpicis Neronem,
Adſis lucidus, & vocante Polla
Unum quæſo diem Deos ſilentum
Exores. ſolet hoc patere limen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Ad nuptas redeuntibus maritis.
Hæc te non thiaſis procax doloſis
Falſi numinis induit figura ;
Ipſum ſed colit, & frequentat ipſum
Imis altius inſitum medullis.
Ac ſolatia vana ſubminiſtrat
Vultus, qui ſimili notatus auro
Stratis prænitet, incubatque ſomno.
Securæ procul hinc abite mortes :
Hæc vitæ genialis eſt origo.
Cedat luctus atrox, geniſque manent
Jam dulces lachrymæ, dolorque feſſus
Quicquid fleverat ante, nunc adoret.

M. FABIUS QUINTILIANUS

Lucanus ardens & concitatus , & ſententiis clariſſimus, &, ut dicam quod ſentio, magis Oratoribus quam Poëtis annumerandus.

Martialis de Natali Lucani.

Hæc eſt illa dies, qua magni conſcia partus
Lucanum populis , & tibi Polla dedit.
Heu Nero crudelis, nullaque invîſior umbra ;
Debuit hoc ſaltem non licuiſſe tibi.

Idem de Lucano.

Sunt quidam qui me dicunt non eſſe Poëtam ,
Sed qui me vendit Bibliopola putat.

Idem alibi.

----- *unicumque Lucanum*
Facunda loquitur Corduba.

Auctor Dialogi de Cauſis corruptæ eloquentiæ.

Exigitur enim jam ab Oratore poëticus decor ; non Attii aut Pacuvii veterna inquinatus ; ſed ex Horatii & Virgilii & Lucani ſacrario prolatus.

Sidonius Apollinaris lib. II. Ep. X.

Reminiſcere quod ſæpe verſum Corinna cum ſuo Naſone complevit, Argentaria cum Lucano, &c.

Idem

Idem Carm. IX.

Non quod Corduba præpotens alumnis
Facundum ciet, hic putes legendum.
Quorum unus &c.
Pugnam tertius ille Gallicani
Dixit Cæſaris, ut gener ſocerque
Cognata impulerint in arma Romam:
Tantum dans lacrymas ſuis Philippis,
Ut credat Cremeræ levem ruinam;
Infra & cenſeat Alliam dolendam,
Ac Brenni in trutina Jovem redemptum;
Poſtponat Trebiam, &c.

D. Hieronymus in Chronico Euſebiano Num. MMLXXX, in anno X. Neronis.

M. Annæus Lucanus Cordubenſis Poëta in Piſoniana conjuratione deprehenſus, brachium ad ſecandas venas medico præbuit.

Inſcriptio vetus.

M. ANNÆO LUCANO
CORDUBENSI POETÆ
BENEFICIO NERONIS
FAMA SERVATA.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 E 3